FR. ANDREÆ SGAMBATI

ORDINIS MINORUM

S.FRANCISCI CONVENTUALIUM

OPUS

DE THEOLOGICIS INSTITUTIS,

TOMUS DUODECIMUS

COMPLECTENS

LIBROS DE BAPTISMO, CONFIRMATIONE, ET ORDINE.

NEAPOLI

ANNO MDCCLXXXII.

EX TYPOGRAPHIA FRATRUM PACI.

SUPERIORUM FACULTATE.

ILLUSTRISSIMO MARCHIONI

D. DOMINICO ANTONIO

DE AVENA

REGALIS CAMERÆ S. CLARÆ REGIO CONSILIARIO, ANNONÆ PRÆFECTO, &c. &c.

F. ANDREAS SGAMBATI

Opus hoc ſuum

D. D. D.

UT primum, VIR ORNATISSIME, cogitavi duodecimum iſtud Theologicarum Inſtitutionum volumen in lucem emittere, ſtatim Te animus deſignavit, cui ipſum venerabundus inſcriberem, pu-

blicoque hoc officio voluntatem meam Tibi addictiſſimam declararem. Tanta enim facilitate, ac comitate me alloqui, & erudire dignaris, ut non immerito Te inter alios præcipuum lucubrationum mearum Mecœnatem optaverim. Quod ſi egregia quoque virtutum tuarum ornamenta ſpectentur, alia facile patebit ratio, cur Tibi idem opus dicatum jure, meritoque voluerim. Præclaro ſiquidem ditatus ingenio, Juriſprudentiam, omnemque humanarum ac divinarum rerum ſcientiam a primis annis addiſcere tanta animi contentione curaſti, ut

præ-

præſtantiſſimi Oratoris munus impleveris, ſummiſque laudibus apud Sapientiſſimos quoſque Viros aſſidue fueris exornatus. Doctrinæ inſuper, & eruditioni tuæ acceſſit in rebus agendis rara dexteritas, mira prudentia, conſtans æquitas, ſpectata religio. Harum profecto, aliarumque virtutum, quibus inſignitus effulges, celebritate commotus Invictiſſimus utriuſque Siciliæ Rex FERDINANDUS IV. Te primum inter Magnæ Curiæ Vicariæ Judices, tum poſtea inter Regios Conſiliarios recenſendum ingenti Bonorum omnium voto, plauſu-

que conſtituit ; indeque ad Aulæ Sacri Conſilii Præfecturam evexit, & inter Ampliſſimos Regalis Cameræ S. Claræ Senatores accenſuit, ac poſtremo Neapolitanæ Urbis annonæ præfecit. Quid itaque auſpicatius meis hiſce laboribus poteram exoptare, quam ut ſub Præclariſſimi Viri nomine vulgarentur, in quo decus omne ac præſidium invenirent? Qua ergo excellis humanitate quæſo excipe æternum iſtud obſervantiæ meæ gratique animi pignus, ob id etiam Tibi debitum, quod Seraphicum Fratrum Minorum Ordinem ſingulari bene-
vo-

volentia proſequaris. Interim ego Deum exoro, ut diu Te ſoſpitem ſervet, & pro maximo Reipublicæ bono ad ampliora munera, illuſtrioreſque dignitatis gradus ſemper extollat. Vale.

INDEX

LIBER XXV.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

CAPUT IV.

CAPUT V.

CAPUT VI.

CA-

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

CAPUT IX.

CAPUT X.

CAPUT XI.

CAPUT XII.

CAPUT XIII.

CA-

CAPUT VII.

LIBER XXVII.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

CAPUT IV.

CAPUT V.

CAPUT VI.

CA-

CAPUT VII.

CAPUT VIII.

CAPUT IX.

CAPUT X.

CAPUT XI.

CAPUT XII.

CAPUT XIII.

FINIS.

DE

DE THEOLOGICIS INSTITUTIS LIBER XXV.

In quo de Baptismi Sacramento tractatur.

Sigillatim nunc de septem Ecclesiæ Sacramentis acturi cum simus, primo nobis Baptismus occurrit: est enim Sacramentum istud, *veluti janua, qua in Christianæ vitæ societatem ingredimur, atque ab eo divinis præceptis obtemperandi initium facimus*; uti recte adnotat Catechismus Romanus in p. 2. c. 2. n. 4. Hujus præterea Sacramenti tanta dignitas & excellentia est, ut ipsum præclarissimis titulis Scriptura, & Patres passim insigniant. Appellatur enim *sacramentum fidei, peccatorum ablutio, illuminatio, unctio Spiritus Sancti, incorruptionis indumentum, hæreditatis sigillum & arrha*; aliisque tandem vocabulis illustratur, ut Nazianzenus Orat. 40. in S. Baptisma merito dixerit: *Baptismus omnium Dei beneficiorum præclarissimum est, & præstantissimum.* Et postea: *Huic gratulantur Cæli, hunc Angeli propter splendoris cognationem celebrant: hic futuræ beatitudinis imaginem gerit: hunc prædicare quidem, & laudibus ornare gestimus; verum pro rei dignitate non possumus.*

CAPUT I.

Ubi Baptismi nomen exponitur, ejusque definitio traditur; ac probatur, Baptismum Christi longe Joannis Baptismo præstare.

BAptismus Græcum est nomen originem ducens a βαπτίζειν, quod mergere, tingere, intingere, lavare significat; & hoc in sensu non apud profanos tantum Auctores, verum & in sacris etiam literis usurpatur. Legimus enim Marci 7. v. 4. *baptismata calicum, & urceorum, & æramentorum, & lectorum*. Apostolus etiam ad Hebr. 9. v. 10. scribit *varia* Judæorum fuisse *baptismata*. Et in lib. Judith c. 12. v. 7. dicitur, quod illa *baptizabat se in fonte aquæ*. Ita denique alibi non semel acceptum idem vocabulum invenitur.

Translatum quoque hoc nomen est, ut calamitatem, pœnitentiam, martyriumque designet; ideo nempe, quod sicuti in Baptismate aquis, ita in calamitatibus, in pœnitentia, in martyrio, pœna, lacrymis, sanguine perfundamur. Hinc David in Psal. 68. v. 2. ad exprimendam afflictionis suæ vehementiam ait: *Intraverunt aquæ usque ad animam meam*. Et Christus passionem mortemque suam baptismi nomine designavit, inquiens Marci 10. v. 38.

Po-

Poteſtis bibere calicem, quem ego bibo; aut baptiſmo, quo ego baptizor, baptizari? Sancti item Patres pœnitentiam ſæpius baptiſma laborioſum, ſive lacrymarum appellant; lege Nazianzenum Oratione 39. quæ eſt *in ſancta lumina*. Denique Baſilius hom. de 40. Martyribus, Chryſoſtomus hom. in S. Martyrem Lucianum, aliique martyrium *baptiſma ſanguinis* appellarunt.

Figurato etiam in ſenſu baptiſmi vocabulum uſurpatur ad divinorum donorum affluentiam denotandam. Legitur enim Act. 1. v. 5. *Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non poſt multos hos dies.* Et Matth. 3. v. 11. Joannes de Chriſto ait: *Ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* Igni autem virtus Spiritus Sancti ideo comparatur, quod efficaciſſimam vim habeat purgandi peccata, eorumque ſordes penitus abſumendi; & quod idem S. Spiritus in die Pentecoſtes ſuper Apoſtolos ſub ignearum linguarum figura deſcenderit.

Sed præter ejuſcemodi ſignificationes, baptiſmi nomen præcipue denotat ſacram illam, myſticamque ablutionem, qua quis aqua baptizatur in corpore, ut interius Spiritu renaſcatur. De hoc Baptiſmate quod *fluminis* dicitur, ait Chriſtus Joan. 3. v. 5. *Niſi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Et Paulus ad Titum 3. v. 5. ſcribit: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti*.

Ab hæreticis multæ traduntur Baptiſmi definitiones, quæ omnes eo collineant, ut vel illius efficientiam adimant, vel denegent gratiam inhærentem, vel ejuſdem Baptiſmatis neceſſitatem excludant. Plures etiam hujuſce Sa-

cramenti definitiones a Catholicis assignantur, quas inter eam præ ceteris eligendam esse censemus, quæ in Catechismo Romano legitur p. 2. c. 2. n. 5. *Baptismus est Sacramentum regenerationis per aquam, in verbo*. Est enim ille sensibile signum gratiæ spiritalis; adeoque *Sacramentum* recte vocatur. Bene etiam dicitur Sacramentum *regenerationis*; ut patet ex adductis supra textibus Joan. 3. & ad Titum 3. Illud vero *per aquam* Sacramenti hujusce materiam explicat, sicut illud *in verbo* ipsius formam exponit; juxta quod Paulus ad Ephes. 5. v. 25., & 26. scribit: *Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*. Verba autem, quæ formam Baptismi constituunt, sunt invocatio SS. Trinitatis: unde nonnulli, perspicuitatis gratia, id etiam in Baptismi definitione reponunt. Hac de re legi inter alios potest Ven. Scotus in 4. d. 3. q. 1.

Sacramentum istud plures olim adumbravere figuræ, quos inter Catechismus Rom. citato in loco recenset Noeticum diluvium, quo purgatus est mundus, cum multa malitia hominum esset in terra; & transitum mari rubri, quo populus Israel Ægyptiacæ servitutis jugum excussit; & ablutionem Naaman Syri, qui in Jordane lepra mundatus est ex Elisei præscripto; & admirabilem vim probaticæ piscinæ, & alia id genus multa, in quibus hujusce mysterii symbolum inesse evidenter apparet. Propius autem, clariusque Christi Baptisma præfiguratum est in baptismate Joannis, de quo hic breviter differemus.

Hæreticorum plerique cum putent, Sacramen-

menta nihil aliud esse, quam Dei oppignorationem, & sigilla doctrinæ, nullumque, excepta fide, justitiæ instrumentum agnoscant, eandem baptismo Joannis, ac Baptismo Christi, efficaciam inesse contendunt. Unde Calvinus in lib. 4. instit. c. 14. §. 7. scribit: *Quo etiam certissimum fit, idem fuisse prorsus Joannis ministerium, quod Apostolis postea delegatum est. Non enim alium baptismum faciunt diversæ manus, quibus administratur: sed eundem esse, eadem doctrina ostendit. In unam doctrinam Joannes, & Apostoli consenserunt: &c.* Quam vero id perperam dictum sit, ostendit sequens

Propositio. Baptisma Christi in hoc præsertim Joanni baptismati præstat, quod illud ex sese gratiam conferat, culpamque remittat; istud vero non item.

Probatur. Matth. 3. v. 11. Joannes Pharisæis ad se venientibus, ut baptisma reciperent, inquit: *Ego quidem baptizo vos aqua in pœnitentiam: qui autem post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calceamenta portare: ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* Quibus profecto verbis Joannes discrimen istud inter suum, & Christi Baptisma constituit, quod suum dumtaxat corpus ablueret, & ad pœnitentiam excitaret; Christi vero Baptisma pertingat animum, & ipsum Spiritus Sancti gratia donisque perfundat. Quare Chrysostomus hom. 11. in Matth. de Joanne scribit: *Profitetur baptismatis simplicitatem sui, nec illud quidquam amplius habere demonstrat, quam ut eos ad pœnitentiam duceret: non enim dicit in aqua remissionis, sed pœnitentiæ: tum demum ponit Christi baptisma ineffabilium donorum li-*

beralitate cumulatum.

Hæc præterea veritas confirmatur ex eo quod Act. c. 19. legatur, duodecim viros qui se baptizatos *dixerunt in Joannis baptismate*, baptizatos a Paulo fuisse *in nomine Domini Jesu*. Lege v. 3. 4. & 5. Si enim uterque baptismus idem esset, illum sane non iterasset Apostolus; maxime cum nefas sit baptismum repetere, qui semel est rite collatus. Hinc apposite S. Augustinus in lib. 5. de Bapt. contra Donatistas c. 10. n. 12. ait: *Quæro itaque, si baptismo Joannis peccata dimittebantur, quid amplius præstare potuit baptismus Christi eis, quos Apostolus Paulus post baptismum Joannis voluit baptizari?* & seq. n. 13. subdit: *Quæ igitur causa est, nisi quia baptisma, quod illos jussit Paulus accipere, non hoc erat quod per Joannem dabatur?*

Alii præterea Patres communi id suffragio docuerunt. Basilius in lib. de Spiritu S. c. 15. scribit: *Illinc cognoscitur quantum inter eam gratiam, quæ a Spiritu proficiscitur, & baptismum eum, qui aqua tantum constabat, sit discriminis, quod Joannes quidem baptizavit aqua, Dominus autem meus, Jesus Christus, in Spiritu Sancto.* Idem inter Græcos alios scribunt Nazianzenus Orat. 39. in sancta lumina, Cyrillus Hierosol. catech. 3. Cyrillus Alex. in c. 1. Joan. Theophylactus, Œcumenius, &c.

Ex Latinis autem S. Ambrosius in cap. 3. Lucæ lib. 2. n. 79. ait: *Non aqua omnis ablutio est, sed hæc inter se divisa esse non possunt; & ideo aliud fuit baptisma pœnitentiæ, aliud gratiæ est.*

Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos:

nos : *Audi quid Scripturæ doceant : Joannis baptiſma non tam peccata dimiſit , quam pœnitentiæ baptiſma fuit ; in peccatorum remiſſionem , id eſt , futuram remiſſionem , quæ eſſet poſtea per ſanctificationem Chriſti ſubſecutura .*

Denique Gregorius M. lib. 1. in Evang. hom. 7. inquit : *Joannes non Spiritu , ſed aqua baptizat ; quia peccata ſolvere non valens , baptizatorum corpora per aquam lavat , ſed tamen mentem per veniam non lavat .* His accenſendi ſunt pariter Tertullianus in lib. de Bapt. c. 10. Hilarius can. 2. in Matth. Optatus lib. 5. contra Parmen. &c.

Merito igitur Synodus Tridentina in ſeſſ.7. can. 1. ita decrevit : *Si quis dixerit baptiſmum Joannis habuiſſe eandem vim cum baptiſmo Chriſti , anathema ſit .*

Hoc tamen in loco opportune notandum eſt, quod Catholici quidam Theologi ſentiant , fidem non lædi , ſi dicatur Joannis baptiſmate dimiſſa fuiſſe peccata ; modo inter illud , & Chriſti Baptiſma differentia ſtatuatur : quanquam veriſſime teneant ferme omnes baptiſma Præcurſoris aut non diluiſſe peccata , aut ea ſi diluit , id *ex opere operato* minime præſtitiſſe , ſed ratione dumtaxat pœnitentiæ & fidei illorum , qui tali baptiſmate tingebantur .

Tandem advertimus , alias etiam a Theologis aſſignari diſcriminis rationes inter utrumque baptiſma . Et primo Joannis baptiſma nullam omnino formam habuit ; cum Scriptura , & Patres altum de ea ſervent ubique ſilentium , neque neceſſum fuerit verbo conſecrari materiam carentem virtute gratiam producendi . Putarunt utique quidam , baptizaſſe Joan-

nem *in nomine Messiæ venturi*; sed præterquam quod adhuc inde sequeretur, diversam fuisse formulam utriusque baptismatis, illorum opinio stare non potest. Interrogarunt enim Pharisæi Joannem, an ipse esset Christus; quibus ille se Christum non esse respondit; id igitur ignorabant Pharisæi: atqui minime ignorassent, si Joannes sub venturi Messiæ formula baptizasset. Præterea Paulus Act. 19. v. 5. baptizatos a Joanne baptizari jussit in *nomine Domini Jesu*.

Simili etiam ratione Vossii sententia confutatur, qui ipsum quoque Joannem *in nomine Trinitatis* baptizasse commentus est. Si enim id verum esset, omnes qui Joannis baptismate tingebantur, Spiritum Sanctum esse scivissent; quod falsum ostenditur ex citato Act. c. 19. v. 2.

Præcellit præterea Christi Baptismus baptismo Joannis, quod iste sese circa Jordanis regionem continuerit, ac neminem ex falsa religione in veram adduxerit: at Christi Baptismus ad Gentes quoque pertransiit, easque de regione umbræ mortis in lucem Evangelicæ veritatis attraxit. In eo denique præstat baptismus Christi baptismo Joannis, quod hic tingeret propriis manibus, ille ministerio discipulorum: unus adultos, ac pœnitentia expiandos, alter & parvulos originaria tantum labe pollutos: postremo ad Christi Baptisma accessit multitudo populorum frequentior, ita, ut ea res zelotypiæ causa fuerit discipulis Joannis, atque invidentiæ Pharisæis.

Objicies 1. Ex Scripturis apparet, quod baptismus Joannis, & Christi eandem materiam, & formam, eundemque auctorem, ac effectum ha-

habuerint. De materia quidem nulla dubitatio esse potest, in utroque enim baptismo per aquam tinctio facta est. De forma similiter constat: nam Act. 19. v. 4. legitur, Joannem baptizasse *in eum, qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Jesum*. Baptizavit ergo ille *in nomine Christi*; quæ sane forma non est diversa ab ea, quam, uti nonnulli e Schola dixerunt, post passionem in baptizandis Judæis adhibuere discipuli. Uterque insuper eundem habuit auctorem; quia baptisma Joannis Matth. 21. v. 25. dicitur, *e Cælo* fuisse. Convenit tandem utrumque baptisma etiam in effectu; nam sicut de Christi Baptismo inquit Petrus Act. 2. v. 38 *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum*; ita de Joannis baptismo legitur Marci 1. v. 4. *Fuit Joannes in deserto baptizans, & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum*. Uterque igitur peccata dimisit.

Resp. neminem ignorare, quod in baptismo Joannis aqua pro materia fuerit usurpata. Defuit tamen ibi forma consecrans elementum, ut superius dictum est; formam vero si detrahas, *quid est aqua, nisi aqua?* inquit Augustinus tract. 80. in Joan. n. 3. Nec proinde asserimus Joannem muta usum fuisse ceremonia, uti nobis objectant hæretici; cum certum sit, quod ille Christum annuntiaverit, & ad pœnitentiam hortatus fuerit quos tingebat. Negamus autem prædicationem istam, hortationemque appellandam esse Sacramenti formam, quam in doctrina consistere aliud est hæreticorum figmentum superiori in libro dispunctum. Paulus item adducto in loco de prædicatione loquitur, non

non de forma; uti ex supra dictis apparet. Ceterum etsi daremus, baptisma Joannis formam aliquam habuisse; non tamen illa gratiam conferebat, sed redemptionem proxime futuram solummodo promittebat.

Ideo vero baptisma Joannis dicitur *e Cælo* fuisse, quia institutum fuit divino instinctu, inspiratione, mandato; unde ille apud cognominem Evangelistam c. 1. v. 33. ait: *Qui misit me baptizare in aqua*, &c. Et Lucas c. 3. v. 2. testatur tunc Joannem venisse ad prædicandum, cum super illum *factum est verbum Domini*. At si baptismi illius efficaciam virtutemque perspexeris, *e Cælo* profecto non fuit, sed uti Doctor Angel. ait in p. 3. q. 38. a. 2. *ab homine; quia nihil in illo baptismo efficiebatur, quod homo facere non posset: unde non fuit a solo Deo, nisi in quantum Deus in homine operatur*. Idem jam ante tradiderat Tertullianus in lib. de bapt. c. 10.

Tandem peccatorum remissio tribuenda non est baptismo Joannis, sed pœnitentiæ, ad quam ille excitabat: vel, ut ait Augustinus in lib. 5. de Bapt. c. 10. *baptizavit Joannes in aqua pœnitentiæ in remissionem peccatorum, ut ab eo baptizatis in spe remitterentur peccata, reipsa vero in Domini baptismo id fieret*. Et sane de Joannis baptismo non legitur, eo hominem renasci, regenerari, renovari, ablui peccata, & cetera quæ de Christi Baptismo dicuntur; sed tantum legimus, *fuisse baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum*: quorum verborum sensus est, Joannem prædicando & baptizando ad pœnitentiam provocasse Judæos, ut viam pararent ei, qui adveniebat gratiam exhibens, ba-

baptizans in Spiritu Sancto, & peccata dimittens: qua exhortatione, si qui pœnitentiam vehementem egerunt, hos vi contritionis fideique charitati conjunctæ justificatos esse concedimus. Qua in re notandum est pariter, quod Joannes non hortabatur ad pœnitentiam tanquam ad dispositionem baptismatis sui, ut Petrus Act. 2. v. 38. *Pœnitentiam* (inquit) *agite, & baptizetur unusquisque, &c.* Sed tanquam ad præparationem pro recipiendo Messia, dicens Matth. 3. v. 2. & 3. *Pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum cœlorum . . . Parate viam Domini: rectas facite semitas ejus:* atque dum Jesum vidit, Joan. 1. vv. 29. & 33. *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi . . . Hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto.*

Objicies 2. Nonnulli Patres non obscure testantur per baptisma Joannis remissa fuisse peccata. Ita Basilius Orat. 1. de Baptismo ait: *Simul itaque accesserat quis, & peccata sua, quantacunque & qualiacunque fuissent, confessus fuerat; in Jordanis flumine baptizabatur, & confestim peccatorum remissionem accipiebat.*

Cyrillus Hierosol. Catechesi mystagogica 2. inquit: *Per baptismum Joannis dabatur remissio peccatorum; per baptismum Christi adoptio filiorum.*

Ambrosius in lib. de Spiritu S. c. 3. scribit: *Joannes in remissionem peccatorum in advenientis Jesu, non in suo baptizavit nomine.* Ex quo loco Magister sent. in 4. d. 2. concludit baptizatos a Joanne non fuisse rebaptizatos, si in Trinitatem crediderant, nec in ipso Joannis baptismo spem collocaverant; ac rebaptizatos tantum, qui Spiritum S. nesciebant, suamque spem

ſpem in Joannis lavacro poſuerant.

Denique, ut de aliis ſileamus, Auguſtinus in lib. 5. de Bapt. c. 10. ita mentem ſuam exponit: *Ne quiſquam contendat, etiam in baptiſmo Joannis dimiſſa eſſe peccata, ſed aliquam ampliorem ſanctificationem eis, quos juſſit Paulus Apoſtolus denuo baptizari, per baptiſmum Chriſti eſſe collatam, non ago pugnaciter.*

Reſp. Baſilium objecto in loco tria diſtinxiſſe baptiſmata, unum Moſis, alterum Joannis, tertium vero Chriſti. Primum quod promittebat futurum Reparatorem, ac legalem tantum munditiem conferebat, appellat *obſignationem purificationis*: alterum, in quo Salvator prædicabatur adveniens, exhibebat *ſtatim remiſſionem*: tertium, reliqua ſuperans, tribuebat *ſupereminentiam gratiæ*. Ne autem locus iſte pugnet cum iis, quæ ex eodem Baſilio in lib. de Spir. S. ſupra retulimus, dicendum eſt, illud *ſtatim* idem valere ac *quamcitiſſime*, *quamprimum*; ita, ut ſenſus ſit: Primum baptiſma prænuntiabat remiſſionem aliquando futuram; alterum jam advenientem, ac ſtatim obtinendam; tertium vero plenam, perfectamque largitur. Reponi præterea poteſt, quod Baſilius affirmet, in baptiſmo Joannis dimiſſa fuiſſe peccata, non virtute ipſius baptiſmi, ſed fidei ac pœnitentiæ, ad quam Joannes excitabat. Denique Baſilius citato in loco Baptiſmum Chriſti tantum a Joannis baptiſmo diſtare pronuntiat, *quantum Sol ſtellis antecellit*. Statuit ergo ille apertum inter utrumque baptiſma diſcrimen, quod ad fidem pertinet; quidquid interim dixeris de peccatorum remiſſione collata vel non collata per baptiſma Joannis.

Cy-

Cyrillus etiam de remissione loquitur, quam non ipse Joannis baptismus, sed adjuncta ei pœnitentia conferebat.

Ambrosius exponi recte potest de remissione futura per Christum. Ille enim Præfat. in Psal. 37. ait: *Baptismus Joannis oculus suppliciorum est; baptismus Christi oculus gratiarum.* A Magistri vero opinione Commentatores ejus magno consensu recedunt, ut notat etiam Estius in 4. d.2.§. 5.

Tandem Augustinus noluit pugnaciter agere, non quia censuit veram non esse sententiam, quam ibi expresse tradit, uti ex probationibus apparet; sed quia ad propositam causam non admodum conducebat. Ad refellendum enim Donatistarum argumentum ab exemplo baptismi Joannis petitum satis erat ostendere, quod fuisset ille a Christi Baptismo diversus; proindeque non unus idemque baptismus iteratus est, dum iterum baptizati sunt, qui baptismo Joannis fuerant baptizati.

Objicies 3. Baptismus Joannis propinquior erat Baptismo Christi, quam circumcisio: atqui per circumcisionem remittebatur originale peccatum; multo itaque magis id præstitit baptismus Joannis: sed remissio peccatorum sine gratia haberi non potest; ergo.

Resp. cum S. Thoma in p. 3. q. 38. a. 3. ad 3. „ quod circumcisio instituta erat ad reme„ dium originalis peccati; sed baptismus Joan„ nis ad hoc non erat institutus, sed solum „ erat præparatorius ad Baptismum Christi . . „ Sacramenta autem ex vi institutionis suum „ habent effectum.

Ex dictis infertur, quod Joannis baptisma etsi gratiam non dederit, suam tamen utilitatem

tem attulerit, triplici nempe modo ad eandem gratiam præparando, ut eo in loco docet S. Thomas: *Uno quidem modo, per doctrinam Joannis inducentem homines ad fidem Christi. Alio modo, assuefaciendo homines ad ritum baptismi Christi. Tertio modo, per pœnitentiam, præparando homines ad suscipiendum effectum baptismi Christi.* Denique legendum consulimus S. Bonaventuram in 4. d. 2. a. 2. ubi per tres quæstiones de Joannis baptismo prolixe, egregieque pertractat.

CA-

CAPUT II.

In quo de remota Baptismi materia disputatur.

THeologi in quolibet Sacramento quod in usu & actione consistit, duplicem solent assignare materiam; remotam nempe unam, & est res illa sensibilis, quæ ad conficiendum Sacramentum assumitur; alteram vero proximam; & est ipse usus, sive applicatio materiæ remotæ facta ei, qui suscipit Sacramentum. Hoc in capite de remota materia, in sequenti vero de proxima differemus.

Plures ex antiquis hæreticis circa remotam Baptismi materiam erraverunt. Hos inter Cajani, sive Cainani, ita vocati, quod fratricidam Cain, aliosque turpiora perpetrantes facinora colerent, Baptismum aqua constare negarunt. Item Manichæi cum aquam a malo esse principio crederent, Baptismum in eo elemento collatum, uti noxium, respuerunt. Idem quoque sensisse Seleucianos, vel Hermianos perhibent Augustinus *Hær.* 59. & Philastrius in Catalogo hæresum. His accensendi sunt Pauliciani, qui, uti refert Euthymius *in* 2. *p. Panopl. tit.* 21. aquæ elementum sustulerunt, existimantes Baptismum perfici sola pronuntiatione verborum, eo quod Christus in Evangelio dixerit: *Ego sum aqua viva*.

Quidam præterea hæretici, quorum meminit

nit Anonymus Scriptor de Baptismo in tomo 1. Concil. pag. 783. & Martene de ritibus Baptismi lib. 1. a. 14. ignem in Baptismo adhibuerunt, jactantes, quod statim ac in fontem descenderent, super aquam ipse ignis appareret, eoque baptizati haberent integrum perfectumque lavacrum, non, sicut nos, decurtatum mutilum. Igne quoque baptizasse Messaliano Catharosque Eruditi plures affirmant.

Postremo Lutherus in Colloquiis Symposiacis c. 17. interrogatus, num deficiente aqua in lacte baptizare liceret, respondit: *Quidquid balnei loco esse potest, illud aptum esse ad baptizandum*. Etiam Beza in 2. ad Thomam Tilium epistola sensit, baptizandum in vino, aut in alio quovis liquore, si nullo modo aqua possit haberi.

Propositio. Sola naturalis aqua est remota Baptismi materia.

Probatur. Ea sola est necessaria Baptismi materia, cujus usum Christus ipse in Baptismo præcepit, factoque monstravit: atqui Christus naturalis aquæ usum in Baptismo præscripsit, inquiens Joan. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*. Quod vero naturalem aquam Christus verbis hisce indicare voluerit, ex ejusdem facto probatur quod eo in capite legitur v. 22. & 23. *Post hæc venit Jesus, & discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat. Erat autem & Joannes baptizans in Ænnon, juxta Salim: quia aquæ multæ erant illic, & veniebant, & baptizabantur*. Ex quibus apparet, Christum ejusque discipulos baptizasse vera, & naturali

aqua,

aqua, ficut ipfe Joannes: unde ibidem v. 25. & 26. hæc habentur: *Facta eft autem quæftio ex difcipulis Joannis cum Judæis de purificatione: & venerunt ad Joannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu teftimonium perhibuifti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.*

Præterea legitur Act. 10. v. 47. dixiffe Petrum: *Numquid aquam quis prohibere poteft, ut non baptizentur hi, qui Spiritum Sanctum acceperunt, ficut & nos?* Actorum etiam 8. v. 36. & feq. de Philippo, & Eunucho Candacis Reginæ Æthiopum perhibetur, quod *dum irent per viam, venerunt ad quandam aquam, & ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? . . . Et defcenderunt uterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum. Cum autem afcendiffent de aqua, &c.* Quo fane in loco non nifi naturalis aqua poteft intelligi.

Aliis tandem innumeris Scripturarum oraculis confirmatur affertio. Quoties enim Scripturæ de materia Baptifmi loquuntur, aquam abfolute ac fine additione proponunt: aqua autem abfolute dicta fignificat elementarem, naturalem, veramque aquam; juxta fcilicet literalem fenfum, cum nihil occurrat fidei veritati, morumque honeftati contrarium.

Id infuper demonftratur ex communi Patrum confenfu, quorum teftimonia in re notiffima proferre fuperfluum eft. Perpetuus quoque Ecclefiæ ufus, ac doctrina naturalem aquam Baptifmi materiam effe declarat; uti præfertim patet ex Florentino Concilio, quod in Inftructione Armenorum ait: *Materia hujus*

Sacramenti est aqua vera, & naturalis. Concilium pariter Tridentinum in sess. 7. can. 2. decrevit: *Si quis dixerit, aquam veram & naturalem non esse de necessitate baptismi, atque ideo verba illa Domini Jesu Christi, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit.*

Observandum postremo hic est, quod licet in his, quæ divinam habent institutionem, humanam rationem investigare nequaquam oporteat; plures tamen congruentiæ a Patribus, ac Theologis assignantur, cur aqua sit propria Baptismi materia. Ut enim scribit Doctor Angel. in p. 3. q. 66. a. 3. Convenienter institutus a Deo est Baptismus in aqua, „ primo quantum ad ipsam rationem Baptismi, qui est regeneratio in spiritualem vitam, quod maxime congruit aquæ: unde & semina, ex quibus generantur omnia viventia, scilicet plantæ, & animalia, humida sunt, & ad aquam pertinent. Propter quod quidam Philosophi posuerunt aquam omnium rerum principium.

„ Secundo quantum ad effectus Baptismi, quibus competunt aquæ proprietates, quæ sua humiditate lavat; ex quo conveniens est ad significandam & causandam ablutionem peccatorum: sua frigiditate etiam temperat superfluitatem caloris; & ex hoc competit ad mitigandam concupiscentiam fomitis: sua diaphaneitate est luminis susceptiva; unde competit Baptismo, in quantum est fidei Sacramentum.

„ Tertio, quia convenit ad repræsentanda mysteria Christi, quibus justificamur: ut enim dicit Chrysostomus super illud Joan. 3.

„ *Nisi*

„ *Nisi quis renatus fuerit* (hom. 24.), sicut in „ quodam sepulcro, in aqua submergentibus „ nobis capita, vetus homo sepelitur; & sub- „ mersus deorsum occultatur, & deinde novus „ rursus ascendit.

„ Quarto, quia ratione suæ communitatis, „ & abundantiæ, est conveniens materia ne- „ cessitati hujus Sacramenti, potest enim ubi- „ que de facili haberi. " Hisce consona scribunt etiam S. Bonaventura in 4. d. 3. p. 2. a. 1. q. 1. & Ven. Scotus in 4. d. 3. q. 3. ac demum Catechismus Romanus in p. 2. c. 2. n. 10.

Objicies 1. Relata superius Christi verba apud Joan. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.* non proprio in sensu accipienda sunt, ut elementum naturalis aquæ significent; sed metaphorice sunt exponenda, denotantque ipsum Spiritum S. qui instar aquæ hominem interius lavet, & mundet. Plerumque enim particula *&* non distinguit, sed dumtaxat exponit; uti exempli gratia patet ex Act. 17. v. 25. ubi illud *vita & inspiratio*, idem est, ac *inspiratio vitæ*; illudque ad Coloss. 2. v. 8. *per philosophiam & inanem fallaciam*, idem sonat, ac *per inanes philosophiæ fallacias*. Ergo illud quoque, *ex aqua & Spiritu*, idem significare potest, ac *ex Spiritu aquæ*, idest ex Spiritu instar aquæ mundante. Imo quod hæc esse debeat horum verborum significatio, constat ex simili textu Matth. 3. v. 11. *Ipse vos baptizabit in Spiritu S. & igni*: ubi sane vox *ignis* metaphorice sumitur, ac designat ipsum Spiritum S. qui tanquam ignis corda purificet, illuminet, inflammet, & ad cœlestia trahat.

Resp. quod quamvis Scriptura duobus terminis rem eandem per particulam *&* quandoque designet; perperam tamen ad Christi verba Joan. 3. v. 5. observatio isthæc aptetur, quasi aqua & Spiritus idem omnino significent. Pari quippe modo quis contendere posset, per hæc nomina, *Patris*, *&* *Filii*, *&* *Spiritus Sancti*, significari tantum trinominem unam eandemque personam. Loci ergo circumstantiæ, subjecta materia, Ecclesiæ totius praxis, constansque traditio expendendæ sunt, ex quibus legitimus verborum Christi sensus apparet; ostenditurque, quod eo in textu particula *&* distinguendi vim habeat, & aquæ nomen veræ ac naturalis aquæ denotet elementum. Sane cum Nicodemus hæsitasset ad Christi sententiam, *Nisi quis renatus fuerit denuo*, eam intelligendo de renascentia carnali; ac Dominus respondisset de alia longe dispari se loqui, de ea nimirum, qua homo *ex aqua & Spiritu Sancto* renascitur: Cumque & ista nondum Israelita satis perciperet, addidit Christus se de spiritualibus loqui, & posse Spiritum etiam per aquam hominem regenerare. Quid his mysteriis erat opus, nisi de aquæ Baptismate Dominus pertractasset? Sat erat reponere, *Solo Spiritu homo regeneratur*.

Adnotat præterea Estius inter verba Matth. 3. & verba Joan. 3. non leve interesse discrimen; in priori enim textu ignis postponitur Spiritui Sancto, in posteriori aqua præponitur. Ex quo datur intelligi ibi quidem ignis vocabulum adjunctum, tanquam ejus quod antecedit determinationem, qua nimirum certa Spiritus S. proprietas designetur; hic vero aquam

po-

posterius nominatam, ne per eam intelligatur aliqua Spiritui S. attributa proprietas, sed in sua propria significatione sumatur. Unde, uti supra notavimus, Christus statim post habitum cum Nicodemo sermonem, ut traditam a se doctrinam facto probaret, in Judæam digrediens baptizavit in aqua.

Tandem nemo ex SS. Patribus ita Matthæi textum exposuit, ut ignem esse diceret Baptismi materiam; sed illum interpretati sunt vel de linguis igneis super Apostolos delapsis in die Pentecostes, vel metaphorice (uti dictum est) de proprietate Spiritus S. qui instar ignis corda purificet, vel de probatione ac purgatione in extremo judicio futura per ignem.

Objicies 2. Ad Sacramenti materiam requiritur analogia cum ablutione animarum: atqui ejuscemodi analogia inest cuique liquori, ac vino præsertim, quo abstergumtur vulnera & sanantur. Hinc in Tomo 6. Conciliorum Labbei pag. 1652. extat rescriptum Stephani III. vel, ut alii volunt, II. qui de Presbytero, a quo baptizatus fuerat infans vino, ait: *Si in vino quis propterea, quod aquam non inveniebat, periclitantem infantem baptizavit, nulla exinde ei adscribitur culpa. Infantes sic permaneant in baptismo.*

Resp. Sacramenti materiam non solum habere analogiam cum re quam significat, sed divinam etiam institutionem; cum Sacramentum sit signum divinitus institutum: non enim penes hominem est sensibili signo efficaciam gratiæ alligare, neque idem signum immutare a Christo præscriptum. Christus autem, uti ex ante dictis apparet, aquam solam instituit

 pro

pro Baptismi materia; cujus quidem rei ratio est ipsius sola voluntas, congruentias vero superius adduximus, addimusque ex S. Thoma in citato loco ad 2. *quod vinum, & oleum*, aliique liquores, *non communiter assumuntur ad usum ablutionis, sicut aqua. Nec etiam ita perfecte abluunt, quia ex eorum ablutione remanet aliqua infectio, quantum ad odorem, quod non contingit de aqua. Illa etiam non ita communiter & abundanter habentur, sicut aqua.*

Ad rescriptum Stephani dicimus, nonnullos ea responsa tribuere, non Romano Pontifici, sed Stephano Tornacensi Episcopo; cum ad calcem Codicis Laudunensis ita legi affirment: *Finis definitionum Stephani Papæ Tornacensis*. Sirmondus qui primus hæc edidit ex eodem Codice, animadvertit eadem responsa a Stephano Papa II. privatim data Monachis Britaniacensibus; proindeque non Pontificiam definitionem, sed privatam opinionem continere. In Tomo 6. Conciliorum adnotatur, ibi a librario *glossema temere intrusum*; quo deleto absolvitur quidem Presbyter ab excommunicatione, sed baptisma minime probatur. Unde post citata verba subjungitur: *Si aqua adfuit præsens, ille presbyter excommunicetur, & pœnitentiæ submittatur, quia contra Canonum sententiam agere præsumpsit*. Postremo quibusdam omnino suppositit um esse videtur illud Stephani responsum, cujus nec Collationes Canonum, nec Scriptorem aliquem meminisse invenitur: neque credibile est, Romanum id ignorasse Pontificem, quod vel minores Clerici norunt, nempe quod Baptismus in sola aqua sit conferendus.

Quod

Quod de Responso Stephani dictum est, dicendum est pariter de alio Siricii, citato in Pœnitentiali Theodori, & in quibusdam Codicibus a Tournelio laudatis: cum enim non inveniatur in Romanis Archivis, neque in aliqua Canonum collectione, neque citati Codices consentiant, nunquam denique in Romana Ecclesia opinio de baptismate in vino obtinuerit, imo nec ætate Siricii fuerit audita; jure merito affirmamus Siricii Responsum vel adulteratum esse, vel spurium.

Objicies 3. Narrat Joannes Moschus in Prato Spirituali c. 176. & post eum Nicephorus in lib. 3. H. E. c. 37. quod *cum Judæus per loca arida iter faceret, ac subito deficientibus viribus moriturus crederetur, ter superfusa in eum arena baptizatus est: ac per hanc tam insolitam, & admirandam sanctorum mysteriorum initiationem, imbecillitate omni tanquam vinculo quodam solutus, validius quam alii, iter fecit.* Ex hoc ergo miraculo demonstratur, valere Baptismum etiam sine aqua collatum.

Resp. ex citata narratione patere, quod baptismus hujusmodi nullus & irritus declaratus fuerit Ecclesiastico judicio, & quod Judæus aqua subinde fuerit baptizatus. Scribit namque Nicephorus: *Postquam autem domum sunt reversi, rem eam ad Dionysium Alexandriæ Episcopum retulerunt. Ille vero admiratione stupens Ecclesiam consuluit, cui visum est aqua insuper ad eum modum initiatum juxta Ecclesiæ traditionem abluendum esse.* Idem etiam refert Moschus. Ergo Judæus ille convaluit, non quia validus fuerit baptismus in arena collatus, sed quia fidem habuit votumque Baptismi.

Hic obiter nota, erraſſe Nicephorum circa Dionyſii perſonam. Scribit enim ille factum contigiſſe ſub Marco Aurelio Antonino: at hoc imperante fuerunt Epiſcopi Alexandrini Celadion, & Agrippinus, non Dionyſius, qui ſedit imperante Philippo; quare ſi ad tempora Marci Aurelii hæc hiſtoria eſſet referenda, contigiſſet ſub Dionyſio Corinthiorum Epiſcopo, ut viſum Baronio ad annum 181. num. 2. Denique Moſchus, qui omnium primus hanc ſcripſit hiſtoriam, refert ſub Dionyſio Epiſcopo Aſcalonita id accidiſſe; quia vero adjungit, narratum fuiſſe factum *Alexandriæ ab Andrea Abbate;* inde erroris cauſa patet, cur nempe Nicephorus pro Dionyſio Aſcalonita ſcripſerit *Alexandrinum*.

Jam ergo patet ex dictis, omnem & ſolam naturalem aquam eſſe remotam Baptiſmi materiam: naturalis vero aqua illa cenſetur, quæ fluida eſt, & cui artificialis opponitur. Valet ergo Baptiſma collatum in aqua maris, fluminis, pluviæ, reſoluta ex nive, glacie, grandine, pruina, transfuſa per cineres, per balnea ſulphurea, aut alia mineralia loca, adhibita ad carnes, piſces, & alimenta alia decoquenda; niſi tamen elementum iſtud tot diverſi generis partes imbiberit, ut ſuam ſpeciem commutarit.

Patet præterea irritum eſſe Baptiſmum datum in aquis, quæ ex floribus, fructibus, herbis, aliiſque rebus hiſce ſimilibus exprimuntur. Ut enim notat Scotus in 4. d. 3. q. 3. n. 6. *aqua artificialis, etſi habeat aliqua accidentia ſimilia; tamen aliquod, vel aliqua diſſimilia habet a tota ſpecie, ex quibus ſequitur diſtinctio ſubſtantiæ;* quod ibidem n. 3. probat Subtiliſ-

ſimus

simus Doctor. Ex quo & illud apparet, neque in casu necessitatis extremæ fas esse sub conditionali forma aliquem baptizare cum aqua e rosis, aut floribus aliis, aut plantis expressa.

Denique notandum est, quod quamvis aqua quælibet naturalis sit materia sufficiens ad Baptismum; extra tamen necessitatis casum non licet aliam adhibere, quam illam, quæ pridie Paschatis, aut Pentecostes fuerit consecrata. Rident Novatores baptismalis aquæ benedictionem; at prorsus immerito, cum sacra isthæc ceremonia ex antiquissima Patrum doctrina descendat. Basilius enim in lib. de Spiritu S. c. 27. benedictionem hanc repetens ex Apostolica traditione inquit: *Benedicimus autem aquam baptismatis, & oleum unctionis, ac præterea ipsum qui baptismum accepit: Ex quibus scriptis?* Hoc idem docuere Cyrillus Hierosol. in Catechesi 3. Cyprianus in epist. 70. Ambrosius lib. 1. de Sacram. c. 5. Augustinus serm. 352. n. 3. aliique communiter. Hunc postremo morem comprobant pervetusti Rituales libri, antiqua Baptisteria, ac perpetua tandem praxis universalis Ecclesiæ.

CA-

CAPUT III.

De proxima Baptismi materia.

DIximus in superiori capite aquæ usum, sive corporis ablutionem a Scholæ Theologis proximam Baptismi materiam appellari. Tribus autem modis fieri potest ablutio; vel nempe per corporis immersionem in aqua, vel per effusionem, vel aspersionem aquæ supra corpus. De triplici hoc abluendi modo nunc quæritur, quinam illorum adhibendus sit; ut Baptisma tum valide, tum licite conferatur.

Græci schismatici, antesignano Marco Ephesio, postquam soluta fuit Synodus Florentina, inter ceteras separationis suæ causas istam etiam objectarunt, quod Baptismus ab ipsis juxta Apostolicam traditionem trina mersione collatus, alius sit a Baptismo, quem infusione utens Romana præbet Ecclesia; ideoque hanc a vera fide desciviſſe dixerunt, scribente ad Ephesios Paulo c. 4. v. 5. *Unus Dominus, una fides, unum baptisma.*

Propositio 1. Valet Baptismus sive immersione, sive infusione, sive aspersione collatus.

Probatur. Valet Baptismus, in quo accedit verbum ad elementum, & vere corpus abluitur, ut interior peccatorum ablutio designetur: atqui id semper in Baptismo contingit, sive immersione, sive infusione, sive aspersione conferatur

feratur. Lege S. Thomam in p. 3. q. 66. a. 7. & S. Bonaventuram in 4. d. 3. p. 2. a. 2. q. 2.

Deinde valet Baptifmus, quem valere ufu fuo femper Ecclefia declaravit: atqui quovis feculo Ecclefia Baptifmum per triplicem ritum illum adhibuit. Et de immerfione quidem nullum oriri poteft dubium, cum certiffima apud Patres extent hujufce rei veftigia. Vide Tertullianum de corona mil. c. 3. Bafilium de Spiritu Sancto c. 27. Ambrofium lib. 2. de Sacram. c. 7. Hieronymum adverfus Luciferianos, aliofque ad unum omnes. Hunc autem baptizandi ritum ufque ad 13. feculum communiter fuiffe receptum, apparet ex S. Thoma, qui in loco fupra citato fcribit, *tutius effe baptizare per modum immerfionis, quia hoc habet communior ufus*. Scribit etiam S. Bonaventura ibidem: *Mos communis Ecclefiæ eft baptizare immergendo.*

At quamvis ritus baptizandi per immerfionem tunc prævaluerit, non fuit tamen indifpenfabiliter obfervatus. Nam 1. Clinicorum, five decumbentium in lecto præ infirmitate, baptifmum ratum habuit S. Cyprianus epift. 76. ad Magnum, etfi immerfione minime conferretur: *Nos*, inquit ille, *quantum concipit mediocritas noftra, æftimamus in nullo mutilari, & debilitari poffe beneficia divina . . . . Nec quemquam movere debet, quod afpergi vel perfundi videntur ægri, cum gratiam dominicam confequuntur, quando Scriptura Sancta per Ezechielem Prophetam loquatur, & dicat*: (c. 36. v. 25. juxta LXX.) *Et afpergam fuper vos aquam mundam.*

Clinicorum quoque baptifma infufione, aut afperfione collatum probavit Neocæfarienfe Conci-

cilium anno 314. can. 12. Et Antissiodorense anno 578. can.18. necnon Matisconense 11. anno 585. can. 3. ac denique Parisiense IV. anno 829. c. 7. &c.

Præterea cum Baptismus maximæ sit necessitatis, cumque verisimile non videatur, datum illum immersione fuisse, dum aut animam ageret parvulus, aut aquæ copia deficeret, aut ad unum Sacerdotem immensa baptizandorum multitudo conflueret; tunc infusionem, aut aspersionem ministros adhibuisse dicendum est. Hinc ex Actis S. Laurentii discimus, ipsum aqua ex urceo effusa Romanum militem baptizasse; ac simili ritu collatum Baptisma constat ex Actis etiam S. Gratiliani, S. Bacchi Junioris, & S. Luidgeri Episcopi, paterque, ex aliis monumentis, quæ ab Eruditis non pauca recensentur. Insignes etiam Theologi cum SS. Thoma, & Bonaventura, & Ven. Scoto probabiliter arbitrantur, Petrum Apostolum aspersione usum fuisse, quando una die tria millia hominum, & alia die hominum quinque millia baptizavit, ut legitur Act. 2. v. 41. & 4. v. 4.

Denique vero magis simile videtur, aspersionem usurpasse Liberium, dum in Pentecoste *quatuor millia & duodecim* promiscui sexus salutari Baptismo expiavit, ut ex Actis Damasi refert Paulus Aringhus Romæ subterr. pag. 223. Voluminis 1.

Propositio 2. Perinde est ad Baptismi valorem, si per ablutionem vel trinam, vel unicam conferatur.

Id descendit ex dictis. Quocunque enim modo conferatur Baptismus, si materia, & forma ser-

ferventur, ratus erit, ac validus: neque necessum est, ut una, vel trina immersione, infusione, aut aspersione mysterium Trinitatis, aut Christi passio designetur: tum quia Sacramentum est signum gratiæ, non prædicatio dumtaxat fidei; gratiam vero commonstrat quæcunque ablutio: tum quia fides, si baptizetur adultus, ab eo petitur, & exigitur, tanquam prævia dispositio; & si tingatur infantulus, id supplet fides gestantium, aut sanctæ matris Ecclesiæ.

Deinde per solam formam significatur Essentiæ unitas vocabulo numeri singularis, *In nomine*; significatur & Trinitas Personarum, distincta illarum enumeratione, *Patris* nempe, *& Filii*, *& Spiritus S.* Valet ergo Baptismus sive trina, sive unica ablutione collatus. Mors etiam Christi trina ablutione monstratur, cum Christus triduo in sepulcro permanserit; monstratur & unica ablutione, cum semel fuerit ille sepultus; utque S. Thomas affirmat in p. 3. q. 66. a. 7. ad 2. Christi sepultura aliquo modo semper repræsentatur, *quocunque modo fiat ablutio*, eo ipso quod *corpus hominis, vel aliqua pars ejus, aquæ supponitur, sicut corpus Christi sub terra fuit positum.*

Ad hæc accedit, quod circa sexcentesimum annum Hispaniarum Episcopi trinam immersionem deseruerunt occasione Arianorum, qui ex ea argumentum petebant ad oppugnandam Sanctæ Trinitatis consubstantialitatem; inductamque ab Hispanis consuetudinem Magnus Gregorius approbavit lib. 1. epist. 43. ad Leandrum Episcopum Hispalensem; ubi post multa, quæ etiam a Gratiano relata sunt in canone,

no e, *De Trina*, de Consecrat. dist. 4. ait S. Pontifex: *Reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismate vel ter, vel semel mergere, quando & in tribus mersionibus personarum trinitas, & in una potest divinitatis singularitas designari. Sed quia nuncusque ab hæreticis infans in baptismate tertio mergebatur, fiendum apud vos esse non censeo; ne dum mersiones numerant, divinitatem dividant; dumque quod faciebant, faciunt, se morem nostrum vicisse glorientur.* Gregorii judicio adhæsit Concilium Toletanum IV. anno 633. in can. 6. alias 5. quem inter decreta retulit Gratianus in citata dist. 4. cap. *Propter vitandum.* Trina igitur immersio, sicut & infusio, ac aspersio trina, necessaria minime est, ut Baptisma valide conferatur.

Propositio 3. Ut Baptisma licite detur, debet baptizans eum abluendi modum servare, quem Ecclesiæ consuetudo requirit.

Probatur. Uti ex dictis in præcedente libro c. 19. colligitur, quilibet Minister in solemni Sacramentorum administratione præscriptos ab Ecclesia ritus servare tenetur: ut ergo Baptisma licite conferatur, debet Minister ad Ecclesiæ, cujus Minister est, Rituales libros attendere, ac juxta præscriptam ab eis normam abluere: neque privata auctoritate eidem licet præceptos ritus aut contemnere, aut pro libito omittere, aut in novos alios immutare. Hinc peccaret Græcus Minister, qui non per immersionem, sed per infusionem, vel aspersionem Baptisma conferret, nisi necessitas aliter postularet; peccaretque Latinus nunc immersionem adhibens, nisi vel necessitate urgente, vel particu-

ticu-

ticularis Ecclesiæ cui adscriptus est, ritu aliter imperante. Nam & apud Latinos pro Ecclesiarum consuetudine non tantum per infusionem, verum etiam per immersionem Baptisma confertur. Huc faciunt quæ Rituale Romanum habet in tit. de forma Baptismi: *Baptismus licet fieri possit, aut per infusionem aquæ, aut per immersionem, aut per aspersionem; primus tamen, vel secundus modus, qui magis sunt in usu, pro Ecclesiarum consuetudine retineantur.* Ex quo & illud apparet, perperam affirmare Græcos, quod immersionis ritus a nobis fuerit eliminatus.

Objicies 1. contra 1. propos. Christum immersione baptizatum non obscure demonstrant ea verba Matth. 3. v. 16. *Baptizatus autem Jesus confestim ascendit de aqua.* Si enim ascendit; ergo ante descenderat: proindeque in hoc textu non infusio, non aspersio, sed immersio declaratur. Atqui non aliter baptizandi sumus, quam baptizatus est Christus.

Patres insuper baptizandi ritum per trinam immersionem ab Apostolorum traditione descendisse dixerunt, Ita namque asserit Tertullianus in lib. de corona militis c. 4 Basilius in lib. de Spir. S. c. 27. Hieronymus adversus Luciferianos, &c. Nefas est igitur hunc ritum non servare.

Postremo cum dicat Apostolus ad Ephes. 4. v. 5. *Unus Dominus, una fides, unum baptisma;* cumque prioribus Ecclesiæ seculis omnes, nunc vero multi immersione baptizent; profecto consequitur, quod sine immersione validum esse Baptisma non possit.

Resp. quod etsi Christus per immersionem baptizatus sit, aliosque simili modo baptizaverit; ejus tamen exemplum nobis necessitatis legem

gem non imponit, cum præceptum ita faciendi nequaquam indixerit. Plura enim Christus in conficiendis ac dispensandis Sacramentis gessit, quæ ad illorum substantiam non pertinere nemo negaverit. Ita Eucharistiam sero post cœnam in azymo pane confecit, ac Discipulis sub duplici specie distribuit: ita denique in Jordane baptizatus est; quin tamen inde sequatur, quod & nos similiter agere debeamus.

Distinguendæ præterea sunt traditiones, quæ ad Sacramentorum substantiam, & fidei morumque regulam spectant, ab iis quæ Ecclesiæ regimen, & disciplinam dumtaxat, ritusque respiciunt; & quemadmodum primi generis traditiones inviolate sunt custodiendæ, ita postremæ pro locorum temporumque varietate mutantur. Hinc ex supra dictis apparet, Veteres in Baptismi collatione non semel ritum adhibuisse diversum.

Ad ultimum respondet S. Thomas in p. 3. q. 66. a. 7. ad 1. *quod ea quæ sunt per accidens, non variant substantiam rei. Per se autem requiritur ad baptismum corporalis ablutio per aquam; unde & baptismus lavacrum nominatur, secundum illud Ephes.* 5. Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ. *Sed quod fiat ablutio hoc vel illo modo, accidit baptismo; & ideo talis diversitas non tollit unitatem baptismi.*

Objicies 2. Canon 49. ex iis qui Apostolici dicuntur, ita habet: *Si quis Episcopus, vel Presbyter, non tria unius mysterii baptismata perfecerit, sed unum baptismum, qui datur in mortem Domini, deponatur.* Irritum ergo pronunciat Baptismum sine trina immersione collatum.

Deinde non solum Magnus in epist. ad Cypria-

prianum, sed etiam Cornelius Papa apud Eusebium lib. 6. c. 43. dubitat de validitate baptismatis Clinicorum; scribit enim de Novatiano in lecto aquæ perfusione baptizato, *In ipso, in quo jacebat lectulo perfusus baptismum suscepit, si tamen hujusmodi baptismum suscepisse dicendus est.*

Accedit, quod etsi Cyprianus valere ejuscemodi baptisma responderit, rem tamen apud omnes certam non esse minime dissimulat, & unicuique permittit facere ac sentire quod velit: scribit enim: *Quantum fide concipere & sentire nobis datur, mea sententia hæc est, ut Christianus judicetur legitimus, quisquis fuerit in Ecclesia lege, & jure fidei divinam gratiam consecutus. Aut si aliquis existimat eos nihil consecutos eo quod aqua salutari tantum perfusi sint, sed inanes & vacui sunt, non decipiantur, ut si incommodum languoris evaserint, & convaluerint, baptizentur.*

Denique Eunomius omnium primus simplicem immersionem invexit, teste Theodoreto in lib. 4. hæret. fab. cap. 3. ob quam sane causam Concilium CP. I. eos rebaptizari præcepit.

Resp. ad 1. eo canone non declarari nullum Baptismum sine trina mersione datum, sed deponi dumtaxat, qui illam adhibere noluerit; idque decretum est, tum propter vigentem tunc Ecclesiæ disciplinam, tum propter serpentem quorundam errorem baptizantium non in nomine Trinitatis, sed in nomine solius Christi pro nobis mortui: illi enim idcirco unica tantum mersione utebantur, quia circa mysterium Trinitatis errabant, formamque Ba-

ptismatis corrumpebant. Ita colligitur ex sequenti canone 50. *Si quis Presbyter*.

Ad alterum. Cyprianus Magni dubitationem aperte solideque dispunxit; quamvis temperanter modesteque se gerens diversam opinionem, diversumque ritum minime reprobaverit.

Cornelius nunquam Novatiani baptismum irritum esse putavit, alioquin illum rebaptizandum fore dixisset. Ejus ergo baptismum duplici ex causa improbavit; primo videlicet propter irregularitatem annexam, qua tamen non obstante per gratiam Episcopi Novatianus ad Presbyteratus Ordinem promotus fuerat contra sacros Canones & Ecclesiæ disciplinam. Non enim licebat quemquam eorum, qui urgente vi morbi in lectulo perfusi erant, in Clerum assumi; *quia*, ut ait citata superius Synodus Neocæsariensis can. 12. *non ex proposito fidei illorum, sed ex necessitate descendit*; idest, quia ex necessitate ac metu mortis potius, quam ex propria electione baptismum suscipere videbantur. Secundo Cornelius Novatiani baptismum ex eo minime probavit, quod ille neque postquam liberatus fuit a morbo, Confirmationem, & Eucharistiam pro usitato tunc Ecclesiæ more receperat.

Tandem in Eunomio reprobatum est baptisma, quod cum una mersione, ejus formulam vitiabat. Dicebat enim, teste Theodoreto in citato loco, *non oportere ter mergi eum, qui baptizatur, nec Trinitatem invocare, sed semel baptizare in mortem Christi*. Constat etiam ex S. Epiphanio hær. 76. Eunomianos formulam depravasse.

Hic tandem advertimus, Ministrum baptismi de-

debere Baptizandi corpus immediate aqua contingere, ut moraliter censeatur ablutum. Quare sufficiens non æstimatur ablutio, qua Baptizandi corpus una, vel altera aquæ gutta perfunditur; sicuti neque illa sufficiens est, qua Baptizandi vestes tantum, vel capilli tinguntur; non vero ipsa immediate caro, vel cutis. Lege Scotum in 4. d. 3. q. 3. Ut vero valeat Baptisma, sat erit, quod notabili aquæ copia abluatur caput, quod humani corporis pars præcipua est, & in quo omnes sensuum facultates vigent, suaque exercent officia: quare Theologi pro certo habent, eum graviter peccare, qui, cum possit caput abluere, alteram corporis partem tingit, etiam pedem, aut brachium. Necessitate tamen urgente, *ex. gra.* si materno ex utero puerulus manum unam emitteret, perfundenda est pars, quæ apparet juxta Ritualis Romani præscriptum in tit. de baptizandis parvulis, ubi hæc habentur: *Nemo in utero matrum clausus baptizari debet: sed si infans caput emiserit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec postea si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emiserit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendat, baptizetur; & tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus. Si vero ita baptizatus deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri.* Ex hac itaque præscriptione colligitur, non constare de validitate Baptismi, si alia a capite pars abluatur; quandoquidem forma conditionalis adhibenda non est, *nisi re diligenter pervestigata probabilis subest dubitatio*, ut recte monet idem Rituale titulo præcedenti, & Catechismus Romanus p. 2.

c. 2. num. 57. quod & nos superiori in libro notavimus. Neque oppositum probat Ecclesiastica sepultura eo modo baptizatis concessa: hanc enim jure illis impertitur Ecclesia, quia nemo in dubiis æquo, justoque privatur.

CAPUT IV.

De forma Baptismi.

VErba quibus consecratur aquæ elementum, Baptismi formam appellare Theologi consueverunt. Apud Latinos autem a pluribus retro seculis hæc forma viget: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Ita namque legitur in Sacramentario Gregorii Magni, & in Decreto Eugenii IV. pro instructione Armenorum, & in Ritualibus Gregorii XIII., & Pii V. quibus consentit universa Occidentalis Ecclesia. Cum vero Gregorius formam istam non primus invexerit, sed descripserit tanquam communi Latinorum usu receptam; profecto consequitur, eam antiquiorem esse Gregorio, & a primis seculis usurpatam.

Quod insuper hæc sit conveniens forma Baptismatis, ita perspicue S. Thomas ostendit in p. 3. q. 66. a. 5. *Baptismus per suam formam consecratur, secundum illud Ephes.* 5. Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ, *& Augustinus dicit in lib. 6. de bapt. contra Donatistas c.* 25. *quod* Baptismus verbis evangelicis consecratur; *& ideo oportet, quod in forma baptismi exprimatur causa ba-*

baptismi. Est autem ejus duplex causa. Una quidem principalis a qua virtutem habet, quæ est Sancta Trinitas; alia autem instrumentalis, scilicet Minister, qui tradit exterius sacramentum. Minister autem tangitur, cum dicitur, Ego te baptizo; *causa autem principalis, cum dicitur*, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Unde hæc est conveniens forma baptismi*, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Græci vero ab antiquis quoque temporibus ea forma utuntur: *Baptizatur servus, vel serva Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Valere hanc Baptismi formam constat ex Eugenio IV. in supracitato Decreto, ex Leone X. in Bulla, *Accepimus nuper*, emanata die 18. Maji anno 1521. & ex Clemente VII. in Bulla, *Provisionis nostræ*, die 26. Martii anno 1526. Deinde Ecclesia Latina baptizatos a Græcis iterum non baptizat; ideoque illorum Baptismum uti legitimum approbat, sub tali forma collatum. Denique a Latinorum forma hanc Græcam *substantialiter* non differre certissimum est; quoniam & ista tingendi exprimit actionem, & explicitam Trinitatis invocationem includit: sicut ergo Latina, ita & Græca forma, sua validitate non caret.

Quærunt hoc in loco Theologi, num ad Baptismi valorem necessaria sint omnia verba, quibus ejusdem forma componitur. Quæstio autem non movetur de pronomine *Ego*; illud enim satis exprimitur in verbo *Baptizo*: unde in probata Græcorum formula minime continetur. Neque dubium est de particula *Amen*; cum illa sit quasi acclamatio Sacramenti jam

peracti. Primo itaque disputatur de pronunciatione verbi *Baptizo*; quam olim nonnulli Doctores, quos inter sunt Præpositivus, & Petrus Cantor, & Stephanus Tornacensis Episcopus, existimarunt ad formæ essentiam non requiri.

At vera communisque sententia tradit, ad Baptismi validitatem necessarium esse verbum, quo baptizantis actus exprimitur, nempe *Baptizo*, vel *Baptizatur*. Ita sane docuit Alexander III. Extra.de Bapt. & ejus effectu cap. *Si quis*, inquiens: *Si quis puerum ter in aqua merserit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen; & non dixerit, Ego te baptizo &c. puer non est baptizatus*. Item Alexander VIII. die 7. Decembris anno 1690. hanc propositionem num. 27. proscripsit: *Valuit aliquando baptismus sub hac forma collatus, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, prætermissis illis, Ego te baptizo*. Hujusce autem rei congruam rationem assignat S. Thomas in laudato superius loco ad 2. inquiens: *Quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri potest, oportet, quod determinetur in verbis formæ, ad quid fiat: quod quidem non fit per hoc, quod dicatur:* In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: *quia omnia in tali nomine facere debemus, ut habetur Coloss. 5. Et ideo, si non exprimatur actus Baptismi, vel per modum nostrum, vel per modum Græcorum, non perficitur Sacramentum*.

Scribit etiam hac de re S. Bonaventura in 4. d. 3. p. 1. a. 2. q. 1. *quod sicut dicit auctoritas Alexandri* III. supra relati, *verbum baptizandi est de necessitate formæ. Ratio autem quare est de necessitate, est institutio. Ratio autem institutionis*

nis est, quia intentio est necessaria sacramento: & hoc est sacramentum necessitatis, & est ad alterum. Ideo propter periculum defectus intentionis, proprio verbo expressa est ibi in forma.

Hinc si quis objecerit: In Sacramento Eucharistiæ necessaria est intentio, & tamen in forma nequaquam exprimitur; idem igitur dici poterit de Baptismo: Reponemus cum eodem S. Doctore, *quod Eucharistia non est sacramentum necessitatis, & præterea non est ad alterum, & iterum fit cum majori solemnitate; ideo intentio ibi colligitur, non evagatur tunc, propterea non est necesse exprimi verbo: & ideo non oportuit institui, nec per consequens observari. Alia ratio hujus est, sed infra dicetur, cum agetur de forma Eucharistiæ.*

Sed opponunt. Non oportet, ut qui actum aliquem exercet, de ipso actu faciat mentionem; sicuti non oportet, ut qui docet, dicat, *Ego vos doceo*. Atqui Christus docendi simul & baptizandi præceptum dedit, inquiens Matth. 28. v. 19. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Ergo quemadmodum Minister dum docet, non debet dicere, *Ego vos doceo*; ita neque dum baptizat, dicere debet, *Ego vos*, vel *te baptizo*; sed sufficit, ut baptizandi actionem exerceat.

Resp. ex S. Thoma in 4. d. 3. q. 1. a. 2. q. 1. ad 4. ad valorem Baptismi requiri in Ministro intentionem faciendi quod Christus instituit, & Ecclesia facit; quæ quidem intentio non requiritur in doctrina: & ideo oportet in Baptismo, quamvis non in doctrina, exprimi omnia, quibus ad actum illum determinetur intentio.

Deinde alii actus *ex suo tantum exercitio efficaciam* habent; *sed actus baptizandi habet efficaciam ex forma verborum : & quia talis efficacia est sacramentalis, idcirco oportet, quod verba formæ significando, efficaciam actui præbeant: & ideo oportet baptizantem actum suum verbo significare, quamvis in aliis actibus non reperiatur.*

Tandem in iis, quæ a divina institutione dependent, neque in Scriptura inveniuntur expressa, Traditio certam nobis dijudicandarum rerum regulam exhibet; alioqui, neque necessaria esset in Baptismo prolatio verborum, *In nomine Patris, &c.* quoniam in citato Matthæi capite Christus expresse non ait: *Ite, hæc verba proferte*: quod si dicamus, plurimum profecto gestient cum Socino plures Heterodoxi. Quod autem ex Traditione descenderit, quod in Baptismate verbum actum ablutionis exprimens usurpetur, ex constanti ac perpetua universæ Ecclesiæ consuetudine demonstratur.

At altera cum hæreticis controversia gravior est, num nempe ratum sit Baptisma absque expressa trium divinarum Personarum invocatione?

Socinus in disput. de Baptismo c. 2. negat illis Christi verbis apud Matthæum: *Docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* contineri præceptum, formamque Baptismi; ac consequenter affirmat hunc ratum esse, etiamsi Christi solius nomen pronuntietur. Hoc postremum tenuit etiam Magister in 4. d. 3. lit. E, & Cajetanus in Commentariis Summæ, ex quibus tamen jussu Pii V. sententia isthæc expuncta fuit; eamque antiquiores nonnulli citati a Domi-

minico Soto in 4. d. 3. a. 6. tradiderant.

Quidam præterea arbitrantur, Apostolos utique ex legitima dispensationis causa, nempe ad majorem nominis Christi commendationem, & celebritatem apud primos Christianos promovendam, in solo ejus nomine baptizasse; sed sublata deinde ea causa dispensationis, affirmant, non amplius ratum esse Baptisma, nisi sub distincta trium divinarum Personarum invocatione conferatur. Ita inter alios autumarunt S. Thomas, & S. Bonaventura, quibus posterioris ævi quamplurimi adhæserunt; nunc autem oppositum tradit magis recepta & communis opinio, quam sequuntur Bellarminus, Suarez, Estius, Juenin, Tournelius, Berti, aliique ex qualibet Schola Theologi.

Propositio 1. Non valet Baptismus absque expressa SS. Trinitatis invocatione collatus.

Probatur. Baptisma non valet, nisi conferatur verbis a Christo præscriptis: cum enim Sacramentorum essentia ex Christi voluntate dependeat, valere non possunt, nisi eo ritu, quem Christus præscripsit, conferantur. Atqui præscripsit Christus, ut Baptisma conferretur sub expressa Trinitatis invocatione; ait enim Matth. ult. v. 19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: quo in loco Baptismi formam a Christo fuisse præscriptam, constans & perpetua Patrum omnium traditio docet.

Et sane id Tertullianus asseruit in lib. de Bapt. c. 13. scribens: *Lex tingendi imposita est, & forma præscripta: Ite, docete omnes nationes, tingentes eas, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Cy-

Cyprianus in epist. ad Jubajanum ait: *Dominus post resurrectionem discipulos suos mittens, quemadmodum baptizare deberent instruxit, & docuit dicens: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra, ite ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Insinuavit Trinitatem, cujus sacramento gentes baptizarentur.*

Ambrosius de Myst. cap. 4. num. 20. ita de Catechumeno loquitur: *Nisi baptizatus fuerit in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, remissionem non potest accipere peccatorum.*

Augustinus in lib. 3. de Bapt. c. 15. ait Baptismum consecrari Evangelicis verbis, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et in lib. 6. c. 25. *Ceterum quis nesciat non esse baptismum Christi, si verba Evangelica, quibus symbolum constat, illic defuerint?*

Idem docent inter Latinos alios Hieronymus lib. 4. in Matth. & Fulgentius de Incarnat. c. 11. ex Græcis autem Basilius in lib. de Spir. S. c. 12. Athanasius epist. 4. ad Serapionem, Chrysostomus in epist. ad Ephesios hom. 20. Cyrillus Jerosol. Catech. 16. aliique.

Ex repetitis etiam Ecclesiæ definitionibus evidenter ostenditur necessariam esse plenam verborum illorum prolationem. Arelatense Concilium I. anno 314. can. 8. *De Afris*, alias, *De Arianis*, præcepit, ut rebaptizentur, *qui baptizati non fuerint in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Nicænum I. jussit can. 8. rebaptizandos non esse Catharos, sive Novatianos; rebaptizandos autem Paulianistas, sive Samosatenses can. 19. præcepit: hujusce vero discriminis ratio est, *quia*, uti scribit Inno-

ceu-

centius I. in epist. 22. *Paulianistæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti minime baptizabant; & Novatiani iisdem tremendis venerandisque nominibus baptizant*. Eandem proferunt rationem Augustinus in lib. de hæres. n. 44. & Gregorius in epist. 67. lib. 11. relatus a Gratiano cap. *Ab antiqua*, de Consecr. dist. 4.

Hinc merito alii canones præscripsere, ut absque ulla ambiguitate *in Sanctæ Trinitatis nomine* baptizarentur, qui baptizati essent solummodo *in nomine Domini*; atque ubi id non esset plane compertum, interrogarentur venientes ab hæresi. Vide citatam dist. 4. de Consecr. cap. *si revera*, & *Multi sunt*, ex epistolis Pelagii deprompta, necnon cap. *Hi vero hæretici*, petitum ex epistola prælaudata Gregorii, ac denique cap. *Retulerunt nuntii*, ex Zacharia desumptum.

Postremo perpetuam hanc Ecclesiæ sententiam id confirmat, quod in nullo Rituali, aut Liturgico libro comperies aliquam Baptismi formulam, quæ expressam non habeat SS. Trinitatem, pervolutes quantumvis Thomasium, Menardum, Goarium, Martenium, aliosque.

Hic autem adnota Socini, Vossii, aliorumque sententiam, quæ cujuslibet formæ necessitatem in Baptismate denegant, hæreticam esse, & Sacramenti rationem audacter oppugnare: at Magister, & Cajetanus ab hæresi sunt immunes, quoniam necessitatem formæ, ejusque præscriptionem profitentes existimarunt in nomine unius personæ totam Trinitatem intelligi, innixi difficili Ambrosii testimonio, quod mox inferius exponemus. Horum tamen opinio, quam nonnulli putant erroneam, iisdem argumentis impetitur. Pro-

Propositio 2. Probabilior eorum videtur opinio, qui asserunt, neque ab Apostolis sine expressa Trinitatis invocatione collatum fuisse Baptismum.

Et re quidem vera ex dictis apparet, quod Christus Apostolis formam Baptismi præscripserit, inquiens: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Atqui imperceptibile est Apostolos tam expressum ac recentissimum Christi mandatum fuisse trasgressos.

Reponunt Adversarii id Apostolos non præstitisse pro libito, sed dispensatione divina, ut Christi nomen honorificentius redderetur. At dispensationis hujusce nullum extat vel in Scriptura, vel in Traditione vestigium; merito igitur, uti conficta, rejicitur. Si ergo Christus præcepit Apostolis, ut baptizando gentes, singulas Trinitatis Personas exprimerent, eisque simul injunxit, ut servarent, & servanda præscriberent, *quæcumque mandavit*; dicamus oportet, neque ex divina dispensatione Apostolos in solo Christi nomine baptizasse. Hinc laudati Patres ita asserunt præscriptam Baptismi formam, ut unius Personæ invocatio ab aliarum invocatione nequeat separari, quemadmodum ipsa fides separari non potest; eandemque formam S. Basilius in cap. 12. de Spiritu Sancto *inviolabilem traditionem* appellat: quod perinde est, ac asserere traditam Baptismi formam nulla ratione fuisse mutandam.

Nulla præterea dispensationis causa profertur, cur aliter baptizarent Apostoli. Ad manifestandam enim Christi gloriam, & honorem sat erat Apostolorum prædicatio præmissa Baptismati,

per quam probe noverant Baptizandi Jefum Chriftum effe Deum, ac Mundi Redemptorem, feque initiatione Baptifmi in ejus cultum, & religionem adfcifci. Deinde etiamfi dare vellemus, gloriam nominis Jefu Chrifti poftulaffe, ut peculiari ratione exprimeretur in forma Baptifmatis, fieri id optime poterat Patris, & Spiritus Sancti nomine non omiffo; hoc enim, aut fimili modo dici potuiffet: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii ejus Jefu Chrifti, & Spiritus Sancti*. Poftremo, fi quia Chrifti nomen Judæis erat *fcandalum*, gentibufque *ftultitia*, juftam habuiffent Apoftoli caufam baptizandi in folo Chrifti nomine, fequeretur, eandem & nunc vigere rationem, ac difpenfandi motivum, fi baptizandi fint Pagani, aut Judæi, Chriftiani nominis hoftes infenfi; id autem quam falfum fit, ex dictis in priori propofitione fatis fuperque monftratur.

Objicies 1. Conftat ex Actibus Apoftolorum, quod multi in Chrifti nomine fuerint baptizati. Ita c. 2. v. 38. legitur: *Baptizetur unufquifque veftrum in nomine Jefu Chrifti in remiffionem peccatorum*. Et c. 8. v. 12. *In nomine Jefu Chrifti baptizabantur viri & mulieres*. Quod & repetitur c. 10. v. 48. & c. 19. v. 5. Atqui verbis illis commonftratur forma Baptifmi, non fecus, ac verbis Matth. ult. v. 19. *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Ergo Apoftoli in folo Chrifti nomine baptizarunt.

Refp. nomen aliquando fignificare virtutem; ficut Act. 4. v. 7. quærentibus Judæorum Principibus: *In qua virtute, aut in quo nomine feciftis hoc vos?* refpondit Petrus v. 10. *In nomine Domini noftri Jefu Chrifti*. Quandoque infuper

per denotat auctoritatem: ita Christus Joan. 5. & 10. dicit se venisse, & operari *in nomine Patris sui*, ejus scilicet auctoritate. Aliquando designat & meritum, ut patet ex Christi verbis Joan. 14. 15. & 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo*. Præterea nomen pro re nominata passim accipitur, uti Act. 4. v. 12. *Nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus*, &c. Quatuor ergo modis intelligi potest Apostolos in Christi nomine baptizasse, nempe vel per virtutem, vel per auctoritatem, vel per meritum ejus, vel in ipso Christo, idest Baptismo, quem Christus instituit. Hoc posteriori modo dicitur Rom. 6, v. 3. *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus*. Et Act. 19. v. 3. quidam *in Joannis baptismate* baptizati dicuntur. At Christus baptismum instituit conferendum sub expressa Trinitatis invocatione.

Hinc Patres aperte docent, non aliter, quam cum invocatione Trinitatis eosdem illos baptizatos fuisse, quorum mentio in Actis habetur. Cyprianus in epist. 73. ad Jubajanum ait: *Jesu Christi mentionem facit Petrus, non quasi Pater omitteretur, sed ut Patri quoque Filius adjungeretur*. Basilius in lib. de Spiritu S. c. 12. *Neminem*, inquit, *in fraudem inducat illud Apostoli, quod nomen Patris, & Spiritus Sancti mentionem in baptismatis commemoratione frequenter omittit; neque ideo putet harum vocum usum esse indifferentem*. Hieronymus in c. 3. Joelis: *In actibus Apostolorum, qui baptizati erant baptismate Joannis in eum qui venturus erat, hoc est, in nomine Domini Jesu; quia responderunt Paulo interroganti, Sed nec si sit quidem*

dem Spiritus Sanctus novimus, iterum baptizantur, imo verum baptisma accipiunt: quia sine Spiritu Sancto, & mysterio Trinitatis, quidquid in unam, aut alteram personam accipitur, imperfectum est. Augustinus in lib. 3. nunc 2. contra Maximinum c. 17. *Si autem etiam non nominatis Patre & Spiritu Sancto, in nomine Jesu Christi jussi sunt baptizari, & tamen intelliguntur non baptizati nisi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: cur non sic audis de Filio Dei, Omnia per ipsum facta sunt; ut & non nominatum intelligas ibi etiam Spiritum Sanctum?* Laudatis Patribus consonant alii, quorum testimonia referunt Tournely, Berti, aliique Theologi. Ex quibus infertur pariter, quod etsi verba illa, *in nomine Christi*, monstrarent formam, qua tingebant Apostoli; non tamen consequens inde esset, baptizasse illos in solo Christi nomine, Patre, ac Spiritu Sancto prætermissis.

Objicies 2. S. Hilarius in lib. de Synodis n. 85. ait: *Ne postremo Apostoli reperiantur in crimine, qui baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti jussi, tantum in Jesu nomine baptizaverunt*.

Ambrosius in lib. 1. de Spiritu Sancto c. 3. hanc sibi proponit quæstionem: *Nunc consideremus, utrum quemadmodum in Christi nomine plenum esse legimus baptismatis sacramentum, ita etiam Sancto tantum Spiritu nuncupato nihil desit ad mysterii plenitudinem*. Quæstionem vero resolvens adjungit: *Rationem sequamur; quia qui unum dixerit, Trinitatem signavit. Si Christum dicas, & Deum Patrem, a quo unctus est Filius, & ipsum qui unctus est Filium,*

lium, *&* *Spiritum Sanctum*, *quo unctus est*, *designasti*.

Denique Bernardus in epist. ad Henricum Archidiaconum Aurelianensem interrogatus, an ratum esset baptisma collatum puero periclitanti sub hac forma, *Baptizo te in nomine Dei*, *&* *sanctæ* *&* *veræ Crucis*, respondet ratum sibi videri, hac ratione producta, *Legimus sane in Actibus Apostolorum*, *non modo in nomine Patris*, *&* *Filii*, *&* *Spiritus Sancti*, *verum & in nomine Domini Jesu Christi aliquos baptizatos*.

Resp. Hilarii sensum esse, non deferendum vocabulum ὁμοούσιον, *quia vitiose a nonnullis soleat intelligi*: ad quod commonstrandum varia profert exempla, ut delenda alioqui ex prima ad Timotheum ea verba, *Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus*, quoniam hoc loco Photinus abutitur; aliisque allatis exemplis concludit novum quoque Testamentum abjiciendum, si ob pravam quorundam intelligentiam aliqua essent supprimenda vocabula: quippe si legantur, *exempli gratia*, Actus Apostolici, ubi narratur Apostolos baptizasse *in nomine Jesu*, si nugari velimus, Apostoli *reperientur in crimine*, utpote qui præscriptam a Christo formam minime observarint. Quare ut ex Hilarii scopo liquet, & ex toto orationis complexu colligitur, idem est, *Tantum in Jesu nomine baptizaverunt*, ac *Tantum in Jesu nomine baptizasse leguntur*; ut etiam PP. S. Mauri optime adnotarunt. Ergo supponit Hilarius Apostolos baptizasse *in nomine Trinitatis*; alias perperam eorum produxisset exemplum ad probandum non esse vocem aliquam eliminandam, quod

quod nonnulli vitiose illam intelligant.

Ambrosii testimonium quamvis perdifficile sit, nullatenus tamen Adversariis suffragatur. Primo namque inde sequeretur, non Apostolorum tantum tempore, verum & nunc ratum esse Baptismum solius Christi nomine invocato; cum ratio, quam S. Antistes inculcat, nunc quoque subsistat. Consequeretur etiam validum esse Baptismum *in solo nomine Spiritus Sancti*, de quo præsertim pertractat Ambrosius. Dicendum est itaque cum communiori sententia, quam Tournely, Berti, aliique sequuntur, Ambrosium non agere de forma Baptismatis, sed de fide eorum, qui Baptisma suscipiunt; eundemque docere, quod Catechumeni, quamvis interrogarentur de fide in unam Personam Sanctæ Trinitatis, dummodo rectam de tota Trinitate fidem animo retinerent, legitimum Baptismum, ac peccatorum remissionem acciperent. Hanc esse Ambrosii mentem ex tota orationis serie demonstratur. Primo enim profert num. 41. exemplum Æthiopis Eunuchi Reginæ Candacis, qui *baptizatus in Christo plenum mysterium consecutus est*. Legimus vero illum hanc fidei professionem emisisse, Act. 8. v. 37. *Credo filium Dei esse Jesum Christum*. Deinde n. 42. hæc inter alia scribit: *Quamvis Patrem & Filium & Spiritum Sanctum dicas, & aut Patris, aut Filii, aut Spiritus Sancti minuas potestatem, vacuum est omne mysterium*. Quæ quidem verba nequeunt accipi de forma Baptismi; alioquin irritum esset Baptisma *in nomine Trinitatis* ab Ariano collatum; intelligenda sunt ergo de fide suscipientium. Ex quo autem ad fidei professionem sufficiat

dicere, *Credo in Dominum Jesum Christum*; modo animo retineantur etiam Spiritus Sanctus ac Pater, non sequitur idem ad formam Baptismi sufficere; quippe fides in corde sita est, Sacramentorum autem forma in verbis a Christo præscriptis, quæ virtutem suam non ex proferentium animo, sed ex Institutoris merito assequuntur.

Adductam Bernardi epistolam spuriam esse arbitrantur Estius, Berti, aliique non pauci. Et sane testatur Mabillon in præf. ad S. Bernardi opera eandem Epistolam *in paucis MSS. inveniri, nec in ullo alio, præterquam in Sorbonico exemplari valde mutilo*, a se repertam. Deinde ratio qua probatur, ratum esse baptismum illum, quia baptizans *in eo quod addidit, sanctæ & veræ Crucis, manifeste commendavit Dominicam passionem*, insulsa est, & quæ ex Mellifluì ore proficisci non poterat. Non enim latere ipsum poterat, *Crucis nomen* nunquam Baptismi formam constituisse. Quod si cum Tournelio, Juenino, aliisque epistola illa Bernardi esse dicatur, cum iisdem Theologis reponemus, improbandam hodie esse sententiam istam, quæ traditione Apostolica, & aliorum Patrum auctoritate refellitur; etsi olim quibusdam visa sit utcumque probabilis. Denique Auctor illius epistolæ ait, se *breviter respondere, & sine præjudicio sanius sapientis*; quo liquet ipsum aliis distentum negotiis non hæc certa assertione dictasse.

Objicies 3. Nicolaus I. cap. *A quodam*, de Consecr. dist. 4. respondens Bulgaris de quibusdam a Judæo baptizatis ait: *Hi profecto si in nomine SS. Trinitatis, vel tantum in nomine Chri-*

Christi, sicut in Actis Apostolorum legimus, baptizati sunt, (unum quippe, idemque est, ut sanctus exponit Ambrosius) constat eos non esse denuo baptizandos.

Resp. Romanorum Pontificum sententiam nobis manifestam fieri ex aliis ejusdem dist. Rescriptis, quæ supra citavimus. Nicolai vero judicium irreformabile est in eo, quod statuit legitime baptizatum a Judæo, vel Pagano, non esse rebaptizandum; de hoc enim fuerat interrogatus a Bulgaris. De forma vero Baptismatis, de qua interrogatus non fuerat, obiter opinionem suam inseruit, non Romanum Pontificem agens, sed privatum Doctorem, cujus judicium falli potest.

Quamvis autem ex dictis valide communita monstretur eorum sententia, qui asserunt, neque ab Apostolis unquam collatum fuisse Baptismum in solo Christi nomine; non tamen inde inferendum est, contrariam assertionem omni penitus probabilitate carere. Constat enim antiquiores Scholasticos in oppositam conspirasse sententiam, ac præsertim S. Thomam, S. Bonaventuram, & Ven. Scotum, quibus subscripsere discipuli numero, doctrinaque percelebres. Præter vero Scholasticos non desunt alii, qui in eandem sententiam deveneruot, ac præcipue Nicolaus I. supra laudatus, a quo insertam Rescripto ad Bulgaros opinionem, quæ nono seculo non esset recepta, affirmare non possumus. Inter Patres autem Ferrandus Diaconus in epist. ad Anatolium aperte sic ait: *In nomine Domini Jesu Apostoli baptizabant: numquid quia Patrem, & Spiritum Sanctum tacebant, ideo negabant?* Præterea veterum

Scholæ Doctorum opinioni non opponitur Catechismus Rom. p. 2. c. 2. n. 15. quamvis in sententiam nostram eius Auctores in seq. n. 16. descenderint. Tandem in Synodo Nemausensi celebrata circa annum 1484. hæc habentur: *Dicimus infantem baptizatum esse, si baptizans dicit, Baptizo te in nomine Christi. Quod tamen non est laicis exprimendum, ne a forma statuta per Ecclesiam recedatur.*

Sed argumenta isthæc, aliaque similia non tanti ponderis esse videntur, ut a proposita sententia removere nos valeant; cum eorum nonnulla concludant, etiam hoc tempore valere Baptismum in solo Christi nomine datum; quod Adversarii non admittunt: cetera autem facto historico innitantur, in cujus inquisitione permulti operam minime locaverunt. Antiqui enim de Baptismi forma tractantes, docuerunt Apostolos in solo Christi nomine baptizasse ex speciali Dei consilio, ut Christi nomen Judæis, & Gentibus honorabilius redderetur, non serio inquirentes, an revera ea forma baptizassent Apostoli; sed exponentes quædam superius citata loca ex Actibus Apostolorum, quæ primo aspectu id videntur innuere: unde eorum potius sententia propugnanda est, qui in hisce locis expendendis, atque in Patrum investiganda traditione, nervos omnes ac animum intenderunt. Denique de multiplici mutatione quæ contingere potest in forma Baptismatis, legi poterunt tum prolixiores Theologiæ Tractatores, tum etiam quæ in superiori libro diximus cap. 4.

CA-

CAPUT V.

Quandonam Christus Baptismum instituit?

A Christo institutum fuisse Baptisma Orthodoxi omnes, hæreticique consentiunt: de institutionis autem tempore plurimum altercantur. Alensis enim, Albertus Magnus, aliique Baptismi originem eo in tempore statuunt, quo Christus post resurrectionem ascensurus in Cœlum dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Alii vero quamvis ante Christi passionem institutum Baptisma defendant, in assignando tamen præciso institutionis tempore non concordant. S. Thomas, aliique permulti censent, Baptismum a Christo institutum, quando in Jordane a Joanne baptizatus est: quidam autem institutionis tempus illud assignant, quo Christus Nicodemo dixit Joan. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit &c.* Quidam postremo cum Scoto censent, institutum illum fuisse paulo ante, quam Christi Discipuli baptizare cœperunt. Hæc quoque opinio placuit Seraph. Doctori in 4. d. 3. p. 2. a. 1. q. 1.

Propositio 1. Christus Baptismum ante suam passionem instituit.

Probatur. Christus ante passionem suam, etsi non propriis, discipulorum tamen manibus baptizabat. Legitur enim Joan. 3. v. 22. *Venit Je-*

Jesus, & discipuli ejus in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat. Et c. 4. v. 22. *Quanquam Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus*. Atqui non Joannis, sed Christi erat ille Baptismus. Jam ergo a Christo Baptismus fuerat institutus. Probatur minor. Baptismus quem discipuli conferebant, talis erat, per quem dictus est Christus eorum manibus baptizasse: *& baptizabat*: Ergo discipuli non Joannis, sed Christi Baptismum conferebant: alioquin Joannes potius, quam Christus diceretur per discipulos baptizasse. *Baptizabat enim*, inquit Augustinus tract. 15. in Joan. *quia ipse mundabat, non baptizabat, quia non ipse tingebat. Præbebant discipuli ministerium corporis, præbebat ille adjutorium majestatis*.

Et sane Joannes de Christo prædixerat, Joan. 1. 33. *Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto*: nec ullibi de Christo, sicuti de Joanne, scriptum invenies, ipsum in aqua solummodo baptizasse. Ergo quod legitur, *Jesus baptizabat*, intelligendum est, baptizasse *in Spiritu Sancto*, per suum nempe Baptismum.

Deinde Joan. 3. vv. 25. & 26. legitur: *Facta est autem quæstio ex discipulis Joannis cum Judæis de purificatione. Et venerunt ad Joannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu testimonium perbibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum*. Atqui si Jesus, ejusque discipuli baptizassent baptismo Joannis, quæstio illa facta non esset, neque æmulationem Joannis discipuli habuissent, dum ipsius honori cessisset, quod baptismate suo etiam Christi discipuli baptizarent.

Præterea nullibi legimus eos, quos discipuli Do-

Domini baptizarunt, fuisse iterum baptizatos, sicuti Act. 19. v. 4. rebaptizatos legimus tinctos baptismo Joannis. Ergo baptizati a Christi discipulis, non Joannis, sed ipsius Christi Baptismum acceperant. Vide S. Augustinum tract. 5. in Joan. n. 16.

Denique congruebat, ne Apostoli Eucharistiam acciperent, & novæ legis Sacerdotes constituerentur nondum baptizati, Christi nempe Baptismo, qui ex ejusdem institutione debet alia Sacramenta præcedere. Jam ergo ante ultimam Christi Cœnam, ejusque passionem institutum fuisse Baptisma dicendum est.

Propositio 2. Probabilius videtur, Christum instituisse Baptisma paulo postquam ad eum venit Nicodemus, ac paulo ante quam ipse & discipuli ejus baptizasse dicuntur Joan. 3.

Probatur. Baptismus non est institutus a Christo, dum ille in Jordane baptizatus est; *quia*, ut ait Scotus in 4. d. 3. q. 4. n. 2. *ille non fuit baptismus Christi, idest in forma Christi sed in forma Joannis*. Nihil enim præter aquam commune habuit Joannis baptismus cum Christi Baptismo: ex quo igitur Christus Joannis baptismum acceperit, non recte deducitur, Christum tunc suum instituisse Baptismum.

Neque illum instituit, dum Nicodemo dixit, *Nisi quis &c.*, *quia*, uti citato in loco subjungit Scotus, *non est verisimile tam necessarium Sacramentum in conclavi coram persona privata institui, quæ non debuit esse præco institutionis illius*. Deinde quemadmodum ex verbis illis Joan. 6. v. 54. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, probari

non potest, tunc Christum instituisse Eucharistiam; ita neque ex verbis hisce, *Nisi quis renatus fuerit*, *&c.* potest inferri, Baptismum tunc fuisse institutum: sed solum indicatur futura Baptismi necessitas, sicut in priori textu futura necessitas Eucharistiæ prædicitur. Unde S. Thomas in p. 3. q. *66.* a. 2. ad 3. ait: *Quod Dominus Nicodemo dixit Joan.* 3. Nisi quis &c. *magis videtur ad futurum respicere, quam ad præsens tempus.*

Restat igitur, ut cum Scoto dicamus, *tempus institutionis fuisse ante illud tempus, quo discipuli Christi baptizabant; licet præcise hora institutionis non legatur in Evangelio.* Probabilius ergo dicendum videtur, a Christo institutum fuisse Baptismum paulo post, quam ad ipsum Nicodemus accessit, & paulo ante quam Apostoli baptizare cœperunt. Tempus vero illud implicite indicatur, dum Evangelista Joannes post enarratum Nicodemi cum Christo colloquium c. 3. v. 22. subjungit: *Post hæc venit Jesus, & discipuli ejus, &c.*

Hic obiter adnota, nonnullos cum Juenino censere, quod Christus Baptismum instituit, quum Matth. 10. Marci 3. Lucæ 9. misit Apostolos, ut Judæos adventum Messiæ docerent. At quæ in citatis Evangelii locis contigisse narrantur, multo postea evenerunt, quam Jesus ac discipuli ejus cæperint baptizare; proindeque multo postea quam a Christo Baptisma fuerit institutum; ut patet omnibus, qui sacram Chronologiam vel a limine salutarunt.

Objicies 1. contra 1. propos. Christus Baptismi formam non nisi post resurrectionem suam instituit, docuitque tunc Apostolo mysterium Trinitatis,

tatis, sub cujus invocatione illum conferre deberent, inquiens Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* Ergo tunc ipsum etiam Baptismum instituit.

Huic sententiæ favent Patres, ex quibus Ambrosius lib. 19. in Lucam ait, quod Christus post resurrectionem Apostolis *docendi, & baptizandi tribuit potestatem*. Scribit & Augustinus tract. 120. in Joan. aliisque in locis, Ecclesiæ Sacramenta ex Christi latere profluxisse, quando exivit inde *sanguis & aqua*, Joan. 19. v. 3. Non ergo ante Christi passionem institutus est Baptismus. Sed clarius Leo magnus in epist. 4. c. 3. inquit: *Posteaquam resurrexit a mortuis, discipulis suis, in quibus Præsules omnes Ecclesiarum docebantur, & formam, & potestatem tradidit baptizandi, dicens, Euntes ergo &c. De quo utique eos etiam ante passionem potuisset instruere, nisi proprie voluisset intelligi regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse.*

Denique Tertullianus in lib. de Bapt. c. 11. ait: *Itaque tingebant discipuli ejus, ut ministri, ut Joannes ante præcursor, eodem baptismo Joannis*. Id quoque docuere Chrysostomus hom. 28. in c. 3. Joan. Theophylactus, Euthymius, aliique.

Resp. quod quando Christus discipulos misit ad baptizandas omnes Gentes Matth. ult. non Baptismum, neque formam ejus instituit; sed præcepit, ut jam instituto Gentes initiarent; nec solis Judæis, verum & Paganis cum cœlestem doctrinam, tum Sacramenta conferrent. Neque tunc primum Apostolis Trinitatis mysterium revelatum est; cum sæpe Christus in Evan-

Evangelio mentionem fecerit Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; & Petrus Matth. 16. v. 16. aperte Christum Filium Dei vivi confessus sit: ac tandem Apostoli ignorare non poterant, tres divinas Personas, dum baptizatus est Christus, visibiliter adfuisse.

Ambrosius dumtaxat affirmat, Apostolos tunc primum accepisse mandatum baptizandi omnes Gentes, sicut & docendi; prius enim utrumque in Judaico tantum populo faciebant. Distinguenda itaque est Baptismi institutio a baptizandi potestate, sive mandato.

Leonis quoque verba referenda sunt ad mandatum, & ad universalem publicamque Baptismatis promulgationem; de Christo enim inquit in seq. n. 6. *Tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de latere ipsius profluxerunt sanguis redemptionis, & aqua baptismatis.* Quod si tunc sanxit, quomodo postea instituit?

Quod vero Augustinus asserit, Sacramenta de Christi latere profluxisse, de merito & efficacia accipiendum est, non de Sacramentorum institutione: alioqui tunc etiam instituta Eucharistia, & Ordo fuissent. Quem pariter sensum citata superius Leonis verba præseferunt.

Fatemur denique non Tertullianum modo, sed & Chrysostomum, aliosque aliter docuisse; at non oportet, ut ad confirmandam Scholæ opinionem suffragium afferat traditio universa; sed sufficit, si innixa ea sit plurium auctoritati: hujusmodi autem est opinio nostra, quam præter Augustinum tradiderunt etiam Cyrillus in Joan. & Ammonius in Catena Græcorum, aliique etiam ex Scholæ Magistris, qui in eo conveniunt, quod Christus ante passionem non Joan-

Joannis, sed suo Baptismate baptizarit. Horum sententiam non obscure argumenta superius adducta demonstrant: Tertulliani vero, aliorumque sententia eo momento ducitur, quod ante Christi ascensionem Spiritus Sanctus non erat datus, ut legitur Joan. 7. v. 39. At bene adnotat Augustinus q. 62. inter 83. quod Spiritus Sanctus visibili quidem specie super Apostolos in die Pentecostes descendit; sed ipsis, aliisque, ut Davidi, Elisabeth, &c. datus antea fuerat invisibiliter, a quo jam gratiam sanctificationis acceperant. Deinde ex opposita sententia sequeretur, neque Eucharistiæ Sacramentum in ultima Cœna institutum ubertatem spiritalis gratiæ tribuisse.

Objicies 2. contra 2. propos. cum Tournely, Berti, aliisque Thomistis. Instituitur Sacramentum, dum consecratur materia, & designatur verborum forma, ejusque manifestatur effectus. At Baptismi materiam, idest, aquam fuisse a Domino in Jordane mundatam, sanctificatam, consecratam, concors est SS. Patrum sententia; ut patet ex Ambrosio lib. 2. in Lucam n. 83. ex Nazianzeno orat. 39. ex Maximo Taurinensi hom. 6. de Epiph. &c. Designatam tunc quoque fuisse Baptismi formam iidem Patres affirmant, quos inter Augustinus tract. 6. in Joan. n. 5. ait: *Apparet manifestissima Trinitas, Pater in voce, Filius in homine, Spiritus in columba. In ista Trinitate missi sunt Apostoli*. Denique tunc etiam Baptismi effectus innotuit. Ut enim recte scribit Ephrem Syrus in Cat. Græc. *Super Jesum venit Spiritus, ut ostendat super omnes fideles, dum baptizantur, se se etiam venturum*.

Resp.

Resp. Angel. Doctorem, etsi in opposita fuerit opinione, in supra citato loco recte notasse, quod *tunc videtur aliquod Sacramentum institui, quando accipit virtutem producendi suum effectum*. Id autem profecto non contigit, dum in Jordane Christus baptismum accepit. Neque enim tunc aquæ sanctificandi vim obtinuerunt; cum illam dumtaxat obtineant, quando per SS. Trinitatis invocationem Catechumeno applicantur. Et quamvis ante quam aquæ id prima vice præstarent, determinari ac elevari a Christo debuerint; hoc tamen nequaquam evenit, quando ille ad Joannis baptismum accessit: non enim determinari tunc poterant aquæ ad gratiæ collationem, & elevari ad sacramentalis Baptismatis dignitatem, nisi simul determinaretur & forma verborum, quæ consecrant elementum. Atqui ex Evangelio minime constat, quod tunc primo Christus formam determinaverit, ac sacra verba ipse protulerit, efficaciter ordinando, ut quando aquæ cum SS. Trinitatis invocatione Catechumenis applicarentur, sanctificandi virtutem haberent.

Dum vero Patres afferunt, Christum contactu carnis suæ aquas consecrasse, eisque vim regenerandi dedisse, non de vi aliqua inhærente, neque de prima Baptismatis institutione loquuntur; sed solum affirmant, quod Christus eo facto suo veluti signo quodam aquas ad regenerationem hominum ordinavit, & *ostendit ceteros credentes in aqua fore baptizandos*; ut loquitur S. Bonaventura in 4. d. 3. p. 2. a. 1. q. 1. quem legendum etiam in seq. quæst. 2. consulimus.

Ita similiter Trinitatis apparitio in Jordane, signi.

significavit utique in nomine & virtute Trinitatis a peccatis abluendos ac sanctificandos esse eos, qui deinceps Christi Baptismum acciperent; non tamen evincit, tunc primum Trinitatis invocationem efficaciter ordinatam, prolatam, expressamque pro forma Baptismatis. Ita denique per Spiritus Sancti descensum innotuit effectus Baptismi, non qui tunc institutus fuit, sed qui instituendus erat a Christo.

Quærere hic Theologi solent, quandonam suscipiendi Baptismi lex cœperit homines obligare? At jam dum de legibus in lib. 15. tractavimus, in c. 8. proposit. 1. cum Ven. Scoto, & S. Bonaventura docuimus, Baptismi legem obligare tunc cœpisse, quum in die Pentecostes illum publice ac solemniter promulgarunt Apostoli.

CAPUT VI.

Ubi de Baptismi Ministro differitur.

Bifariam potest conferri Baptisma; vel nempe solemniter, cum publicus ritus, & Ecclesiasticæ ceremoniæ observantur; vel privatim, omissis nempe ceremoniis, iisque dumtaxat adhibitis, quæ ad Sacramenti confectionem necessario requiruntur. Potest præterea Baptisma conferri, vel necessitate premente, sive mortis instante periculo; vel extra necessitatis casum, dum nempe baptizandus integra fruitur sanitate.

Con-

Consentiunt Novatores solemnis Baptismi ministrum esse Episcopum, ac Presbyterum, necnon ex delegatione Diaconum. In necessitate autem baptizare etiam posse minores Clericos, imo & Laicos, ipsasque mulieres, Catholicorum doctrina est, a qua Calvinus, ac recentiores quidam Græci apud Petrum Arcudium recesserunt.

Propositio 1. Jus solemniter baptizandi principaliter Episcopis competit, ac deinde Presbyteris, non tamen sine Episcoporum auctoritate.

Probatur 1. pars. Apostolis, quibus succedunt Episcopi, dixit Christus Matth. 28. v. 19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos; &c.* Et Paulus in 1. ad Cor. c. 4. v. 1. se aliosque Apostolos appellat *Dispensatores mysteriorum Dei*. Constat præterea ex historia N. T. Apostolos ministrasse Baptismum; uti de Petro legitur Act. 2. v. 41. de Paulo Act. 16. v. 15. &c.

Secunda quoque pars facile demonstratur. Habetur enim in Constitut. Apostolicis lib. 3. c. 11. *Permittimus baptizare solos Episcopos, ac Presbyteros, ministrantibus Diaconis*. Innocentius I. in epist. ad Decentium c. 3. de Presbyteris inquit, *Seu extra Episcopum, sive præsente Episcopo baptizant*. Denique Eugenius IV. in Decreto pro Armenis de Baptismo ait: *Minister hujus sacramenti est Sacerdos, cui ex officio competit baptizare.*

Quod autem Sacerdotes dependenter ab Episcopo jus habeant baptizandi, colligitur ex Tertulliano, qui in lib. de Bapt. c. 17. scribit: *Dandi* baptismum *jus habet summus Sacerdos, qui est Episcopus: dehinc Presbyteri, & Diaconi,*

coni, non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ecclesiæ bonorem, quo salvo, salva pax est. Hieronymus etiam in Dialogo adversus Luciferianos ait: *Sine Episcopi jussione neque Presbyter, neque Diaconus jus habet baptizandi*. Hinc olim soli baptizabant Episcopi, uti tum ex momentis aliis patet, tum ex epistola S. Gregorii Papæ 32. nunc 33. libri 1. ad Romanum Italiæ Exarchum, qua illum hortatur, ne Ravennæ detineat Blondum Hortensem Episcopum, quod eo absente, *Ecclesia sine rectore, & populus, quasi sine pastore grex, deperiret, & ibidem infantes absque baptismate morerentur*. In quem locum PP. S. Mauri ita notant: *Quare absente Episcopo infantes sine baptismate moriebantur? Quia baptismi ordinarius Minister est Episcopus, & in illa solum civitatis Ecclesia, in qua Episcopus sedebat, olim erat Baptisterium: hodieque Florentiæ, Pisis, Parmæ, Patavii, Bononiæ, &c. in solis Ecclesiæ Cathedralis Baptisteriis infantes sacris aquis intingi solent*.

Dicendum itaque est, Sacerdotes omnes habere *vi Ordinis*, ut præsint Christianæ plebi; ideoque ut doceant, & baptizent, & omnia Sacramenta ministrent, exceptis Ordine, & Confirmatione; quapropter Episcopus sacram Ordinationem celebrans inquit, *Presbyterum oportet præesse*. Hæc tamen baptizandi potestas, per quam illi passim a Theologis ordinarii Baptismi Ministri, & ex officio baptizare dicuntur, ab Episcopo jurisdictionem, quam Tertullianus *auctoritatem*, & Hieronymus *jussionem* appellat, accipere debet. Quare dum Episcopi baptizabant, non poterant id muneris usurpare Pres-

Presbyteri; uti & modo, si illi doceant, hos tacere necessum est. Ita si nunc adsit Parochus, Sacerdos alius baptizare non debet, nec possunt parentes ad aliam Parœciam deferre baptizandum infantem. Ac propterea in Rituali Romano præscribitur, solemnis Baptismi Ministrum *esse Parochum, vel alium Sacerdotem a Parocho, vel ab Ordinario loci delegatum.*

Propositio 2. Diaconus non potest nisi ex delegatione Baptisma solemniter administrare.

Probatur cum S. Thoma in p. 3. q. 67. a. 1. „ Sicut Cœlestium Ordinum proprietates, & „ eorum officia ex eorum nominibus accipiun- „ tur, ut Dionysius dicit c. 7. Cœl. Hierar- „ chiæ, ita etiam ex nominibus Ecclesiastico- „ rum Ordinum accipi potest, quid ad unum- „ quemque pertineat Ordinem. Dicuntur au- „ tem Diaconi quasi Ministri: quia videlicet „ ad Diaconos non pertinet aliquod Sacramen- „ tum principaliter, & quasi ex proprio offi- „ cio præbere; sed adhibere ministerium aliis „ Majoribus in Sacramentorum exhibitione. „ Et sic ad Diaconum non pertinet, quasi ex „ proprio officio, tradere Sacramentum Baptis- „ mi; sed in collatione hujus Sacramenti, & „ aliorum assistere, & ministrare Majoribus.

Id confirmatur ex Epiphanio ita scribente in hær. 79. quæ est Collyridianorum: *Nam neque Diaconis quidem ipsis ullum in Ecclesiastica Ordine Sacramentum perficere conceditur, sed hoc dumtaxat. ut eorum quæ perficiuntur, ministri sint.* Idem quoque docetur ab Auctore Constit. Apostol. lib. 8. cap. 28. Denique suffragantur & Canonum definitiones, ut patet ex cap. *Diaconos*, dist. 93. & ex cap. *Constat*, dist. 4. de Consecratione. Quod

Quod vero Diaconis commissum aliquando fuerit baptizandi munus, in dubium revocari non potest, Liquet enim ex Act. c. 8. Philippum Diaconum baptizasse Eunuchum Reginæ Æthiopum. Item in can. 77. Illiberitani Concilii legitur: *Si quis Diaconus regens plebem sine Episcopo, vel Presbytero aliquos baptizaverit, &c.* quo permittitur Diacono jurisdictione Ecclesiastica prædito baptizare, non autem baptizatum per benedictionem *perficere*, scilicet *confirmare*; quod Episcoporum est munus. Hoc idem postremo colligitur ex Vet. Ordine Romano, & ex Catech. Rom. p. 2. c. 2. n. 23.

At quidam putant, Diaconos posse *ex officio* conferre Baptismum, ejusque dici *ordinarios* ministros; hi itaque sic opponunt. In Pontificali Romano Episcopus Diaconos consecrans, ait: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare, prædicare, &c.* Tertullianus etiam, & Hieronymus in locis supra citatis eodem modo loquuntur de Presbyteris, ac de Diaconis; ideoque tum illi, tum isti baptizare dicendi sunt *ex officio*, & ordinaria potestate.

Resp. autem juxta communiorem, veramque sententiam, Diaconos nonnisi extraordinarios, ac delegatos esse Baptismi ministros. Nam illi vi ordinis potestatem dumtaxat accipiunt baptizandi ex commissione; si nempe ad ministerium illud ab Episcopo, vel Presbytero assumuntur; neque aliter agere possunt, nisi urgente necessitate. Hinc in citato cap. *Diaconos* legitur: *Diaconi absque Episcopo vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis fortassis ordinibus, seu officiis longius constitutis, necessitas extrema compellat.*

Ad alterum. Presbyter, & Diaconus baptizare non possunt absque jussione Episcopi, eo præsente; quod ad jurisdictionem pertinet: sed Presbyter *vi ordinis* est solemnis Baptismi ordinarius minister, Diaconus autem extraordinarius tantum, ac delegatus, ut constat ex dictis.

Propositio 3. In casu necessitatis quilibet homo, etiam laicus, ac etiam mulier, potest administrare Baptismum; sine tamen solemni ritu.

Probatur 1. ex Veterum testimonio. Tertullianus in lib. de Bapt. c. 17. scribit: *Baptismus æque Dei census ab omnibus exerceri potest: sed quanto magis laicis disciplina verecundiæ & modestiæ incumbit, cum ea majoribus competat, nec sibi adsumant dicatum Episcopis officium Episcopatus ... Sufficiat scilicet in necessitatibus ut utaris; sicubi aut loci, aut temporis, aut personæ conditio compellit. Tunc enim constantia succurrentis excipitur, cum urget circumstantia periclitantis. &c.*

Id ipsum asseruit Augustinus tum alibi, tum in lib. 7. de Bapt. c. 53. ubi ait verum esse Baptismum, *ubicunque, & a quibuscumque, verbis Evangelicis consecratum*. Consentiunt Hieronymus in dialogo adversus Luciferianos, Isidorus in lib. 2. de div. officiis c. 24. aliique omnes.

Probatur præterea ex Conciliorum, sacrorumque Canonum definitione. Lateranense IV. cap. *Firmiter*, habet: *Sacramentum baptismi a quocunque rite collatum proficit ad salutem*. Et Florentinum in Instruct. Armenorum ait: *In casu autem necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, vel mulier, imo etiam*

etiam paganus, *& hæreticus baptizare potest*. Idem denique definitur in Cap. *Quod quodam*, Causa 1. q, 1. num. 97. Cap. *Ad limina*, 30. q. 1. n. 7. Cap. *Super quibus*, 30. q. 3. n. 4. Cap. *Sanctum*, de Consecrat. dist. IV. n. 36. &c.

Hujusce autem rei rationem Patres, ac Theologi ex summa Dei bonitate deducunt; quibus Catechismus Rom, adhærens in p. 2. c. 2. n. 24. scribit: *In quo profecto summam Domini nostri bonitatem*, *& sapientiam licet admirari*. *Nam cum hoc Sacramentum necessario ab omnibus percipiendum sit*, *quemadmodum aquam ejus materiam instituit*, *qua nihil magis commune esse potest*, *sic etiam neminem ab ejus administratione excludi voluit*; *quamvis*, *ut dictum est*, *non omnibus liceat solemnes ceremonias adhibere*: *non quidem*, *quod ritus*, *aut ceremoniæ plus dignitatis*, *sed quod minus necessitatis*, *quam Sacramentum habeant*. Eadem fere leges apud S. Thomam in p. 3. q. 67. a. 3. consentitque S. Bonaventura in 4. d. 5. a. 1. q. 1.

Objic. 1, Christus Matth. ult. solis Apostolis baptizandi contulit potestatem, inquiens: *Euntes docete*, *&c.* quibus profecto verbis constat mandatum, ut baptizarent, ordinariis tantum verbi Ministris.

2. Patres baptisma a mulieribus collatum communi consensione rejiciunt. Hos inter legi poterit Epiphanius hær, 42. n. 4. & hær. 49. n. 2. ac denique hær, 79. n. 3. Sed & Carthaginense Concilium IV. celebratum anno 398. can. 100. inquit: *Mulier baptizare non præsumat*.

3. Concilium Eliberitanum can. 38. non omnibus laicis, etiam in casu necessitatis, baptizandi tribuit potestatem; sed iis tantum, qui pœ-

nitentiam publicam non subierint, sintque monogami: ait enim: *Peregre navigantes, aut si Ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus, baptizare in necessitate.*

Resp. ad 1. ex argumento aliud non concludi, quam Apostolos esse Baptismi, ac prædicationis ordinarios, principesque ministros. Nam præterquam quod in Scripturarum expositione Ecclesiæ judicium, Majorumque traditionem debemus attendere; constat ex Actis Apost. etiam Philippum Diaconum administrasse Baptismum Eunucho, & Ananiam, quem nonnulli laicum tunc fuisse sentiunt, Paulo. Quod si Calvinistæ reponant, etiam Philippum, & Ananiam fuisse *verbi ministros*; responsum addemus, quod saltem appareat, Diaconos, qualis certo erat Philippus, ex delegatione, posse solemni ritu & baptizare, & prædicare; ideoque Christi mandatum Matth. ult. non ita spectare ad Apostolos, ut ad alios pertinere non possit. Denique in casu necessitatis, domi saltem, posse & laicos docere colligitur ex 1. ad Cor. c. 14. v. 35. idque possunt & mulieres, uti docet etiam S. Thomas in loco paulo supra citato a. 4. ad 1. Similiter ergo privatim baptizare minime prohibentur.

Ex Patrum testimoniis dumtaxat evincitur feminas baptizare non posse in Ecclesiæ conventu, solemni ritu, extra necessitatem, & si virorum adsit copia: urgente autem necessitate posse ac debere feminas administrare Baptismum aperte inter alios docuit Tertullianus loco supra citato inquiens: *Reus erit perditi hominis, si superſederit præstare quod libere potuit.*

Epi-

Epiphanius ſane iis in locis agit contra Pepuzianos, Cataphryges, & Collyridianos, *apud quos mulieres Epiſcopi erant, ac Presbyteri;* quos & valide refellit, quoniam B. V. Mariæ potius, quam Quintillæ, aut mulierculæ alteri Sacerdotalis dignitas collata fuiſſet; *ſi Sacerdotium mulieribus mandatum foret, aut canonicum quidpiam præſtare in Eccleſia liceret:* inquit hær. 59. ſive 79. n. 3.

Canon 100. Synodi Carthaginenſis vetat mulieribus miniſterium publici, ſolemniſque Baptiſmi. In præcedenti enim Canone 99. legitur: *Mulier, quamvis docta & ſancta, viros in conventu docere non præſumat.* Per quod apparet, in proximo etiam Canone 100. eandem ſubintelligendam eſſe exceptionem; ſcilicet, *in conventu*, ſive *in Eccleſia*, ubi cum adſint Sacerdotes, & viri, nulla neceſſitas feminas baptizare compellit.

Eliberitani denique Canonis ſenſus eſt, quod *ſi adſint plures laici*, qui morienti Catechumeno poſſint per Baptiſma ſuccurrere; is inter alios ſit ſeligendus, qui neque inter pœnitentes publicos accenſeatur, neque ſit bigamus. In caſu autem, quo non alius niſi aut publicæ pœnitentiæ addictus, aut bigamus occurreret, non negat Eliberitana Synodus poſſe illum ac debere Baptiſma conferre. Ita cum Mendoza, Albaſpinæo, Van Eſpen, aliiſque Canonem iſtum interpretantur recentiores Theologi.

Ex hucuſque dictis infertur, dignitatis ordinem eſſe ſervandum, ſi in neceſſitatis caſu plures adfuerint qui valeant baptizare. Qua de re in Rituali Romano tit. de Baptiſmo §. de Miniſtro Bapt. ſic legitur: *Si adſit Sacerdos,*

Diacono præferatur, Diaconus Subdiacono, Clericus laico, & vir feminæ; nisi pudoris gratia deceat feminam potius, quam virum baptizare infantem non omnino editum, vel nisi melius femina sciret formam, & modum baptizandi. Sed jam de hæreticis, paganisque specialiter disseramus.

CAPUT VII.

Num hæretici, ac pagani validum Baptisma ministrent?

Superiori in libro de Sacramentis generatim agentes, ostendimus, valere Sacramenta ab impiis collata Ministris; si materiam formamque servaverint, debitamque intentionem habuerint. De hæreticis autem disputare non immerito hucusque distulimus, tum quod controversia isthæc de Baptismo præsertim efferbuit, tum quod Synodus Tridentina in sess. 7. can. 4. expresse de Baptismo ab hæreticis dato sententiam tulit; non desunt vero, qui salva fide negant posse hæreticos quædam Sacramenta conficere, Confirmationem, Pœnitentiam, Ordinem; quod nemo jam de Baptismate pronuntiabit.

Baptismum itaque ab hæreticis administratum *primus omnium mortalium*, ut in Commonitorio n. 9. scribit Vincentius Lirinensis, respuit Agrippinus Carthaginensis Episcopus, coactoque Concilio circa annum 215. rebapti-

zan-

zandos esse constituit quos baptizarunt hæretici. Hunc etiam errorem secutus est Cyprianus Agrippini successor, qui tres etiam Synodos ad eundem stabiliendum indixit; unam anno 255. alteram anno 256. aliamque rursus eodem anno, quæ frequentior fuit ac plenior. Cypriano adhæsere Firmilianus Cæsareæ in Cappadocia Episcopus, aliique Orientales, qui coactis item Synodis Iconii, & Synnadæ, circa annum 256. vel, ut aliis cum Baronio placet, 258., hæreticorum baptisma non valere dixerunt.

Illorum vero errori, conatibusque viriliter restitit Stephanus R. P. decrevitque Catholicam veritatem, Cypriano rescribens: *Si quis ergo a quacumque hæresi venerit ad vos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam*. Quæ verba apud Cyprianum leguntur in sua ad Pompejum epistola n. 74. Quamvis autem Stephanus excommunicandos putaverit Rebaptizantes, eos tamen minime excommunicavit. Ut enim ait Augustinus in lib. 5. de Bapt. c. 25. *Vicit pax Christi in cordibus eorum, ut nullum inter eos schismatis malum oriretur*. Denique quæstio de hæreticorum baptismo finita postea fuit *plenarii Concilii auctoritate*, ut idem S. Doctor inquit in c. 9. libri 2. de Bapt. Illud vero Concilium alii Nicænum, alii Arelatense fuisse contendunt. Constat postremo ex dictis in priori lib. c. 12. etiam Donatistas IV. Ecclesiæ sæculo administratum ab hæreticis baptisma irritum censuisse. At pro Catholica veritate sit

Propositio 1. Valet Baptismus ab hæreticis cum præscripta forma collatus.

Probatur ex constanti Ecclesiæ consuetudine, quæ ab Apostolica Traditione manavit. Ut enim scribit Augustinus in lib. 2. de Bapt. c. 7. *Saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia in ipsis quoque schismaticis, & hæreticis corrigere quod pravum est, non iterare quod datum est; sanare quod vulneratum est, non curare quod sanum est. Quam consuetudinem credo ex Apostolica Traditione venientem; sicut multa, quæ non inveniuntur in literis eorum, nec in Conciliis posteriorum; & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita, & commendata creduntur.*

Libro autem 3. c. 12. probat S. Doctor, neque post Agrippinum in Africa Rebaptismum communiter obtinuisse, atque ita ratiocinatur: *Si permanebat ab Agrippino usque ad Cyprianum consuetudo baptizandi ab hæreticis venientes, ut quid facta sunt a Cypriano de hac re Concilia? Ut quid eidem Jubajano dicit, non se rem novam facere aut repentinam, sed ab Agrippino constitutam? Cur enim Jubajanus de novitate turbaretur, ut eum per auctoritatem Agrippini sanari oporteret, si ab Agrippino usque ad Cyprianum hoc tenebat Ecclesia? Cur denique tot ejus Collegæ in Concilio dixerunt rationem & veritatem consuetudini præponendam, ac non potius dixerunt eos, qui aliud facere vellent, & contra veritatem, & contra consuetudinem facere?* Quæ quidem Augustini verba aliud exhibent vetustæ consuetudinis argumentum ex ipsorum Rebaptizantium confessione depromptum. Revera enim Cyprianus in epist. 71. ad Quintum ait: *Non est de consuetudine præscribendum, sed ratione vincendum*. Et in epist. 73. ad Juba-

bajanum: *Sed dicet aliquis, quid ergo fiet de iis, qui in præteritum de hæresi ad Ecclesiam venientes sine baptismo admissi sunt?* Ubi, uti peracute notat Augustinus lib. 2. de Bapt. c. 9., aliam fuisse Ecclesiæ consuetudinem Cyprianus aperte significat.

Hanc vero consuetudinem, veritatemque perpetuo probarunt, firmaruntque Concilia. Arelatense enim I. anno 314. ita can. 8. decrevit: *De Afris autem, quod propria lege sua utantur, ut rebaptizent, placuit ut si ad Ecclesiam aliquis hæreticus venerit, interrogent eum symbolum, & si perviderint eum in Patre, Filio, & Spiritu Sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponatur: quod si interrogatus symbolum, non responderit Trinitatem, tunc merito baptizetur.*

Deinde Nicænum anno 325. can. 8. Catharos, sive Novatianos in Ecclesiam admittendos jussit sola manuum impositione; can. autem 19. rebaptizandos statuit Paulianistas, *regulam baptismatis non tenentes:* uti scribit Augustinus in lib. de hær. n. 44.

CP. I. quod fuit generale II. can. 7. statuit rebaptizandos Eunomianos, Montanistas, & Sabellianos, non vero Arianos, Macedonianos, & Novatianos; non alia ratione, nisi quod primi tingentes Evangelicis verbis minime uterentur.

Postremo his, aliisque innumeris Ecclesiæ definitionibus insistens Synodus Tridentina sess. 7. can. 4. ita decrevit: *Si quis dixerit Baptismum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse ve-*

verum Baptismum, anathema sit.

Hic vero notandum, quod etsi Scripturæ præsentem quæstionem expresse clareque non dirimant; ad Catholicum tamen dogma tuendum ea loca faciunt, quibus adstruitur, Ministros Sacramenta conficere non propria auctoritate, sed Christi, *qui baptizat in Spiritu Sancto;* de quo testimonio Joan. 1. v. 33. plura diximus in præced. lib. c. 12. ubi theologicam rationem huc quoque spectantem invenies.

Propositio 2. Etiam Pagani validum Baptisma conferunt, si legitimam formam adhibeant.

Descendit hæc veritas ex demonstratis. Si enim Christus est qui in Spiritu Sancto baptizat, neque propria Baptismi sanctitas a Ministri probitate, vel fide dependet; dicendum profecto est, valere Baptismum etiam a Pagano collatum, neque hujus errorem perfidiamque posse inditam illi a Christo virtutem adimere. Hinc Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum cap. 104. ait: *A quodam Judæo, nescitis utrum Christiano, an pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis; & quid de iis sit agendum, consulitis. Hi profecto si in nomine Sanctæ Trinitatis... baptizati sunt, constat eos non esse denuo baptizandos.*

In cap. etiam *Romanus*, de Consecr. dist. 4. n. 23. desumpto aut ex Isidoro, aut ex lib. 4. Capitularium c. 6. habetur: *Romanus Pontifex non hominem judicat qui baptizat, sed Spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet Paganus sit qui baptizat.* Idem denique legitur in Instructione Armenorum, quam in Florentino Concilio edidit Eugenius IV. ut constat ex dictis in propos. 3. capitis antecedentis.

Ob-

Objicies 1. Baptismus unus est, sicut & fides est una, scribente Apostolo ad Ephes. 4. v. 5. *Una fides, unum baptisma*. Sicut ergo hæretici fidem non habent, ita neque Baptismum. Deinde etiam Ecclesia una est, de qua Cant. 4. v. 12. legitur: *Hortus conclusus, fons signatus*; & 6. v. 8. *Una est columba mea, perfecta mea*. In hunc hortum conclusum intrare non possunt hæretici, utpote qui sunt ejecti extra Ecclesiæ unitatem; ideoque eundem fontem aquarum viventium nobiscum communem habere non poterunt. Huc quoque facit, quod de hæreticis ait Dominus Jer. 2. v. 13. *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas*. Non ergo habent hæretici *fontem aquæ vivæ, & salientis in vitam æternam*, idest salvificam undam sacri Baptismatis; sed aquam habent adulteram & profanam.

Resp. cum S. Augustino, Christi Baptismum utique unum esse, sed esse unum tam in manibus hæreticorum, quam Catholicorum. *Sacramenta*, inquit S. Doctor in lib. 3. de Bapt. c. 15. *si eadem sunt, ubique integra sunt, etiamsi prave intelliguntur, & discordiose tractantur: sicut scriptura ipsius Evangelii, si eadem ipsa est, ubique integra est, etiamsi innumerabili falsarum opinionum varietate asseratur*. Et in lib. de unico Baptismo contra Petilianum c. 8. scribit: *Hic fortasse dicet, jam non esse Christi Sacramentum, quod a sacrilegis datur. Cur non ergo dicit non esse etiam nomen Christi, quod a sacrilegis dicitur?* Sicut ergo una eademque Scriptura potest tum a Catholicis, tum ab hæreticis asservari; ac sicut unum idemque Christi

sti nomen a Catholicis, hæreticisque profertur; ita potest unus & idem Baptismus apud Catholicos, hæreticosque manere. Idcirco autem ablata fide potest in hæreticis permanere Baptismus; quia Sacramentum istud ad Ecclesiam spectat, tanquam Christifidelium character, & nota: notæ vero & characteres etiam in transfugis apostatisque persistunt, ut idem Augustinus declarat in lib. 2. contra Parmenianum c. 13.

Ad verba illa ex Canticis deprompta reponimus ex eodem S. Doctore in cit. lib. 5. de Bapt. c. 27. quod si hortum conclusum, fontemque signatum intelligamus Ecclesiam Sanctorum, non est illa *in avaris, & fraudatoribus, & raptoribus, & fœneratoribus, & ebriosis, & invidis, quos tamen cum justis baptismum habuisse communem*, Cyprianus ipse concessit: eundem ergo Baptismum eodem pacto habere possunt hæretici. Si vero *hortum conclusum* dicas Ecclesiam hujus temporis, in qua mali cum bonis admixti sunt; in ipsa Ecclesia quædam sunt propria Sanctorum, ut charitas; quædam communia Sanctis & improbis, ut fides; quædam etiam extra Ecclesiæ corpus ac in hæreticis inveniuntur, *ut sacrosancta mysteria*.

Denique legitur in cap. 45. de Consecr. dist. 4. *Ecclesia Paradiso comparata indicat nobis, posse quidem ejus baptismum homines etiam foris recipere, sed salutem beatitudinis extra eam neminem vel percipere, vel tenere. Nam & flumina de fonte Paradisi, sicut Scriptura testatur, etiam foras largiter manaverunt.*

Tandem ex dictis patet responsio ad textum ex Jeremia depromptum. Nam & illi qui profitentur fidem, & vitiis indulgent, dereliquerun-

runt Deum fontem aquarum viventium: *Neque enim pedibus, ac non corde relinquitur Deus.* Dicimus insuper neque istos, neque hæreticos viventem aquam habere, *quantum ad sanctificationem vitæ*; quamvis illam habeant *quantum ad participationem sacramenti*. Lege lib. 2. contra Parmenianum c. 10. Neque profana est aqua, *super quam nomen Dei invocatur*; quia nec ipsa creatura, nec ipsum nomen profanum est. Ita c. *Non est aqua*, 50. de Consecr. dist. 4. & S. Augustinus in lib. 3. de Bapt. c. 10.

Objicies 2. quorundam Patrum auctoritatem. Non enim soli Cyprianus, ac Firmilianus, quibus præiverat etiam Tertullianus; verum & alii magni nominis oppositam tenuere sententiam. Et primo quidem Dionysium Alexandrinum Rebaptizantibus adhæsisse testatur Hieronymus de Script. Eccles. c. 69. scribens: *Hic in Cypriani, & Africanæ Synodi dogma consentiens de hæreticis rebaptizandis ad diversos plurimas misit epistolas, quæ usque hodie extant.* De Basilio etiam nemo dubitaverit, si Canonicam ejus epistolam ad Amphilochium legerit.

Idem quoque Athanasium sensisse colligitur ex ejusdem orat. 3. nunc 2. contra Arianos, ubi inter alia inquit: *Sicut creatura diversum quid est a Filio; ita diversum quiddam a vero baptismate est quod ab illis existimatur dari.*

Consentit Optatus Milevitanus affirmans in lib. 1. contra Parmenianum n. 12. *hæreticos habere varia & falsa baptismata, quibus inquinatus non possit abluere, nec immundus emundare.*

Postremo Cyrillus Hierosf. aperte sic ait Præfat. in Catecheses: *Soli hæretici rebaptizantur; siquidem prius illud non erat baptisma.*

Resp.

Resp. ipsos Patres, qui pro Rebaptismo steterunt, minime denegasse contrariam ac vetustissimam consuetudinem, plenariis postea Conciliis, Romanorum Pontificum statutis, maturaque rei discussione firmatam. Ceterum de Dionysii mente non una est Theologorum opinio, eumque inter alios tueri nititur Gaspar Jueninus in q. 6. de Bapt. c. 7. a. 3.

Athanasius, uti Tournely, Berti, aliique recte notarunt, vacuum ac inutilem Arianorum baptismum appellat quantum ad effectum, non quantum ad characterem: *in quo quidem*, ait S. Doctor, *insit religionis simulatio, sed revera nihil ad pietatem queat conferre*; iis nempe, qui pravæ hæreticorum doctrinæ consentiunt.

Optatus loquitur de hæreticis *sani & verissimi Symboli desertoribus*, qui circa mysterium Trinitatis errabant, neque in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti tingebant. Alibi vero, ut in lib. præsertim 5. non obscure docet, unum eundemque esse Baptismum, ac minime iterandum, si in Trinitatis nomine conferatur.

Cyrillus denique vel rebaptizandos affirmat hæreticos, quando formam adulterant; vel si aliter ille antea sensit, in CP. I. Synodo cui interfuit, traditam in Catechesibus sententiam retractavit. De Tertulliano autem, Cypriano, Firmiliano, & Basilio dicimus, eos utique oppositum opinatos fuisse, sed adversus aliorum Patrum totiusque Orbis morem, uti ex supradictis apparet.

Objicies 5. canones Apostolicos 45. & 46, quorum primus est: *Episcopum vel Presbyterum, qui hæreticorum baptismum, vel sacrificium*

cium admiserit, *deponi jubemus:* alter vero: *Episcopus, vel Presbyter eum, qui vere habet baptismum, si de integro baptizaverit, vel si eum, qui ab impiis pollutus est, non baptizaverit, deponatur.*

Resp. prædictos Canones editos fuisse in aliqua Rebaptizantium Synodo, scilicet in Iconiensi, vel Synnadensi, ac deinde alicujus Collectoris inscitia in numerum Apostolicorum intrusos: siquidem eos nec Cyprianus, nec Firmilianus, nec Rebaptizantium aliquis ad confirmationem suæ sententiæ laudavit; quod plures doctissimi Viri jamdiu observarunt. Si vero iidem Canones ut genuini probentur, accipiendi erunt de hæreticis qui formam Baptismi depravant.

Objicies 6. specialiter contra 2. propos. Augustinus in lib. 2. adversus Parmen. c. 3. ait: *Et hæc quidem alia quæstio est, utrum & ab iis, qui nunquam fuerunt Christiani, possit baptismus dari: nec aliquid temere inde affirmandum est sine auctoritate tanti Concilii, quantum tantæ rei sufficit.* Similia scribit etiam in lib. 7. de Bapt. c. 53. Immo cum Donatistas frequentissime urgeat ex eo, quod Baptizati non possint Sacramentum amittere, quod in Catholica Ecclesia susceperunt, ac dari possit Baptismus ubi potest haberi; videtur S. Doctor aliud sentire de hæreticis, aliud de non baptizatis, qui cum Baptismum non habeant, consequenter illud conferre non possunt.

Resp. laudandam esse Augustini moderationem, dum sententiam dicere detrectavit in re, quæ nondum erat Ecclesiæ auctoritate, & judicio definita: id autem modo non faceret post Con-

Conciliorum, Pontificumque statuta. Post enim allata verba contra Parmenianum e vestigio subdit: *De iis vero qui ab Ecclesiæ unitate separati sunt, nulla jam quæstio est, quin & habeant, & dare possint . . . Hoc enim jam in ipsa totius Orbis unitate discussum, consideratum, perfectum atque firmatum est.*

In citato autem lib. de Bapt. c. 53. quamvis dubitare videatur; ostendit tamen se ita affectum, ut ratum crederet legitimumque Baptismum, *ubicunque, & a quibuscumque, verbis Evangelicis consecratum*. Imo quum sæpissime contra Donatistas affirmat, propriam Baptismo inesse virtutem, illumque non ministrantium, sed Christi esse Sacramentum, ac alia hujusce generis plurima, propositionem istam ubique confirmat.

Quod denique refutaverit Donatistas, ex quo extra Ecclesiam non amittatur Baptismus, id fecit ex eorum principiis, commonstrans, quod si extra Ecclesiam habetur, extra Ecclesiam & datur. Dicebant enim Donatistæ, ut legitur in loco nuper citato: *Recedens ab Ecclesia baptismum non amittit, jus dandi tamen amittit.* Quibus respondet Augustinus: *Cur non potest dari* baptismus, *ubi non recte datur; cum possit haberi, ubi non recte habetur? An quia non habere aliud est, aliud non recte habere? Sic & non dare aliud est, aliud non recte dare. Sicut non recte habent qui ab unitate discedunt, sed tamen habent, & ideo redeunti non redditur; sic etiam non recte dat qui ab unitate discedit, sed tamen dat. Et ideo quod ab eo accepit venienti ad unitatem non iteratur: &c.* Ex hoc autem argumentandi modo non recte deducitur,

tur, censuisse Augustinum, quod Baptismus ab eo dumtaxat conferri possit, qui Baptismum accepit: non enim de paganorum, sed de hæreticorum Baptismo tunc quæstio versabatur. Reliqua argumenta ex ratione deprompta ex dictis in c. 12. superioris libri facile diluuntur. Vide insuper S. Thomam in p. 3. q. 67. a. 5. & S. Bonaventuram in 4. d. 5. a. 1. q. 1. & 2. qui & alia plura docent ad Ministrum Baptismi spectantia.

CAPUT VIII.

Quod liceat, expediatque parvulos baptizare.

POstquam de Baptismi Ministro tractavimus, nunc de ejusdem subjecto, sive de baptizandis disseramus oportet. Primo itaque de parvulis, postea de adultis dicturi, hoc in capite quærimus, num liceat expediatque infantibus ante rationis usum Baptisma conferre?

Id negarunt Valdenses, Petrobrussiani, Cathari, ac præsertim Anabaptistæ sic dicti, quod in infantia baptizatos, cum ad adultam pervenissent ætatem, iterum baptizarent, ajentes, nullum esse Baptisma quod confertur infantibus.

Ex recentioribus item hæreticis contendunt plures, neminem olim baptizatum, *nisi ætate jam adulta*, neque invicte demonstrari antiquam esse & ex Apostolis derivatam consue-

tudinem parvulos baptizandi. Ita censent Salmasius, Vitringa, Vandale, &c.

Ex iis autem, qui parvulorum Baptisma probarunt, Fidus, quem Pamelius Episcopum putat, Morellius vero Presbyterum, voluit non nisi die octava baptizandum infantem, apud Cyprianum epist. 59. quod non utique propter necessitatem, sed propter mysterium alii etiam commendarunt. Nonnulli præterea ad quadragesimum diem, nonnulli ad triennium differendum Baptisma dixerunt, nisi tamen immineat vitæ periculum; uti videtur innuere Gregorius Nazianzenus Orat. 40. quæ est in sanctum Baptisma. Denique Tertullianus in lib. de Bapt. c. 18. utilius esse putavit, si infantes Baptisma receperint, dum adoleverint, ac Christum nosse potuerint.

Propositio. Licet, ac expedit infantulos baptizare.

Probatur. Sicut olim Deus Gen. 17. circumcisionem universim ac indefinite mandavit, ne *anima* incircumcisi *deleretur de populo suo*; ita Joan. 3. v. 5. baptismum unicuique & absolute præscripsit, ne excludatur a regno Dei, dicens, *Nisi quis renatus fuerit*, *&c.* Quemadmodum ergo tunc circumcisioni subdebantur infantuli, ita & nunc sunt regenerandi baptismate. Consequentiam demonstrant quæ diximus in super. libro c. 17. ostendentes tam circumcisionem, quam baptismum instituta fuisse ad delendum originale peccatum.

Deinde Christus omnes omnino redemit, ac nemo mortalium est, qui nequeat fructum ex ejus redemptione percipere; uti tum alibi docet Apostolus, tum ad Rom. c. 5. At in-

fan-

fantes non moriuntur in Adam, nisi carnali generatione ab illo nascantur. Ergo vivificari in Christo non possunt, nisi per Christum regenerentur; neque resurgere possunt ad spiritualem vitam, nisi cum illo sepeliantur in mortem. Est autem Baptismus *lavacrum regenerationis* ad Titum 3. v. 5. & id, quo cum Christo *consepulti sumus in mortem*, ad Rom. 6. v. 4.

Huc accedit, quod etiam parvulis Christus beneficia contulit: nam Matth. 19. v. 13. *Oblati sunt ei parvuli, ut manus eis imponeret;* & discipulis increpantibus illos, qui parvulos offerebant, inquit: *Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire; talium est enim regnum cælorum*. Ubi profecto designari infantes ante rationis usum apparet ex eo quod non solum dicuntur παιδία, *pueri*, apud Matthæum, sed etiam βρέφη, *recentes ab utero*, apud Lucam 18. v. 16.

Constat præterea ex Act. 2. v. 39. gratiæ promissionem in Baptismate tam adultis factam esse, quam parvulis; ait enim Petrus: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus Sancti. Vobis enim est repromissio, & filiis vestris*. Licet igitur expeditque parvulos baptizare, ut hoc medio repromissam gratiam consequantur.

Tandem ab Apostolis baptizatos etiam parvulos haud obscure colligitur ex Act. 16. v. 15. ubi legimus baptizatam integram familiam, domumque Lydiæ purpurariæ, & v. 33. *domum omnem* custodis carceris: Paulus etiam in 2. ad Cor. 16. testatur se baptizasse *Stephanæ*

domum. In tota autem domo, universaque familia comprehenduntur & parvuli.

Patrum quoque traditione Catholicum dogma munitur. Irenæus in lib. 2. adversus hæreses c. 22. alias 39. ait: *Omnem ætatem Dominus sanctificat: omnes, inquam, omnes venit per semetipsum salvare: omnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum, infantes, & parvulos, & pueros, & juvenes, & seniores.*

Cyprianus in citata superius epist. 59. ad Fidum quam ex mente Carthaginensis Concilii scripsit, quamque suffragio suo probarunt tum Augustinus epist. 166. alias 28. ad Hieronymum, tum Hieronymus ipse in fine Dialogi 3. adversus Pelagianos; Cyprianus, inquam, hæc inter alia inquit: *In hoc etiam quod tu putabas esse faciendum, nemo consensit: sed universi potius judicavimus, nulli hominum nato misericordiam Dei, & gratiam denegandam.* Similia habent Auctor libri de Eccl. Hierarchia c. ult. Scriptor Constit. Apost. c.15. libri 6. Origenes in cap. 6. ad Rom. Chrysostomus hom. ad Neophytos, Ambrosius lib. 2. de Abraham c. 11. aliique ad unum omnes.

Hanc etiam veritatem Conciliorum definitiones ostendunt. Ita namque statuere Concilium Africæ plenarium Carthagine celebratum anno 418. can. 2. Et Gerundense anno 517. can. 5. Et Senonense anno 1524. aliaque quamplurima. Sed præsertim Tridentinum sess. 7. can. 13. ita decernit: *Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habeant, suscepto baptismo inter fideles computandos non esse; ac propterea cum ad annos discretionis pervenerint esse rebaptizandos; aut præstare omitti eorum ba-*

baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ; anathema sit. Legendi sunt etiam ejusdem sessionis canones 12. & 14. Hanc denique inconcussam compertamque traditionem nec ipsi Pelagiani denegare sunt ausi, comminiscentes baptizandum quidem parvulum, sed non ut ab originali peccato mundetur. Vide S. Augustinum in lib. 1. de peccat. mer. c. 36.

Hæc postremo ex theologica ratione subjungimus. Expedit, ut parvulorum salus per Baptismum in tuto ponatur, ne repentinis obrepti casibus perpetuo moriantur. Curandum est insuper, ne Adæ filii diu vivant mancipia diaboli. Ac tandem perutile optimumque est, quod, ne occasionem arripiat improbitas, *infans sanctificetur, & spiritui consecretur ab ipsis unguiculis*; ut ait Gregorius Nazianzenus Orat. 40.

Objicies 1. Nemo potest Baptismum rite suscipere, nisi Evangelicam doctrinam prius audierit, juxta Christi præceptum Matth. ult. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes &c.* Fides etiam debet Baptisma præcedere, ut Christus ait Marci ult. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Cum ergo infantes neque Evangelium audire, neque fidem concipere possint, sacro non sunt abluendi Baptismate.

Resp. Matth. ac Marci ult. mitti Apostolos ad gentes idololatras, quæ utiqne ante baptismum docendæ erant; cum nemo ad Christianam religionem trahatur inscius & invitus: at mandato illo minime prohibetur, baptizari infantes eorum, qui Evangelio crediderunt; nullum enim

ibi exclusionis signum adjungitur. Ergo baptizandi sunt omnes, & exigenda est fides ab omnibus qui credere possunt, non ab iis qui etsi Baptismi, non tamen fidei sunt capaces. Et ratio est, quia cum parvuli originali tantum peccato teneantur obnoxii; congruum est, ut quemadmodum alieno facto vulnerantur, ita ad aliena verba sanentur. Unde S. Augustinus in lib. 1. de peccat. mer. c. 19. docet parvulos recte fideles, ac pœnitentes vocari, *quoniam fidem per verba gestantium quodammodo profitentur, atque per eorundem verba gestantium diabolo, & huic seculo renunciare monstrantur*. Vide etiam serm. 14. de verbis Apostoli, nunc 294. n. 12.

Objicies 2. Christus anno ætatis suæ trigesimo ad baptismum accessit: æquum est autem, ut nos ejus imitemur exemplum. Multi quoque Cl. Viri, ut Constantinus, Ambrosius, Augustinus, Paulinus Nolanus Episcopus, ad grandævam usque ætatem distulere Baptismum.

Respondet ad 1. S. Gregorius Nazian. Orat. 40. Christum purgatione non indiguisse: *Nec vero quicquam periculi ei metuendum erat baptismum proroganti: quippe qui passionis quoque suæ arbiter esset, quemadmodum & nativitatis. Tibi autem non leve periculum imminet, si hinc corruptioni soli genitus, nec incorruptibilitate indutus excesseris*. Ex quo constat quam male Christi exemplo Michael Servetus, & aliqui Anabaptistæ, dissentientibus tamen ejusdem sectæ aliis, anno trigesimo baptizarint.

Adducta quoque exempla Anabaptistarum causam juvare non possunt; quia aliter de parvulis, aliter de adultis hac in re dicendum est.

In

In illis enim Baptiſmi dilatio æternæ mortis periculo jungitur, cum nequeant niſi per Baptiſma ſalvari. At iſti quamvis non baptizati, poſſunt per ardens Baptiſmi deſiderium ſalutem conſequi, ac interim ad Sacramentum ſe per pietatis, ac pœnitentiæ opera præparare. Lege S. Thomam in 3. p. q. 58. a. 3.

Tandem adjungimus, factum quorundam Sanctorum, qui vel ad prolixum nimium tempus, vel etiam uſque ad finem vitæ protraxere Baptiſma, in exemplum adduci non poſſe contra ſenſum ac praxim univerſalis Eccleſiæ. Imo, uti Baronius notat ad annum 377. n. 14. S. Ambroſius *in eo multus fuit, ut pravam illam conſuetudinem, quæ tam in Occidente, quam etiam in Oriente uſu temporis coaluerat, qua fideles quamplurimi uſque ad provectiorem ætatem baptiſmum differrent, penitus ut malum germen ex agro Dominico evelleret; & quod ſe feciſſe doluit, ab aliis ne in poſterum fieret, vehementer admonuit; præſtiteruntque hoc ipſum apud Orientales Baſilius, atque Gregorius Nazianzenus, necnon Gregorius Nyſſenus, ut ipſorum de Baptiſmo editæ Orationes ſignificant.*

Sed dices. Si tingendi ſunt parvuli; cur ſaltem cum adoleverint, non interrogantur, an velint in Chriſtiana religione manere, ut poſt Zuingerum exiſtimavit Eraſmus? Non enim æquum eſſe videtur, ut Evangelicæ legis jugum inſciis ac ratione deſtitutis infantibus imponatur.

Reſp. interrogandos non eſſe, quia eorum requirit utilitas, ut in Chriſtiana religione perſiſtant, nec optio illis in animarum ſuarum perniciem danda eſt. Cum enim homo poſt E-

vangelii promulgationem Christi jugum ferre teneatur; æquum profecto est, quod illud etiam imponatur infantibus, ut ita participare possint fructum, quem secum Evangelica lex importat. Hinc Tridentina Synodus in sess. 7. can. 14. ita constituit: *Si quis dixerit, parvulos baptizatos, dum adoleverint, interrogandos esse, an ratum habere velint, quod Patrini eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti sunt; & ubi se nolle responderint, suo arbitrio relinquendos: nec alia interim pœna ad Christianam vitam cogendos, nisi ut ab Eucharistia, aliorumque Sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant; anathema sit.*

Postremo notamus ex dictis, Ecclesiam non probasse, neque Patres alios amplexos fuisse consilium Nazianzeni, Tertulliani, ac Fidi de dilatione Baptismi. Non enim tanti sunt fructus, quos illi ex Baptismi procrastinatione sperabant, quanta sunt pericula, quibus, nisi cito baptizentur, subjiciuntur infantes. Ut enim bene scribit Alcimus Avitus in consolat. Carmine ad Fuscinam sororem:

Omnibus id vero gravius, si forte lavacri
Divini expertem, tenerum mors invida natum
Præripiat, dura generatum sorte gehennæ.

CA-

CAPUT IX.

Num liceat infidelium pueros invitis parentibus baptizare?

CElebris eſt controverſia inter S. Thomæ, ac Ven. Scoti Diſcipulos; an baptizare liceat infidelium infantes, reluctantibus invitiſque parentibus. Id enim non licere ſcribit Doctor Angel. in p. 3. q. 68. a. 10. cui refragatur Subt. Doctor in 4. d. 4. q. 9. Priuſquam vero principaliora utriuſque opinionis momenta in medium proferamus, primum pro certo ſupponimus, ratum fore Baptiſma, quod etiam contra parentum voluntatem pueris infidelium conferretur; infantis enim regeneratio opus eſt Spiritus Sancti, qui beneficium gratiæ intrinſecus operatur: valeret ergo baptiſmus ille, ſi materia, & forma, ac miniſtrantis intentio non deeſſet.

Certum eſt etiam, pueros parentum infidelium, qui ſpirituali poteſtati Eccleſiæ directe ſunt ſubditi, cujuſmodi ſunt qui poſt ſuſceptum baptiſma ad Judaiſmum, aut ad ſectas alias defecerunt, poſſe reluctantibus parentibus baptizari. Sicut enim poteſt Eccleſia parentes ad ſervandam fidem cogere, ac pertinaces etiam morte punire; ita poteſt eorum filios, ipſis etiam renitentibus baptizare: nam filii ratione parentum quoad ſpiritualem ſalutem ſubjecti ſem-

semper manent Ecclesiæ.

Dubium ergo procedit de filiis infidelium, qui Ecclesiæ subditi neque sunt, neque aliquando fuerunt. Tales autem infideles vel sunt Christianorum mancipia; quatenus vel capti bello, vel empti fuere: aut, quamvis Christianis Principibus civiliter sint subjecti; in Christianorum tamen urbibus velut accolæ degunt, ac sua libertate fruuntur; sicuti sunt Hebræi, pluresque Turcæ. Si primo modo subjecti sunt, concedunt Thomistæ, quod licite possint invitis parentibus baptizari; cum mancipia, eorumque filii sint sub plena domini potestate, ac sicuti pro hujus libito vendi possunt, ita possunt & baptizari, etiamsi parentes obsisterent.

Quæstio itaque est de filiis infidelium, qui Christianis Principibus civili tantum, & politica servitute subduntur. Ejuscemodi enim pueros sine parentum consensu baptizari non posse Thomistæ contendunt; nisi vel ipsi pueri Baptisma petierint, postquam rationis usum attigerint; cum in iis, quæ ad jus naturale ac divinum pertinent, tunc suæ esse potestatis incipiant: Vel certæ mortis instante periculo; cum tunc jure patriæ potestatis non violato, neque Sacramento aliqua illata injuria, ad æternam vitam parvulus renascatur: Vel denique si consentiat parentum alteruter; eo quod consensus tunc præstatur ab illo, qui naturale jus habet in puerum; & quanquam repugnet parentum alter, prævalere debet assensus ille, qui cedit in favorem religionis, maximamque pueri utilitatem.

Exposito igitur controversiæ sensu, præstat modo præcipua Scotistarum argumenta breviter

ter recensere, quibus illi affirmativam sententiam suadere conantur; ac primum illud esto depromptum ex Scoto in loco superius citato. Potestas inferior obligare non potest in iis, quæ sunt superiori potestati contraria, sicut asserit etiam Augustinus in serm. 62. alias 6. *de verbis Dom.* de quo mentionem fecimus in lib. 15. c. 10. object. 4. Princeps ergo cui regendæ Reipublicæ cura incumbit, magis debet, quantum in se est, cogere unumquemque subdi superiori quam inferiori; ac per consequens maxime debet Princeps tueri dominium supremi Domini, idque agere, ut omnes tam majores quam minores ei subdantur. Quare licet Principi pueros subtrahere dominio parentum infidelium a quibus contra supremi Domini cultum educandi essent, eosque legitimo Dei cultui devovere.

II. argum. Pater non habet jus impediendi salutem temporalem filii; igitur nec æternam: proindeque sicut posset ei invito filius subtrahi, si illum occidere vellet, aut alioqui periclitantem liberare renueret; ita & subtrahi potest volenti eum in infidelitate quæ mortem animæ ingerit, educare.

III. Si pater filium docere vellet artes illicitas, posset auctoritate Principis filius ab eo auferri & alibi collocari rectius instituendus; igitur id multo magis fieri licebit, si filium falsa religione velit imbuere.

IV. Pater jure divino curare tenetur, ut filius Baptisma recipiat: ergo id non curans, atque insuper impedire volens, abutitur patria potestate; adeoque a superiori potestate poterit illi invito subtrahi filius & baptizari.

V.

V. Si pater bona sua prodigat, auctoritate publica dari ei poterunt curatores; ergo si liberos male educet, eadem auctoritate poterit horum cura ei subtrahi, aliisque committi. Hisce rationibus, aliisque similibus permotus Estius vir doctissimus, Scoti opinionem probabilem esse putavit in 4. d. 6. §. 2.

Sed contra Thomistæ reponunt 1. Puerulus invitis parentibus baptizatus aut sub eorum cura relinqueretur, aut illinc subtraheretur vi illata parentibus ipsis invitis. Primum includit manifestum fidei periculum: filii enim a parentibus infidelibus educati eisdem imbuerentur erroribus. Alterum lædit jus naturæ, quod tribuit parentibus potestatem in filios; quippe donec hi ad usum rationis perveniant, ita subjiciuntur patriæ potestati, ut a cura parentum subtrahi nequeant; quemadmodum inquit S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 12. animalia destituta ratione, atque res aliæ dominorum suorum arbitrio subjectæ.

Verum ex dictis apparet quid objectioni huic Scotistæ respondeant, posse videlicet pueros illos vi illata parentibus subtrahi, quin jus naturale lædatur. Parentes enim nullum ex natura, aut ex alio capite jus habent in filios, ad horum corporalem, spiritualemve perniciem. Imo potius ex lege naturæ tenentur illi baptismum filiis procurare, si noverint esse medium ad eorum salutem necessario requisitum: nosse autem id facile possunt infideles qui Christianis Principibus sunt subjecti; nam nostræ fidei mysteria sufficienter eis proposita supponuntur ob assiduum cum Christiana gente commercium. Ergo licet parentes ex lege natu-

turæ habeat poteſtatem in filios, hanc tamen limitatam habet, & divinæ poteſtati ſubjeƈtam; ita quod non eſt omnino dominus filii, ut eſt dominus animalium ratione carentium, aliorumque temporalium bonorum; & ideo in his, quæ ſunt contra jus divinum paterni juris explicativum, pater in filium jus omnino non habet: præſens autem caſus eſt de iis, quæ ſunt contra jus divinum præcipiens patri, ut filio Baptiſma ſuppeditet: non ergo hoc in caſu poteſtatem habet in filium; proindeque non ei infertur injuria, ut contingeret in ablatione temporalium bonorum, in quæ plena gaudet poteſtate: quamvis, ut ſuperius diƈtum eſt, etiam iſtis privari poteſt, ſi quomodocumque in aliorum perniciem abutatur.

At inſtant Thomiſtæ. Quis Principum filios parentibus tali in caſu ſubtrahere, eoſque baptizare tentabit? Profeƈto aut Eccleſiaſticus, aut Politicus, aut utraque præditus poteſtate. Non debet hoc ſibi arrogare Princeps Politicus; quoniam ejus auƈtoritas extenditur tantum ad regimen populi inſtituendum juxta naturalis, humanique juris præſcriptiones. Neque Eccleſiaſticus Princeps; quippe ad eum non ſpeƈtat de iis, qui foris ſunt, judicare, ut inquit Apoſtolus in 1. ad Cor. 5. 12. Qui vero utraque pollet auƈtoritate, nihil aliud exequi poteſt, quam quod illi ſejunƈtim.

Regerunt e contra Scotiſtæ, quod ſicuti Politicus Princeps poteſtatem habet corripiendi, ac puniendi parentes infideles ſibi ſubditos, ſi relate ad alias virtutes male; ac contra naturæ legem filios educarent; ita etiam dum contra naturalem, divinamque legem in falſa religione eeſ-

eosdem enutriunt, & a salutari lavacro repellunt: *Dei enim minister est: vindex in iram ei, qui malum agit*: inquit Apostolus ad Rom. 13. v. 4. Et S. Augustinus in lib. 3. contra Cresconium c. 51. ait: *In hoc Reges, sicut eis divinitus præcipitur, Deo serviunt, inquantum Reges sunt, si in suo regno bona jubeant, mala prohibeant, non solum quæ pertinent ad humanam societatem, verum etiam quæ ad divinam Religionem*. Quamvis enim Princeps Civilis ad finem societatis humanæ Rempublicam moderetur; cum tamen finis ille obtineri non possit, nisi naturale, ac divinum jus fartum tectumque permaneat; idcirco Civilis Princeps jus naturale, & divinum vindicare tenetur. Ergo cum ex dictis appareat, divinam, naturalemque legem parentibus omnibus præscribere, ut filiis Baptisma ministrent; si illi id exequi detrectaverint, poterunt a politica Potestate compelli. Denique licet ad Ecclesiasticum Principem non pertineat de iis, qui foris sunt, judicare; hortari tamen posset, si vellet, Politicum Principem, cui subduntur infideles, ut eorum filios baptizare juberet.

Reponunt 2. Thomistæ. Idem, proportione servata, jus habet Ecclesia baptizandi filios infidelium ante usum rationis, quod habet baptizandi, & trahendi ad fidem quoscumque infideles etiam adultos: atqui Ecclesia non accepit a Christo jus & potestatem cogendi infideles adultos ad fidem, eosque baptizandi invitos; sed potius servandi ordinem naturalis justitiæ, illos alliciendo, & persuadendo, juxta ea Christi verba: *Docete omnes gentes*: non autem ordinem naturalis justitiæ pervertendi, cogen-

gendo videlicet eos vi armorum ad Baptismum: ergo pariter non accepit a Christo jus & potestatem, per vim auferendi filios a cura, & sinu parentum, in quorum voluntate voluntas infantis continetur; sed hortandi eos, & persuadendi, ut filiorum baptismo, eorumque instructioni consentiant.

Ita tamen Scotistæ occurrunt. Dum armorum vi ad Baptismum traherentur adulti, jam præsumerentur inviti, & omnino nolentes: at, uti Toletana IV. Synodus anno 633. can. 57. ait, *non inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ: sicut enim homo proprii arbitrii voluntate serpenti obediens periit, sic vocante gratia Dei propriæ mentis conversione quisque credendo salvatur*. Infantes autem, dum invitis parentibus baptizarentur, ipsi Baptismo minime repugnarent: & oppido falsum est, quod relate etiam ad Baptismum voluntas infantis in parentum voluntate contineatur; alioquin illorum infantium baptismus esset invalidus; quod nemo unquam asseruit.

Addunt præterea, quod extraordinario saltem in casu liceat adultos cogere ad Baptismum, & aliquo modo ad fidem compellere; non quidem morte, gravibusque tormentis, sed mitioribus pœnis, puta exilio, vel spoliatione bonorum; ut ita *simpliciter* volentes, quamvis *secundum quid* inviti fidem, ac Baptisma suscipiant. Lege quæ diximus in lib. 24. c. 13. ad 2. argum. Plura etiam huc faciunt, quæ scribit Augustinus in epist. 93. alias 48. ad Vincentium Donatistam, ubi inter alia inquit: *Pagani nos blasphemare possunt de legibus, quas contra idolorum cultores Christi Imperatores tulerunt;*

runt ; & tamen ex eis multi correcti , & ad Deum unum verumque conversi sunt , & quotidie convertuntur.

Urgent vero Thomistæ. Religiosissimi Principes, necnon Pontifices Summi, sanctitate, doctrina, & zelo religionis insignes, quamquam construxerint pro Neophytis, & Catechumenis domos amplissimas, nunquam tamen parentibus a fide alienis subripuerunt infantes; sed invitando singulos, neminem repellendo, cogendo neminem, servaverunt Christi instituta, & propugnatam a S. Thoma sententiam perpetua consuetudine comprobarunt.

Sed Scotistæ ita hunc nodum expediunt. In hac re, sicut & in aliis multis, non tantum quid liceat, verum etiam quid expediat, videndum est, juxta Apostoli monitum in 1. ad Cor. c. 6. v. 12. Non enim actu facile conditiones occurrunt, quas Ven. Scotus assignat citato in loco n. 2. inquiens: *Si Princeps hoc faceret cum cautela bona, scilicet ne parentes prius cognoscentes hoc futurum, occiderent pueros suos, & quod baptizatos faceret religiose educari, bene fieret.* Etsi ergo licitum, non tamen expediens est, invitis parentibus infidelium filios baptizare, 1. quia possent illi hos necare, ne Baptisma reciperent: 2. quia infideles etiam Reges ea agendi ratione lacessiti possent Fidelium filios in superstitionem inducere: 3. quia infideles subditi tumultus ac rebellionem in Christianos Principes excitarent. Quoniam vero hæc, aliaque ejuscemodi incommoda ex sese non actionis naturam, sed infidelium pravitatem consequerentur; idcirco baptizandi actio *absolute*, ac *simpliciter* licita est, quamvis pruden-

dentia dictet eandem actionem omittere : ac propterea Christiani Principes; Summique Pontifices infidelium filios reluctantibus parentibus baptizare minime consueverunt; sicuti neque baptizare solent quorundam hæreticorum filios ipsis invitis; quod tamen omnino licere Thomistæ concedunt.

Objectant postremo Thomistæ cum P. Berti in lib. 31. c. 17. circumcisionis exemplum. Neque enim facta sibi a Domino permissione, neque recepta unquam consuetudine, circumciderunt Hebræi subjectas sibi nationes civili dumtaxat politia, si aut pro se, aut pro puerulis repugnaverunt adulti; uti non obscure colligitur ex Gen. c. 17. & ex Exodi c. 12. itemque ex Josepho in lib. 13. Antiquit. Judaic. c. 8. & 13. Idem ergo in Baptismate initiandis est observandum.

At promptum obviumque habent Scotistæ responsum, non idem de Baptismate ac de circumcisione ferendum esse judicium. Hæc enim quamvis ad delendum originale peccatum fuerit instituta, non tamen pro universo hominum genere, sed tantum pro iis, qui ex Abrahæ stirpe prodierant; sicuti neque Mosaica lex pro omnibus singulisque hominibus lata fuit: nam ex ceteris gentibus extitere Fideles, qui sibi suisque parvulis vel per sacrificium, vel per sacramentum legis naturæ, justificationis gratiam comparabant. Evangelica vero lex omnes ac singulos ad sui observationem obstringit, & Baptismus ut unicum justificationis ac salutis remedium datum est. Tenetur itaque quilibet parens filio suo procurare Baptismum; quod nisi præstiterit, poterit Prin-

ceps, erga subditos suos coactiva potestate praeditus, ad defensionem innocentis pueri patrem cogere, ut eidem Baptisma procuret, ipsumque quam citius a diaboli servitute, & a periculo aeternae mortis eripiat. Sed hac de re inter alios legendus est P. Mastrius in 4. disp. 2. q. 4. a. 1. & 2.

CAPUT X.

An baptizari possint infantes materno adhuc in utero existentes? Quidque de monstruosis foetibus dicendum sit.

PRopositio. Infantes materno adhuc in utero clausi baptizari non possunt.

Probatur cum S. Thoma in p. 3. q. 68. a. 11. *De necessitate baptismi est, quod corpus baptizandi aliquo modo aqua abluatur, cum baptismus sit quaedam ablutio: corpus autem infantis antequam nascatur ex utero, non potest aliquo modo ablui aqua:* ergo &c.

Deinde Baptismus est Sacramentum regenerationis: at qui generatus non est, regenerari non potest. Unde Augustinus in epist. 157. olim 57. ad Dardanum ait: *Nec renasci quisquam potest, antequam natus sit:* & paulo infra: *Non video, quomodo aedificentur homines in domum Dei ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati, quod non possunt esse, antequam nati.* Prae-

Præterea, adſciſci inter Eccleſiæ membra, quod fit per Baptiſmum, eſt dumtaxat eorum, qui prodierunt in lucem, qui fruuntur ceterorum hominum conſortio, qui ad Eccleſiæ forum pertinent, & in cœtum ejus viſibiliter adunantur. Atqui ejuſcemodi non ſunt infantes, antequam aliqua ſaltem ſui parte egrediantur ex utero. Hinc Seraph. Doctor in 4. d. 6. p. 2. a. 1. q. 1. inquit: *Triplex ſtatus diſtinguitur in homine poſt animæ infuſionem. Primus eſt in utero: ſecundus extra uterum in ſtatu infantiæ: tertius in ſtatu naturæ adultæ ... In primo ergo ſtatu cum ſoli Deo ſit notus, poteſt per ejus voluntatem ſanctificari, non per noſtram cooperationem, cum non cognoſcat eum Eccleſia, nec ſit de foro Eccleſiæ: &c.*

Denique, uti recte inquit Ven. Scotus in Reportatis lib. 4. d. 4. q. 3. *Baptiſmus eſt materialiter ablutio corporis exterior, & ideo oportet baptizatum neceſſario ablutum eſſe, & tangi aqua, aliter non eſſet Baptiſmus. Unde ſi puer involveretur in corio, & immergeretur in puteo, puer non eſſet baptizatus, quia non eſt ablutus; & per conſequens Baptiſmus non eſſet verum ſignum: & ſignatum, quod ſignat, eſt ablutio animæ interior, & per gratiam inviſibilem: & ideo ſi ſignum non ſit ablutio corporis exterior per applicationem aquæ ad corpus, eſt ſignum falſum; quod eſt inconveniens.*

At dices 1. Puer in utero matris exiſtens, aliquid matris eſſe videtur: ergo ſi baptizetur mater, baptizatur & puer, quamvis nondum ex ejus utero ſit egreſſus.

Reſp. cum Angel. Doctore in citato loco, quod *hoc eſſe non poteſt, tum quia anima pueri,*

ad cujus sanctificationem ordinatur baptismus, distincta est ab anima matris, tum quia corpus puerperii animati jam est formatum, & per consequens a corpore matris distinctum: & ideo baptismus quo mater baptizatur, non redundat in prolem in utero matris existentem. Unde Augustinus dicit contra Julianum, lib. 6. c. 14. Si ad matris corpus, id quod in ea concipitur, pertineret, ita, ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater baptizata est, aliquo mortis urgente periculo, cum eum gestaret in utero. Nunc vero cum etiam ipse baptizatur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, cum esset in utero pertinebat.

Dices 2. Infans in utero infici potest originali peccato: ergo multo magis ab illo poterit expiari; cum efficacius sit Christi donum ad salutem, quam Adæ peccatum ad damnationem, uti scribit Apostolus ad Rom. c. 5.

Resp. originale peccatum contrahi generatione carnali, ideoque statim ac fœtus est animatus: expiatur autem visibili regenerationis Sacramento, ac visibili Ministrorum Ecclesiæ actione, & consequenter postquam fœtus in lucem exivit. Hinc quod adhuc pueri, dum in matris utero concluduntur, ordinario baptismi remedio sanctificari non possint, oritur ex defectu ipsorum infantium, qui minime sunt capaces, ut sibi tale remedium applicetur; non ex inefficacia doni, meritorumque Christi, qui sicuti extraordinaria via B. Virginem, Joannemque Baptistam sanctificavit in utero, ita & omnes posset sanctificare, si vellet. Vide Scotum in 4. d. 4. q. 3. n. 4.

Di-

Dices 3. cum quibusdam Recentioribus. Initio puerperii ostium uteri aperitur, ac potest tunc infans per siphunculum, aut clysterem aqua perfundi; ergo & baptizari tunc poterit, quamvis secundum nullam corpusculi sui partem sit egressus ex alvo. Antecedens constat ex Medicorum observationibus, ex quibus potius quæstionis hujusce solutio petenda est, quam ex Theologis. Hi enim idcirco in contrariam abiere sententiam, quod putarent ante nativitatem *ex utero* infantes ablui non posse. At docent oppositum Medici, Anatomici, obstetrices; quibus attendendum esse demonstrat illud Propertii:

Navita de ventis, de tauris narrat arator,
Enumerat miles vulnera, pastor oves.

Resp. argumentum istud in Gabrielem Gualdum, aliosque perpaucos opinionis suæ patronos merito retorqueri. Nam, *si navita de ventis, de tauris narrat arator;* Medici, & obstetrices de corporeo partu, non de regeneratione spiritus, de medicamentorum applicatione, non de administratione Sacramentorum narrare debent; de hac enim audienda est Ecclesia, quæ Apostolicis traditionibus, Sanctorumque Patrum decretis innixa ita præscripsit in Rituali Romano tit. de baptiz. parvulis: *Nemo in utero matris clausus baptizari debet. Sed si infans caput emiserit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec postea si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emiserit, ... in illo, si periculum pendeat, baptizetur: & tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus, &c.* Denique ne baptizetur infans, cujus nulla pars extra uterum ap-

paret, præcipitur etiam in Rituali Gregorii XIII., in Sacramentali Ambrosiano edito jussu S. Caroli, in Manuali Parochorum pro Provincia Salisburgensi, in Pastorali edito pro Ecclesia Mechlinensi jussu Joannis Hauchini Archiepiscopi, in Rituali Sacramentorum ad usum Ecclesiæ Bononiensis, &c. neque tandem in ullo Rituali alicujus Ecclesiæ libro permittitur baptizari puerum, qui *extra uterum* nullam corporis sui partem emiserit. Jure ergo meritoque sententiam nostram docuere Scholastici omnes antiquiores, & ex recentioribus innumeri, paucissimis dumtaxat exceptis.

Neque ratio adducta subsistit. Ex dictis enim apparet, quod ut infans sit capax baptismi, non sufficiat quod ablui possit; sed requiritur etiam, ut natus sit, ut versetur in foro Ecclesiæ, ut in visibilem Corporis Christi compagem possit aptari. Neque demum observatio de aperitione uteri est posterioris ætatis; cum de illa scripserint Hippocrates de nat. puer. aliique Medici vetustissimi apud ipsum Gualdum c. 5. & tamen nunquam Ecclesia docuit, ut infantes in utero puerperii tempore baptizentur.

Instabis. Aperto uteri ostio fœtus est sufficienter visibilis: nam aliquando manibus immissis extrahitur; atque etiam in alvo existens, si tenellum illius caput lædatur, cataplasmate juvari potest, & forte curari: quidni etiam juvandus non erit spiritali remedio?

Resp. fœtum in utero non ita esse visibilem, ut versari censeatur in foro, & notitia Ecclesiæ; cum plerumque dignosci nequeat, an sit mortuus aut vivens, an sit homo vel monstrum: & quamvis id tactu perciperetur, non ta-

tamen esset talis vita, per quam infans in hominum contubernio, & in Ecclesiæ foro quomodolibet versaretur; & ideo licet capax esset emplastri, non foret capax Baptismatis. Præterea quemadmodum emplastrum apponendum non esset periclitante vita corporis, si inhiberent id Medici; ita in casu non est ministrandum Baptisma, cum id vetet Ecclesia.

Cum autem ex hucusque dictis appareat, periclitantem puerum non esse baptizandum, nisi caput emiserit, aut saltem membrum aliquod præditum vitali motu; oritur quæstio, an aperienda sit mater prægnans, præsertim si Medici de ejus vita desperent, ut spiritali saltem infantis saluti consulatur. Sed nunquam fas est aliquem, etiam periclitantem, occidere, ut alteri succurratur; ideoque tunc diffecto matris utero extrahendus est fœtus, cum mater extremam obierit diem. Id vero, quoniam Rituales libri, Theologi omnes, ipsaque naturalis legis rudimenta inconcussum, atque exploratissimum esse declarant, non est prolixiori disquisitione expendendum. Lege S. Thomam in p. 3. q. 68. a. 11. ad 3.

Quod postremo ad monstruosos partus attinet, cum Rituali Rom. in §. supra citato notandum est, magnam in illis baptizandis adhibendam esse cautionem, ac si opus fuerit, consulendum Episcopum, aliosque peritos, nisi periculum mortis immineat.

Monstrum quod humanam speciem non præseferat, baptizari non debet; de quo si dubium fuerit, baptizetur sub hac conditione: *Si tu es homo, ego te baptizo, &c.*

Illud vero, de quo dubium est, una ne, aut

plures sint personæ, non baptizetur, donec id discernatur: discerni autem potest, si habeat unum, vel plura capita, unum, vel plura pectora: tunc enim totidem erunt corda, & animæ, hominesque distincti, & eo casu singuli seorsum sunt baptizandi, unicuique dicendo: *Ego te baptizo, &c.* Si vero mortis periculum immineat, tempusque non suppetat, ut singuli separatim baptizentur, poterit Minister singulorum capitibus aquam infundens omnes simul baptizare, dicendo: *Ego vos baptizo in nomine Patris, &c.*

Quando vero non est certum, in monstro duas esse personas, vel quia duo capita, & duo pectora bene distincta non habet; tunc debet primum unus absolute baptizari, & postea alter sub conditione, hoc modo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo, &c.* De his plura leges apud Gotti, Sotum, Sylvium, aliosque.

CAPUT XI.

Ubi de adultorum Baptismo differitur.

De adultorum Baptismate hic agentes, primum advertimus, veram sinceramque intentionem in eis exigi; ut valide possint Sacramentum accipere; uti etiam in superioris libri c. 13. propos. 2. notavimus. Nemo enim ingredi in Ecclesiam potest, nisi volens: unde Baptismati interrogatio illa præmittitur, *Vis baptizari?* ac reipsa confertur Catechumeno respondenti, *Volo.*

Ut

Ut vero licite iidem adulti Baptiſma recipiant, oportet, quod illis diſpoſitionibus inſtruantur de quibus egimus in lib. 23. c. 4., fide videlicet, ſpe, Dei dilectione, & pœnitentia; ac denique dum ſuſcipere Baptiſma proponunt, novam vitam inchoent, Deique mandata cuſtodiant neceſſe eſt. Has enim diſpoſitiones ad Baptiſmum requiri ſemper agnovit Eccleſia, quæ tot præviis catecheſibus, ac probationibus informabat eos, qui baptizari petebant; ſicuti ex notitia Catechumenatus oſtenditur.

Catechumenus itaque, græce, Κατηχούμενος, ille dicitur, cui viva voce fidei elementa traduntur; eſt enim participium paſſivum verbi κατηχέω, quod idem ſonat, ac *inſtruo*, *erudio*, *elementiſque religionis inſtituo*. Tres autem in claſſes a pluribus Theologis Catechumeni diſtinguuntur; ſcilicet in *Audientes*, *Genuflectentes*, & *Competentes*. Nonnulli vero ſentiunt *Genuflectentes* non fuiſſe diverſos a *Competentibus*, qui crebris orationibus, ac pœnitentiis ſubjiciebantur; claſſeſque Catechumenorum ita diſtribuunt, ut prior ſit *Audientium*, *Competentium* altera, tertia *Electorum*. Alii denique aliter arbitrantur, quorum hic opiniones referre non vacat; legendum tamen hortamur P. Berti in lib. 31. c. 20.

Qui ergo Chriſtianam Religionem cupiebant amplecti, præſentati Epiſcopis inter *Catechumenos* recipiebantur, facto illis ſigno Crucis in fronte, aliiſque ſervatis ritibus, de quibus infra tractabimus. Deinde ad audiendum Dei verbum admittebantur in eam Eccleſiæ partem, quam hodie *navim* appellant, & in qua certum eſt habitas olim fuiſſe conciones. Quare idem lo-

locus, in quo Catechumeni consistebant, κατηχουμένιον, idest, *Auditorium*, dictum est, ipsique Catechumeni, *Audientes*. Hi primam classem constituunt, & si vim nominis attendamus, proprie sunt *Catechumeni*, nimirum, *Edocti*; quamquam eo nomine late accepto designentur *Competentes* quoque, & *Electi*.

Catechumenis dabantur Eulogiæ, sive panis benedictus, qui quædam erat corporis Christi figura. Concione autem audita ab Ecclesia dimittebantur, clamante ex ambone Diacono, *Catechumeni discedite*, ne illis mysteria patefierent, ob arcani scilicet disciplinam. Interrogabantur ante discessum, an sectari vellent eam vivendi rationem, fusisque pro ipsorum salute precibus, iisdemque abeuntibus, sequebatur Missa Fidelium, incipiens ab offertorio: atque hinc pars Missæ præcedens *Missa Catechumenorum* appellabatur.

Expleto Catechumenatus, sive *Audientiæ* tempore, pro Episcoporum discretione, & qualitate initiandorum, longiori, aut breviori, qui Baptismi desiderio flagrabant, ad illum admitti supplici demissione petebant. Hi sunt, qui secundam Catechumenorum stationem tenent, scilicet *Competentes*. Unde Isidorus in lib. 8. Orig. c. 4. inquit: *Competens vocatur, qui post instructionem fidei competit gratiam Christi. Inde a petendo competens vocatur*. Ex quo patet, *Competentes* post *Audientes* esse locandos. Baptismum ergo petebant in terram prostrati, nomenque suum dabant, ac interim assiduis orationibus incumbebant; ut constat ex Tertulliano in lib. de Bapt. c. 19. ex Augustino in lib. de fide & oper. c. 6. ex Nazianzeno orat. 40.

40. ex Cyrillo Jerosol. catechesi 3. aliisque; qui etiam scribunt eo temporis Catechumenos confessos patrata crimina, non sacramentali Confessione, sed ea, quæ ipsorum conversionis, meliorisque propositi foret indicium: atque ita omni conatu se ad percipiendam regenerationis gratiam præparabant.

Interim quoque Ecclesia omnem adhibebat diligentiam, ne initiarentur indigni, instituto circa Competentes examine, quod *scrutinium* vocabatur. Septem vero scrutinia ex Ordine Romano fiebant, a tertia hebdomada in Quadragesima usque ad Sabbatum sanctum: & si quis Catechumenorum interea temporis flagitium aliquod perpetrasset, ad *Audientium* classem remittebatur. Præcipuum vero scrutinium habebatur feria IV. majoris hebdomadæ, quæ propterea *dies scrutinii* dicta fuit, ut scribunt Rupertus de divinis Officiis lib. 4. c. 18. Hugo Victorinus 1. de Sacram. c. 17. Dufresne, Martenius, aliique.

Nisi prioribus scrutiniis *Competentes* inventi fuissent indigni, illis Symbolum tradebatur, & dicebantur *Electi*: quo nomine designantur qui initiandi, aut consecrandi sunt, priusquam initientur, aut consecrentur, ac præsertim Episcopi. Hoc nomine appellantur Catechumeni in Ordine Romano, ubi agitur de *die scrutinii*, idest feria IV. majoris hebdomadæ, ad quam Fideles omnes invitantur his verbis, *Scrutinii diem, dilectissimi fratres, quo Electi nostri divinitus instruuntur, imminere cognoscitis: ibidem solita devotione, succedente sequenti quarta feria, circa horam tertiam convenire dignemini.*

In majori itaque hebdomada accepto Symbo-

bolo Competentes dicebantur *Electi* : immo Casalius contendit Competentes appellatos fuisse *Electos* eo tantum die, quo baptizabantur, ex Siricio epist. 1. ad Himerium c. 2. Ut ut autem se res habeat, *Electos* ad sublimiorem Catechumenorum classem pertinere compertum est. Symbolum tradebatur in die Palmarum, ex Alcuino de div. Offic. cap. de Dom. Palm. & Isidoro lib. 1. c. 27. Idcirco Dominica Palmarum *Pascha Competentium* vocabatur. Reddebant Catechumeni Symbolum, sive illud memoriter recitabant in Sabbato sancto paulo ante Baptismum, juxta Romanæ Ecclesiæ morem, alibi vero ipsum feria quinta reddebant. Denique una cum Symbolo Catechumenis *Oratio Dominica* tradebatur, quam in proxima Paschali solemnitate post Eucharistiam recitabant.

Quæ hactenus dicta sunt, non obscure demonstrant, quod hac nostra ætate quamvis antiqua Canonum disciplina quoad Catechumenos non servetur, nec amplius triplex exposita Catechumenorum classis in usu sit; si tamen Baptismum petat adultus, paganus, aut Judæus, aut baptizatus in hæresi absque debita materia, vel sine præscripta forma verborum, non ille statim ac sine delectu tingendus est; sed ejus est exploranda voluntas, dandaque opera, ut rite ad justificationis gratiam disponatur per virtutum actus superius recensitos. Unde Rituale Romanum in tit. *de Bapt. adultorum* ait: *Si quis adultus sit baptizandus, debet prius secundum Apostolicam regulam in Christiana fide, ac sanctis moribus diligenter instrui, & per aliquot dies in operibus pietatis exerceri, ejusque voluntas, & propositum sæpius explorari, &*

non

non nisi sciens, & volens, probeque instructus baptizari.

Oritur hic quæstio, quid observandum sit circa adultum Catechumenum, qui ante expletum catecheseos tempus infirmitate corripitur, præsertim si obmutescat, neque divinum munus expostulet. Sed si præ oculis habeantur quæ in lib. 24. c. 13. diximus, profecto perspicuum est, Catechumenum illum esse baptizandum, cum ad suscipiendum Baptismum intentio interpretativa sufficiat. Hinc Augustinus in lib. 1. de adulterinis conjugiis c. 26. scribit: *Catechumenis ergo in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo seu casu aliquo sic oppressi sunt, ut quamvis adhuc vivant, petere sibi tamen baptismum, vel ad interrogata respondere non possint, prosit eis quorum in fide Christiana jam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur quomodo baptizantur infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit.* Imo eodem in lib. c. 28. censuit S. Doctor baptizandos illos esse, quamvis scelerosam vitam duxerint ad subitum usque morbum, præ cujus gravitate usum vocis ac rationis amiserint. Quia vero opponi poterat, Quis scit, an illi tunc deposuerint peccati affectum, velintque Baptisma suscipere? respondet Augustinus c. 26. *Sed non solum incredibile est, nec in fine vitæ hujus baptizari Catechumenum velle; verum etiamsi voluntas ejus incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare: ubi velit, an nolit sic non apparet, ut tamen credibilius sit eum, si posset, velle se potius fuisse dicturum ea sacramenta percipere, sine quibus jam credidit, non se oportere de corpore exire.* Ita sentit S. Augustinus, ea tamen mode-

destia, ut oppositum sentientes damnare non audeat. Hic recolenda sunt quæ scripsimus in lib. 24. c. 4. dub. 4. quæque habet P. Berti in lib. 31. c. 21. q. 3.

Præterea quæri potest, quo tempore solemnis adultorum Baptismus sit celebrandus. Hac autem de re in Rituali Romano jure ita præscribitur: *Decet autem hujusmodi baptismum, ex Apostolico instituto, in Sabbato sancto Paschatis, vel Pentecostes solemniter celebrari. Quare si circa hæc tempora Catechumeni sint baptizandi, in ipsos dies, si nihil impediat, baptismum differri convenit. Verum si circa, seu post tempus Pentecostes, aliqui conversi fuerint, qui ægre ferant suum baptisma in longum tempus differri, & ad illud festinent, instructique, ac rite parati esse noscantur, citius baptizari possunt.*

Ratio autem, cur Romani Pontifices ex per antiqua traditione, & ex Ecclesiarum consuetudine prædictis diebus conferendum Baptisma statuerint, eruitur ex Tertulliano lib. de Bapt. c. 19. ubi ait: *Diem baptismo solemniorem Pascha præstat, cum & passio Domini, in qua tingimur, adimpleta est.... Exinde Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est, quo & Domini resurrectio inter discipulos frequentata est, & gratia Spiritus Sancti dedicata, & spes adventus Domini subostensa.* Similia docet Leo M. epist. 16. ad Episcopos Siciliæ. Æquum est igitur, ut adulti prædefinito tempore baptizentur.

Quia vero quæ ad disciplinam pertinent, variationem sæpenumero patiuntur, non est tempus illud necessario observandum. Invenimus quippe aliquando collatum fuisse Baptismum

in

in die Epiphaniæ, ut testantur Walafridus Strabo in lib. de rebus Eccl. c. 26. Victor Vitensis in lib. 2. de persecut. Vandalica, & Joannes Moschus in Prato spirit. c. 214. Scribit etiam Avitus Viennensis epist. 7. Clodovæum Francorum Regem eo die baptizatum, *quo natum Cœli Dominum mundus accepit*. Denique ut citato in loco inquit Tertullianus, *Omnis dies Domini est, omnis hora, omne tempus habile baptismo:* quod legitur & apud Basilium in exhort. ad Baptismum.

Postremo de amentibus, & furiosis id notamus quod præcipit Rituale Romanum, eos nempe baptizandos non esse, nisi a nativitate tales extiterint; tunc enim idem de illis, ac de infantibus, judicium faciendum est; possuntque in fide Ecclesiæ baptizari. Si vero lucida habeant intervalla, dum sunt mentis compotes, regenerandi sunt, si velint. Quod si antequam insanirent, suscipiendi Baptismi desiderium ostenderunt; ac instet vitæ periculum; etiamsi non sint mentis compotes, sacro sunt tingendi lavacro. Idem quoque dicendum est de eo, qui lethargo, phrenesive laborat; ut nempe dum vigilat, & intelligit, baptizetur; nisi periculum mortis immineat, si in ipso prius suscipiendi Baptismi voluntas apparuit. Huc spectant quæ in lib. 24. c. 13. retulimus ex Innocentio III. c. *Majores*, de Baptismo. Denique pro Energumenis eadem regula tenet, ut patet etiam ex Concilio Eliberitano can. 37. & ex Arausicano I. can. 15.

CA-

CAPUT XII.

Quod de Baptismi necessitate pertractat.

CIrca Baptismi necessitatem non tantum Manichæi, Archontici, Pelagiani, aliique antiquiores hæretici a vero plurimum aberrarunt, verum & recentiores, quos inter Joannes Wiclef, teste Thoma Valdensi tomo 2. de Sacram. c. 96. putavit, etiam de lege ordinaria, pueros absque Baptismo decedentes justitiam, salutemque per Christi merita adipisci. Bucerus autem in c. 3. Matth. asseruit, pueros prædestinatos etiam sine Baptismo salvari, non prædestinatos vero damnari etiam cum Baptismo. Autumavit Calvinus, baptizatorum filios fieri salvos absque regenerationis lavacro, adultos autem per solam fidem obtinere justitiam. Socinus denique commentus est Baptismi nomine in sacris literis Evangelicam significari doctrinam; & *baptizari aqua* idem esse dixit, ac *fidem Christi palam testari*; quod vel usitata baptismatis ceremonia fieri potest, vel quacunque alia ratione.

Ex Catholicis vero Cajetanus in p. 3. q. 68. a. 2. scribit, deficiente opportunitate baptizandi parvulos, votum baptismi a parentibus, aliisque conceptum, sufficiens esse ut illi salventur; præsertim si morientes Deo offerantur cum aliquo exteriori signo, puta, Crucis, & in-

& invocatione SS. Trinitatis. Quod idem in a. 11. ejusdem quæstionis affirmat de parvulis, qui in matrum uteris periclitantur.

Propositio 1. Baptismus necessarius est omnibus ad salutem *necessitate medii:* adultis insuper, qui Evangelicæ legis notitiam habent, & libero utuntur arbitrio, necessarius est *necessitate præcepti*.

Probatur 1. pars. Illud ad salutem necessarium est necessitate medii, sine quo salus ipsa obtineri non potest. At sine Baptismate salus obtineri non potest: Christus enim Joan. 3. v. 5. ait: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*. Quam Domini sententiam Catholica Ecclesia de aquæ Baptismo, ejusque necessitate semper intellexit, ac perpetua observatione intelligendam ostendit; quippe quæ hoc Sacramentum tanquam ad salutem necessarium materna sollicitudine semper omnibus adhibendum curavit, neque pro Christianis habuit, qui eo initiati non essent.

Sed & Dominus ipse sententiæ suæ rationem proferens, addit v. 6. *Quod natum est ex carne, caro est, & quod natum est ex Spiritu, spiritus est*; quasi diceret: Cum omnis homo carnalis & peccato obnoxius nascatur ex Adam, spiritualis autem & justus, ideoque & salvus fieri non possit, nisi per Spiritum Sanctum renascatur, siquidem caro seipsam spiritalem efficere nequit, restat ut ad illud adminiculum confugiatur, per quod Spiritus Sanctus instituit, & sine quo non vult homines spirituales efficere. Hoc autem est lavacrum aquæ, & quidem veræ, propriæ, ac naturalis, ut etiam in hujusce

libri c. 2. probavimus. Quare fit consequens, unumquemque debere ex Spiritu Sancto renasci per aquam.

Idem ostenditur ex aliis Scripturæ textibus, ac præsertim ex illo Petri in epist. 1. c. 3. v. 21. *Quod & vos nunc similis formæ salvos facit baptisma;* ita nimirum, ut sine eo non sit salus, sicut diluvii tempore nemini extra arcam salus fuit.

Ecclesiasticis quoque definitionibus dogma istud adstruitur. In Diospolitano Concilio Pelagius *anathematizare compulsus est, infantes etiamsi non baptizentur habere vitam æternam;* ut refert S. Augustinus in epist. 106 ad Bonifacium, nunc 186. ad Paulinum. Item Carthaginense IV. in epist. Synodica ad Innocentium, inter Augustinianas 90. nunc 185. scribit: *Quicunque negat parvulos per baptismum Christi a perditione liberari, & salutem percipere sempiternam, anathema sit.* Postremo Tridentinum sess. 7. can. 5. ait: *Si quis dixerit baptismum liberum esse, hoc est, non necessarium ad salutem, anathema sit.*

Sequuntur & Patres. Ambrosius in lib. 2. de Abraham c. 11. n. 84. exponens citata Christi verba: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* inquit: *Nullum excipit, utique non infantem, non aliqua præventum necessitate.* Augustinus lib. 1. de peccat. mer. c. 16. *Quisquis ex concupiscentia carnis, & lege peccati & mortis carnaliter generatur, regenerari spiritualiter opus habet, ut non solum ad regnum Dei perducatur, sed etiam a damnatione peccati liberetur: sicut enim per primum hominem in peccato & morte nascuntur, sic etiam per Christum in justitia & vita æterna in baptis-

ptiſmo renaſcuntur. Fulgentius de fide ad Petrum c. 3. *Ex iſto tempore, quo Salvator noſter dixit:* Si quis renatus non fuerit &c. *abſque ſacramento baptiſmatis nec Regnum cœlorum poteſt quiſquam accipere, nec vitam æternam*. Alia plurima ſunt Conciliorum, & Patrum oracula, quæ in brevitatis gratiam omittuntur.

Probatur 2. pars. Omnes quippe adhibere media illa tenentur, quæ ad conſecutionem æternæ vitæ neceſſario requiruntur; nec aliam, ſi media illa non curent, excuſationem habere poſſunt, niſi latæ legis invincibilem ignorantiam. Adulti itaque libertatis uſum habentes, ſi annuntiatum illis ſit Evangelium, præcepto ſuſcipiendi baptiſmatis obſtringuntur. Comprehendi autem in Evangelica lege baptiſmi præceptum conſtat ex c. 28. Matth. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* conſtatque ex Apoſtolorum praxi, Act. 2. & 8. &c. Lege S. Thomam in p. 3. q. 68. a. 1.

Ex dictis refutata manet etiam Cajetani ſententia, cum Patres ea Chriſti verba, *Niſi quis renatus &c.* tum de parvulis, tum de adultis intelligant; doceantque, parvulos, niſi reipſa baptizentur ſalvari non poſſe. *Nulla igitur*, inquit Auguſtinus in lib. 1. de peccat. mer. c. 23. *ex noſtro arbitrio præter baptiſmum Chriſti, ſalus æterna promittatur infantibus, quam non promittit Scriptura divina humanis ingeniis præferenda*. Hinc merito hæc Cajetani opinio communi Theologorum conſenſione rejicitur, & a quibuſdam etiam inter hæreſes recenſetur, ipſamque S. Pius V. a Cajetani commentariis expungi mandavit.

Objicies 1. Etſi Chriſtus Joan. 5. v. 54. dixerit: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & bi-*

& biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis; non tamen inde consequitur, Eucharistiam esse etiam parvulis necessariam: ergo licet ipse dixerit: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* non sequitur &c. Et sane parvuli præceptorum vi obstringi non possunt: ergo neque primum, neque alterum Christi mandatum ad illos spectat.

Resp. primi ac secundi testimonii disparem esse rationem. Illud enim, *Nisi quis renatus, &c.* Baptismi necessitatem ostendit, quia ex carne nascitur caro, idest, quia originalis noxa generatione trajicitur; & ob hanc, non ob transgressionem Baptismatis, parvuli non Baptizati Cœlorum regno privantur: *veluti*, inquit Estius in 4. d. 4. §. 27. *si dicamus phrenetico tale, vel tale pharmacum esse necessarium, non propter præceptum, cujus non est capax phreneticus; sed quia sine tali pharmaco curari non potest*. Dominici vero præcepti, *Nisi manducaveritis, &c.* diversa prorsus est forma; quoniam Christus his verbis non absolute, ac in tertia persona loquitur, sed in secunda compellat adultos: quamquam & ad parvulos mandatum illud spectet, si de spirituali manducatione loquamur, per quam Fideles Christi Corpori inseruntur. Denique repetenda disparitas est ex Christi institutione & voluntate nobis in Scripturis & traditione Ecclesiæ declarata, qua constat Baptismum quidem, non vero Eucharistiam, judicatum semper fuisse absolute necessarium ad salutem.

Objicies 2. Deus Gen. 17. v. 7. pactum statuit cum Abraham, & semine ejus, *fœdere sempiterno*. Atqui hæc promissio per fidem spe-

ſpectat ad filios baptizatorum, ex Apoſtolo ad Rom. 4. v. 13. & 9. v. 8. Igitur filii baptizatorum per ſolam fidem, & abſque viſibili Sacramento æternam promiſſionem poterunt adipiſci.

Deinde, ex eodem Apoſtolo ad Rom. 11. v. 16. filii credentium ſunt *Rami ſancti ex ſancta radice* pullulantes, & in 1. ad Cor. c. 7. v. 14. *ſancti & mundi* dicuntur. Non ergo indigent ſalutari lavacro.

Denique, poſt effuſum Chriſti ſanguinem facilius eſt ſalutem conſequi, quam in veteri lege; in ea autem ſola interdum fides defectum Sacramenti ſupplebat.

Reſp. ad 1. nego conſequentiam: ſicut enim Judæi procreati ex ſemine Abrahæ participes fœderis ſempiterni non erant, niſi circumciſionis ſignum acciperent; ita nunc filii fidelium non ſunt filii promiſſionis, nec reputantur in ſemine, niſi in baptiſmo conſepulti ſint Chriſto: & ſicut delebatur anima pueri incircumciſi de populo Dei, ob præſcriptum legis, *Maſculus, cujus præputii caro, &c.* ita quiſquis baptiſmo non regeneratur, a Dei regno propellitur, juxta Chriſti ſententiam, *Niſi quis renatus &c.* Ceterum Apoſtolus ad Romanos ſcribens redarguit Judæos circumciſionem, legiſque Moſaicæ obſervationem jactitantes, demonſtratque homines juſtificari *per fidem Chriſti*, nequaquam excluſis Sacramentis, virtutum operibus, & Evangelicis inſtitutis.

Ad alterum ex Rom. 11. v. 16. dicimus, Apoſtolum ibi non loqui de ſanctitate proprie dicta, qua quis in ſe juſtus eſt & Dei amicus; ſed de analogica dumtaxat ac metaphorica ſanctitate, qua Deo aliquid conſecratur. Affirmat

enim, Judæos non ita rejectos a Deo, quin ad illum aliquando sint convertendi; nempe quia sanctorum Patrum filii sunt, proindeque & ipsi morali quadam æstimatione, & quasi analogica sanctitatis aspergine, sunt sancti Deoque dicati. Sic locus, sic pecunia, sic vestes divino dicatæ servitio, sanctæ dicuntur. Sic denique sanctus omnis Judæorum populus vocabatur.

Eodem pariter genere sanctitatis, extrinsecæ scilicet & civilis, sancti mundique in citato ad Cor. loco nuncupantur filii ex alterutro fideli parente progeniti; utpote qui ex legitimo matrimonio orti sunt, & industria parentis fidelis facile possunt in fide instrui, baptisma recipere, veramque sanctitatem acquirere; juxta quem sensum eodem in v. legitur: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem.*

Ad 3. quod Cajetani argumentum est, responsio patet ex dictis in lib. 24. c. 6. & in hujusce libri c. 10, ubi diximus, præsens remedium longe esse facilius, quod in communi obvioque elemento perficitur, habetque ex se efficientiam, non ex fide ministri. Neque unquam infantes absque visibili Sacramento regenerati fuerunt, & maternis in uteris decedentes, nullo prorsus tempore, ab originariæ labis reatu fuere purgati.

Propositio 2. Baptismus flaminis, idest ardens baptismi votum perfectam cordis contritionem includens, supplet in adultis necessitatem baptismi fluminis, idest aquæ.

Probatur ex S. Bonaventura in 4. d. 4. p. 2. a. 1. q. 1. *Joan. 11. v. 16. Christus ait:* Omnis qui

qui vivit, & credit in me, non morietur in æternum. *Sed Justi credunt, & fideles sunt, antequam baptizentur: ergo si moriantur in tali fide, non moriuntur in æternum.*

Item: Ambrosius in orat. de obitu Valentiniani dicit: Ille quem regeneraturus eram, gratiam quam poposcit, non amisit. *Ergo ille qui mortuus erat non regeneratus, erat salvus sine baptismo aquæ: ergo baptismus pœnitentiæ sine isto dat salutem.*

Item: Gratia gratum faciens est dispositio sufficiens ad salutem: dispositio autem ad gratiam est in toto corde ad Deum redire, & ab errore discedere; & hoc totum potest esse per Dei gratiam sine baptismo fluminis: ergo aliquis sola Spiritus Sancti baptismate salvari potest.

Denique, *Deus nullum obligat ad impossibile, & nulli se negat requirenti ipsum: si ergo aliquis qui non potest baptizari, ad Deum convertitur, Deus convertitur ad ipsum. Sed hoc non est nisi per collationem Spiritus Sancti; & hoc est baptizari baptismo flaminis: ergo &c.*

Firmatur præterea thesis ex Tridentino Concilio in sess. 6. cap. 4. ubi ait, quod justificatio *post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non potest, sicut scriptum est, Nisi quis renatus fuerit, &c.* Similia docet in sess. 7. can. 4. de Sacram. in gen. Legendi sunt etiam hac super re Augustinus in lib. 4. de Bapt. c. 22. & Bernardus in epist. 86. ad Hugonem Victorinum.

Objicies ea Christi verba, *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Nemo enim ita renascitur, nisi aquæ baptismo mundetur: ergo nemo per solum baptismi votum in regnum cœlorum ingreditur.

Et sane Act. 10. legitur, quod Cornelius, & qui cum eo erant, prius receperunt Spiritum Sanctum, & postmodum baptizati sunt aquæ baptismo: ergo baptizati baptismo flaminis ad recipiendum baptismum fluminis obligantur: ergo per solum flaminis baptismum salus obtineri non potest.

Resp. ex Seraph. Doctore ibidem: *Ad illud quod objicitur de Domini mandato, & ad illud de Cornelio, patet responsio: quia utrumque intelligitur in eo, qui facultatem habet, & non præpeditur necessitate. Nam Cornelius locum & tempus habebat, & Domini mandatum affirmativum, eum qui poterat, obligabat.*

Instabis. Ambrosius in lib. 2. de Abraham c. 11. n. 84. recitata Evangelii sententia, *Nisi quis renatus fuerit, &c.* inquit: *Nullum excipit, utique non infantem, non aliqua præventum necessitate.* Augustinus etiam tract. 4. in Joan. & alibi negat Catechumenum sine baptismo justificari.

Resp. Ambrosium, & Augustinum accipiendos de infantibus; ac de Catechumenis, qui cum sibi justi videantur, virtutem Sacramenti contemnunt; & in quibus licet sit fides aliqua, & etiam charitas initialis, cum tamen non sit illa conversio cordis, quæ inesse non potest *contemnenti baptismum*, nec etiam est tale votum, quod salvet hominem inopinata morte præventum. Ut enim laudato in loco ait S. Bonaventura, *quis potest salvari non percepto sacramento baptismi; sed non potest baptismi sacramento contempto. Tunc autem contemnit, cum baptizari potest, & locus, & tempus se offert, & negligit: & tunc etiam privatur bap-*

ptiſmo flaminis, quia a gratia cadit. Ad has denique aliaſque Patrum ſententias exponendas expedita via eſt, ſi dicamus, baptiſmi nomine ipſum etiam baptiſmi deſiderium comprehendi, quando neceſſitas actualem ejus perceptionem excludit; ut bene notat Eſtius in 4. d. 4. §. 18.

At urgebis. Eccleſia per quinque priora ſecula non conſuevit ſacrificia, & preces offerre pro Catechumenis abſque baptiſmo defunctis. Cenſuit ergo baptiſmi votum minime neceſſitatem ejuſdem Sacramenti ſupplere.

Reſp. ob negligentiam contemptumque quorundam Catechumenorum procraſtinantium baptiſma ad provectam uſque ætatem, ut diutius improbis moribus indulgerent, jure canone 17. Concilii Bracarenſis anno 563. aliiſque Eccleſiæ ſtatutis definitum eſſe, ne Catechumeni illi ſine ſincera cordis converſione defuncti, ſanctorum communione fruerentur: atque hujuſmodi diſciplina conſultum eſt ceteris, ut ſalutaribus undis ablui feſtinarent. Non fuit tamen univerſalis illa diſciplina, ut conſtat ex can. 89. Concilii IV. Carthaginenſis anno 398. & ex can. 12. Concilii II. Arelatenſis anno 452.

Notamus ultimo cum S. Bonaventura, *quod parvulus ſi haberet baptiſmum flaminis ſine baptiſmo aquæ, nunquam damnaretur. Quod ergo damnatur, hoc eſt, quia privatus baptiſmo aquæ, caret gratia Spiritus Sancti: quia aliter ad gratiam non poteſt diſponi, quantum eſt de jure communi, niſi Deus faciat de privilegio ſpeciali; ſicut in ſanctificatis in utero. Sed adultus de ſententia communi poteſt per fidem, & dolorem de peccatis ad gratiam diſponi, ſecundum illud*

Eze-

Ezech. 33. Quacunque hora ingemuerit peccator, vita vivet, &c. *Unde non est simile de parvulo, & de adulto; quia unicuique plus valet fides sua, quam aliena: & ita adulto plus valet voluntas sua, quam parvulo voluntas aliena: nec damnatur parvulus propter transgressionem præcepti, sed propter culpam originalem, quæ remanet non deleta.*

Propositio 3. Martyrium quod *sanguinis baptisma* vocatur, supplet baptismi aquæ vicem tum in adultis, tum in parvulis.

Probatur cum S. Augustino in lib. 13. de C. D. c. 7. *Quicunque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte baptismatis. Qui enim dixit:* Si quis non renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non intrabit in regnum cœlorum; *alia sententia istos fecit exceptos, ubi non minus generaliter dicit:* Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis est: Matth. 10. v. 32. *Et alio loco:* Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam: Matth. 16. v. 25. *Hinc est quod scriptum est*: Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus: Psal. 115. v. 15. *Quid enim pretiosius quam mors, per quam fit ut delicta omnia dimittantur, & merita cumulatius augeantur?*

Huc etiam facit quod ait Christus Joan. 15. v. 13. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Perfecta autem charitas peccata omnia delet, ac prorsus expungit.

Et re quidem vera, si, ut superius dictum est,

est, salutem non amittunt, qui sincere ad Deum conversi necessitate aliqua præpediuntur, ne desideratum aquæ baptisma suscipiant; quanto id magis asserendum est de illis, qui tantam in Deum fidem habent ac dilectionem, ut pro eo etiam mortem obire non dubitent? Profecto Ecclesia semper credidit martyrium vicem supplere baptismatis. Cujus quidem convenientissima ratio hæc a Patribus assignatur: Quia cum baptismus aquæ fiat in mortem Christi, juxta Apostolum Rom. 6. v. 3. Martyres illam non in figura tantum, sed in veritate referunt & imitantur; videlicet cum Christo & pro Christo morientes, ut non in aqua, sed in sanguine suo baptizati merito recteque dicantur. Apposite S. Bonaventura in 4. d. 4. p. 2. a. 1. q. 2. ait: *In baptismo sanguinis amplior, & plenior est imitatio, & professio passionis Christi, quam in baptismo aquæ: nam ibi est professio verbo, & signo sine actu; hic autem non solo signo, & actione, sed & passione. Unde in baptismo aquæ mors significatur, hic autem suscipitur: unde quia expressior est ibi professio fidei, ideo efficacior.* Vide etiam S. Thomam in p. 3. q. 66. a. 12.

Præterea Cyprianus in epist. 77. ad Jubajanum de Catechumenis pro fide occisis inquit: *Sciant Catechumenos nec privari baptismi sacramento, utpote qui baptizentur gloriosissimo & maximo sanguinis martyrio, de quo & Dominus dicebat habere se aliud baptisma baptizari. &c.* Et Basilius de Spir. S. c. 15. ait: *Sunt nonulli, qui in certaminibus pro pietate, revera pro Christo mortem perpessi, nihil hujusmodi sacramentis, quæ sunt in aqua, opus habuerunt ad salutem, nimi-*

mirum in proprio baptizati sanguine. Vide & Tertullianum in lib. de bapt. c. 16. Cyrillum Jerosol. catech. 8. Ambrosium orat. de obitu Valentin. n. 53. &c.

Quæ diximus, tenent etiam de infantibus pro Christo necatis; quoniam & hi proprio sanguine baptizantur. Neque ad martyrium requiritur nativitas *ex utero*; cum illud non sit secunda nativitas supponens primam, & etiam in utero clausi possint Christi stigmatibus insigniri. Hinc universi Patres, & Ecclesia semper infantes Bethlehemiticos tanquam martyres venerati fuere. Quare S. Augustinus in lib. 3. de lib. arb. c. 23. scribit: *Non enim frustra etiam infantes illos, qui cum Dominus Jesus Christus necandus ab Herode quæreretur, occisi sunt, in honorem Martyrum receptos commendat Ecclesia*. Alios quoque, præter occisos ab Herode, puerulos tanquam Martyres Ecclesia colit; ut Modestum, & Ammonium, in Rom. Martyr. pridie idus Februarii, & decem alios idibus Julii. Lege Baronium in notis ad Martyrol. Romanum V. Kal. Jan.

Ex dictis complures Theologi magna cum probabilitate concludunt, martyrium valere ex opere operato ad abluenda peccata, præstandamque salutem. Id enim in primis evincitur ex martyrio parvulorum; quibus *ex singulari privilegio*, non *per se* profuisse martyrium, affirmant quidem nonnulli, sed istud nullo valido argumento demonstrant. Præterea Patres non tantum baptismo martyrium comparant, verum & hoc afferunt illo esse præstantius. Ex quo autem martyrium in adultis requirat fidem, cha-

charitatem, cordisque conversionem ad Deum, inferendum minime est, martyrium in illis ex opere operato gratiam non conferre, neque per se efficax esse ad delenda peccata; nam & baptismus ejuscemodi dispositiones in adultis expostulat.

CAPUT XIII.

De Baptismi effectibus, gratia scilicet, & charactere. Ubi de iis agitur, qui Baptisma ficte suscipiunt.

OMnes Baptismi effectus ad duo generatim capita revocantur; ad gratiam nempe, & characterem. Quod ad gratiam 1. pertinet, quæ in lib. 24. c. 14. diximus, non obscure demonstrant illam per Baptismum ex opere operato conferri. Hujuscemodi vero gratiam singulares quædam prærogativæ sequuntur; quarum prima est, quod homo dicatur, ac fit regeneratus & renovatus Spiritu Sancto, ad Titum 3. v. 3. natus ex Deo, Joan. 1. v. 13. ex aqua & Spiritu S. renatus, Joan. 3. v. 5. Dei filius, ad Gal. 3. v. 26. Dei hæres, & cohæres Christi, ad Rom. 8. v. 17. aspersus a conscientia mala, ad Heb. 10. v. 22. ablutus, sanctificatus, justificatus, 1. ad Cor. 6. v. 11. membrum Christi, ac templum Spiritus Sancti, ibidem c. 15. v. 19. Hos omnes effectus enumerat Chrysostomus in hom. ad Neophytos, cujus verba re-

recenset etiam Augustinus in lib. 1. contra Jul. c. 6.

Ex his etiam patet, Baptismum omnia peccata, tum originale, tum actualia, vere proprieque delere. Quare S Petrus Act. 2. v. 38. ait: *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum*. Et Apostolus ad Ephes. 5. v. 26. scribit, quod Christus Ecclesiam sanctificaverit, *mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*. Hunc Baptismi effectum prædixerat Ezechiel c. 36. v. 15. dicens: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*. Denique Patres dogma istud perpetuo docuerunt; quos inter Augustinus in lib. 1. de peccat. mer. c. 15. inquit: *Generante carne illud tantummodo trabitur, quod est originale peccatum: regenerante autem Spiritu, non solum originalis, sed etiam voluntariorum fit remissio peccatorum*. Lege S. Thomam p. 3. q. 69. a. 2. & S. Bonaventuram in 4. d. 4. p. 1. a. 1. q. 1.

Præterea per Baptismum simul cum omni culpa aufertur etiam omnis reatus pœnæ, non solum æternæ, sed etiam temporalis. Constat id ex antiqua Ecclesiæ praxi, quæ Catechumenis baptizatis nullam unquam satisfactoriam pœnam imposuit. Imo si quis in mortis periculo baptizatus, postea convaluisset, nulli amplius labori, aut satisfactioni subdebatur; quamquam Catechumenatus spatium minime percurrisset. Non ita vero cum pœnitentibus illa se gessit; nam hi recuperata valetudine in eam pœnitentiæ classem reverti tenebantur, in qua ipsos morbus invaserat. Signum est igitur, existimasse Ecclesiam, quod per Baptismum omnis omnino pœna solvatur. Unde Augustinus in lib.

lib. 2. de peccat. mer. c. 28. ait : *Si continuo* (post baptismum) *consequatur ex hac vita migratio; non est omnino, quod obnoxium hominem teneat, solutis omnibus, quæ tenebant*. Idem quoque docuit Synodus Florentina in decreto pro Armenis, & Tridentina in sess. 5. can. 5.

Hac autem in re notanda censemus, quæ scribit S. Bonaventura in 4. d. 4. p. 1. a. 1. q. 2. „ Ab omni æternali pœna absolvit Baptismus „ delendo omnem culpam. De temporali vero „ distinguendum ; quia quædam contrahuntur, „ quædam assumuntur. Contrahuntur autem, „ sicut fames, & sitis, & passiones contempo„ raneæ vitæ : (*has Theologi usitatius pœnalitates appellant*). Quædam imponuntur, & „ assumuntur, ut jejunia, & corporalia, & „ spiritualia exercitia, & laboriosa opera. Ba„ ptismus ergo absolvit ab omni pœna æter„ nali ; absolvit nihilominus ab omni pœna „ temporali satisfactoria, sive assumpta : non „ autem ab omni contracta, utpote a fame, „ siti, & infirmitate, & ceteris pœnis talibus. „ Ratio autem hujus est, quod Deus ad hoc „ ipsum non ordinavit. Et ratio, quare non „ ordinavit, est, quia congruum fuit, quod „ hujusmodi pœnalitates in nobis relinqueret : „ & hoc ad manifestandam æquitatem divini „ judicii, ad demonstrandum fructum passionis „ Christi, ad promovendum meritum liberi „ arbitrii. Ad manifestandam æquitatem divi„ ni judicii, ut illa sententia quam dictaverat „ de morte Adæ, & posterorum ejus, immo„ bilis permaneret ; unde ab illa nemo evadit.

„ Ad ostendendum fructum passionis Christi: „ quia si Dominus curaret naturam, & fomitem,

„ tem, filius nasceretur immunis a culpa, nec „ indigeret regenerari a Christo; ideo ut omnes „ se ipsius passione noscant egere, data est vir„ tus Sacramento a passione; sive ad hoc or„ dinatum est, ut pœnas remittat personales, „ non naturales, quia remedium respicit per„ sonam, non naturam.

„ Ad amplificandum meritum liberi arbi„ trii. Promovent enim ad bonum multipli„ citer hujusmodi pœnalitates. Dantur enim „ propter humilitatem, Job 6. v. 4. *Sagittæ* „ *Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit* „ *spiritum meum.* Propter timoris incussionem, „ Job ibidem: *Terrores Domini militant contra* „ *me.* Propter sui ipsius cognitionem, Isaiæ „ 28. v. 19. *Tantummodo sola vexatio intelle-* „ *ctum dabit auditui.* Propter stimulationem „ ad bonum, Michææ 2. v. 10. *Surgite, &* „ *ite, quia non habetis hic requiem.* Propter „ exemplum non peccandi, Zach. 13. v. 5. „ *Adam exemplum meum ab adolescentia mea.* „ Propter exercitium virtutum, Judicum 3. v. „ 1. *Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit,* „ *ut erudiret in eis Israelem.* Propter hoc ut „ sit signum adoptionis filiorum, Hebr. 12. v. „ 8. *Si extra disciplinam estis; cujus partici-* „ *pes facti sunt omnes; ergo adulteri, & non* „ *filii estis.* Propter hoc etiam, ut nemo ac„ cipiat hoc in retributionis præmium; ne sci„ licet homines propter hoc ad Baptismum „ venirent. Si enim daretur ibi immortalitas; „ propter hoc plures accederent, quam propter „ gratiam; nec fides tunc haberet meritum, „ cui humana ratio præberet experimentum: „ ex Gregorio hom. 26. in Evang.

Denique supradictæ etiam pœnalitates virtu-

te

te Baptismatis in resurrectione sunt auferendæ, quando ut ait Apostolus in 1. ad Cor. 15. 54. *Mortale hoc induerit immortalitatem, & fiet sermo, qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria*. Lege S. Thomam in p. 3. q. 69. a. 3.

Alter præcipuus Baptismi effectus est character, de quo cum actum sit in lib. 24. c. 28. non oportet, ut iterum differamus. Notandum vero hic superest, quod adulti, qui simulato animo, idest, interna fide destituti, aut cum peccati mortalis affectu ad Baptismum accedunt, etsi gratiam non recipiant, recipiunt tamen characterem; dummodo non baptizentur inviti, & omnino coacti. Ut enim ait Augustinus in lib. 3. de Bapt. c. 14. *Non interest, cum de Sacramenti integritate tractatur, quid credat, aut quali fide imbutus sit ille, qui accipit Sacramentum. Interest quidem plurimum ad salutis viam, sed ad Sacramenti quæstionem nihil interest*.

Ad percipiendam vero gratiam debent adulti, qui ficte ad baptisma accesserunt, credere, & pœnitentiam agere; nam remota fictione Sacramentum baptismatis reviviscit, & gratiam justificationis impertit. Unde Augustinus de baptismo ficte suscepto scribit in lib. 1. c. 12. *Tunc valere incipit ad salutem, cum illa fictio veraci confessione recesserit*. Et in lib. 3. c. 13. idem docet de hæreticis, asserens tunc illis ad dimittenda peccata valere baptismum, *cum ad Ecclesiæ pacem venerint*: nec aliter de Christianis, qui solum verbis, & non factis seculo renuntiant, scribit in lib. 4. c. 3. affirmans hoc illis veram conversionem præstare, *Ut Sacramentum, quod non mutatis valebat ad perniciem, mutatis valere incipiat ad salutem*.

Hujusce autem assertionis ratio obscura non est. Originalis enim peccati remissio obtineri non potest, nisi per baptismum in re, vel in voto susceptum: atqui is qui ficte ad baptismum accessit, recedente fictione, remissionem illam obtinere non potest per baptismum de novo in re susceptum; quia qui semel valide baptizatus est, non est iterum baptizandus: neque per baptismum in voto; quia jam baptizatus nequit habere votum iterum suscipiendi baptismum, cum Sacramentum istud iterari non possit. Ergo originalis peccati remissio hoc in casu obtinetur per baptismum, qui jam ante ficte susceptus, postea reviviscit, suumque sortitur effectum: alioquin actum profecto esset de salute ejus, qui baptismum ficte recepit; cum per pœnitentiæ Sacramentum non originale peccatum, sed actualia solummodo post baptismum commissa tollantur.

Objectare hic solent 1. quod baptismi susceptio in simulantibus sit *opus mortuum*; ideoque reviviscere nequaquam potest. 2. Dum removetur obex, baptisma non amplius existit; ergo nequit aliquid operari. 3. Fictio baptisma præcedit, & tamen potest per solam pœnitentiam remitti: idem igitur dicendum est hoc in casu de originali peccato, aliisque præcedentibus baptisma cum fictione susceptum.

Ad 1. cum S. Bonaventura in 4. d. 4. p. 1. a. 2. q. 3. respondemus, *quod baptismus non est opus hominis, sed Dei: & ideo nunquam potest esse mortuum. Illud autem, quod dicitur de operibus mortuis, intelligitur de operibus nostris.*

Ad alterum ait S. Doctor, quod *character semper manet, & illud efficit, quod faceret gratia*

tia, fictione recedente. Ita etiam respondet S. Thomas in p. 3. q. 69. a. 10.

Subtilius autem argumentum istud diluit Ven. Scotus in Reportatis lib. 4. d. 4. q. 5. inquiens, *quod fictus fictione recedente statim recipit gratiam baptismalem, quam etiam recepisset in baptismo, nisi obex fictionis tunc infuisset; non quia character impressus in baptizato aliquid disponat, vel agat ad susceptionem gratiæ, ut dicit Richardus; sed Deus ex eadem pactione, qua assistit suo signo efficienti ad conferendam gratiam, si fictio tunc temporis non infuisset, eadem confert gratiam fictione recedente, quod fuit impedimentum quare gratia non infuit*.

Ad 3. In eo qui ficte baptismum recipit, multiplex actus distingui potest. Primus, quo simulate ad baptismum venire deliberat; & iste cum susceptionem baptismi præcedat, non pœnitentia, sed ipso baptismo deletur. Alter fictionis actus in ipsa sacrilega baptismi susceptione potest intelligi; & hunc per pœnitentiam tolli passim Scotistæ propugnant; quibus vero simile non videtur, tale fictionis peccatum directe oppositum baptismo, & ejus effectui, per ipsum baptismum esse delendum. Tertius denique fictionis actus concipi potest post baptismi susceptionem elicitus; quando nempe cum fictionem deponere teneatur, id præstare contemnit: & hoc peccatum proculdubio per Pœnitentiam aufertur.

Hic tandem advertimus, quod si quis ante susceptum Baptisma consequeretur cum voto Sacramenti remissionem peccatorum; adhuc tamen per ipsum regenerationis lavacrum, quod contemnere nemo debet, plura gratiarum emolu-

lumenta perciperet; idest, characterem, incrementum gratiæ, plenam remissionem pœnæ in altera vita subeundæ, majorem conscientiæ tranquillitatem, cooptationem in visibilem Christi Ecclesiam, & jus ad Sacramenta cetera, quibus Fideles in idem religionis nomen coadunati roborantur in fide, nutriuntur, sanantur, aliosque passionis Christi fructus uberrimos assequuntur.

CAPUT XIV.

De Ceremoniis, quas in Baptismi collatione usurpat Ecclesia.

Breviter hoc in capite de præcipuis Baptismi ritibus tractaturi, eos cum Catechismo Rom. in p. 2. c. 2. n. 60. in tres classes pro majori facilitate distinguimus: alii enim baptisma præcedunt, alii comitantur, alii denique subsequuntur.

Qui itaque baptismo initiandi sunt, afferuntur, vel adducuntur ad Ecclesiæ fores, atque ab ejus introitu prohibentur tanquam indigni, qui Dei domum ingrediantur, antequam turpissimum diaboli jugum excusserint.

Tum accedens Sacerdos ab eis exquirit, quid ab Ecclesia petant; & respondentibus illis, vel per se; si adulti, vel per alios, si infantes sint, se baptismum petere, traditur Catechismus, sive Christianæ fidei doctrina, quam in baptis-

mo

mo profiteri tenentur. Hujuscemodi autem consuetudo a Christi præcepto manavit, Matth. 28. v. 19. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.*

Sequitur postea exorcismus, qui ad expellendum diabolum, ejusque frangendas vires, sacris, & religiosis verbis, precibusque conficitur. Proinde Sacerdos ter in faciem ejus, qui initiandus est, insufflat; ut flatu antiqui serpentis expulso, amissæ vitæ spiraculum consequatur. De hoc vetustissimo ritu inter alios meminere Justinus M. in dial. cum Tryphone, Cyrillus Hierosf. in catech. myst. 2. Ambrosius lib.1. de Sacram. c. 5. & præcipue Augustinus tum alibi, tum signanter in lib.1. de peccat. mer. c.34. ubi ab exorcismo, quo parvuli in baptismo exsufflantur, demonstrat in eis originale peccatum.

Exorcismum sequitur salis infusio in os baptizandi, per quod, ut ait Catechismus Rom. citato in loco n.66., signatur, *eum fidei doctrina, & gratiæ dono consecuturum esse, ut a peccatorum putredine liberetur, saporemque bonorum operum percipiat, & divinæ sapientiæ pabulo delectetur.* Quamvis autem ritus iste non servetur a Græcis, perantiquus est tamen; eundemque commemorant Carthaginensis III. Synodus can. 5. Ambrosius lib. 10. in Lucam n. 48. Augustinus lib. 1. Confess. c. 11. aliique complures.

Sacerdos præterea Crucis signo communit frontem, oculos, pectus, humeros, aures, nares, & os baptizandi; per quod ostenditur baptismi mysterio sensus baptizati aperiri, ac roborari, ut Deum excipere possit, ejusque

præcepta intelligere, ac servare. De hoc signo illustria apud Patres testimonia frequenter occurrunt, ejusque antiquitas neque a Luthero, neque a Calvino, neque ab hæreticis aliis denegatur.

Postea vero illi nares, aurefque saliva liniuntur, statimque ad baptismi fontem mittitur; ut sicut Evangelicus cæcus, quem Dominus jusserat oculos luto illitos Siloes aqua abluere, lumen recuperavit; ita etiam intelligamus sacræ ablutioni vim illam inesse, ut menti ad cœlestem veritatem percipiendam lumen impertiat. Quamvis autem Græci hac ceremonia non utantur, antiquam tamen eandem esse colligitur ex Ambrosio in lib. de Myst. c. 1. & Augustino tract. 44. in Joan.

Hisce peractis, ad baptismi fontem accedunt, ubi Sacerdos ita baptizandum interrogat: *Abrenuntias satanæ, & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus?* Et ille, aut ejus nomine Patrinus, respondet, *Abrenuntio*. Tum Sacerdos intingit pollicem in oleo Catechumenorum, & baptizandum in pectore, & inter scapulas in modum Crucis inungit. Indeque rursus interrogatur: *Credis in Deum Patrem omnipotentem?* ac de aliis item Symboli articulis rogatus, respondet, *Credo*. Quærit postremo Sacerdos a baptizando, vel ejus Patrino, num baptizari velit; ipsumque annuentem statim in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti salutari unda baptizat.

Rejiciunt heterodoxi abrenuntiationes, quæ fiunt in administratione baptismi; at prorsus immerito, cum apud Veteres frequentissima illarum occurrat mentio, ut apud Tertullianum de

de Corona c. 3. Cyprianum epist. 6. ad Rogatianum, aliosque sæpissime, quos inter Basilius de Spiritu S. c. 27. abrenuntiationes ex Apostolica traditione descendisse demonstrat, inquiens: *Reliqua item quæ fiunt in baptismo, veluti renuntiare diabolo, ex qua Scriptura habemus?* Quod si quis dixerit, parvulos ratione non uti, neque gestantium verba percipere; reponemus cum Augustino in postremo Opere contra Julianum lib. 2. n. 224. *quod abrenuntient & parvuli per ora gestantium, sicut credunt per ora gestantium.*

De Catechumenorum oleo, quo baptizandi in pectore, & inter scapulas liniuntur, mentionem faciunt Græci, Latinique Patres, ex quibus Cyrillus Jerosol. catech. mystag. 2. ait: *Illud exorcizatum oleum symbolum est pinguedinis Christi nobiscum communicatæ.* Et Ambrosius lib. 1. de Sacram. c. 2. *Unctus es quasi athleta Christi, quasi luctam hujus seculi luctaturus.*

Recte etiam in baptismate adhibentur qui baptizatum e sacro fonte levent, eumque in fide instituant, & qui *Susceptores*, *Sponsores*, *Compatres*, & *Patrini* dicuntur. Horum meminit Tertullianus in lib. de Bapt. c. 18. Basilius, Chrysostomus, Augustinus, &c. Circa hunc ritum adnotare sufficiat, quæ Doctor Angel. habet in p. 3. q. 67. a. 7. in respons. *Spiritualis regeneratio, quæ fit per baptismum, assimilatur quodammodo generationi carnali. Unde dicitur 1. Petri 2.* Sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac concupiscite. *In generatione autem carnali parvulus nuper natus indiget nutrice, & pædagogo. Unde & in*

spirituali generatione baptismi requiritur aliquis, qui fungatur vice nutricis, & pædagogi, informando, & instruendo eum, quasi novitium in fide de his, quæ pertinent ad fidem, & vitam Christianam: ad quod Prælati Ecclesiæ vacare non possunt, circa communem curam populi occupati. Parvuli enim, & novitii indigent speciali cura præter communem.

Post absolutum vero baptisma Sacerdos summum baptizati verticem chrismate perungit, ut intelligat se ab eo die Christo Capiti tanquam membrum esse conjunctum, ejusque Corpori insitum, ac ea re Christianum a Christo, Christum autem a chrismate appellari. De hac unctione loquitur etiam Innocentius I. in epist. ad Decentium c. 3.

Deinde veste alba baptizatus induitur, per quam regenerationis gratia designatur; admoneturque regeneratus, ut in vitæ innocentia, animique candore perseveranter incedat. Infantibus autem, qui vestibus non utuntur, linteolum candidum ad hoc idem denotandum imponitur. De hac ceremonia agunt Ambrosius lib. de Myst. c. 7. Augustinus serm. 223. alias 81. de diversis n. 1. Paulinus epist. 12. ad Severum, &c.

Postea ardens ei cereus in manum traditur, uti signum fidei charitate ardentis, quam in baptismo acceptam, bonorum operum studio, alere semper, & augere tenetur. Hunc ritum ex vetustissima consuetudine venientem laudant Gregorius Nazianzenus Orat. 40. in S. Lavacrum, & Augustinus in Psalmum 63.

Denique notamus baptizato nomen imponi, quod quidem ab aliquo sumendum est, qui pro-

propter excellentem animi pietatem, & religionem in Sanctorum numerum relatus est. *Ita enim*, inquit Catechismus Rom. in loco citato n. 75. *facile fiet, ut quivis nominis similitudine ad sanctitatis, & virtutis imitationem excitetur; ac praeterea, quem imitari studeat, eum quoque precetur, & speret sibi advocatum ad salutem tum animi, tum corporis defendendam venturum esse.* Quare idem Catechismus, ac Patres etiam passim hortantur, ne gentilium nomina pueris imponantur; de quo legendus est Chrysostomus hom. 2. in Gen. & hom. 12. in epist. 1. ad Cor. & Theodoretus serm. 8. de Graec. affect.

Breviter postremo nonnullas addimus ceremonias, quae in desuetudinem abierunt. Ac primo certum est, traditam olim baptizatis Eucharistiam tum adultis, tum etiam parvulis; ut liquet ex Tertulliano de Bapt. c. ult. Ambrosio de initiandis c. 8. Paulino epist. 12. ad Severum, Augustino pluribus in locis, &c. Ritum hunc Graeca adhuc observat Ecclesia; Latina non item: qua de re legendum est Concilium Tridentinum in sess. 21. c. 4.

Deinde baptizatis mel, & lac degustanda dabantur; ut patet ex Clem. Alex. lib. 1. Paedag. c. 6. Tertull. de Corona c. 3. aliisque. Dulce etiam vinum alicubi praebebatur. Quo sane ritu divinam misericordiam, gratiam regenerationis, legisque Evangelicae suavitatem designatam fuisse perspicuum est.

Imponebatur etiam baptizatorum capiti sertum, ut apparet ex Nazianzeno Orat. 40. in Sanctum Lavacrum, & ex Ordine Baptismi Æthiopum, qui Severo Alexandrino tribuitur; id-

idque erat ſymbolum lætitiæ, & regalis ac ſacræ initiationis, necnon Evangelicæ libertatis. At de his, aliiſque Baptiſmi ritibus obſoletis plura reperies apud P. Berti in lib. 31. c. ult. alioſque Auctores ab ipſo citatos: ac interim pro præſenti capite recolenda monemus, quæ in lib. 24. c. 19. diximus, oſtendentes, Eccleſiam jure prudenterque ſacros præcepiſſe ritus, eoſque ſedulo ab omnibus eſſe ſervandos. Legite inſuper S. Thomam in p. 3. q. 66. a. 10. & q. 71. a. 1. 2. 3. & 4. & S. Bonaventuram in 4. d. 6. p. 2. a. 3. q. 1. & 2.

DE

DE THEOLOGICIS INSTITUTIS

LIBER XXVI.

Ubi de Confirmationis Sacramento differitur.

INter novæ legis Sacramenta secundum locum obtinet Confirmatio, quæ sic dicitur ab effectu; quia videlicet gratiam in Baptismo perceptam auget, confirmatque, ac ipsum baptizatum adversus fidei hostes sua virtute corroborat. Hujusce vero nominis antiquitas apparet ex 1. canone Concilii I. Arausicani, ex can.2. Concilii III. Arelatensis, &c. Appellatum est etiam idem Sacramentum *Perfectio*, sive *Consummatio* ab Illiberitano Concilio can. 38. & a Cypriano in epist. 73. ad Jubajanum, &c. ob prædictam scilicet rationem, quod baptizatum perficiat, eumque pleniori gratia roboret, & confirmet. Præterea propter *unctionem* dicitur *Sacramentum Chrismatis* ab Augustino in lib. 2. contra lit. Petil. c. 104. & *Oleum sanctificatum* in lib. 5. de Bapt. c. 2. ac item a Græcis *Chrisma spirituale*, *sanctum*, *supercœleste*. Ab inungendi autem ritu, sive potius a *cha-*

ra-

ractere, Confirmatio dicitur *Sigillum* ac *Signaculum*, apud Eusebium lib. 3. H. E. c. 17. Cyprianum in laudata ad Jubajanum epistola, Ambrosium de Mysteriis c. 7. &c. Vocatur denique a Veteribus *manus*, seu *manuum Impositio*, ob ceremoniam, quæ in ejus celebratione adhibetur; quamvis nomen istud, & ceremonia non huic tantum Sacramento conveniat.

CAPUT I.

Num Confirmatio sit verum, propriumque novæ legis Sacramentum?

PRopositio affirmativa: est de fide contra Lutherum, Calvinum, eorumque gregales.

Probatur 1. ex Scripturis. Actorum c. 8. v. 14. & seq. legitur: *Cum audissent Apostoli, qui erant Jerosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem; qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum; nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*. Et ibidem c. 19. v. 5. *His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu. Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant*. Quibus in locis describitur Confirmatio uti sensibile signum, per manuum scilicet impositionem; describiturque vis gratiæ ef-

fe-

fectiva, cum Baptizati per signum illud Spiritum S. acciperent. Habet itaque Confirmatio quidquid exigitur ad verum propriumque novæ legis Sacramentum.

Probatur 2. ex Veterum traditione. Tertullianus in lib. de Bapt. c. 7. scribit: *Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta unctione de pristina disciplina, qua ungi oleo de cornu in Sacerdotio solebant:* & cap. proximo: *Dehinc manus imponitur, per benedictionem advocans, & invitans Spiritum Sanctum:* tribuitque unctioni etiam spiritalem effectum, inquiens: *Sic & in nobis carnaliter currit unctio, sed spiritaliter proficit; quomodo & ipsius baptismi carnalis actus quod in aqua mergimur, spiritalis effectus quod a delictis liberamur.*

Cyprianus in epist. 73. ad Jubajanum postquam citatum Petri & Joannis factum citat, adjungit: *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, præpositis Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem Spiritum Sanctum consequantur, & signaculo dominico consummentur.* Scribit etiam S. Doctor cum aliis Episcopis in epist. 70. ad Numidas: *Ungi quoque necesse est eum, qui baptizatus sit, ut accepto chrismate, id est, unctione, esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit.*

Ambrosius in lib. 3. de Sacram. c. 2. *Sequitur spiritale signaculum, quod audistis hodie legi; quia post fontem superest, ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis*, Episcopi scilicet, *Spiritus Sanctus infunditur.*

Denique S. Augustinus in lib. 2. contra lit. Petiliani c. 104. ait: *In hoc unguento* (de quo Lu-

Lucæ c. 24. v. 47.) *Sacramentum chrismatis vultis interpretari: quod quidem in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse baptismus, sed potest esse & in hominibus pessimis*, idest, quantum ad characterem.

Laudatis Patribus adjungendi sunt alii omnes, ac præcipue Irenæus lib. 1. contra hæreses c. 21. alias 18. & lib. 4. c. 38. Clemens Alex. apud Eusebium lib. 3. H. E. c. 23. Cyrillus Jerosf. catech. 3. mystag. ubi prolixe perspicueque de hoc Sacramento pertractat, Hieronymus in dialogo adversus Luciferianos, & Chrysostomus hom. 8. in Act. Apost.

Summorum quoque Pontificum testimoniis idem dogma fulcitur, ut patet ex epist. Cornelii ad Fabium Antiochenum quæ extat apud Eusebium lib. 6. H. E. c. 43. ex epist. Innocentii I. ad Decentium c. 3. ex epist. 88. S. Leonis ad Germaniæ & Galliæ Episcopos, ex epist. 9. lib. 4. S. Gregorii, & ex epist. 45. lib. 10. &c.

His demum accedit perpetuus ac constans Ecclesiæ Latinæ, & Græcæ consensus, quo septem admissa sunt Sacramenta, quemadmodum in lib. 24. c. 7. dictum est; neque demonstrare possunt hæretici, quis primum Confirmationem inter Sacramenta retulerit. Ut autem Tertullianus ajebat de Præscript. c. 21. *Constat omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus, & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, sine dubio tenentem quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit: omnem vero doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei.*

Ex

Ex quibus profecto omnibus evidenter apparet, quam merito Synodus Tridentina sess. 7. de Confirmatione hunc canonem primum ediderit: *Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otiosam ceremoniam esse, & non potius verum, & proprium sacramentum, aut olim nihil aliud fuisse, quam catechesim quandam, qua adolescentiæ proximi, fidei suæ rationem coram Ecclesia exponebant, anathema sit.* Et canonem 2. *Si quis dixerit, injurios esse Spiritui Sancto eos, qui sacro Confirmationis chrismati virtutem aliquam tribuunt, anathema sit.* Quæ etiam doctrina colligitur ex Illiberitana Synodo can. 38. Laodicena can. 48. ac postremo, ut alias omittamus, Florentina in Decreto pro Armenis.

At contra superius dicta opponunt 1. hæretici, in Actibus Apostoli non de sanctificante gratia, sed de linguarum dono, spirituque prophetico sermonem institui. Illum enim spiritum conferebant Apostoli, de quo Joelis 2. v. 28. legitur: *Effundam de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filiæ vestræ, &c.* Vide Act. 2. v. 17. & Marci ult. v. 17. Hunc autem *spiritum* esse spiritum propheticum satis constat.

Illum præterea spiritum Apostoli conferebant, quem Simon oblata pecunia flagitabat, inquiens: *Date & mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus accipiat Spiritum Sanctum*, Act. 8. v. 19. At Simon eum dumtaxat *spiritum* cupiebat, quo haberet, ut ait Augustinus enarrat. 3. in Psal. 30. *non gratiam, sed potentiam, non unde liberaretur, sed unde extolleretur*; donum videlicet miracula perpetrandi. Tum,

Tum, in ea manuum impositione deest promissio gratiæ, Christique mandatum; quod ad Sacramentum proprie dictum exigitur. Nullibi enim invenitur Christum præcepisse Apostolis, ut hac ceremonia uterentur, ac multo minus ad illam promisisse collaturum se beneficia gratiarum.

Postremo, nullum in adductis Scripturæ textibus oleum sentitur, nullum balsamum odoratur: desunt & verba, quæ nisi ad elementum accedant, Sacramentum rebus, verbisque constans haberi non potest.

Resp. ad 1. quod qui Spiritu Sancto repleti erant, non solum linguis loquebantur, ac prophetabant; verum etiam timore omni deposito annuntiabant Christi nomen, libenti animo contumelias tolerabant, Evangelium apud incredulos contestabantur, Spirituque interius movente Dei magnalia proferebant. Duæ ergo diversæ res sunt, accipere Spiritum Sanctum, & linguis loqui; sive gratia corroborari, & patrare miracula: prior est effectus præcipuus, permanens, ac perpetuus; id est, Sacramento semper adnexus, si cum debita præparatione percipiatur: alter vero transiens fuit, & ad tempus pro dilatanda nascentis Ecclesiæ fide concessus. Unde Augustinus in lib. 3. de Bapt. c. 16. ait: *Neque enim temporalibus & sensibilibus miraculis attestantibus, per manus impositionem modo datur Spiritus Sanctus, sicut antea dabatur ad commendationem rudis fidei, & Ecclesiæ primordia dilatanda. Quis enim nunc hoc expectat, ut ii quibus manus ad accipiendum Spiritum Sanctum imponitur, repente incipiant linguis loqui? Sed invisibiliter & latenter intel-*

telligitur propter vinculum pacis eorum cordibus divina charitas inspirari . Idem quoque legitur apud Chrysostomum in lib. 1. de Compunct. cordis c. 8. Atque ita ad 2. similiter respondetur.

Ad 3. Temere prorsus asseritur præter mandatum, & institutionem Domini Apostolos ea ceremonia usos fuisse, & excogitasse quod tam eximia virtus, qualis est Spiritus Sancti largitio, inesset ceremoniæ a se usurpatæ pro libito, & absque Magistri præscripto. Præterea oppositum ex traditione colligitur.

Ad ultimum. Hoc in capite tantum inquirimus, num in Confirmatione deprehendatur signum sensibile gratiæ, seu ratio veri Sacramenti, idque ex Apostolicis Actibus eruatur. Quod vero Dallæus objectat, ad sequentes pertinet quæstiones, ubi de Confirmationis materia, ac forma tractabitur. Denique circa Sacramenti hujus institutionem legenda monemus, quæ diximus in lib. 24. c. 8.

CAPUT II.

Ubi de essentiali hujus Sacramenti materia disputatur.

Lutherus, Melanchthon, Calvinus, Beza, Dallæus, aliique perditissimi Novatores, impositionem manus, posteaquam visibilis illapsus Spiritus Sancti cessavit, tanquam inutilem ceremoniam reprobarunt; & Chrismatis unctionem dixerunt oleum diaboli mendacio pollutum, pinguedinem fœtore anhelitus inquinatam, ungendisque calceis sine sacrilegii crimine destinandam.

Horum impudentiam etsi Scholæ Theologi summa concordia detestentur, in assignanda tamen essentiali materia Confirmationis, salva fidei unitate, dissentiunt. Petrus Aureolus, Isaacius Habert, Jacobus Sirmondus, aliique in sola manuum impositione materiam hujus Sacramenti constituunt; fatentur autem unctionem esse antiquissimam, neque ullatenus omittendam. E contra S. Thomas, S. Bonaventura, Ven. Scotus, & non exiguus Scholasticorum numerus, materiam ipsam in Chrismate ponunt; horumque plures existimant Chrisma loco impositionis manuum fuisse receptum, ut innuere videntur Œcumenius, & Synodus Moguntina.

Quidam insuper, ut Ruardus Tapperus, & Joannes Morinus, utramque materiam disjuncti-

ctive censent essentialem, adeo ut unam, vel alteram adhibere sufficiat. Permulti denique, quos inter Juenin, Tournely, Gotti, & Berti, adæquatam Confirmationis materiam simul in Chrismate, ac in manus impositione reponunt.

Propositio. Essentialis materia Confirmationis tum in manuum impositione, tum in Chrismate adæquate consistit.

Probatur. Essentialis materia Sacramenti Confirmationis est sensibile signum illud, per quod baptizatis tribuitur gratia Spiritus Sancti, ut firmiter credant, fidemque intrepide fateantur: atqui hujusmodi gratia tum per manuum impositionem, tum per Chrisma tribuitur: ergo adæquate Confirmationis materia in utroque consistit.

Probatur minor quoad 1. partem ex testimoniis superiori in cap. adductis, quibus plura addere facillimum est, illudque præsertim Hieronymi adversus Luciferianos: *In Ecclesia baptizatus, nisi per manus Episcopi, non accipit Spiritum Sanctum*. Augustinus etiam in lib. 15. de Trin. c. 26. postquam affirmat Apostolos orando, & manus imponendo dedisse Spiritum Sanctum, adjungit: *Quem morem in suis Præpositis etiam nunc servat Ecclesia*. Item Chrysostomus hom. 18. in Act. Apostol. ex quo Philippus per impositionem manus non dederit a se regeneratis Spiritum Sanctum, infert hanc fuisse peculiarem Apostolorum facultatem, & idcirco idem nunc præstari ab Ecclesiæ Præsulibus, non a ceteris baptizantium; *Igitur* (ait S. Doctor) *hoc erat in Apostolis singulare: unde præcipuos, & non alios videmus hoc facere*.

Theodoretus insuper in epist. ad Hebr. c. 6. de iis, qui crediderunt, ait: *Accedunt ad divinum baptismum, & per manum sacratam accipiunt gratiam Spiritus*. Idem denique plures alii Patres expresse, plane, perspicueque testantur; quod nempe ut olim Apostoli, ita nunc Episcopi omnes, dum baptizatis manus imponunt, eisdem Spiritus Sancti gratiam largiantur: Ergo manus impositio Sacramenti Confirmationis essentialis materia est. Lege P. Berti in lib. 32. c. 5. propos. 1.

Probatur minor quod 2. partem textibus in cap. praeced. relatis, quorum nonnulli manuum impositionem, nonnulli etiam chrismati tribuunt gratiæ roborantis effectum: quæ vero nunc addimus, assertionem nostram clarius comprobant, demonstrantque. Augustinus tract. 3. in epist. Joan. n. 5. ait: *Unctio spiritalis ipse Spiritus Sanctus est, cujus Sacramentum est in unctione visibili*. Cyrillus Alex. comment. in Joelem hæc inter alia scribit: *Accessit item usus olei, qui per sacrum baptismum in Christo justificatis ad consummationem conferret*. Gregorius M. in Sacramentario ait neophytos confirmari, dum Pontifex *tincto pollice in chrismate facit crucem in fronte*.

His adde, quod Concilium Florentinum in Decreto unionis inquit: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est Chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto*. Hisce similia leges apud S. Bonaventuram in 4. d. 7. a. 1. q. 2. concinitque S. Thomas in p. 3. q. 72. a. 2.

Tridentinum quoque Concilium in sess. 7. can.

can. 2. ita decrevit: *Si quis dixerit injurios esse Spiritui Sancto, qui sacro Confirmationis Chrismati virtutem aliquam tribuunt, anathema sit*. Ex quo nonnulli recte videntur inferre, sententiam, quæ statuit, Chrisma esse essentialem Confirmationis materiam, talis esse generis, ut si non spectet ad fidem, sperni tamen & repudiari absque inconsideratæ temeritatis nota non possit. Essentialis ergo materia Confirmationis adæquate sumpta tum ex manuum impositione, tum ex chrismate constat.

Objicies 1. contra 1. partem. Græci non manuum impositione, sed solo chrismate ad conferendam Confirmationem utuntur; & tamen validam illam ratamque habet Ecclesia. Ergo manus impositio non est essentialis hujus Sacramenti materia. Antecedens constat ex Græcorum Euchologiis, quæ nullam impositionis manuum faciunt mentionem; constat etiam ex Græcis Patribus, qui Sacramentum istud nunquam impositionem manuum appellarunt.

Deinde neque modo apud Latinos per manuum impositionem neophyti confirmantur, sed per chrismatis unctionem. Eugenius enim IV. in Decreto pro Armenis postquam affert verba ex Actibus Apost. c. 8. inquit: *Loco autem illius manus impositionis datur in Ecclesia Confirmatio*. Et Innocentius III. cap. *Cum venisset*, ait: *Per frontis chrismationem manus impositio designatur, quæ alio modo dicitur Confirmatio*.

Ad 1. reddi responsio illa potest, quam in lib. 24. c. 2. tradidimus, Christum nempe non in specie, sed in genere solum, hujusce Sacramenti determinasse materiam, & Ecclesiæ ar-

bitrio reliquisse, ut vel manuum impositionem, vel unctionem chrismatis usurparet. Quare licet Ecclesia Græca non manus impositionem, sed unctionem dumtaxat adhibeat, potest apud illam Confirmationis Sacramentum ratum validumque subsistere.

At 2. reponimus, aliquos Græcorum Patres expresse meminisse impositionis manuum, qua Spiritus S. ad robur accipitur; idque patet ex Chrysostomo & Theodoreto superius laudatis, & ex Firmiliano Cæsareensi Episcopo epist. 75. inter Cyprianicas, & ex aliis Græcis etiam post exortum schisma Scriptoribus, quorum testimonia Tournely, Berti, aliique recensent. Quemadmodum ergo citati nunc Græci non excludunt unctionem; ita qui unctionem commemorant, manuum impositionem nequaquam excludunt.

Ad Græcorum deinde Euchologia dicimus unctionem ipsam absque manus impositione non fieri, & istam in illa comprehendi; proindeque qui unius meminit, alterum quoque commonstrat. Nam Auctor Constit. Apost. lib. 3. c. 15. de baptizato loquens scribit: *In manus impositione caput ipsius unget Episcopus*. Idemque colligitur ex Simeone Thessalonicensi in lib. de Templo, & ex Jacobo Goario in notis ad Euchologium Græcorum pag. 367. Scribit etiam ex Latinis Beda in Psal. 26. *Illa unctio, quæ per manus impositionem fit ab Episcopo, vulgo Confirmatio dicitur*. Si ergo nunc Episcopi neophytum consignantes, eum manu tangunt, & ungunt; in ipsa frontis chrismatione simul impositio manuum continetur.

Idem denique sensus est verborum, quæ ex

In-

Innocentio, & Eugenio objiciuntur; quasi dicerent: Sacramentum, quod Apostolorum tempore manuum impositio vocabatur, deinde dictum est Confirmatio; habita scilicet ratione ad gratiam, quam producit. Et sane Pontifices illi non asserunt chrismationem, sive unctionem, nunc inductam fuisse pro impositione manuum, hac sublata. Sed Eugenius tantum affirmat, *loco impositionis manus dari Confirmationem*. Confirmationem, inquit ille, non chrismationem. Sicut ergo ex his verbis nequit inferri, impositionem manuum non fuisse olim veram Confirmationem; ita non infertur, manuum impositionem nunc in chrismatione haudquaquam includi.

Ex huc usque dictis eruitur etiam, quod dum antiqui Scholæ Doctores pro materia Confirmationis chrismationem assignant, simul innuant manus impositionem, ac dum unum exprimunt, alterum præsupponunt; ut Gotti, Berti, aliique probarunt, quibus ex Subt. Doctoris mente adhæsit etiam P. Mastrius in 4. disp. 2. q. 8. a. 1.

Objicies 2. contra 2. partem. Scriptura Act. 8. & 19. commemorans collatam ab Apostolis Confirmationem, altum facit de unctione silentium. Sola ergo manuum impositio est hujus Sacramenti materia.

Resp. nullius esse ponderis argumentum istud negativum ex Scripturæ silentio, cum positiva nobis ratio suppetat ex traditione, & Ecclesiæ praxi, quæ cum constans ac perpetua fuerit, manifestat se ab ipsis Apostolis ad nos usque manasse. Ut enim recte ait Augustinus in lib. 4. de Bapt. contra Donatistas c. 24. *Quod uni-*

versa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur. Unde etiam Ven. Scotus in Report. lib. 4. d. 7. q. 1. Schol. 1. inquit: *Supponendum est, quod Christus hanc formam, & materiam, quibus modo utimur, etiam per se instituerit, & per ministrum aliquem authenticum, etiamsi ipsius institutio non exprimatur, promulgaverit; quia, sicut dicit Damascenus lib. 4. cap. 4. multa tradita sunt ab Apostolis, quæ non sunt scripta.*

Ceterum ex argumento deduci dumtaxat potest, Christum quorumdam Sacramentorum materiam non determinasse nisi dumtaxat in genere; quam nos opinionem probabilem esse censemus. Lege quæ diximus in lib. 24. c. 2. Lege item Berti, Tournely, Gotti, &c. apud quos etiam alia quædam objecta diluta reperies.

Remanent autem hic nonnulla dubia exponenda, quæ ad Confirmationis materiam pertinent, illudque est I. num ad chrismatis compositionem sufficiat quodcunque oleum, puta ex juglandibus, amygdalis, nucibus, seminibus; an vero olivarum oleum necessario requiratur?

Resp. ex unanimi Theologorum consensu requiri oleum olivarum. Hinc Doctor Angel. in p. 3. q. 72. a. 2. ad 3. ait: *Proprietates olei, quibus significatur Spiritus Sanctus, magis inveniuntur in oleo olivarum, quam in quocunque alio oleo; unde & ipsa oliva semper frondibus virens, virorem & misericordiam Spiritus Sancti significat. Hoc etiam oleum proprie dicitur oleum, & maxime habetur in usu, ubi haberi potest: quilibet autem alius liquor ex similitudine hujus oleum nominatur, nec est in usu communi, nisi*

in

in supplementum apud eos, quibus deest oleum olivarum: & ideo hoc oleum solum assumitur in usum hujus, & quorundam aliorum Sacramentorum. Et sane Ecclesia tum Latina, tum Græca in conficiendo chrismate semper oleum olivarum adhibuit, uti constat ex ritualibus utriusque Ecclesiæ libris.

Dubium II. num balsamum oleo permiscendum sit necessitate Sacramenti, an vero sola necessitate præcepti?

Resp. diversam hac in re esse Doctorum opinionem, pluresque pro utraque parte rationes ab illis afferri, quas recensere non vacat. Probabiliter autem arbitramur, quod admixtio illa necessitate Sacramenti minime requiratur, I. quia nonnulli Patres de Confirmatione agentes, olei meminere, non balsami, ipsamque *Sacramentum olei* nuncuparunt. Hos inter Augustinus in lib. 16. de Trin. c. 26. & in lib. 17. de C. D. c. 10. chrisma comparat cum eo, quo Reges ungebantur in veteri Testamento: certum est autem, quod illi solo oleo ungebantur.

II. Innocentius III. cap. *Pastoralis*, Extra de Sacram. non iterandis, ait: *Nos consulere voluisti, si Confirmationis Sacramentum in eo debeat iterari, qui per errorem fuit non chrismate, sed oleo delinitus. Ad quod breviter duximus respondendum, quod in talibus non est aliquid iterandum; sed caute supplendum, quod incaute fuerat prætermissum.* At si nullum fuisset sine balsamo Sacramentum, non tantum supplendum quod in eo defuerat, verum & iterandum fuisset omnino, cum essentiali materia caruisset.

III. denique, hæc balsami admixtio non magis

gis pertinere videtur ad Sacramenti substantiam, quam admixtio triginta trium fragrantium rerum, quas præter oleum & vinum Græci ad chrisma conficiendum usurpant, uti ex eorum Euchologio constat. Dicendum est itaque, quod ex antiqua tantum Ecclesiæ institutione ac præcepto facienda sit illa permixtio.

Dubium III. an chrisma necessario debeat ab Episcopo consecrari?

Resp. 1. certum apud omnes esse consecrationem chrismatis, jure saltem ordinario, ad solos Episcopos pertinere. Id constat ex epist. Innocentii I. ad Decentium, & ex epist. S. Leonis ad Episcopos Germaniæ, & Galliæ. Sacramentarium etiam Gregorii, Ordo Romanus, Pontificale, & Euchologia Græcorum eandem consecrationem committunt Episcopis. Neque aliter statuunt Conciliorum canones, ut canon tertius Concilii II. Carthag. anno 390. trigesimus sextus Concilii III. anno 397. vigesimus Toletani I. anno 400. aliique quos referunt Berti, Gotti, Witassius, Estius, &c.

2. dicimus quod quamvis certum omnino non sit, an hujusmodi consecratio simplici Presbytero possit ab Apostolica Sede committi; probabilior tamen nobis videtur affirmativa complurium Theologorum assertio. Nam Concilia, Romanique Pontifices dum chrismatis consecrationem Presbyteris vetant, nullam divini præcepti faciunt mentionem; non ergo divino, sed Ecclesiastico tantum jure Presbyteris ea consecratio prohibetur; potest igitur eadem consecratio simplici Presbytero ex Apostolicæ Sedis dispensatione committi.

Et profecto Romani Pontifices non tantum di-

dispensarunt cum Missionariis ad Indos profectis, ut *confecto ab Episcopis chrismate* confirmarent, verum etiam aliquando ut ipsum chrisma conficerent; prout constat ex Bulla Eugenii IV. edita anno 1444. pro Fabiano de Bachia Ordinis Minorum, quam Lucas Wadingus juxta autographum Vaticanum inseruit tomo V. Annalium ad prædictum annum Mcccc. n. 45.

Postremo, Canones, qui in oppositum adduci solent, tam vetant Presbyterum conficere chrisma, quam confirmare; & tamen hoc facere potest cum Ecclesiæ dispensatione, ut infra dicemus: ideoque iidem Canones accipiendi sunt aut de ordinaria Episcoporum facultate, aut dispensatione semota.

3. demum asserimus probabilem esse recentiorum Theologorum opinionem, quod chrismatis consecratio necessaria non sit necessitate Sacramenti, sed dumtaxat necessitate præcepti. Non enim ex ullo Ecclesiæ decreto inferri potest, chrisma, nisi prius fuerit consecratum, non sufficere ad hoc, ut valide confirmatio conferatur. Neque enim ex hujus consecrationis antiquitate divinum præceptum colligi jure potest. Nam S. Basilius in lib. de Spir. S. c. 27. eodem modo loquitur de consecratione aquæ, & chrismatis, inquiens: *Consecramus autem aquam baptismatis, & oleum unctionis;* & tamen nemo concludet, irritum esse baptismum aqua non benedicta collatum. Ita aquam in Sacrificio cum vino miscere semper, & ubique servatum est; quin tamen inferendum sit, nullam esse vini consecrationem, nisi permixta fuerit aqua. Dici itaque potest, quod consecra-

cratio requisita ad Sacramenti necessitatem illa sit, qua in ipso unctionis actu Chrisma per verborum formam sanctificatur, ut valeat gratiam conferre, & characterem imprimere.

CAPUT III.

De forma Confirmationis.

ETsi ex Catholicis nemo ambigat, formam Sacramenti Confirmationis sitam esse in verbis, quae profert Episcopus, dum illud administrat; *accedit enim*, inquit Augustinus tract. 80. in Joan. n. 3. *verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; in assignandis tamen verbis illis magna inter ipsos dissensio est. Nam qui Confirmationis materiam in sola manuum impositione constituunt, cohaerenter affirmant, essentialem formam esse Orationem Episcopi, quae unctionem praecedit, & in Pontificali Romano sic incipit: *Omnipotens sempiterne Deus, &c.* Apud Graecos autem, ut ex eorum Euchologio apud Goarium patet: *Benedictus es Domine, &c.* Iidemque Theologi censent, accidentariam dumtaxat & integrantem formam esse verba illa, quae unctionem chrismatis comitantur, & quae apud Latinos sunt: *Signo te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis; in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; apud Graecos autem, *Signaculum doni Spiritus Sancti*. Ita Sirmondus, Sambovius, Mo-

Morinus, & alii opinantur.

At qui pro essentiali materia Confirmationis solam statuunt unctionem, in qua manus impositionem includi propugnant, ii essentialem formam reponunt in illis dumtaxat verbis, quæ in unctione dicuntur: *Signo te*, *&c.* vel, *Signaculum doni*, *&c.* Ita cum aliis P. Berti.

Qui demum existimant, tum manuum impositionem quæ unctioni præit, tum unctionem ipsam esse essentialem hujus Sacramenti materiam, arbitrantur pariter, essentialem formam in duobus sitam esse; nimirum in Oratione Episcopi, quæ manuum impositioni respondet, & in verbis quæ in unctione ab eodem Episcopo proferuntur. Ita sentiunt Juenin, Tournely, Gotti, aliique complures.

Nonnulli præterea putantes oportere in forma exprimi actum, quo quis ab alio confirmatur, valorem formæ Græcorum, vel in dubium revocarunt, vel minime probaverunt; quos inter est Lupus in canonem VII. Concilii I. CP. & Ysambertus in p. 3. q. 72. d. 4. a. 3. His autem positis, sit

Propositio I. Oratio præcedens unctionem neque totalis, neque partialis est forma Sacramenti Confirmationis.

Probatur. Idcirco Theologi quidam ita senserunt, quod visum est eis impositionem manuum, quam & nos supra diximus partialem hujus Sacramenti materiam, esse illam manuum elevationem & extensionem versus Confirmandos, cum qua Episcopus Orationem recitat, *Omnipotens sempiterne Deus*, *&c.* Forma enim debet materiam comitari. Atqui illa manuum elevatio & extensio non est impositio manuum,

quæ

quæ est Confirmationis materia. Ergo neque prædicta Oratio est forma manuum impositioni respondens. Probatur minor, 1. quia impositio manuum quæ est partialis materia Confirmationis, in ipsa unctione peragitur; quando Episcopus Confirmandorum frontem pollice tangit, superiori dexteræ manus parte supra illorum caput extensa, ut in præcedente cap. ad 1. argum. dictum est. Deinde; quia illa manuum extensione Episcopus Confirmandos non tangit, sed solum ostendit se orantem invocare super illos *septiformem Spiritum Sanctum*. Insuper, quia Oratione illa completa, Pontificale Romanum præscribit, ut Episcopus sedeat super faldistorium, dispositis per ordinem Confirmandis, singillatim de nomine cujuslibet inquirat, illosque confirmet per ordinem genuflexos; ideoque declarat nondum præcedenti Oratione confirmatos fuisse. Ergo Oratio unctionem præcedens, tantum præparatoria & deprecatoria est, non essentialis forma Confirmationis.

II. Si attente vetustos omnes Confirmationis Ordines expendamus, in Oratione, quæ unctioni præmittitur, nulla alia sunt verba, in quibus possit Sacramenti hujus forma constitui, nisi verba illa deprecatoria, *Consigna eos signo crucis Christi, in vitam propitiatus æternam*. Atqui hujusmodi verba referenda sunt ad unctionem chrismatis, nec aliud enunciant modo deprecativo, nisi quod indicativo proximis verbis exprimitur, *Signo te signo Crucis, &c.* Præcedentia itaque verba aut forma essentialis non sunt, aut si rationem formæ habent, spectant ad chrismatis unctionem, & referuntur ad ea, *Signo te, &c.* Minor probatur; nam Epi-

Episcopus statim ac dixit, *Consigna eos*, &c. intincto pollice perungit chrismate frontem Confirmandorum, dicens, *Signo te*, *&c.* Ubi nemo non videt cohærentiam, relationemque verborum, haud secus; ac in reliquorum Sacramentorum collatione. Ita sane consecrantes Eucharistiam, prius orantes dicimus, *Ut nobis fiat Corpus*, *&c.* postea accepto pane: *Hoc est*, *&c.* & in absolutione sacramentali primum, *Dominus noster Jesus Christus te absolvat*, *&c.* deinde, *Ego te absolvo*, *&c.*

III. Præfata Oratio aliquando recitata est immediate post baptismum a Presbytero baptizante, priusquam Episcopus ad illum confirmandum accederet; & ideo non extat in Ordine Monasterii Moysacensis annorum 800. apud Martenium lib. 1. de antiquis Ecclesiæ ritibus c. 2. art. 4. ordine 7. apud quem etiam in Codicibus optimæ notæ reperitur cum Ordine Baptismi, ibique post aliquot folia describitur Ordo Confirmationis. Quomodo ergo constituit hujus Sacramenti formam oratio aliquando a Presbytero non confirmante recitata, ut Baptizatus tali prece munitus ad Episcopum accederet consignandus?

Propositio 2. Verba quæ comitantur chrismatis unctionem, idest, *Signo te signo crucis*, *&c.* sunt apud Latinos adæquata forma Confirmationis.

Probatur ex dictis: nam Oratione seclusa, nulla alia sunt verba, in quibus ratio formæ possit admitti. Ad hæc insuper accedit Decretum Eugenii IV. pro Armenis, in quo legitur: *Forma est*, *Signo te signo crucis*, *& confirmo te chrismate salutis*, *in nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*. Hæc autem forma non est in-

integralis & accessoria, siquidem per hæc verba determinatur materia ad significandum, & producendum sacramentalem effectum. Quare Doctor Angel. in p. 3. q. 72. a. 4. ait.: *In hoc Sacramento datur Spiritus S. ad robur spiritualis pugnæ. Et ideo in hoc Sacramento tria sunt necessaria, quæ continentur in forma prædicta. Quorum primum est causa conferens plenitudinem roboris spiritualis, quæ est Sancta Trinitas, quæ exprimitur cum dicitur*, In nomine Patris, &c. *Secundum est ipsum robur spirituale, quod homini confertur per Sacramentum materiæ visibilis ad salutem, quod quidem tangitur, cum dicitur*, Confirmo te chrismate salutis. *Tertium est signum, quod pugnatori datur: sicut & in pugna corporali milites insigniis Ducum insigniuntur. Et quantum ad hoc dicitur*, Consigno te signo Crucis, *in quo scilicet Rex noster triumphavit, ut dicitur Coloss.2.* S. Thomæ consentiunt Alex. Alensis, S. Bonaventura, Ven. Scotus, plurimique Scholastici.

Tandem in omnibus Ritualibus, & Sacramentariis libris a Martene summo studio collectis præscribitur unctio peragenda sub certa verborum formula, ut ipse testatur art. 3. n. 7. quod, ut supra notavimus, non servatur in Oratione unctioni præmissa; atque id indicio est, nunquam unctionem chrismatis peractam sine verbis, ipsaque verba semper habuisse sacramentalis formulæ rationem.

Propositio 3. Valida est ea Græcorum formula, *Signaculum doni Spiritus Sancti*.

Probatur. Si formula ista non valet, jam nulla in Oriente Confirmatio superest; cum non aliam in Euchologiis suis legant, adhibeant-

beantque Græci, etiam Orthodoxi, etiam Romæ in Templo S. Athanasii, id non ignorante Pontifice. Hinc nunquam Latini, nec in Florentino Concilio, hunc inter ceteros Græcorum recensuerunt errores, quod sub citata formula consignarent.

Deinde in hac formula exprimitur *character*, quo miles Christi adversus spirituales nequitias insignitur ad pugnam; exprimiturque donum Spiritus Sancti, quo roboratur in fide. Sufficiens ergo est, & valida, ut materiam determinet ad speciem Sacramenti.

Objicies 1. cum Tournely contra 1. propos. Ex Act. c. 8. colligitur Apostolos confirmasse orando, & manus imponendo. Legitur enim ibi v. 15. *Oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum*. Et v. 17. *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*. Oratio ergo forma est Confirmationis, quemadmodum manus impositio est materia.

Idem asserunt SS. Patres. Cyprianus in epist. 73. ad Jubajanum inquit: *Qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offeruntur, ut per nostram orationem, ac manus impositionem Spiritum Sanctum consequantur*. Similia habent Ambrosius lib. 3. de Sacram. c. 2. Augustinus lib. 15. de Trin. c. 26. aliique a Tournelio laudati.

Resp. legi quidem in Actibus, Apostolos orasse, *ut* Samaritani *acciperent Spiritum Sanctum*; at ibi non legitur orationem illam esse formam Confirmationis: imo Spiritus Sanctus non orationi tribuitur, sed manuum impositioni factæ post orationem, ut constat ex citato v. 17. *Tunc imponebant*, &c. proindeque di-

Probatur minor 1. quia in Sacramentario S. Gregorii, ubi Confirmationis ritus exponitur, præter orationem, de qua supra, nulla alia formula memoratur. 2. quia, uti etiam Alex. Alensis adnotat in 4. p. q. 24. memb. 1. *Hujus Sacramenti secundum consuetudinem diversarum Ecclesiarum diversæ sunt formæ verborum. Habet enim quædam Ecclesia hanc formam:* Confirmo te signo Crucis, & chrismate sanctificationis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. *Alia est ista:* Confirmo, & consigno te signo crucis, & chrismate sanctificationis, in nomine Patris, &c.

Resp. ex dictis nunquam ea, aut similia verba omissa fuisse in chrismatis unctione. Neque hic obest Scripturæ silentium, cum plura ad nos ex Apostolorum traditione descenderint, ut ait etiam S. Thomas in 3. p. q. 72. a. 4. ad 1. & Ven. Scotus in præced. cap. laudatus. Neque officit silentium Antiquorum, cum id disciplinæ arcani tribuendum esse Cl. Viri putaverint; qui etiam affirmarunt Latinorum formulam quovis tempore viguisse, neque reperiri posse ipsius originem.

Ad Gregorii Sacramentarium cum P. Berti, reponimus, aut S. Doctorem sacramentalis formulæ non meminisse, quoniam hæc indicativo modo non aliud exprimit, quam id, quod continetur deprecativo in extremis Orationis verbis, *Consigna eos signo crucis Christi, in vitam propitiatus æternam*; quæ verba etiam formulam in memoriam Episcopi poterant revocare; aut forte tunc temporis unctionem peractam fuisse in eorundem verborum prolatione, ita, ut forma quæ modo obtinet, ex deprecativa facta sit indicativa; nec tamen utraque

 nunc

nunc rationem formæ retineat, quia deprecativa jam est absque applicatione materiæ.

Denique etsi Latinorum formula varias mutationes quandoque subierit; semper tamen substantialis verborum significatio salva permansit, ejusdemque formæ sensus nullatenus est mutatus. Hujus autem variationis ratio a quibusdam ex eo repetitur, quod neque Christus determinaverit, neque indicaverint Apostoli, quænam præcise verba in conferenda Confirmatione adhibere deberet Ecclesia; sed ejus reliquit arbitrio, ut his vel illis verbis, idem tamen significantibus, uteretur. Vide quæ diximus in lib. 24. c. 2.

Objicies 3. contra 3. propos. Sensus prædictæ Græcorum formulæ suspensus est & ambiguus, nec finitam perfectamque efficit orationem. Non ergo determinare potest indifferentem materiam ad certum Sacramentum constituendum.

Præterea commune est singulis Sacramentis esse invisibilis gratiæ & Spiritus Sancti signaculum. In hoc ergo non potest peculiaris formæ ratio collocari.

Resp. ad 1. formulam illam *practice* determinatam significationem habere, veluti si quis porrigens nummum pauperi diceret, *Ecce nummum*. In ipsa quoque formula subintelligitur verbum, sicut & in v. 20. cap. 9. ad Hebr. *Hic sanguis testamenti*.

Ad 2. Græcum σφραγὶς non signum qualecunque significat, sed notam impressam, sigillum, ac specialiter baltheum militarem: δωρεὰ quoque non tantum significat gratiam, sed ipsam donorum largitionem; observatque Budæus, usur-

usurpari præfertim vocabulum illud ad significandum donum amplum, & regium. Quare licet omnia Sacramenta sint gratiæ signacula, ac Baptismus interdum ratione characteris σφραγὶς appelletur; habent tamen hujus formulæ verba vim quandam designandi gratiam, quæ exornat Christi milites, firmatque, ac perficit sanctificationem in Baptismo collatam.

CAPUT IV.

De ejusdem Sacramenti Ministro.

PRopositio 1. Ordinarius Sacramenti Confirmationis Minister est solus Episcopus. Dogma istud ad fidem pertinet, & est contra Photium, qui censuit, jus ordinarium confirmandi non ad Episcopos tantum, sed ad simplices etiam Presbyteros pertinere. Hunc deinde schismaticorum Græcorum errorem secuti sunt Waldenses, Hussitæ, Lutherus, Calvinus, & ceteri Novatores.

Probatur 1. ex Act. c. 8. ubi narratur, Petrum, & Joannem profectos Samariam, ut per manuum impositionem baptizatos a Philippo Diacono confirmarent. Hoc enim præstitisse Petrum, & Joannem tanquam Presbyteros, non tanquam Apostolos, gratis omnino, & adversus Veterum traditionem adversarii autumarunt. Patres enim ita quod in Actis legitur acceperunt, ut Apostolis tantum, eorumque

successoribus Episcopis tribuerint ordinariam confirmandi potestatem. Cypriani verba ex epist. 73. ad Jubajanum in c. 1. retulimus, & in c. 2. laudavimus Augustinum in lib. 15. de Trin. c. 26. necnon Chrysostomum hom. 18. in Acta. His adde Isidorum Pelusiotam lib. 1. epist. 450. ad Antiochum, Bedam, & Œcumenium in Act. c. 8. aliosque ad unum omnes.

Probatur 2. ex perpetua Ecclesiæ praxi, quæ non aliis unquam Sacramenti hujus administrationem concessit, nisi solis Episcopis. Hinc Innocentius I. in epist. ad Decentium c. 3. scribit: *De consignandis autem infantibus manifestum est non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere. Nam Presbyteri licet sint Sacerdotes, pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem Pontificibus solis deberi, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum & illa lectio Actuum Apostolorum quæ asserit Petrum & Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum: &c.* Item Leo I. in epist. 88. ad Germaniæ, & Galliæ Episcopos inter ea, quæ Chorepiscopis prohibentur, enumerat *Chrisma conficere, & Chrismate baptizatorum frontem signare*. Denique S. Gregorius lib. 4. epist. 9. ad Januarium ait: *Presbyteri baptizandos ungant in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte*. Idem quoque docuere Nicolaus I. Innocentius III. Gregorius IX. aliique a Tournelio laudati.

Accedunt ultimo Conciliorum definitiones, ac præcipue Florentini, quod in Decreto pro Armenis de Confirmatione inquit: *Ordinarius Minister est Episcopus, & cum ceteras unctiones sim-*

simplex Sacerdos valeat exhibere, *hanc nonnisi Episcopus debet conferre*; quod probat ex Act. 8. Denique Tridentinum seff. 8. can. 3. ita de Confirmatione decernit : *Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum*, *sed quemvis simplicem Sacerdotem*, *anathema sit*.

Propositio 2. Potest simplex etiam Sacerdos extraordinaria facultate conferre Confirmationis Sacramentum. Hæc assertio quamvis sit in Schola communior post Scotum in 4. d. 7. q. 1. & S. Thomam, & S. Bonaventuram infra citandes; plures tamen habet magni nominis Adversarios, utputa Hugonem Victorinum, Altissiodorensem, Durandum, & ex recentioribus Estium, L' Herminier, Sambovium, &c.

Probatur 1. ex citato superius Eugenii Decreto in Synodo Florentina, ubi postquam definitum est ordinarium Confirmationis ministrum esse Episcopum, hæc subduntur : *Legitur tamen aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili*, *& urgente admodum causa simplicem Sacerdotem chrismate per Episcopum confecto hoc administrasse Sacramentum*.

Tridentinum quoque Concilium, dum statuit solum Episcopum esse ordinarium Confirmationis ministrum, innuere vult haud repugnare, quin ex delegatione hujusmodi ministerium Presbytero committatur. Et licet id S. Synodus nequaquam expresserit, cum nullum vellet Scholarum placitis afferre præjudicium; ut tamen novimus ex ejusdem Synodi Historia conscripta a Card. Pallavicino lib. 9. c. 7. ad eum modum editus est articulus, quod *fere omnes in S. Thomæ sententiam veniebant*, *quam præstantissimi Scholastici amplectebantur*, *posse hu-*

 jus-

jusmodi facultatem Pontificia delegatione ad simplices Sacerdotes extendi.

Probatur 2. Constat confirmandi potestatem revera aliquando Presbyteris fuisse collatam. Gregorius enim Magnus in epist. 9. libri 4. ad Januarium scripserat: *Episcopi baptizatos infantes signare bis in frontibus non præsumant; sed Presbyteri baptizandos ungant in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte.* Quod cum ægre ferrent Sardinienses Presbyteri, indeque exoriri scandala Januarius Gregorio indicasset, rescripsit is epist. 26. ejusdem libri: *Nos quidem secundum usum veterem Ecclesiæ nostræ fecimus; sed si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizandos tangere debeant concedimus.* Quibus in verbis Gregorius Sardiniensibus Presbyteris ut confirmarent indulsit.

Ad infringendam vim hujus argumentationis plura ab Adversariis opponuntur, illudque præsertim, quod emendati codices habeant *baptizandos*, non *baptizatos*; ac proinde Gregorium de unctione quadam ceremoniali, non de Confirmatione locutum fuisse videtur.

Sed contra. Gregorius in posteriori epistola id concessit, quod in præcedente vetuerat, ut scilicet Presbyteri baptizatum in fronte signarent: id autem veram esse propriamque Confirmationem negari non potest; nam *Confirmare* idem est, ac, *frontem ungere*, sive *signare chrismate*, uti ex Ecclesiasticis scriptis apparet; de quo legenda est laudata Innocentii epistola ad Decentium c. 3. Et sane si quæstio de sola ceremonia fuisset, non illam S. Gregorius

Pres-

Presbyteris permisisset in absentia dumtaxat Episcopi, cum Presbyteris jure ordinario competat omnes Baptismi ceremonias adimplere. Illud autem *baptizandos* idem denotat ac *baptizatos*, ut patet ex prioris epistolæ verbis: *Episcopi baptizatos infantes*, *&c.* ac *baptizatos* legendum esse contendunt Morinus, Tournely, Gotti, aliique.

Præterea ad demonstrandam thesim accedit, quod Romani Pontifices eandem facultatem Presbyteris aliis aliquando concesserint. Hadrianus VI. etsi in 4. sent. oppositum docuerat, ad summum tamen Pontificatum evectus Fratribus Ordinis Minorum indulsit, ut in Indiis administrarent Confirmationem, extatque autographum hujus facultatis exemplar in Cœnobio S. Francisci Hispalensi. Atque ante Hadriani diploma iisdem nostri Ordinis Fratribus per Orientis, & Septemtrionis regiones facultatem illam concesserat Joannes XXII. ut refert Wadingus ad annum 1447. n. 16. Alia quoque privilegia idem Scriptor producit, ut Eugenii IV. ad annum 1444. n. 45. necnon Nicolai IV. & Urbani V. quorum omnium amplissimam confirmationem concessam a Leone X. narrat ad annum 1521. Nec Wadingus solus id asserit, sed & Henriquez, Suarez, Pallavicinus, Rodericus, Frassen, Morinus, Arcudius, Basilius Poncius, aliique quamplurimi eximii, probatique Viri, qui ea diplomata legerunt, & cum iis quibus concessa sunt, habuere sermonem. Idem denique indultum Patribus olim Societatis Jesu a Gregorio XIII. plures ex recensitis Scriptoribus attestantur.

In Græca tandem Ecclesia Presbyteri ex dele-

legata facultate confirmant. Cum enim in Florentino Concilio proposita ea quæstio esset, *Quare Episcopi non ungunt sacro chrismate, sed Sacerdotes, cum hoc Pontificibus sit datum?* Dorotheus Mitylenensis Metropolita eandem quæstionem, *canonice legitimeque dissolvit*. Hinc neque ex literis unionis, neque ex aliis Concilii actis eruitur coactos fuisse Græcos ad consuetudinem deserendam, qua solent apud ipsos Presbyteri confirmare. Adde quod Gregorius Hieromonachus, & magnus Protosyncellus scribens adversus epistolam Marci Ephesii de Confirmatione inquit: *In nostra unione nihil habuerunt, quod nobis objicerent;* (nihil grave, quod Mitylenensis non dissolvisset) *sed cum essemus orthodoxi, habiti sumus ab orthodoxis orthodoxi*. Hac de re videndi sunt etiam Goarius in notis ad Euchologium Græcorum, & Arcud us lib. 2. Concordiæ c. 13.

Objicies 1. contra 1. propos. Concilium Carthaginense II. anno 390. can. 3. & Carthaginense III. anno 397. can. 36. præcipiunt, *ne chrisma conficiatur a Presbyteris*. Ergo, inquit Dallæus, ante tempus illud Presbyteri chrisma conficiebant, ideoque etiam confirmabant.

Toletanum I. anno 400. can. 20. definivit, *Diaconum non chrismare, sed Presbyterum absente Episcopo; præsente vero, si ab ipso fuerit præceptum*. Absente itaque Episcopo Presbyter olim ordinaria potestate chrismabat; præsente vero Episcopo, ejusdem dumtaxat permissione, ac jussu.

Denique Arausicanum I. anno 441. can. 1. hæc statuit: *Hæreticos in mortis discrimine positos, si catholici esse desiderant, si desit Episcopus*,

pus, a Presbyteris cum chrismate, & benedictione consignari placuit.

Resp. his aliisque Conciliorum definitionibus nullum inferri catholicæ veritati præjudicium, si dicatur, illarum vi collatam fuisse Presbyteris confirmandi potestatem, quam ordinario jure nequaquam habebant. Præterea ex Concilio Carthag. II. & III. deduci id unice potest, quosdam Presbyteros aliquando sibi temere confectionem chrismatis arrogasse, quos utrumque Concilium jure repressit.

In Toletano canone agi de chrismatione *sacramentali*, Presbyteris tamen extraordinaria facultate commissa, sentit Christianus Lupus, eo quod *verticalis* unctio etiam a Diacono baptizante confici possit. At Berti existimat pertractari eo in canone de unctione dumtaxat *verticali*, quam ante epistolam Innocentii I. ad Decentium cum licentia Episcoporum Presbyteri usurpabant. Etenim unctionem illam S. Sylvester concessit Presbyteris absente Episcopo, & *propter occasionem transitus mortis*, ut legitur in libro Pontif. scribitque lib. 2. de Sacram. p. 7. c. 3. Hugo Victorinus. Innocentius itaque anno 416. indulsit, ut Presbyteri chrismate inungerent *in vertice* baptizatos, *seu extra Episcopum, seu præsente Episcopo*; cum Toletana Synodus declarasset, juxta consuetudinem sub Sylvestro inductam, ut chrismarent in vertice absente Episcopo; præsente autem, *si ab ipso fuerit præceptum*.

Tandem ad Arausicanum canonem respondemus non de Sacramento Confirmationis ibidem agi, sed de reconciliatione hæreticorum, qui pluribus in locis recipiebantur unctione chris-

chrismatis, non tamen sacramentali, nisi forte Confirmationis Sacramentum minime recepissent. Errant enim, qui ubicumque aut chrismatis, aut consignationis nomen audiunt, sacramentalem statim unctionem intelligunt, ut inferius ostendetur.

Objicies 2. S. Hieronymus in dialogo adversus Luciferianos affirmat Episcopos *ex Ecclesiarum more, & ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legis necessitatem*, ministros esse Confirmationis; quia, ait, *si ad Episcopi tantum imprecationem Spiritus Sanctus defluit, lugendi sunt, qui in lectulis, aut in castellis, aut in remotioribus locis per Presbyteros & Diaconos baptizati ante dormierunt, quam ab Episcopis inviserentur*. Scribit præterea in epist. 85. nunc 101. ad Evangelum: *Quid enim facit excepta ordinatione Episcopus, quod non facit Presbyter?*

Resp. Hieronymum moris ac consuetudinis nomine non illum intelligere usum, qui hominum inducitur arbitratu, sed qui ex divina institutione, & Apostolica traditione dimanat. Unde ait: *Disce hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini Spiritus Sanctus ad Apostolos descendit*.

Dum vero Hieronymus addit id factum esse *ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legis necessitatem*, non respicit ad legem ministrandi Confirmationem, sed ad legem consequendæ salutis, ita ut iste sit sensus: Perficere per Confirmationem baptizatos opus est Episcopali reservatum honori; quoniam Sacramentum istud non est talis necessitatis, sicut Baptismus; siquidem etiam non consignati possunt salutem consequi; & ideo confirmandi ministe-

fterium cuivis committi non debuit. Hinc e veftigio S. Doctor adjungit: *Alioqui fi ad Epifcopi tantum imprecationem, &c.* Refutat enim ibi Luciferiani errorem ajentis, *poffe aliquem baptizari, & tamen non habere Spiritum Sanctum*.

Demum in epift. ad Evangelum comprimit Hieronymus cujufdam infaniam, qui Diaconos Presbyteris præferebat; & ideo Presbyterorum commendat auctoritatem, eofque demonftrat Epifcopis valde proximos, eo quod *conficiendi Corporis Chrifti* eandem facultatem habeant, hoc tantum excepto, quod hæc ab Epifcopis per Ordinationem Presbyteris conferatur. Ceterum omnia Epifcoporum munera non recenfet, fiquidem id agere ad inftitutum minime pertinebat; ac diferte contra Luciferianos difputans afferit Confirmationem refervatam effe Epifcopatus honori.

Hic poftremo fi quis a nobis cum Photio in Epiftola ad omnes Orientales Epifcopos, & cum Calvino in lib. 4. Inftit. c. 19. requirat, unde lex illa venerit, qua Presbyteris baptizatos confignare vetatur; reponemus ex dictis, legem illam a Chrifto ita volente ac inftituente manaffe, & per Scripturam ac Traditionem nobis innotuiffe, eandemque convenientiffime fuiffe latam oftendunt paffim Scholæ Theologi, quos inter eminent S. Thomas in p. 3. q. 72. a. 11. & S. Bonaventura in 4. d. 7. a. 1. q. 3.

Objicies 3. contra 2. propof. Romani Pontifices fæpe declararunt, neque ex delegatione committi poffe Presbyteris, ut confirment. Nam Nicolaus I. Legatos mifit ad Bulgaros, qui confirmatos a Presbyteris Græcis chrifmate

te iterum inunxerunt: factum vero illud Pontifex approbavit. Atqui si ex delegatione Presbyteris confirmare liceret, neque Legati Pontificis illos iterum inunxissent, neque Pontifex id probasset.

Item Innocentius III. in epist. ad Lucium apud Constantinopolim Legatum vetuit, ne Latini Presbyteri apud eandem Urbem Sacramentum Confirmationis præsumant fidelibus exhibere, quod ab Apostolorum tempore rite fuit solis Episcopis reservatum.

Præterea Innocentius IV. in Constitutione, *Sub Catholicæ*, edita anno 1254. cum accepisset inter Archiepiscopum Nicosiensem, & ejus Suffraganeos Latinos ex una parte, & Episcopos Græcos Regni Cypri ex altera, de quibusdam articulis subortam fuisse discordiam, rescripsit Episcopo Tusculano Sedis Apostolicæ Legato, mandans ut quædam servarentur, inter quæ §. 2. id legitur: *Soli Episcopi consignent chrismate in frontibus baptizatos, quia hujus unctio non debet nisi per Episcopos exhiberi.*

Denique Clemens VIII. in Instructione de Ritibus Græcorum edita Romæ anno 1595. n. 2. & confirmata a Benedicto XIV. anno 1742. jussit, *ut Episcopi Latini infantes, seu alios baptizatos a Presbyteris Græcis, & de facto chrismate in fronte consignatos confirment:* quod cum minime mandatum sit ob Græcæ formæ defectum, jussum ob id esse videtur, quod Presbyter, etiam Græcus, avitumque morem secutus, tanquam illegitimus Minister, irritum nullumque contulit Sacramentum.

Resp. Cum Presbyter sit Confirmationis Minister extraordinarius dumtaxat, & ex dele-

ga-

gatione, illud ſemper in Græcis Eccleſia Romana damnavit, quod horum nonnulli putaverint Presbyterum eſſe ordinarium hujus Sacramenti Miniſtrum, inductamque apud illos conſuetudinem talis eſſe roboris, ut quanquam Græci Presbyteri Latinis ſubjiciantur Epiſcopis, aut Summus Eccleſiæ Rector, Romanus Pontifex, jubeat, ut iidem Presbyteri conſuetudinem ſervent Occidentalis Eccleſiæ, in qua ſoli Apoſtolorum ſucceſſores Epiſcopi conſignant, & nonniſi perraro, urgentique aliqua cauſa impellente, id muneris fuit Presbyteris delegatum; adhuc tamen iidem Græci, ſchiſmatum amatores, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ ignari, contendunt poſſe ſuæ gentis Presbyterum ubique terrarum neophytos conſignare. Faciunt ergo ad hunc eliminandum errorem commemoratæ Pontificiæ Conſtitutiones.

Ad primum ergo reponimus, quod ideo Latini Epiſcopi confirmarunt Bulgaros, tametſi confirmatos a Græcis, quoniam hi miſſi fuerant a Photio Pſeudo-Patriarcha CP., ideoque non erant legitime delegati; & præterea conſignabant in Provinciis Apoſtolicæ Sedi ſubjectis, atque renitente Supremo Eccleſiæ Rectore. Contendebant inſuper Photiani illi Presbyteri non eſſe ex diſpenſatione, quod alicubi Presbyteri chriſmate liniant frontes baptizatorum; & idcirco adverſus Romanæ Sedis inhibitiones conſignare ſacrilege, illegitime, pervicaciter audebant.

Innocentius III. Latinis dumtaxat Presbyteris inter Græcos degentibus prohibet, ne ſibi conceſſum putent, quod toleratur in Græcis. Spectat enim Reſcriptum ejus ad ſolos Presby-

byteros Latinos Constantinopoli commorantes, uti doctissimi Viri notarunt.

Innocentius vero IV. in sola Cypri Insula, non in reliquis Orientalibus Ecclesiis jussit, ut soli consignarent Episcopi; propterea quod subortis circa hanc materiam diffidiis, melius judicavit, ut Occidentalis Ecclesiæ, quam Orientalis servarentur ritus, atque dum ordinarii Confirmationis ministri adessent Episcopi, Presbyteri minime consignarent.

Clemens Instructionem suam direxit ad Græcos, aut Albanenses degentes sub Latinis Episcopis, non ad ceteros universos; immo & prudentissime hortatus est, ut Latini Episcopi confirmantes neophytos obsignatos in fronte a Sacerdotibus Græcis, *cum cautela, & sub conditione id faciant, videlicet, N. si es confirmatus, ego te non confirmo: sed si non es confirmatus, Ego consigno te, &c.* & conditionem hanc præsertim adhibeant, *cum verisimiliter dubitari potest, quod ab Episcopis Græcis fuerint baptizati:* quoniam nempe solent Græci Episcopi confirmare illico post baptismum. Igitur a Clemente VIII. permittitur, ut, ubi Latini non sedent Episcopi, teneatur mos pervetustus, siquidem decreta sua his limitibus coarctat & circumscribit. Idem denique præstitit Benedictus XIV. loquens in Constitutione, *Etsi Pastoralis*, de Italo-Græcis commorantibus in Italia, ejusque insulis adjacentibus, ac ulterius Clementinæ definitionis sensum exponit.

Objicies 4. Potestas confirmandi, quæ ordinario jure competit solis Episcopis, non est potestas jurisdictionis; alioquin consignare quoque posset Episcopus electus, & nondum conse-

secratus, imo & Diaconus, ac simplex Clericus consentiente Episcopo. Sed neque potestas Ordinis dici potest: nam vel illa Episcopo competit ratione consecrationis Sacerdotalis; atque ita quilibet Sacerdos tali consecratione insignitus, saltem valide, confirmabit, tametsi id vetet Episcopus; sicuti nempe valide conficit Eucharistiam: vel si competit ob Episcopalem consecrationem, jam nulli Presbyterorum potest facultas illa committi, nisi prius sit in Episcopum consecratus.

Resp. Episcopum ex propria consecratione nancisci, ut sit ordinarius hujus Sacramenti Minister; quod sane verissimum est, sive Episcopalis consecratio peculiarem imprimat characterem, sive dumtaxat sit major præsbyteralis characteris extensio. Presbyter vero ex consecratione Sacerdotali, cui nequaquam est illa characteris, ac potestatis amplitudo, habet, ut esse possit extraordinarius Minister Confirmationis, si Romanus Pontifex id ei committat: eo ferme pacto, quo Episcopus ex propria consecratione habet, ut Ordines conferat; & Presbyter ex consecratione sua habet tantum, ut ex Romani Pontificis concessione valeat ordinare. Cujus rei ratio ex eo repetitur, quod Romani Pontifices Confirmationem ab Episcopo consecrato collatam semper validam censent; a Presbytero autem non ita, nisi obtinuerit a Sede Apostolica facultatem. Hac ergo praxi docet Ecclesia, Episcopum consecratione sua *actu* constitui hujus Sacramenti Ministrum; Presbyterum vero Sacerdotali consecratione *aptitudinem* quandam acquirere, ut possit a Papa constitui.

Tandem ex supra dictis inferimus, ut valide possit simplex Presbyter chrismare, necessariam esse in Occidentali Ecclesia Summi Pontificis delegationem; in Orientali autem perantiquam, & universim receptam consuetudinem, quam idem Rom. Pontifex aut approbet, aut saltem non dissentiendo permittat. Hæc fere omnium recentium, veterumque Theologorum assertio vera esse monstratur ex eo, quod Eugenius IV. ait aut de Sardiniensibus, aut de quibusdam aliis Presbyteris, aliquando hoc administrasse Sacramentum *per Apostolicæ Sedis dispensationem*. Id etiam traditur a Clemente VI. in literis ad Patriarcham Armeniorum apud Raynaldum ad annum 1351. n. 12. ubi inter alia hæc leguntur: *Si credis, quod solum per Romanum Pontificem, plenitudinem potestatis habentem, possit dispensatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non sunt Episcopi, committi*. Idem denique constat ex laudata Benedicti XIV. Constitutione.

Huc denique faciunt quæ habet S. Thomas in p. 3. q. 72. a. 11. ad 1. *Papa in Ecclesia habet plenitudinem potestatis, ex qua potest quædam, quæ sunt superiorum ordinum, committere quibusdam inferioribus, sicut quibusdam Presbyteris concedit conferre minores Ordines, quod pertinet ad potestatem Episcopalem. Et ex hac plenitudine potestatis concessit Beatus Gregorius Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quamdiu scandalum tolleretur*. Hisce similia leges etiam apud S. Bonaventuram in 4. d. 7. dub. 1.

CA-

CAPUT V.

De Confirmationis subjecto, & de multiplici dispositione, quæ in eo requiritur.

HActenus de Ministro, nunc de subjecto Confirmationis agendum est. Circa quod 1. quærimus, quinam confirmari possit, sitque hujusce Sacramenti subjectum?

Respondemus, omnes homines, dummodo sint initiati baptismate, esse ad recipiendum Confirmationis characterem idoneos. Omnes quippe adversus spiritales nequitias, adversus Christiani nominis hostes, adversus humanæ naturæ imbecillitatem possunt Christi signaculo, & Spiritus Sancti fortitudine corroborari. Hinc Doct. Angel. in p. 3. q. 72. a. 8. adnotat Act. 2. narrari, *quod Spiritus Sanctus replevit* totam domum, *per quam significatur Ecclesia; & postea subditur*, *quod* repleti sunt omnes Spiritu Sancto. *Sed ad illam plenitudinem consequendam hoc Sacramentum datur: Ergo est omnibus, qui sunt in Ecclesia, exhibendum*.

Neque hujus Sacramenti susceptioni potest infantilis ætas obesse. Nam ut idem S. Doctor ibi ad 2. ait, *ætas corporalis non præjudicat animæ: unde etiam in puerili ætate homo potest consequi perfectionem spiritualis ætatis, de qua dicitur Sap.* 4. Senectus venerabilis non est diu-

turna, neque numero annorum computata. *Et inde est, quod multi in puerili ætate propter robur Spiritus Sancti perceptum, usque ad sanguinem fortiter certaverunt pro Christo*. Et sane neminem latet, Latinam Ecclesiam per duodecim secula Confirmationem, simul cum Baptismo ipsis etiam infantibus ministrasse, eundemque morem in Græca adhuc Ecclesia custodiri.

Convenienter autem in Latina Ecclesia mos ille mutatus est, ac in pluribus Synodis constitutum, ut in confirmandis expectetur rationis usus, nisi ob urgentem aliquam causam aliter videatur Episcopo. Uti enim Catechismus Rom. ait in p. 2. c. 3. n. 17. *Omnibus quidem post baptismum confirmationis Sacramentum posse administrari; sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare si duodecimus annus expectandus non videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differre maxime convenit. Neque enim confirmatio ad salutis necessitatem instituta est: sed ut ejus virtute optime instructi, & parati inveniremur, cum nobis pro Christi fide pugnandum esset: ad quod sane pugnæ genus pueros, qui adhuc usu rationis carent, nemo aptos judicarit*. Prioribus autem seculis confirmabantur infantes, & quia solemni Baptismo aderant utplurimum Episcopi, & quia persecutionibus, hæresibusque grassantibus facilius poterant Baptizati corporalis, & spiritalis vitæ subire pericula. Hac de re videndi sunt Frassen, Gotti, Berti, aliique.

Solos autem Baptizatos esse confirmandos, infertur ex Ecclesiæ praxi ab Apostolis deriva-

ta, juxta quam AntistitesBaptizatis tantum dederunt, ac dant modo Spiritum Sanctum per manuum impositionem: deinde probatur ex quo Concilia, & Patres Confirmationem dixere *consummationem, perfectionemque baptizatorum*; & S. Bonaventura, cui tota Schola consentit, in 4. d. 7. a. 3. q. 3. baptismum appellat *fundamentum, & januam Sacramentorum*; ac præterea hanc rationem adducit: *Confirmatio respicit aliquid præexistens; quia quod non est, non potest confirmari: sed nullum Sacramentum necessario præit Confirmationem aliud a baptismate: Si ergo aliquid præsupponit, videtur, quod baptismum*. Denique S. Thomas in p. 3. q. 72. a. 6. ait: *Sicut se habet Confirmatio ad baptismum, ita augmentum ad generationem... Manifestum est autem, quod nullus potest promoveri in ætatem perfectam, nisi primo fuerit natus: & similiter nisi primo fuerit baptizatus, non potest Sacramentum confirmationis accipere*.

Quæritur 2. an confirmandi sint energumeni, amentes, & infirmi?

Resp. breviter, energumenos esse confirmandos, tum ut gratiæ augmentum accipiant, tum ut hujus robore vires dæmonum, a quibus vexantur, infringant. Amentes etiam, si lucida habeant intervalla, in his confirmandi sunt; quod si perpetuo amentes fuerint, confirmari debent statim ac commode id fieri contigerit; sunt enim capaces gratiæ, & majoris gloriæ, quæ hujus Sacramenti virtute confertur. Si tamen in amentiam inciderint gravi inquinati peccato, quoniam tunc percipere nequeunt Confirmationis effectum, non sunt sacro chrismate li-

liniendi. Tandem confirmandi quoque sunt ægri ad obedientiæ meritum, ad virtutis incrementum, & ad præsidium contra maligni hostis incursus. *Etiam morituris*, ait S. Thomas in p. 3. q. 72. a. 8. ad 4. *hoc Sacramentum dandum est, ut in resurrectione perfecti appareant, secundum illud Ephes.* 4. Donec occurramus omnes in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi. *Et ideo Hugo de S. Victore in lib. 2. de Sacr. p. 7. c. 3. dicit:* Omnino periculosum esset, si ab hac vita sine Confirmatione migrare contingeret. *Non quia damnaretur, nisi forte propter contemptum, sed quia detrimentum perfectionis pateretur. Unde etiam pueri confirmati decedentes, majorem gloriam consequuntur, sicut & hic majorem obtinent gratiam.* Ex quo patet, non esse inutile, aut inconveniens, si etiam parvuli in mortis discrimine confirmentur, ut docent Estius, Sylvius, Gotti, aliique permulti. Contraria vero consuetudo spectat potius debitam Sacramenti solemnitatem, & Episcoporum commodum, quam decedentium utilitatem.

Quæres 3. quænam præparatio requiratur ad suscipiendum Confirmationis Sacramentum?

Resp. ex. Catechismo Rom. in p. 2. c. 3. n. 18. requiri, *ut qui adulta jam ætate confirmandi sunt, siquidem hujus Sacramenti gratiam & dona consequi cupiant, eos non solum fidem & pietatem afferre, sed graviora etiam peccata, quæ admiserunt, ex animo dolere oporteat. Qua in re etiam elaborandum est, ut peccata etiam prius confiteantur.*

Itaque in adultis, qui in statu gratiæ non manent, ad digne recipiendum Confirmationis Sa-

Sacramentum exigitur contritio charitate perfecta, vel attritio cum inchoata Dei dilectione, & cum pœnitentiæ Sacramento. Confirmatio enim est Sacramentum vivorum, institutum ad augendam gratiam, non ad illam primitus conferendam; ut ergo digne recipiatur, statum gratiæ prærequirit.

Quamvis autem, juxta plurium Theologorum opinionem, in adulto peccatore sufficere possit perfecta contritio, neque adsit sive divinum, sive Ecclesiasticum præceptum, quo quis sacramentalem Confessionem Confirmationi præmittere teneatur; in praxi tamen tutius est, ideoque curandum ab eo, qui mortalis peccati conscientia tangitur, ut per Confessionem se purget, priusquam ad Sacramentum istud accedat; quia contritio vere perfecta in plerisque est difficilis & incerta; neque sincera videtur animi compunctio, verumque confitendi propositum, si, quando haberi potest Confessarius, Sacramentum pœnitentiæ contemnatur. Unde complures Canones & Ecclesiasticæ Constitutiones hortantur, ut adulti sacramentalem Confessionem Confirmationi præmittant; qua de re etiam in Pontificali Romano legitur: *Adulti debent prius confiteri, & postea confirmari.*

Olim præterea non nisi jejunis datam fuisse Confirmationem apparet ex c. *Ut jejuni* de Consecr. dist. 5. ubi statuitur: *Ut jejuni ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis*; nimirum adulti. Et ibidem c. *Ut Episcopi*, injungitur, ut Episcopus ipse jejunus Sacramentum hocce ministret. Hac de re scribit Angel. Doctor in p. 3. q. 72. a. 12. ad 2. *Propter multi-*

tudinem fidelium, & propter pericula imminentia sustinetur, ut hoc Sacramentum, quod non nisi ab Episcopis dari potest, etiam a non jejunis detur, vel accipiatur. Quia unus Episcopus, præcipue in magna Diœcesi, non sufficeret ad tot homines confirmandos, si eis tempus arctaretur. Ubi tamen congrue observari potest, convenientius est, ut a jejunis detur, & accipiatur.

Idem quoque monitum tradens Catechismus Romanus in num. mox citato inquit: *Admoneantur laudabilem illam antiquæ Ecclesiæ consuetudinem renovandam esse, ut nonnisi jejuni hoc Sacramentum susciperent. Quod quidem fidelibus facile persuaderi posse existimandum est, si hujus Sacramenti dona, mirabilesque effectus intellexerint.*

Oportet insuper, ut Confirmandi ad recipiendum Spiritum Sanctum per pietatis opera, & orationem ferventius se disponant. Hinc de illis ait Sacramentale S. Caroli pag. 54. *In primis frequentiori, & ardentiori religiosæ orationis studio devote sese exerceant, exemplo sanctorum Apostolorum, qui dum expectarent Spiritum Sanctum, perseverantes erant in oratione, & jejunio.*

CA-

CAPUT VI.

Agit de duplici Confirmationis effectu.

QUanquam ex iis quæ in lib. 24. cc. 14. 16. & 18. produximus, satis superque monstretur, duos esse Confirmationis effectus; gratiam scilicet, & characterem; hic tamen paulo fusius de utroque pro rei dignitate tractabimus.

Et primo quidem contra Lutherum aliosque hæreticos, quos etiam in 1. cap. hujusce libri refellimus, certa fide tenendum est, Confirmationis Sacramento conferri gratiam sanctificantem, sive *gratum facientem*, uti Scholæ loquuntur. Diximus enim citato in loco, Apostolos per manuum impositionem dedisse Spiritum Sanctum, quem etiamnum Episcopi conferunt; quamvis linguarum donum, aliasque gratias *gratis datas* haudquaquam impertiant. Diximus etiam passim in hoc libro, quod Concilia, & Patres affirment, neophytos per Episcopalem consignationem Spiritum Sanctum accipere, perfici, consummari, proficere spiritaliter, cœlesti suavitate perfundi, &c., quæ sane catholicam veritatem non obscure commonstrant.

Hæc autem gratia, quæ Confirmationis Sacramento confertur, tribuit baptizatis robur ac virtutem ad fidem intrepide & fortiter propugnandam, & superandas, quæ adversus eam insurgunt, mundi, dæmonisque tentationes. Quare

re Florentina Synodus in Decreto pro Armenis inquit: *Effectus huius Sacramenti est, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen*. Legitur etiam in Catechismo Rom. p. 2. c. 3. n. 19. quod *Chrismatis Sacramento*, Christiani, *adversus omnes carnis, mundi, & diaboli impetus robustiores fiunt, & eorum animus in fide omnino confirmatur ad confitendum, & glorificandum nomen D. N. Jesu Christi*.

Quod si quæsieris, num major in Confirmatione, quam in baptismate gratia conferatur; reponet tibi Seraph. Doctor in 4. d. 7. a. 2. q. 3. *quod gratia Confirmationis præsupponit gratiam baptismalem, sicut bene esse supponit esse. Quando ergo fit comparatio harum gratiarum, potest fieri dupliciter. Uno modo cum præsuppositione: & sic omnino major est gratia Confirmationis, quam baptismalis; sicut bene, & perfecte vivere melius est, quam vivere: quia hoc addit ad illud, & complet. Si autem intelligatur præcise, ut scilicet hæc gratia quæ additur, sit major, vel minor, dicendum sine dubio quod non est tantæ efficaciæ, ut patet, quia vivificare mortuum, major gratia est, & potentia, quam jam vivificatum sanare, vel fortificare, præcise loquendo: sed cum præsuppositione majus est esse vivum, & sanum, quod vivum tantum.*

Ex dictis eruitur, Confirmationem *per se* non conferre primam gratiam, sed secundam. Eam enim gratiam Sacramentum *per se* confert, ad quam conferendam institutum a Christo est: atqui Sacramentum Confirmationis non est institutum a Christo ad primam gratiam

tiam conferendam; id enim vel ipsum Confirmationis nomen ostendit; exprimit enim firmitatem, perfectionem, & corroborationem in bono, sive in gratia jam accepta. Unde Doctor Angel. in p. 3. q. 72. a. 7. ad 2. inquit: *Sicut ex ipso nomine apparet, hoc Sacramentum datur ad confirmandum quod prius invenerit, & ideo non debet dari his, qui non habent gratiam; & propter hoc sicut non datur non baptizatis, ita non debet dari adultis peccatoribus, nisi per pœnitentiam reparatis.* Idem docet S. Bonaventura in cit. loco q. 1.

Potest tamen Confirmatio *per accidens* primam gratiam impertiri. Nam, uti ibidem subjicit S. Thomas, *Si aliquis adultus in peccato existens, cujus conscientiam non habet, vel si etiam non perfecte contritus accedat, dummodo non fictus accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento, consequetur remissionem peccatorum.* Recolite quæ diximus in lib. 24. c. 16.

Quod præterea ad characterem pertinet, ex adductis in citati lib. c. 18. satis liquet, ipsum esse alterum sacræ Confirmationis effectum. Id tamen hoc in loco breviter expendendum est, an ritus, quo olim in Ecclesiam recipiebantur hæretici, fuerit repetitio Sacramenti Confirmationis? Hac in re dubitari non potest redeuntes ad Ecclesiam hæreticos fuisse receptos, *aut unctione chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione fidei*, uti scribit Gregorius in lib. 11. epist. 67. Videndum est ergo, an reciperentur per Sacramentum Confirmationis, adeo ut hæc iterum conferretur. Ac primo notandum difficultatem non esse de hæreticis invalide baptizatis, neque de iis, qui baptizati

ti quidem, non autem confirmati fuerunt, sed de hæreticis, qui baptismum, & Confirmationem acceperant.

Hæreticos omnes promiscue receptos impositione manus *confirmatoria* contendit Sirmondus in Antirrhetico 2. c. 5. idemque de hæreticis baptizatis & confirmatis in hæresi, non autem de baptizatis & confirmatis in Ecclesia Catholica prius quam in hæresim laberentur, affirmat Morinus in lib. 9. de Pœnit. c. 7. Communior tamen, & vera sententia est, hæreticorum neminem jam baptizatum, & confirmatum, sive in hæresi, sive in Ecclesia, per Confirmationis Sacramentum fuisse receptum; adeo ut impositio manus, aut chrismatio adhibita in hujusmodi hæreticorum receptione, ceremonia quædam fuerit, non repetitio Confirmationis.

Et primo quidem hæreticos in Ecclesia baptizatos, ac confirmatos, cum ad Ecclesiam redirent, receptos non fuisse per iteratum Confirmationis Sacramentum evincitur ex Augustino in lib. 3. de Bapt. c. 11. ubi ait: *Hoc enim ipse etiam Cyprianus cum cæteris statuit, ut si ab hæresibus redirent ad Ecclesiam quicunque fuerant in ea baptizati, non jam per baptismum, sed per pœnitentiam reciperentur*. Ac profecto S. Cyprianus in epist. 71. ad Quintum scribit: *Nos quoque hodie observamus, ut quos constet hic baptizatos esse, & a nobis ad hæreticos transisse, si postmodum peccato suo cognito, & errore digesto, ad veritatem & matricem redeant, satis sit in pœnitentiam manum imponere*. At impositio manus *in pœnitentiam* non *confirmatoria* est, sed *reconciliatrix*, & ad ceremoniam pertinens. Dein-

Deinde, quod etiam hæretici baptizati, confirmatique extra Ecclesiam, recepti fuerint per ceremonialem manus impositionem, non obscure colligitur ex celebri decreto Stephani Papæ contra Rebaptizantes: *Si quis ergo a quacunque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam*. Quod sane decretum omnes indiscriminatim comprehendit hæreticos, sive intra, sive extra Ecclesiam baptizatos.

Clarius etiam Innocentius I. in epist. 18. scribit: *Arianos baptizatos in hæresi suscipi in Ecclesia per manus impositionem sub imagine pœnitentiæ*.

Idem asserit Augustinus in lib. 5. de bapt. c. 23. *Manus autem impositio, si non adhiberetur ab hæresi venienti, tanquam extra omnem culpam esse judicaretur; propter charitatis autem copulationem, quod est maximum donum Spiritus Sancti, sine quo non valent ad salutem quæcunque alia sancta in homine fuerint, manus hæreticis correctis imponitur*. Ergo manuum impositio, qua recipiebantur hæretici, non conferebat Spiritum Sanctum & remissionem peccatorum vi sua, ac per se, ut: faciunt Sacramenta, sed ratione unionis & pacis cum Ecclesia, per quam Sacramenta jam suscepta prodesse incipiebant; non itaque Confirmatoria, sed ceremonialis solummodo dicenda est.

Denique nulla proferri potest satis firma ratio, cur olim Ecclesia baptismum hæreticorum ratum habuerit, Confirmationem vero rejecerit; cum pro utroque Sacramento par ratio teneat, & argumenta quæ S. Augustinus contra Donatistas adhibuit, ut apud hæreticos va-

valere baptismum evinceret, iisdem quoque Confirmationem valere probetur. Lege S. Doctorem in lib. 2. contra literas Petiliani c. 104.

CAPUT VII.

De Confirmationis necessitate, necnon de ritibus, quibus illa confertur.

ANtequam huic libro finem imponamus, agendum superest de necessitate Confirmationis, ac de ritibus, quos in ejus collatione usurpat Ecclesia. Qua in re primo juxta Theologorum omnium sententiam affirmamus, Sacramentum istud non esse simpliciter, & absolute, sive *necessitate medii*, necessarium ad salutem. Certum est enim baptismum ad hoc per se valere, ut hominem a peccato liberet, justitia donet, filium Dei, & hæredem cœlestis Regni constituat: Qui proinde in eo statu ex hac vita discedens, sive parvulus, sive adultus is fuerit, præmio justitiæ, ac promissa hæreditate fraudari non poterit, etiamsi chrismatis signaculo minime fuerit communitus.

Asserendum est tamen, Confirmationem necessariam esse sive in re, sive in voto, necessitate præcepti tum Ecclesiastici, tum divini, iis, qui vel coram tyranno profiteri fidem debent, vel adversus Christianam fidem crebris, gravibusque tentationibus impetuntur. Ita contra plures Casuistas recte sentiunt celebrio-

res

res quique Theologi. Cyprianus enim in epist. 70. scribit: *Ungi quoque necesse est eum, qui baptizandus est, ut accepto chrismate, idest, unctione, esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit*. Laodicena quoque Synodus can. 48. ita præscribit: *Oportet eos, qui illuminantur, post baptismum inungi supercœlesti chrismate*. Legitur denique in cap. *Omnes*, de Consecr. dist. 5. *Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum post baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur*. In his autem, aliisque ejuscemodi textibus, qui in Conciliis, sanctisque Patribus non raro leguntur, verba illa, *Necesse est*, *oportet*, *debent*, præcepti vim sonant, nisi respectu omnium, relate saltem ad eos, qui ineunt pro fide certamina, gravibusque contra eam tentationibus oppugnantur.

Et profecto summa præsumptio est, in re talis momenti, qualis est Christum confiteri, in tanto discrimine, quantum proculdubio censendum est minis, promissis, ac tentationibus percelli, remedia efficacia, & ob hunc præsertim finem instituta contemnere. In hoc itaque casu qui non curat, ut ab Episcopo confirmetur, sese lethali culpa inquinare, merito probatiores Theologi tradiderunt.

Huc faciunt quæ Seraph. Doctor ait in 4. d. 7. a. 3. q. 2. *Est necessitas simpliciter, & necessitas conditionata. Simpliciter non est gratia Confirmationis necessaria, sed necessaria ex conditione, scilicet pugnanti, & vincere volenti, sicut comedere necessarium est vivere volenti*. Scribit etiam S. Thomas in p. 3. q. 72. a. 6. ad 1. *quod virtus divina non est alligata Sa-*

cra-

cramentis. Unde potest conferri homini spirituale robur ad confitendum publice fidem Christi absque Sacramento Confirmationis, sicut etiam potest consequi remissionem peccatorum sine baptismo. Sicut tamen nullus consequitur effectum baptismi sine baptismi voto, nullus consequitur effectum Confirmationis sine voto ipsius.

Præterea juxta probabiliorem sententiam dicendum est, etiam non instante persecutione, Ecclesiastico divinoque præcepto teneri Fideles, ut Sacramentum istud minime negligant; sed ut idem sive in re, si possunt, sive saltem in voto suscipiant. Quilibet enim Christianus contendere debet ad perfectionem illam, quæ requiritur, ut securitati suæ consulat, & pericula contra fidem diligenter evitet: atqui ad hunc finem Christus Sacramentum Confirmationis instituit, neque credibile est, illum instituendo Sacramentum, quod ad singulorum salutem spectat, noluisse ad idem suscipiendum singulos obligare. Huc pertinent relatæ superius auctoritates, aliæque plures, illudque præsertim quod in Sacramentali Ambrosiano, & Concilio Mediolanensi IV. legitur: *Illis timendum valde, qui cum potuerint, in re salutari negligentes extiterint. Atque in Confirmationis Sacramento suscipiendo negligentes, ut decreto provinciali ex canone Rhemensi cavetur, canonicis subjaceant disciplinis: & præterea parentes, quorum negligentia id factum est, ex libro Pœnitentiali pœnitentiam olim egisse annis tribus apparet.*

Ergo mortaliter peccare dicendi sunt non ii tantum qui ex *formali*, ut ajunt, contemptu, sed etiam qui ex negligentia Confirmationem recipere non curant; adeo, ut si adsit Episcopus,

pus, ac se ad confirmandos neophytos denuntiet esse paratum, adulti ætate, nulloque legitimo impedimento detenti, ad suscipiendum salutare Sacramentum accedere teneantur. Ut enim inquit S. Bonaventura in 4. d. 7. a. 3. q. 2. *Ex institutione Ecclesiæ est, quod nullus ab hoc Sacramento excipitur, sed omnes suscipere debent, ut sint strenui pugnatores: & ideo si quis cum habet locum, & tempus, & opportunitatem, negligendo contemnit, periculo se exponit*. Et sane, qui circumdatus infirmitate, lacessitus ab hostibus, & undique mundi irretitus illecebris, media ad vincendum necessaria negligit, dum exhibentur, & habentur ad manus, is sponte sese exponit periculo cadendi in spirituali conflictu; qui autem ejuscemodi evidenti periculo se exponit, graviter peccat: ergo &c. Lege Scotum in 4. d. 7. q. 2.

Bene itaque Catechismus Rom. in p. 2 c. 3. n. 15. scribit: *Maxime cavendum est, ne in re sanctitatis plena, per quam nobis divina munera tam large impertiuntur, aliqua negligentia committatur; quod enim omnibus communiter ad sanctificationem Deus proposuit, ab omnibus etiam summo studio expetendum est*. Quare non recte se gerunt qui ad longævam usque ætatem tam salubre remedium differunt. Iis enim cogitandum proponimus, quod, uti legitur Act. 8. v. 14. cum audissent Apostoli, Samaritanos recepisse verbum Dei, statim miserunt ad eos Petrum, & Joannem, ut qui baptizati erant, per manuum impositionem Spiritum Sanctum acciperent. Ex hujus insuper Sacramenti neglectu tanta provenit in conflictationibus spiritus imbecillitas, tanta vitiorum

illuvies, tantaque in hostibus vincendi facilitas.

Ecclesiastico denique præcepto tenentur Confirmationem accipere, qui Clericali tonsura sunt initiandi. Ita enim præcipit Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 4. de Reform. *Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint*. Et recte quidem: nam qui prima tonsura initiantur, statui Clericali dant nomen, qui status inter omnes in Ecclesia perfectior est; ex eo enim assumuntur Christianæ Reipublicæ Duces, ac Pastores: oportet ergo, ut qui illum ingreditur, in vita spirituali perfectus sit, adultus, & fortis; ideoque quod prius gratia Confirmationis, quæ est gratia roborans, muniatur.

Hinc communis sententia tradit, peccare mortaliter, qui sciens, etiam secluso contemptu, Clericalem tonsuram non confirmatus acciperet: quamquam irregularitatem minime contraheret, cum pœna hæc in Jure expresse imposita non legatur.

Sed expedit modo, ut de hujus Sacramenti ceremoniis breviter disseramus. Ac primo circa Susceptores, sive Patrinos advertimus, ex antiqua Ecclesiæ praxi, cujus etiam meminerunt Gregorius in Sacramentario, & Ordo Romanus, adhibendos eos esse in Confirmatione. Hujus autem ritus rationem proferens S. Thomas in p. 3. q. 72. a. 10. inquit, quod *in bellis materialibus constituuntur duces, & centuriones, per quos alii gubernentur; & propter hoc etiam ille qui accipit hoc Sacramentum, ab alio tenetur, quasi per alium in pugna spirituali erudiendus. Similiter etiam, quia per hoc*

Sa-

Sacramentum confertur homini perfectio spiritualis ætatis, ideo ille, qui ad hoc Sacramentum accedit, sustentatur, quasi adhuc spiritualiter imbecillis, & puer.

In Patrinis multiplex conditio requiritur, ac præsertim, quod baptizatus sit & confirmatus, uti Pontificale Romanum, plureſque Synodi decreverunt. Hac de re ita scribit Doctor Angelicus citato in loco ad 2. *Licet baptizatus sit effectus membrum Ecclesiæ, nondum tamen est adscriptus militiæ Christianæ. Et ideo Episcopo, tanquam Duci exercitus, per alium exhibetur jam militiæ Christianæ adscriptum. Non enim debet alium ad Confirmationem tenere, qui nondum est confirmatus.* Alias hic conditiones expendere instituti nostri ratio non permittit.

Quod vero ad unctionis modum pertinet, breviter observamus, idcirco nos signari chrismate, & accipere Crucis signum in fronte, ut nullo metu, aut verecundia, quarum affectionum signa maxime in fronte apparere solent, a libera Christiani nominis confessione absterrendos esse admoneamur. Opus præterea fuit, ut nota illa, qua Christianus a ceteris veluti miles insignibus quibusdam ab aliis distinguitur, in illustriori corporis parte, in fronte videlicet, figeretur. Lege Catechismum Rom. p. 2. c. 3. n. 23. & S. Thomam p. 3. q. 72. a. 9. & S. Bonaventuram in 4. d. 7. dub. 4.

Deinde qui confirmatus est, leviter ab Episcopo cæditur in maxilla, tum ut suscepti Sacramenti memoriam servet, tum ut sciat se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Chri-

sti nomine perferenda. Ac postremo pax ei ab Episcopo datur, *ut intelligat se gratiæ cœlestis plenitudinem, & pacem, quæ exuperat omnem sensum, consecutum esse*: inquit Catechismus Rom. citato in loco n. 25.

DE

DE

THEOLOGICIS INSTITUTIS

LIBER XXVII.

Ubi de Sacramento Ordinis breviter disputatur.

PEr tria Sacramenta, Baptismum scilicet, Confirmationem, & Ordinem, imprimi characterem in anima, dogma fidei est a Tridentina Synodo definitum sess. 7. *de Sacram. in genere* can. 9. Hactenus de Baptismo, & Confirmatione sermonem habuimus, nunc ad Ordinis Sacramentum verba convertimus, consueta brevitate quæ ad illum præcipue pertinent, nostris Tyronibus exponentes. Etsi vero Ordinis nomen apud Latinos Scriptores plura designet; hoc tamen in loco significat sacram illam actionem, qua nonnulli ab Episcopo ad sacra ministeria deputantur; juxta quem sensum Sacramentum est, atque communiter a Theologis ex Magistro dist. 24. libri 4. ita describitur: *Ordo est signaculum quoddam Ecclesiæ, quo spiritualis potestas traditur ordinato.*

CAPUT I.

Num Ordo sit proprium Legis Evangelicæ Sacramentum?

PRopositio. Ordo est verum ac proprium novæ legis Sacramentum: Est contra Lutherum, aliosque non paucos Novatores duo tantum Sacramenta ponentes, Baptisma nimirum, & Cœnam.

Probatur. Ut ipsi etiam fatentur hæretici, ad Sacramentum proprie dictum tria sufficiunt; externum nempe symbolum, gratiæ promissio, & divina institutio, sive mandatum: atqui tria hæc in Clericorum Ordinatione non desunt. Habetur enim 1. sensibile signum, manuum scilicet impositio, quam Græci χειροτονίαν appellant; nam Act. 6. v. 6. Apostoli electis septem Diaconis, & coram se constitutis, *orantes imposuerunt manus*. Idem factum est Presbyteris a Paulo & a Barnaba electis, Act. 14. v. 22. *Et cum constituissent*, Græce χειροτονήσαντες, *illis per singulas Ecclesias Presbyteros*. Neque diverso ritu ordinatus est Timotheus, de quo Paulus epist. 1. c. 4. v. 14. ait gratia fuisse donatum *cum impositione manuum Presbyterii*; & epist. 2. c. 1. v. 6. *cum impositione manuum* ejusdem Apostoli.

Huic autem externo ritui annexam esse sanctificantis gratiæ promissionem ex textibus mox ci-

citatis aperte deducitur. In primo enim scribit Paulus: *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterii:* in altero autem: *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum;* clariusque exponens cujusmodi gratia illa sit, e vestigio subdit: *Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis:* quæ sane verba sanctificantem gratiam non obscure demonstrant.

Divina denique institutio, sive mandatum de ordinandis certo ritu ministris inde colligitur, quod legimus Apostolos, ceterosque ministros a Domino constitutos, Act. 20. v. 28. 1. ad Cor. c. 12. v. 28. & ad Gal. 4. v. 11. & quod Dominus iisdem Apostolis tradidit potestatem remittendi peccata, Eucharistiam conficiendi, sacra mysteria dispensandi, regendi Ecclesiam, eique rectores & administros præficiendi, & deligendi, Joan. 20. v. 22. Matth. 28. v. 19. in 1. ad Cor. 11. v. 24. & c. 12. v. 28. &c. Patet itaque ex Scripturis nihil sacræ Ordinationi deesse, ut dicatur verum propriumque legis Evangelicæ Sacramentum.

Patrum quoque traditione idem dogma firmatur. Augustinus in lib. 2. contra epist. Parmeniani c. 13. asserit tam Baptismum, quam Ordinem in hæretico & apostata permanere, *Si enim utrumque*, inquit, *Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, & illud amittitur? Neutri Sacramento injuria facienda est.*

Leo Magnus in epist. 11. alias 81. ad Dioscorum c. 1. præscribit modum conferendi ac su-

suscipiendi sacram Ordinationem, aitque illum ex Apostolica doctrina descendere, *ut intelligamus, quanta & dantium, & accipientium devotione curandum sit, ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum.*

Gregorius M. lib. 4. in libros Regum c. 5. ait: *Is qui promovetur, bene foris ungitur, si intus virtute Sacramenti roboretur*. Similia scribunt Patres alii tum Latini, tum Græci.

Denique in veritatis confirmationem Ecclesiæ definitiones accedunt. Permulta enim Concilia simoniacas Ordinationes tanquam illicitas condemnarunt, quod in his pretio Sacramenta darentur, & venalia fierent instrumenta gratiarum. Ita in Chalcedonensi Synodo statutum est anno 451. & in Bracarensi III. anno 1572. necnon in Synodis Romæ, Ticini, Remis, & Moguntiæ habitis a S. Leone IX. & in aliorum Pontificum decretis. In Instructione etiam pro Armenis Eugenius IV. Ordinem inter septem Sacramenta recensuit; idque confirmavit in sess. 23. cap. 3. & can. 3. Synodus Tridentina ita definiens: *Si quis dixerit Ordinem, sive sacram Ordinationem non esse verum & proprium Sacramentum a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministros verbi Dei, & Sacramentorum, anathema sit.*

Opponunt autem I. Ex Apostoli verbis supra citatis inferri non potest Ordinem esse verum propriumque Sacramentum. In utroque enim loco, idest, tam in I. ad Tim. 4. quam in 2. ad eundem Tim. I. gratia manuum impo-

positione collata non χάρις a Paulo dicitur, sed χαρίσμα; quo nomine in 1. ad Cor. c. 12. v. 4. designantur gratia sanitatum, discretio spirituum, aliaque dona, quæ ibidem *divisiones gratiarum*, διαιρέσεις χαρισμάτων, appellantur. Non ergo Timotheus gratiam sanctificantem, sed gratiam gratis datam per manuum impositionem, accepit; adeoque ista non erat ritus ad Sacramenti dignitatem assurgens.

Resp. ex Græcorum Lexicis apparere, quod χάρισμα, & χάριν idem omnino significent: unde Chrysostomus hom. 1. in epist. 2. ad Tim. gratiam ei collatam χάριν vocat. Ipse etiam Paulus de justificationis gratia loquens ad Rom. 5. v. 15. *charisma* illam appellat, inquiens, *Sed non sicut delictum*, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα, *ita & donum*. Immo in citato c. 12. epist. 1. ad Cor. variis gratiarum generibus enumeratis, ait: *Æmulamini autem charismata meliora*; per quod proculdubio Paulus non ad æmulationem *virtutum*, atque signorum, sed sanctitatis & charitatis hortatur. Præterea cum sacra Ordinatio & sanctitatem conferat, & multiplicem potestatem, quæ ad aliorum utilitatem spectat, ut in laudato loco scribit Chrysostomus; gratia hoc Sacramento collata χάρισμα peculiari titulo potuit nuncupari.

At instant. Affirmat Apostolus datam Timotheo gratiam *per prophetiam*, διὰ προφητείας; hoc est, *ad* vel *propter prophetandum*; proindeque gratia hæc ad illa genera gratiarum referenda videtur, de quibus in citato ad Cor. loco v. 10. dicitur: *Alii datur operatio virtutum*, *alii prophetia*, *&c.*

Resp. illud *per prophetiam* idem significare,

ac revelante, & jubente Deo; uti plures tum Catholici, tum heterodoxi exponunt Interpretes, ac deduci videtur ex ejusdem epist. c. 1. v. 18. *Hoc praeceptum commendo tibi, fili Timothee, secundum praecedentes in te prophetias, ut milites, &c.* quibus significari videtur, Timotheum peculiari Spiritus Sancti revelatione fuisse inauguratum Episcopum. Notarunt etiam Cl. Viri particulam διὰ, *per*, in Scripturis apponi ad significanda omnia causarum genera, efficientem primariam, meritoriam, instrumentalem, formalem, finalem; nihilque in adducto textu haberi, per quod ea verba διὰ προφητείας determinentur ad finalem causam denotandam, quasi Timotheus initiatus sit dumtaxat *ad prophetandum*. Denique si concedamus hæreticis, Timotheo prophetandi donum fuisse concessum, non tamen excludenda est gratia sanctificans, & character; ut superius dictum est.

Opponunt 2. Manuum impositio in pluribus ceremoniis adhibetur, ut in expulsione dæmonum, in ægrotantium curatione, in benedictione Virginum, &c. non ergo constituere potest peculiare Ordinis Sacramentum.

Præterea Christus nequaquam manus imposuit, vel quando Apostolos novi Testamenti Sacerdotes in ultima Cœna constituit, vel cum potestatem eis remittendi peccata contulit insufflando.

Postremo potest aliquis ad ministerii opus assumi per solam electionem, quin ullo Sacramento specialiter consecretur.

Resp. ad 1. materiam determinari per formam ad constituendum certum aliquod Sacramentum; nec

nec repugnat multiplicem esse ejusdem materiæ usum, ut constat de oleo, quod in Confirmatione, & in Unctione extrema adhibetur.

Ad 2. reponimus, Christum multa fecisse, quorum Scriptura non meminit. Deinde cum ille propria virtute conferre posset Spiritum Sanctum & gratiam, non opus habebat id sacramentali actione peragere; homines autem ea virtute carentes uti debent mediis & instrumentis a Christo statutis.

Ad 3. respondemus, voluisse Christum, ut homines ad sacri ministerii opus assumerentur per Ordinis Sacramentum; idque, uti ait S. Bonaventura in 4. d. 24. p. 1. a. 1. q. 2., factum est *propter Sacramentorum dignitatem, quæ in Ecclesia dispensantur, & in quibus Deus colitur, quæ ut non venirent in contemptum, non debuerunt omnibus committi dispensanda, sed personis spiritualibus: & dum his committitur, quod aliis non, datur his potestas, per quam speciali ordine situantur in Ecclesia Dei: & quoniam hi debebant ab aliis per signa aliqua secerni, & id signum est rei sacræ; ideo potestas hæc debuit ordinari per modum Sacramenti, & istud convenientissimum est. &c.*

CA-

CAPUT II.

De Ordinum numero.

SAcerdotalis Ordo potestatem continet consecrandi, offerendi, & ministrandi pretiosum Christi corpus, & sanguinem, necnon dimittendi, ac retinendi peccata, uti ex Scripturis, & ex Traditione docemur. *Cum autem* (ut verbis utamur Tridentinæ Synodi in sess. 23. c. 2.) *divina res sit tam sancti Sacerdotii ministerium, consentaneum fuit, quo dignius, & majori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ ordinatissima dispositione plures, & diversi essent ministrorum ordines, qui Sacerdotio ex officio deservirent; & per quos* (ut in ejusdem sess. can. 2. legitur), *velut per gradus quosdam, in Sacerdotium tenderetur; ita distributi, ut qui jam Clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent.*

Septem itaque Ordines eadem sacrosancta Synodus in citato cap. 2. recenset, quorum hæc sunt nomina: Ostiarius, Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, & Sacerdos. Non enim Sacerdotum dumtaxat, & Diaconorum quorum sacræ Literæ meminerunt, sed & reliquorum quinque Ordinum nomina atque ministeria jam inde *ab ipso Ecclesiæ initio* in usu fuisse pronunciat. Demonstrandum itaque nunc suscipimus, quanta cum veritate Tridentina id Synodus affirmaverit.

Pro-

Propositio 1. In Latina Ecclesia ab ipso initio ad hæc usque tempora septem Ordines in usu fuere.

Probatur. Cornelius Rom. Pontifex in epistola scripta anno 252. ad Fabium Antiochenum Romæ suo tempore fuisse testatur *Presbyteros quatuor & quadraginta*, *Diaconos septem*, *totidemque Subdiaconos*, *Acolythos quadraginta duos*, *Exorcistas cum Lectoribus & Ostiariis duos & quinquaginta*. Hos autem Ordines ille recensuit, non uti tunc primum invectos, sed uti antiquitus in Ecclesia Romana receptos.

Cajus etiam Rom. Pontifex anno 283. constituit, ne per saltum Clerici promoverentur, nec aliquis esset Episcopus, nisi prius esset *Ostiarius*, *Lector*, *Exorcista*, *Sequens*, *Subdiaconus*, *Diaconus*, *Presbyter*; ut habetur in Pontificali collecto, editoque ex vetustioribus Catalogis ab Anastasio Bibliothecario. Idem quoque numerus legitur in Excerptis quibusdam decretorum Silvestri in Collectione Isidori Mercatoris, & in epist. Gelasii ad Episcopos Lucaniæ, in Sacramentario Gregorii, & in Romano Ordine.

Septem denique Ordinum mentionem faciunt Concilia, ac præsertim Carthaginense IV. celebratum Christi anno 398. eosdemque recensent Patres, quorum plures modo unum, modo alterum Ordinem laudarunt, uti ex infra dicendis apparebit, alii etiam septem Ordines enumerant, explicantque, uti præcipue præstitit Isidorus Hispalensis in lib. 7. Origin. c. 12. & alibi.

Propositio 2. Græca quoque Ecclesia septem olim

olim Ordines admisisse videtur, quamvis modo nonnihil ab antiquo usu recesserit.

Probatur 1. pars. Et quod Ecclesia Græca a principio usque ad præsens tempus quatuor Ordines in usu habuerit, Presbyteros nempe, Diaconos, Hypodiaconos, & Lectores, Theologi omnes assentiuntur; alios autem minores Ordines in Græca olim Ecclesia viguisse sic ostendimus. Exorcistæ, & Ostiarii conceptis verbis laudantur ab Auctore epistolæ ad Antiochenos n. 12. quam Ignatio plures adscribunt, a Laodicena Synodo can. 24. & ab Epiphanio in Expositione fidei, quæ extat post Hæresim lxxx. n. 21. De Exorcistis etiam occurrit mentio in Canone x. Synodi Antiochenæ anno 341. & de Ostiariis in Trullano can. xv.

Præterea Joannes Citri Episcopus in lib. 3. Juris Orientalis apud Goarium pag. 197. memorat *Deputatos cum cereis præcedentes*; ac de his Simeon Thessalonicensis ita apud eundem Goarium ait: *Sunt & alia deputati, & ceroferarii officia, quorum χειροθεσία, inauguratio ante ordinationem Lectoris celebratur, quæ sane nescio cur non exercetur. In Ecclesia vero Thessalonicensium paulo ante in usu erat, & in antiquis Ritualium exemplaribus scripta reperiebatur.* Hi autem *Deputati cereos gerentes* non sunt, nisi *Acolythi*; quod & Græci recentiores agnoscunt. Denique Gabriel Philadelphiensis apud Morinum p. 2. pag. 202. Exorcistas, Janitores, Acolythosque commemorat.

Nunc vero etsi apud Græcos septem Ordines sejunctis initiationibus minime conferantur, revera tamen existunt, & Acolythatus, & Ostiariatus simul conferuntur cum Subdiaconatu.

natu. Græci enim, ut constat ex pluribus Codicibus collectis, editisque a Morino, in ipsa Subdiaconi initiatione, utuntur formula, in qua præter alia verba hæc leguntur: *Da illi*, Domine, *amare honestatem*, *&* *decorem domus tuæ*, *assistere portis templi sancti tui*, *accendere lumen tabernaculi gloriæ tuæ*. Hinc Benedictus XIV. in Constit. *Etsi Pastoralis*, super Ritibus Græcorum ait, *per Subdiaconatum Græco ritu collatum*, *Acolythatum*, *&* *Ostiariatum recipi*.

Carere autem Exorcistatu recentiores Græcos ex eadem Constitutione colligitur, ubi laudatus Pontifex declarat hunc Ordinem supplendum esse in illo, *qui una cum reliquis inferioribus Ordinibus Diaconatum*, *aut etiam Presbyteratum Græce suscepit*, *&* *Latino postea ritu ad sacrum Presbyteratus respective Ordinem*, *aut Episcopatum promovendus sit ex Apostolica concessione*.

Alii tamen Orientales non solum Acolythatum, & Ostiariatum simul cum Subdiaconatu conferunt, ut apparet ex Rituali Maronitarum, & Euchologio Melchitarum Arabico, & ex Euchologio Coptico-Jacobitico; verum etiam Exorcistatum tribuunt una cum Diaconatu, vel Psalmistatu, uti peritissimi Orientalium rituum Viri notarunt. Recte itaque Tridentina Synodus Ordines numeravit. Lege P. Berti in lib. 36. c. 2. copiosius de hoc capite disputantem.

Objicies. Si Antiquorum scripta volvamus, Ordines multo plures videntur esse quam septem, Sane *Psalmistæ*, sive Cantores memorantur a Concilio Carthaginensi IV, can. 10.

ab

ab Isidoro lib. 2. de Eccl. Offic. c. 12. &c. Fossarii etiam, & *Copiatæ* recensentur ab Auctore epist. ad Antiochenos inter Ignatianas, ab Epiphanio in Compendio Doct. Cath. & ab aliis. His præterea addendi sunt *Custodes Martyrum*, *Notarii*, *&c.* Postremo nonne Episcopatus inter omnes Ordines est supremus? nonne & Tonsura est Ordo, cum eam suscipiens a laicorum cœtu transferatur ad Clerum?

Resp. Psalmistas peculiari Ordine minime inaugurari. Hoc enim nomine in Ecclesia Latina vel intelliguntur ii, qui sola tonsura initiati ad psallendum in Choro cum aliis Clericis admittuntur; quo in sensu Durandus Mimatensis Episcopus lib. 2. Rat. c. 3. inquit: *Psalmistatus quandoque tonsuratus vocatur*. Vel illi etiam hoc nomine veniunt, qui absque ulla Clericali initiatione Cantorum funguntur officio; juxta quem sensum Carthaginense Concilium IV. can. 10. ait: *Psalmista, idest, Cantor potest absque scientia Episcopi, sola jussione Presbyteri officium suscipere cantandi*. Apud Græcos autem Lectorum Cantorumque idem censetur Ordo; nam in Lectorum Ordinatione initiato præcipitur, *ut si canere sciat, & psaltes sit, legat aliquid de Psalterio*. In utraque tandem Ecclesia *Psaltæ*, Cantoresque dicuntur, qui alternatim in Choro psallunt, sicuti patet ex Chrysostomo hom. 36. in 1. ad Cor. ex Ambrosio ad c. 15. Lucæ, &c. Non ergo Psalmistatus est Ordo speciali ab aliis ratione distinctus, quomodocunque Psallentium nomen accipias.

Fossarii, sive Copiatæ, idest Laborantes non alia ratione nonnunquam Clericorum nomine

cohoneſtantur, niſi quia iiſdem Clericis aliquando mandabatur, ut defunctorum cadavera ſepelirent; quod in tumulandis præſertim Martyrum corporibus ſervatum fuiſſe certiſſimum eſt. Deinde Carthaginenſe Concilium IV. can. 81. officium humandi mortuos committit publicam pœnitentiam agentibus; quod utique non feciſſet, ſi officium iſtud pertinuiſſet ad Clericos. Denique L. 15. *de Epiſcopis* C. T. Copiatæ a Clericis apertiſſime diſtinguuntur: *Clerici vero, vel hi, quos Copiatas recens uſus inſtituit nuncupari, &c.*

Cuſtodes Martyrum, ſive *Martyriarii* erant Subdiaconi, qui ſacras reliquias aſſervabant: Notarii dicti ſunt Clerici, qui inſtrumentorum, & tabularum Eccleſiæ curam habebant; hæc vero nomina, aliaque ſimilia, ut *Catechiſtæ*, *Parabolani*, *Œconomi*, *&c.* non Ordinum, ſed officiorum dumtaxat diſcrimen oſtendunt.

Denique idcirco ſeptem recenſentur Ordines, quia ad verum Christi Corpus, ideſt ad Euchariſtiæ Sacramentum, ſoli ſeptem directe tendunt: Epiſcopatus autem ad regendum myſticum Corpus Chriſti, & ad creandos alios Sacramentorum Miniſtros, alioſque Eccleſiæ milites ordinatur. De Tonſura vero e veſtigio nunc agemus.

CAPUT III.

De Clericali Tonsura.

PRiusquam quis ad Ordines admittatur, cautum ab Ecclesia fuit, ut insigne Tonsuræ Clericalis accipiat, per quam videlicet ei tunc primum Clerici nomen imponitur. De hujus nominis etymo ita ad Nepotianum epist. 34. scribit Hieronymus: *Cleros Græce, sors Latine appellatur: propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, idest pars Clericorum est.*

Primo itaque circa Tonsuræ hujus originem dicimus, eam in Ecclesia obtinuisse ab ipsa Apostolorum ætate, institutamque fuisse, ut Clerici distinguerentur a Laicis. Anicetus enim Papa, aut quisquis sit Auctor perantiqui Decreti apud Gratianum dist. 23. c. 21. ait: *Clerici juxta Apostolum comam non nutriant, sed desuper caput in modum spheræ radant*. Gregorius Turonensis in lib. 1. de Gloria Martyrum c. 27. scribit Petrum Apostolum instituisse, *ut caput desuper tonderetur*. Beda in Historia Anglorum lib. 4. c. 1. narrat Theodorum, ut a Vitaliano Papa ordinaretur, expectasse quatuor menses, donec illi capillus cresceret, *quo in coronam tonderi posset*. Et lib. 5. c. 22. ex Ceolfrido Abbate dicit, nos in coronam attonderi ad Petri exemplum, *quia Petrus in memoriam Dominicæ passionis ita attonsus est*. Denique Si-

Sidonius Apollinaris in lib. 4. epist. 13. de Germanico Episcopo scribit; *Vestis adstricta, tonsus coturnus, crinis in rotæ speciem accisus.*

His accedit, quod temporibus Juliani Apostatæ Presbyter quidam Theodorus ab ethnicis supplicio affectus est, quia nonnullos pueros detondendo cooptaret in Clericos, ut ex lib. 12. Ammiani Marcellini demonstrat Baronius ad annum 58. n. 128. In vetustissimis etiam Actis Ecclesiæ Divionensis, apud Martenium lib. 1. c. 8. a. 7. n. 7. legitur S. Benignum Presbyterum agnitum a Terentio Comite fuisse ob tonsi capitis coronam. Benignus vero fuit Polycarpi discipulus, subiitque martyrium sub Marco Aurelio Imperatore, juxta Martyrologium Romanum die 1. Novembris, & Baronii adnotationes ibi affixas.

Postremo Occidens, & Oriens, universæque nationes, in quibus propagata est Christiana Religio, Clericos habent a laicis tonsura, capitisque corona discretos; cumque nemo posterioris ætatis adinveniri possit ejusmodi consuetudinis institutor, recte eam dicimus ab ipsis Apostolis dimanasse.

Perperam itaque Recentiores aliqui, quos inter Juenin, & Tournely, dixerunt, per quinque, vel quatuor priora secula Clericos caput non habuisse detonsum; quia eo signo facile dignosci, & ad mortem trahi a fidei persecutoribus potuissent. Neque enim necesse tunc erat ita amplam deferre tonsuram, aut nudatum gestare verticem, ut dignosci ab ethnicis Clerici possent, etsi quosdam tali deprehensos indicio minime dubitemus.

Ex dictis apparet, Tonsuram semper sphe-

ricæ fuisse figuræ, ac retulisse coronam. Hinc Toletana Synodus IV. anno 633. can 41. ait: *Omnes Clerici detonso superius toto capite, inferius solam circuli coronam relinquant*. De hujus autem coronæ significatione legendi sunt S. Bonaventura in 4. d. 24. p. 1. a. 1. q. 1. S. Thomas in suppl. q. 40. a. 1. & Catechismus Rom. in p. 2. c. 7. n. 14.

Hic insuper adnota, quod Orientales fere totum occipitium, & magnam sincipitis partem tondere soleant forcipe, non vero novacula, ne cute apparente, videantur similes rasorum, ac Sacerdotum Isidis, & Serapidis, qui omnino crines radebant; unde Hieronymus in c. 44. Ezechielis ait, non debere Sacerdotes incedere *rasis capitibus sicut Sacerdotes Isidis atque Serapidis, nec rursum comam demittere, nec ita ad pressum tondendum caput, ut rasorum similes esse videamur: sed in tantum capillos dimittendos, ut operta sit cutis*: quibus verbis non improbatur Clericalis Tonsura, ut nonnulli inscite dixerunt, sed Orientalium tonsura describitur.

At videndum modo est, an hæc Tonsura sit Ordo. Prosper Fagnanus, & quidam alii Canonistæ eam inter veros Ordines adnumerant, & Sacramentum esse contendunt; oppositum tamen fere omnes e Schola Theologi tenent, quorum & nos sententiam sectamur, ac ita probamus,

I. Concilia, præsertim Carthaginense IV, anno 398. Aquisgranense anno 816. Florentinum in Decreto unionis, ac Tridentinum in sess. 23. c. 2. dum singulos recensent Ordines, nullam Tonsuræ faciunt mentionem; imo Tridentinum in ejusdem sessionis cap. 6. de refor-

format. ab Ordinum numero illam expungit, inquiens: *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus, ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere.*

II. Nunc apud Græcos Tonsura non est verus Ordo, sed ritus quidam, quo initiandi Lectoratu tondentur in Clericos, invocato tantum Dei nomine, & nulla sacramentali forma prolata: de initiando enim in Lectorem Pontificale Græcorum inquit: *Signatur ter in capite, ac tondetur in forma crucis*. Jam vero præcedente in cap. diximus Ordinatum apud Græcos, si concessione Apostolicæ Sedis ad Latinorum ritum transeat, promovendum esse ad omnes omnino Ordines, quos ab Episcopo Græco non habuit, etiam ad Exorcistatum, quamvis jam fuerit ordinatus in Presbyterum. Atqui ad Tonsuram ordinandus non est. Hæc igitur non est Ordo.

III. Dum Ordo confertur spiritualis aliqua potestas traditur Ordinato, juxta Ordinis descriptionem a Magistro traditam, & a Theologis omnibus ubique receptam. Atqui nulla per Tonsuram spiritualis potestas initiato confertur, sed dumtaxat ad vacandum divino cultui deputatur, ita, ut *dicat divinas laudes cum toto ministrorum collegio; & ad hoc non præexigitur aliqua potestas Ordinis, sed solum quædam deputatio ad tale officium; & ideo non est ordo*, tonsura, *sed præambulum ad ordinem:* ita scribit S. Thomas in suppl. q. 40. a. 2.

His consonat etiam Seraph. Doctor in 4. d. 24. p. 1. a. 1. q. 2. scribens, *quod sicut in transeuntibus de uno statu ad alium præmittitur aliquod præparatorium, quod non ponit in statu,*

sed disponit; sic suscipientes ordinis sacramentum in quodam speciali statu inter fideles collocantur. Unde quemadmodum inter statum secularem, & religiosum medius est novitiatus, in quo nec secularis, nec religiosus est proprie, . . & sicut inter fideles, & infideles medii sunt catechumeni, qui tamen non sunt inter fideles compùtandi, . . Sic Clerici medii sunt, in quantum habent tonsuram inter laicos, & ordinatos: quia tamen signum istud omnibus est commune; ideo omnes Clerici nuncupantur, & confunditur nomen. Sicut ergo novitiatus non est religio, sed ad religionem disponit; & catechizatio non est baptismus, sed dispositio & præparatio; sic commune signaculum non est Sacramentum, nec Ordo, sed tantum dispositio. Eadem fere leges in Catechismo Rom. p. 2. c. 7. n. 13.

Opponunt autem 1. Innocentius III. cap. *Cum contingat*, Extra de ætate & qualit. Ordinandorum, inquit: *Per primam tonsuram juxta formam Ecclesiæ datam Clericalis Ordo confertur*. Deinde Tonsura initiatos aliquando *degradari* constat ex cap. *Degradatio*, de Pœnit. in VI. & ex Pontific. Romano, ubi 3. p. de forma degradat. in *degradatione* a prima Tonsura habetur: *Deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio, & privilegio Clericali*. Agitur etiam de eorum *degradatione*, qui Tonsura initiati sunt, in Constitutione Sixti V. quæ incipit: *Sanctum & salutare*, ibique *Clericalis character* tribuitur Tonsuratis.

Resp. Innocentium Ordinis nomen generaliter Ecclesiasticum significare gradum, quo Clerici laicis præponuntur: unde consulto ait, Cle-

Clericalis Ordo, non, *Ordinis Sacramentum*. Liquet insuper degradationem, non ab *Ordine*, prout Sacramentum & character est, qua ratione est prorsus indelebilis, sed ab officio, habitu, & privilegiis arcere, & ad communionem laicam redigere: de his igitur explicanda sunt quæ in degradationis formula, & in Sixti V. Constitutione leguntur; ubi characteris nomen non animi habitum, sed exteriorem notam, coronamque significat: nam & a Græcis ipsa capillorum detonsio Character tonsuræ vocatur.

Opponunt 2. Pontificem Clericos initiaturum deprecari Deum, ut his, *qui ad deponendum comas capitum suorum pro ejus amore festinant, donet Spiritum Sanctum*, necnon adhibere verborum formam, tum in incidendis capillorum extremitatibus, tum quoque in imponendo superpelliceo. Denique Tonsuratis aliqua spiritualis potestas datur, per quam Ecclesiasticis beneficiis donantur, & aliquando in Ecclesia Episcopalem jurisdictionem exercent, excommunicant, aliosque Clericos suspendunt; quod longe præstantius est, quam templorum aperire fores, pulsare cymbalum, urceolosque deferre. Erit ergo Tonsura verus Ordo, verumque Sacramentum.

Resp. quod si argumentatio adducta valeret, multiplicanda in immensum essent Sacramenta, cum omnis fere sacer ritus cum prece aliqua, & sub invocatione divinæ gratiæ peragatur: hoc enim modo benedicuntur Abbates, consecrantur Virgines, coronantur Reges, &c. Excommunicare vero, Clericosque punire, non ad Ordinis, sed ad ju-

risdictionis pertinet potestatem ; non enim est ministerium ad Eucharistiam speciali ratione respiciens. Lege S. Thomam in suppl. 3. p. q. 34. a. 3. & Ven. Scotum in 4. d. 24. q. unica.

CAPUT IV.

De Minoribus Ordinibus.

ORdinum distinctio in *minores*, *majoresque* notissima est. Illi quatuor sunt, nempe Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, & Acolythatus: isti vero sunt tres, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Idcirco autem hi *majores*, & *sacri* vocantur, quia propius ad altare accedunt, Eucharistiam conficiendo, aut conficienti proxime ministrando. At de hoc clarius infra.

Hoc in capite de minoribus Ordinibus sermonem aggredimur, quærimusque, an illi sint ritus, ac gradus ab Ecclesia instituti, ne statim Clerici ad sacra ministeria veherentur; an vero sint Ordines proprie dicti, veraque Sacramenta quæ gratiam conferant & characterem.

Propositio. Probabilior est opinio, quæ minoribus Ordinibus veram propriamque Sacramenti rationem attribuit. Ita cum S. Thoma, S. Bonaventura, & Ven. Scoto sentiunt omnes fere antiquiores Theologi, pluresque recentiores.

Pro-

Probatur. Non majores tantum, sed & minores Ordines a Conciliis dicuntur conferri ab Episcopo per *Ordinationem*: hoc autem nomine eadem Concilia veri Sacramenti collationem denotare videntur. Nam Carthaginense Concilium IV. tam canone 2. 3. & 4. in quibus de Episcopi, Presbyteri, & Diaconi ordinatione pertractat, quam proximis quinque, hac utitur phrasi; *Subdiaconus cum ordinatur*, *Acolythus cum ordinatur*, *Exorcista cum ordinatur*, *Lector cum ordinatur*, *Ostiarius cum ordinatur*: dum vero agit canone 10. de Psalmista, & deinde de consecratione Sanctimonialis, *Ordinationis* nomen haudquaquam usurpat. Ergo Concilium *Ordinationis* nomine non cujuscunque ministerii, aut gradus, & ritus collationem ac perfectionem intelligit, sed rem aliquam longe sublimiorem, veri scilicet Ordinis Sacramentum.

Florentinum quoque Concilium de Sacramentis differens, *Sextum*, inquit, *Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo*; ac recensitis rebus, quibus apud Latinos conferuntur Ordines majores, ait, *Et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem*. Definita pariter sacræ *Ordinationis* forma, illaque producta, per quam Sacerdotii Ordo confertur, subjungit, *Et sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur*. Sub generali itaque appellatione *Ordinis*, & *quidem Sacramenti*, non tantum sacros, sed minores etiam Ordines comprehendit.

Denique Concilium Tridentinum, quamvis adia-

adiaphoram hanc quæstionem definire noluerit, in hanc propendisse sententiam videtur indubium. Sessione enim 23. cap. 3. docet, Ordinem esse vere, & proprie Sacramentum, nec loquitur expresse de Sacerdotio, aut de Diaconatu, sed universim de sacra Ordinatione, *quæ verbis & signis exterioribus perficitur*. Deinde postquam can. 2. definivit, *præter Sacerdotium esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, & majores & minores, per quos velut per gradus quosdam in Sacerdotium tenditur*, in proximo canone, nulla limitatione apposita, statuit, *Ordinem sive sacram Ordinationem esse vere & proprie Sacramentum a Christo Domino institutum*. Ergo Concilium in singulis Ordinibus veri Sacramenti rationem videtur agnoscere.

Præterea Augustinus in lib. de bono conjug. c. 24. demonstrat vinculum nuptiale non solvi, etiamsi filii minime procreentur, exemplo Ordinationis, inquiens: *Quemadmodum si fiat Ordinatio Cleri ad plebem congregandam, etiamsi plebis congregatio non subsequatur, manet tamen in illis Ordinatis Sacramentum ordinationis; & si aliqua culpa quisquam ab officio removeatur, Sacramento Domini semel imposito non carebit*. Vides igitur Augustinum Sacramenti nomine inaugurationem Clericorum omnium insignire; nam & ejus ætate minores Ordines in usu fuisse constat ex præcitato Concilio Carthag. IV. cui S. Doctor interfuit.

Ex his insuper Augustini verbis infertur, per minores Ordines sacramentalem imprimi characterem, cujus respectu iterari non possunt. Et profecto nisi Sacramenta essent, ac nisi characterem imprimerent, sed solummodo gra-

gradus ac ministeria forent; per excommunicationem, aut depositionem penitus delerentur, atque absoluti, vel restituti in gradum pristinum, iterum ordinarentur; quod Ecclesiæ praxi repugnat. Hinc & in Pontificali Romano tit. *de Ordinibus conferendis*, inter ceteras Pontificum exhortationes in omnibus Ordinationibus faciendas hæc habentur: *Moneat Ordinandos, quod instrumenta, quibus character imprimitur, tangant.*

Huc accedit, quod in singulis Ordinibus adhibetur materia & forma, non qualiscumque, sed quæ exprimit ministerii potestatem, relate ad Sacramentnm Eucharistiæ: Singuli igitur veri Sacramenti participant rationem.

Tandem ex Benedicti XIV. Constitutione Græcus jam Presbyter ordinatus, veniens ad ritum Latinorum tenetur suscipere *Ordinem Exorcistatus*; & ex cap. *Sollicitudo*, dist. 3. n. 1. sive ex Rescripto Alexandri II. ad Episcopum Constantiensem, ordinatus ad Diaconatum, & Presbyteratum, *Subdiaconatus ordine postposito*, tenetur Subdiaconatum ipsum suscipere: Ergo inferiores Ordines, & Subdiaconatus non ob id instituti fuere, ut digniores tantum ac adulti ad Sacerdotium promoverentur, nec illo fungerentur neophyti & tyrones, sicuti recentiores quidam Theologi affirmarunt; sed habent illi suam præstantiam ac dignitatem, ob quam ratione ulla prætermitti non debent.

Objicies 1. Urbanus II. in Concilio Beneventano anno 1091. ait: *Sacros Ordines dicimus Diaconatum, & Presbyteratum. Hos siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse: super his solis præceptum Apostolicum habemus.* Ergo prio-

priorum quinque Ordinum additio ad Diaconatum & Presbyteratum non est divini, sed Ecclesiastici instituti; quod etiam asseruere nonnulli doctissimi Viri, ut puta Amalarius in lib. 2. de officiis Ecclesiasticis c. 6. Hugo a S. Victore lib. 2. de Sacram. p. 3. c. 13. Magister in 4. d. 24. &c.

Resp. Urbanum loqui de Ordinibus, qui speciali titulo *Sacri* dicuntur; nam cum illi antea duo essent, Diaconatus nimirum & Presbyteratus, ipse Subdiaconatum etiam ad talem dignitatem evexit; ut in sequenti cap. clarius apparebit.

Dici præterea potest in Ecclesiæ primordiis propter exiguum fidelium numerum omnium inferiorum Ordinum ministeria Diaconis fuisse commissa; quæ postea multiplicatis fidelibus distincta fuisse, & quidem antiquitus, apparet ex dictis supra in c. 2. Cumque separata collatio Subdiaconatus, & minorum Ordinum relicta fuerit Ecclesiæ dispositioni & arbitrio; idcirco Urbanus affirmat, quod de his *præceptum Apostolicum* non habemus.

Hoc denique in sensu exponi possunt quædam Veterum dicta, ac præsertim Sententiarum Magistri, qui citato in loco inter alia scribit, *Christum omnium septem ordinum officia in semetipso exhibuisse, & corpori suo, quod est Ecclesia, eosdem ordines observandos reliquisse; & qui digne ad eos accedunt, in ipsa spiritualis gradus promotione ampliorem gratiam percipere:* ac postremo subjungit: *Dicuntur hi ordines Sacramenta, quia in eorum perceptione res sacra, id est, gratia confertur, quam figurant ea, quæ ibi geruntur.*

Quæ superius dicta sunt, ex S. Bonaventu-

turæ doctrina firmantur, qui in 4. d. 24. p. 2. a. 2. q. 2. scribit, quod etsi in primitiva Ecclesia Presbyteratus tantum & Diaconatus extiterint, uti ex Scripturis apparet; alii tamen Ordines *implicite dabantur in impositione manuum, quoniam manus est organum organorum. Ratio autem quare non distinguebantur, erat propter paucitatem ministrantium, & propter paucitatem fidelium; ideo oportebat, quod omnia officia darentur uni. Nunc autem multiplicatus est divinus cultus: &c.* Eadem fere scribit Ven. Scotus in 4. d. 24. q. unica, ubi quoque fatetur, singulos Ordines a Christo fuisse institutos.

Objicies 2. Laici quandoque minorum Clericorum officia peragunt; nam pluribus in locis sunt Ecclesiarum janitores, luminaria accendunt, Missis inserviunt, &c. Non ergo ministeria isthæc Sacramentum ullum expostulant.

Resp. non omnia Ordinum officia talia esse, ut a laicis vel ab iis qui non sunt Clerici, exerceri omnino non possint. Nam & baptismus, cujus conferendi jus proprie habet Sacerdos, a quocunque conferatur, est validus; & aliquando potest licite a non Sacerdote, imo a laico quoque conferri. Ita similiter propter defectum vel negligentiam eorum qui ad hæc inferiora Ordinum officia proprie ordinantur, Ecclesia tolerat & interdum etiam probat ministeria laicorum.

Agendum modo superest de minorum Ordinum officiis, simulque monstrandum, quarum sensibilium externarumque rerum traditione singuli conferantur. Inter minores Ordines primus idemque infimus est eorum, qui Ostiarii Janitoresque vocantur. Horum munus est tem-

pli

pli claves habere, ejusque ostia claudere & aperire, ad divina dato campanæ signo Christianum populum convocare, infideles, excommunicatos, & Sacramentorum derisores arcere; Ostiarii etiam officium erat, uti Catechismus Rom. ait in p. 2. c. 7. n. 15. ad Missæ Sacrificium assistere, *curaturus ne quis propius, quam par esset, ad sacram aram accederet, & Sacerdotem rem divinam facientem interpellaret*. Denique ex antiquissima consuetudine hic Ordo clavium traditione confertur, ut constat ex canone 9. Carthag. Concilii IV.

Alter est Ordo Lectoris, cujus officium est, novi & veteris testamenti libros distincte recitare, cantare lectiones, & Catechumenis tradere prima fidei rudimenta. Olim quoque Lector de pulpito legebat præscriptam ab Episcopo Evangelii, vel alterius Scripturæ partem, quam deinde idem Episcopus populo exponebat. Ad ipsum etiam spectat benedicere panem, & omnes, fructus novos. Confertur hic Ordo traditione Codicis, in quo divinæ lectiones habentur.

Tertio loco veniunt Exorcistæ, ad quos juxta potestatem sibi in ordinatione collatam pertinet nomen Domini invocare, & manus imponere super energumenos, ac dæmones adjurare per nomen Domini, ut exeant aut a nocendo desistant. Ordinatur idcirco Exorcista traditione libri, in quo conscripti sunt exorcismi. Ad ipsum quoque pertinet, *dicere populo, ut qui non communicat, det locum, & aquam in ministerio fundere*: uti legitur in Pont. Romano.

Tandem ad Acolythos spectat ministros ma-

jo-

jores, Subdiaconos, & Diaconos in altaris ministerio affectari, eisque operam dare; unde & *Acolythi* dicti sunt, sive *Sequentes*, a Græco verbo ἀκολουθέω, *sequor*. Præterea, ut Catechismus Rom. citato in loco n. 18. scribit, *lumina deferunt, & asservant, cum Missæ Sacrificium celebratur, præcipue vero, cum Evangelium legitur; ex quo Ceroferarii alio nomine vocati sunt*, Vinum denique, & aquam ad Eucharistiam ministrant. Quapropter eorum Ordinatio peragitur porrectione candelabri cum candela extincta, & urceoli vacui, sub præscripta forma verborum.

CA-

CAPUT V.

De Subdiaconatu.

SUbdiaconus est Minister sub Diacono immediate constitutus, eidemque subserviens; quare illum Græci *Hypodiaconum*, & *Hypiretam*, idest *Subministrum*, appellant. Hujusce Ordinis occurrit mentio apud Cyprianum epist. 24. Epiphanium in expositione fidei, Cornelium in epist. ad Fabium Antiochenum, Athanasium in epist. ad Solitarios, & apud Laodicenum Concilium can. 21. Eliberitanum can. 30. Carthaginense IV. can. 5. &c.

Hunc Ordinem e Sacramentorum numero ii fere omnes expungunt, qui minoribus Ordinibus eandem denegant dignitatem. Verum si quæ in præcedenti capite diximus attendantur, probabiliter affirmandum videtur, etiam Subdiaconatum esse verum ac proprium Sacramentum. Dum enim Subdiaconus ordinatur, adhibentur materia, & forma, quibus potestas traditur tangendi, & ad altare deferendi vasa sacra, ac proxime Diacono ministrandi. Adest igitur sensibile signum spiritualem potestatem conferens Ordinato; adeoque adest verum Ordinis Sacramentum.

In eadem quoque Ordinatione, cum nunquam iteretur, character imprimitur; ideoque habetur sacramentalis effectus: Cumque unus Sa-

Sacramenti effectus, ubi non desit suscipientis dispositio, ab alio minime sejungatur, dicendum est, Subdiacono etiam gratiam in Ordinatione conferri, ut digne suo fungi possit officio.

Est insuper Subdiaconatus Ordo *sacer*, ac inter majores Ordines recensetur: inquit enim Tridentina Synodus sess. 23. cap. 2. *Subdiaconatus ad majores Ordines a Patribus, & sacris Conciliis refertur*. Sacer autem 1. dicitur, quia tribuit spiritualem facultatem propius, quam faciant minoribus initiati, inserviendi in ministerio altaris, in eodem collocandi oblationes, sacra vasa proprio, sibique commisso munere contrectandi. Hoc in sensu Subdiaconatus a sui institutione sacer, unusque ex majoribus Ordinibus semper fuit. Unde Doctor Angel. in suppl. q. 37. a. 3. scribit: *Ordo dicitur sacer dupliciter. Uno modo secundum se, & sic quilibet Ordo est sacer, cum sit Sacramentum quoddam. Alio modo, ratione materiæ, circa quam habet aliquem actum; & sic Ordo sacer dicitur, qui habet aliquem actum circa rem aliquam consecratam; & sic sunt tantum tres Ordines sacri, scilicet Sacerdotium, & Diaconatus, qui habent actum circa corpus Christi, & sanguinem consecratum; & Subdiaconatus, qui habet actum circa vasa consecrata.*

Dicitur præterea sacer Subdiaconatus propter solemnem cœlibatus professionem, amplioremque ejusdem Ordinis honorem: atque hoc in sensu sacer non semper ille fuit; sed primum dignitatis gradum sub Gregorio Magno obtinuit, quando iste Subdiaconis legem continentiæ, ac cœlibatus injunxit. Secundum

gradum assecutus est, cum Urbanus II. jussit, ut accedente Apostolica dispensatione, Subdiaconus in Episcopum eligi posset; nam antea non nisi ex Presbyterorum, & Diaconorum Ordine assumebantur Episcopi. Ad tertium denique dignitatis gradum evectus fuit, cum Innocentius III. privilegium istud Subdiaconis etiam sine dispensatione concessit. Lege cap. *Ante triennium* dist. 30. n. 1. cap. *A multis*, de ætate & qualit. & ord. præficiendorum, & cap. *Miramur*, de servis non ordinandis.

Quod si sacer Ordo eo in sensu sumatur, quod in Ecclesia jurisdictionem aliquam conferat, & principatum, Subdiaconatus non est inter sacros Ordines computandus. Patres enim in Ordine Hierarchico tantum Episcopos, Presbyteros, & Diaconos collocarunt. Ita Ignatius in Epist. ad Smyrnæos loquens de subordinatione, quæ inter Ecclesiæ ministros servanda est, inquit: *Laici Diaconis subditi sint, Diaconi Presbytero, Presbyteri Episcopo, Episcopus Christo, sicut ipse Patri.* Ubi, ut vides, nulla fit mentio Subdiaconorum. Idem colligitur ex Hieronymo in epist. ad Evangelum, & Augustino in epist. ad Valerium Hipponensem Episcopum. Inveniuntur etiam Conciliorum Epistolæ ad Episcopos, Presbyteros, & Diaconos directæ, in quibus proinde a sacro Principatu, & Ecclesiæ Hierarchia Subdiaconi excluduntur. Præterea in Constit. Apostolicis lib. 2. c. 16. lib. 7. c. 32. & lib. 8. c. 45. Presbyteris, & Diaconis, non autem Subdiaconis tribuitur regimen laicorum; quod pariter deducitur ex Tertulliano in lib. de fuga in persecut. c. 2. ex Optato Milevitano lib. 1. adversus

Par-

Parmen. &c. Ergo si Ordo sacer ita accipiatur, ut denotet Hierarchicum Ordinem, & iste idem sit, ac Ordo jurisdictionem includens, Subdiaconatus neque Ordo sacer, neque Hierarchicus dici potest.

Sed postremo jam de Subdiaconi officio breviter disseramus. Juxta igitur Pontificale Romanum ad Subdiaconum spectat, aquam ad altaris ministerium præparare, ministrare Diacono, pallas altaris & corporalia abluere, calicem & patenam in usum Sacrificii Diacono offerre, oblationes fidelium suscipere, & ex iis quantum satis est populo, in altari reponere, ac cavere, ne in Sacrario putridum aliquid remaneat. Ipse etiam Episcopo, & Sacerdoti aquam præbet, quum in Missæ Sacrificio manus abluunt. Olim insuper Catechumenis fidei rudimenta tradebat; nam Cyprianus in epist. 24. ad Clerum scripta testatur, Optatum a se *Hypodiaconum, & doctorem audientium* constitutum. Confertur hic Ordo traditione calicis & patenæ, uti colligitur ex Concilio Carthaginensi & Florentino: addunt Pontificalia traditionem etiam libri epistolarum; sed communis opinio est, Subdiaconos olim epistolam non legisse, sed vel Diaconos, vel Lectores; eamdemque traditionem ad Subdiaconatus substantiam minime pertinere.

CAPUT VI.

De Diaconatu.

Diaconus, Διάκονος, Græce, idem Latine est ac *Minister*, a verbo διακονέω, *ministro*. Hinc Diaconi etiam Levitæ vocantur, ex Levitico scilicet ministerio, quod veteris Testamenti Sacerdotio serviebat.

Diaconatus Ordinem inter vera & propria novæ Legis Sacramenta recenset communis Theologorum assertio non solum contra Novatores, sed & contra Durandum, qui in 4. d. 24. uni Sacerdotio Sacramenti dignitatem adscribit. In eandem quoque sententiam propendet Cajetanus in tomo 1. Opusculorum, & dubitanter hac de re loquitur Franciscus a Victoria Relectione 2. propos. 3.

Propositio. Diaconatus est verum legis Evangelicæ Sacramentum.

Probatur. Diaconatus, sive Diaconi Ordinatio est signum sensibile, quod justificantem gratiam ex Christi institutione producit: est igitur verum ac proprium Sacramentum. Probatur antecedens: Act. 6. ubi agitur de ordinatione septem Diaconorum, legitur v. 6. *Hos*, nempe septem viros, quos elegerant, *statuerunt ante conspectum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus*. Quibus profecto monstratur signum sensibile impositionis manus, ut

ma-

materia, & orationis, ut forma; simulque gratiæ indicatur effectus. Non enim Apostoli imponebant manus, & orabant, nisi ut illi, super quibus imponendo manus orabant, Spiritum Sanctum acciperent.

Quod autem signum illud ex Christi institutione descenderit, ipsum Apostolorum factum ostendit. Non enim illi ejuscemodi ritum usurpassent, nisi a Christo edocti fuissent; quorum exemplo insistens Ecclesia perpetuo sibi Diaconos ordinavit.

Deinde Synodus Tridentina in sess. 23. can. 4. ait: *Si quis dixerit, per sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum; ac proinde frustra Episcopos dicere, Accipite Spiritum Sanctum, ... anathema sit*. Atqui in Latina Ecclesia dum Pontifex Diaconum ordinat, ei manum imponens, inquit: *Accipe Spiritum Sanctum;* & in Ecclesia Græca etsi non imperativo, deprecativo tamen modo eadem verba dicuntur. Ergo per ordinationem Diaconi datur Spiritus Sanctus; ac proinde ordinatio illa est proprium *Sacramentum*, sicut etiam Hieronymus eandem appellat adversus Vigilantium paulo post initium. Idem denique demonstratur ex sacris Diaconorum officiis, de quibus inferius disseremus.

Objicies 1. Ex citato Actorum textu nihil potest pro sententiæ nostræ confirmatione concludi. Ibi namque Diaconi dicuntur electi ad profanum solummodo ministerium; scilicet, ut mensis præsiderent, & eleemosynas in viduas ac pauperes erogarent. Eo enim in cap. v. 2. ajunt Apostoli: *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis*. *Conside-*

rate ergo, fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, &c. Primi ergo Diaconi electi fuere dumtaxat, uti mensarum, viduarumque ministri. Unde Hieronymus in epist. 146. ad Evangelum ait: *Quid patitur mensarum & viduarum minister, ut supra eos tumidus se efferat, ad quorum preces corpus Christi, sanguisque conficitur?*

Resp. septem Diaconos fuisse quidem electos occasione murmuris Græcorum, iisque viduarum curam, mensarumque communium directionem fuisse commissam; at simul illos inauguratos fuisse ministros sacros, non tantum ex manuum impositione, & oratione monstratur, verum & ex eo apertissime constat, quod Apostoli ad Diaconorum officium non qualescunque fideles elegerint, sed viros industrios, aliorum testimonio probatos, & *plenos Spiritu Sancto, & sapientia*, ut legitur v. 3. Quare ex illorum numero Stephanus de præcipuis mysteriis tanta spiritus vehementia disputavit, ut ei resistere nemo potuerit. Philippus etiam Samaritanis, Eunucho, aliisque baptisma contulit, & Evangelium prædicavit; unde & sibi nomen Evangelistæ promeruit. Ceteri quoque, si forte Nicolaum advenam Antiochenum excipias, præclarum in Ecclesia Christi testimonium reddiderunt, uti ex Martyrologiis apparet. Tales itaque viros nequaquam credibile est ab Apostolis ita sollicite expetitos fuisse, ut unice mensarum ministerio, viduarumque curæ præessent; eo præsertim tempore, quo ad Christi fidem ubique disseminandam talibus viris vel maxime opus erat, neque deessent alii minus quidem docti, fideles tamen & industrii, qui possent tem-

temporalibus præponi negotiis.

Dicendum est itaque, primos Diaconos viduarum curæ præfectos, simul etiam sacros altaris fuisse ministros: idque insuper confirmatur ex eo, quod eleemosynæ viduis ac pauperibus distribuendæ, collectæ erant ex fidelium oblationibus, dum Sacrificium Eucharisticum immolabatur, die præsertim Dominica, uti colligitur ex 1. ad Cor. c. 16. Illarum ergo eleemosynarum œconomia demandanda iis erat, qui altaris ministerium exercebant.

Neque dictis obstant verba illa: *Non est æquum, &c.* Etsi enim mensarum ministerium a ministerio verbi, & oratione distinctum erat; non tamen unum alterum excludebat, sed utrumque simul Diaconi exequebantur. Nam ipsi quoque Apostoli, ut liberius orationi, & prædicationi vacarent, pauperum quidem curam commisere Diaconis, non ita vero, ut hanc a se penitus amoverent; uti constat ex Act. 11. & 12. ex epist. ad Gal. c. 2. ex epistolis ad Corinthios, &c. Quia igitur quotidiana pauperum cura non parum interturbabat subliminiora Apostolorum officia; idcirco illi penes se hujusce rei auctoritate retenta, administrationem, exterioremque occupationem Diaconis commendarunt.

At dices. Si sacrum etiam erat Diaconorum ministerium, cur Lucas in Actis illud expresse non memorat?

Resp. unicum Lucæ fuisse consilium, literis consignare occasionem, qua Diaconi ordinati fuerunt, non autem sacra illorum ministeria recensere, quæ ad historiam minime pertinebant, & quæ congruum erat infidelibus, & ca-

catechumenis occultare. Lege Cl. Estium in 4. d. 24. §. 18.

Tandem Hieronymus idcirco Diaconos viduarum, mensarumque ministros appellat, ut eorum superbiam, fastumque retundat, qui sese Presbyteris præferebant. Hos ergo monet, ut cogitent, qua primum occasione Diaconi fuerint constituti; non tamen asserit, quod in solo mensarum ministerio eorum verfetur officium: imo eadem in epist. subdit: *Et ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron, & filii ejus, atque Levitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi vendicent in Ecclesia Dei*. At Levitarum ministerium non erat profecto profanum.

Objicies 2. auctoritatem Trullanæ Synodi, quæ can. 16. ait: *Prædicti septem Diaconi non de iis accipiantur, qui mysteriis serviunt, . . . sed eos esse quibus fuit concredita ac tradita dispensatio communi eorum usui, qui tunc collecti fuerant*. Idem sentire videtur Chrysostomus hom. 14. in Acta ab eadem Synodo laudatus, & Œcumenius suis in eundem locum Commentariis.

Resp. quosdam Trullanæ, seu Quinisextæ Synodi canones nullius esse ponderis, cum a placitis moribusque Ecclesiæ tum Latinæ, tum Græcæ recedant; uti patet ex hoc ipso can. 16. in quo canon Neocæsariensis de septem tantum Diaconis ordinandis in Ecclesia quantumvis numerosa rejicitur. Nituntur præterea Trullani Patres falsæ verborum Chrysostomi interpretationi; cum S. Doctor dumtaxat affirmet, ad Ordinem Diaconatus non pertinere, uti primarium munus, pecuniarum administratio-

tionem, quandoquidem illas in Ecclesia CP. & alibi non Diaconi, sed Presbyteri dispensabant; additque in Ecclesiæ exordio nullum fuisse Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum *nomen*; *interea* tamen peractas fuisse illorum *Ordinationes*, donec formata paulatim Ecclesia suus unicuique gradus consisteret. Ut ergo erant ab initio quantum ad characterem, & *ordinem* Episcopi, ita erant & Diaconi: atque id Chrysostomus absque ulla ambiguitate testatur, hom. 11. in epist. 1. ad Timoth. Immo eadem hom. 14. in Acta scribit in sacra septem illorum *Ordinatione* fuisse *impositionem manuum*, *quæ hominis opus est*, *atque divinam operationem*. De Œcumenii vero sententia parum nihilque curamus.

Objicies 3. Cyprianus in epist. 65. ad Rogatianum ait: *Meminisse Diaconi debent*, *quoniam Apostolos*, *idest Episcopos & Præpositos Dominus elegit*; *Diaconos autem post ascensum Domini in cœlos Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui & Ecclesiæ ministros.* Non ergo Diaconatus est Sacramentum divinitus institutum.

Resp. S. Cyprianum unice affirmare, quod Christus per se immediate Diaconos minime ordinarit, sicuti eo modo in Apostolis ordinavit Episcopos. Et hac ratione quæ ampliorem Episcopalis Ordinis dignitatem supra Diaconatum ostendit, reprimit S. Doctor audaciam Diaconi cujusdam adversus Rogatianum Episcopum insurgentis.

Quod si tandem Diaconorum officia nosse volueris, reponemus ea plura esse, sed præcipue ad ipsos pertinere, ut Episcopis conciones habentibus præsto sint, & conficientibus

Sa-

Sacramenta ministrent, in Missæ sacrificio Evangelium legant, atque cum eorum, qui præsunt, facultate, prædicent, baptisma conferant, & Eucharistiam distribuant. Olim quippe dum usus Calicis obtinebat, illum Diaconi communicantibus porrigebant. Diaconorum autem Ordinatio in Ecclesia Latina peragitur impositione manuum Episcopi, & traditione libri Evangeliorum; apud Græcos vero manuum impositione, & porrectione flabelli, quo apud Orientales sacra dona in altari posita ventilantur. At flabellum, quod nulla verborum expressione porrigitur, sacramentalis materiæ rationem habere non potest.

CAPUT VII.

De Presbyteratu.

PResbyter, πρέσβυτερ, Græce idem eſt, ac Latine *Senior*; quod nomen aliquando ætatem, aliquando honorem dignitatemque ſignificat. Ita in Scriptura veteris Teſtamenti, & in Evangeliis vocabulum iſtud fere pro magiſtratu plebis accipitur, quod ea præfectura deferri plerumque ſoleat viris ætate provectis. In Actis autem & Epiſtolis Apoſtolicis Eccleſiaſticam denotat præfecturam, duplicemque ſignificationem habet, generalem unam, alteram ſpecialem. In generali acceptione comprehendit Epiſcopos, imo & ipſos Apoſtolos, ut patet ex 2. & 3. Epiſtola Joannis, & ex 1. Petri ult. ubi Petrus & Joannes *Seniores*, nempe *Presbyteros* ſe appellant. Item ad Titum 1. Presbyterum pro Epiſcopo ſumi, inde conſtat, quod cum v. 5. jubeat ei Paulus, ut conſtituat per civitates Presbyteros, v. 7. ſubdit: *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe*. Lege etiam Act. cc. 14. 15. & 20. item 1. ad Tim. 3. &c.

Specialis autem ejuſdem nominis acceptio ſumitur a Paulo in 1. ad Tim. 5. v. 17. *Qui bene præſunt Preſbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina*: & v. 19. *Adverſus Preſbyterum accuſationem noli recipere, &c.* Ubi agit Apoſtolus de

de Prebsyteris Episcopi judicio subjectis, agnoscitque Presbyteros honore dignos, in doctrina tamen minime laborantes; quod de Episcopis dici non potest. Sed & Jacobus cum in epistola sua c. 5. scribit, ad infirmum adducendos esse *Presbyteros Ecclesiæ*, simplices Presbyteros, & in speciali sensu intelligit, cum in una Civitate esse non possint plures Episcopi. In hac ergo speciali significatione nunc Presbyteri nomen accipitur, quæriturque, an Presbyteratus Ordo sit proprium legis Evangelicæ Sacramentum?

Propositio affirmativa est contra hæreticos.

Probatur. Ordo Presbyteratus est ritus sensibilis, qui ex divina institutione confert gratiam, tribuitque spiritualem potestatem: est igitur verum ac proprium Sacramentum. Probatur antecedens: Est ritus sensibilis, cum adsit ibi materia, sive illa sit instrumentorum porrectio, sive manuum impositio, sive utrumque, (de hoc enim infra tractabimus) neque desit verborum forma applicata materiæ: ergo.

Præterea Ordo iste gratiam sanctificantem ex divina institutione producit, ut constat ex dictis in hujus libri c. 1. cum contra Novatores ostendimus, sacram Ordinationem esse verum propriumque Sacramentum. Tribuit quoque potestatem conficiendi Eucharistiam, & remittendi peccata, & alia quædam Sacramenta administrandi: ergo &c.

Id insuper confirmatur Conciliorum Florentini, & Tridentini doctrina. Nam Florentinum, postea quam ait Ordinem esse *sextum* in Ecclesia *Sacramentum*, immediate de Presbytera-
tu

tu pertractat. Tridentinum quoque sess. 21. c. 1. ait institutos a Christo Sacerdotes, *cum dixit: Hoc facite in meam commemorationem*. Et sess. 23. c. 1. docet *esse in Ecclesia Dei visibile Eucharistiæ Sacrificium, & visibile pariter, ac externum Sacerdotium, quod a Domino Salvatore institutum est; atque Apostolis, eorumque successoribus in Sacerdotio traditam esse potestatem consecrandi, offerendi, & ministrandi corpus, & sanguinem ejus, necnon & peccata dimittendi, & retinendi*. Denique ejusdem sessionis can. 2. definit, Sacerdotium inter Ordines principem locum tenere, & in illud, tanquam in perfectiorem finem, tendere inferiores Ordines: canone autem 13. ferit anathemate affirmantes, *Ordinem, sive sacram Ordinationem non esse vere, & proprie Sacramentum, a Christo Domino institutum*.

Objicies. In Scriptura non legitur, Presbyteratum a Christo fuisse institutum: ergo &c. Probatur antecedens: Paulus ad Ephesios 4. v. 11. enumerans singula officia, quæ Christus instituit *in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi*, ait, ipsum dedisse *quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores*; quin de Presbyteris, sive Sacerdotibus ullam faciat mentionem aut hic, aut in 1. ad Cor. c. 11. ubi eadem fere dona recenset. Non ergo Christus in Ecclesia Presbyteratum instituit.

Resp. ex dictis, a Christo Presbyteratum, sive Sacerdotium institutum fuisse, cum Lucæ 22. concessit Apostolis facultatem conficiendi, & offerendi Eucharistiam, dicens: *Hoc facite*

in

in meam commemorationem. Paulus autem citatis in locis ordinaria, & Hierarchica Ecclesiæ ministeria non recenset; cum inter hæc nec sit Apostolatus, nec prophetia, nec gratia curationum, nec donum linguarum, quæ tamen ibi dinumerat; sed percenset dona, seu gratias gratis datas, quas tunc fidelibus in ædificationem Ecclesiæ passim Deus largiebatur, & identidem etiam modo aliquibus pro sua voluntate distribuit.

Quod si affirmare volueris, Paulum etiam de ordinario, & permanente in Ecclesia ministerio fuisse locutum; reponemus, ab illo Sacerdotium comprehensum fuisse sub generali nomine *Pastorum*, & *Doctorum*, per quos intelligi possunt Episcopi, Presbyteri, & Diaconi; de his enim tum Lucas in Actis, tum Paulus in suis Epistolis sæpe commemorant.

Denique Presbyterorum præcipua munia duo sunt, immolare Deo Sacrificium, & a peccatis absolvere; de quibus prolixe alibi differemus. Ordinantur vero Presbyteri apud Latinos non tantum impositione manuum, verum etiam porrectione calicis cum vino, & patenæ cum pane; quam porrectionem esse Ordinis hujus materiam docet in Instructione Armenorum Eugenius IV. Quoniam tamen Orientales Ecclesiæ materia hac non utuntur, variantque etiam in aliis Ordinibus conferendis, opus est, ut de sacrarum Ordinationum materia distincto capite paulo inferius pertractetur.

CA-

CAPUT VIII.

De Episcopatu.

EPiscopus, Ἐπίσκοπος Græce idem sonat, ac Latine *superinspector*, *speculator*, *visitator*, *superintendens*; ideoque hoc nomine apud profanos etiam Scriptores insigniti inveniuntur Reges, Præsides, ac Magistratus reipublicæ curam agentes. In veteri item Testamento is qui Levitis præerat, Episcopus appellabatur, ut legitur 2. Esdræ c. 11. v. 22. Petrus denique in epist. 1. c. 2. v. 25. etiam Christum Dominum dicit *Pastorem*, *&* *Episcopum animarum nostrarum*. Merito igitur qui in Ecclesiastica Hierarchia ceteris præponuntur, honestissimo amplissimoque Episcoporum nomine decorantur: uti enim inquit Augustinus in Psalmum 126. *Altior in Ecclesia locus positus est Episcopis, ut veluti in specula constituti, superintendant, & custodiant populum*. De illorum autem Ordinatione videndum modo est, an veram habeat Sacramenti rationem.

Propositio, Episcopatus, sive Episcopi Ordinatio verum est Sacramentum, & quidem a Presbyteratu distinctum, Ita cum Ven. Scoto in 4. d. 24. q. unica communiter recentiores Theologi contra quosdam Veteres arbitrantur.

Probatur. Præcipua Scripturæ testimonia, ex quibus Catholici contra Lutheranos ostendunt,

dunt, Ordinationem esse verum Sacramentum intelligenda sunt de Episcopali ordinatione; aut igitur ordinatio isthæc verum est Sacramentum, aut ex illis Scripturæ testimoniis contra Novatores demonstrari non potest, sacram Ordinationem esse verum Sacramentum: atqui posterius istud Tridentino Concilio, communique Orthodoxorum doctrinæ repugnat: ergo &c. Probatur antecedens: præcipui textus depromuntur ex 1. ad Tim. c. 4. v. 14. ubi de ejusdem Timothei ordinatione inquit Apostolus: *Noli negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii*; idest, *Collegii Episcoporum*, uti Chrysostomus, Œcumenius, Theophylactus, aliique interpretantur. Item ex verbis illis in 2. ad Tim. c. 1. v. 6. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, &c.* probat Tridentina Synodus sess. 23. c. 3. Ordinem esse verum Sacramentum, per quod gratia conferatur. Cum itaque hisce in locis nonnisi de Episcopali ordinatione loquatur Apostolus, dicendum est, &c.

Præterea in Consecratione Episcopi reperitur idonea Ordinis, & Sacramenti materies, idest impositio manuum consecrantis, & forma. Confertur etiam duplex Ordinis sacramentalis effectus, gratia scilicet, & character: & quantum ad gratiam attinet, hanc in Episcopi consecratione conferri, colligitur ex mox citatis Apostoli verbis, quæ insuper collationem gratiæ sensibili signo, idest impositioni manus adscribunt; proindeque illam ex opere operato produci, & sacramentalem gratiam esse demonstrant. Certum est etiam imprimi characterem, cum valeant ordinationes illorum Episcoporum,

qui

qui propter schisma, vel hæresim ab Ecclesia separantur, sicuti docet S. Augustinus in lib.2. contra epist. Parmeniani c. 13. aliisque in locis adversus Donatistas. Habent ergo Episcopi vi consecrationis suæ potestatem aliquam indelebilem, quam neque ob hæresis crimen amittunt: hujuscemodi vero potestas aut character est, aut characteris effectus; per quam etiam Episcopatus semel rite collatus, nunquam nova consecratione repetitur. Divina denique institutio patet ex Act. 20. v. 28. Ergo Episcopatui nihil eorum deest, quæ ad Sacramentum ordinis requiruntur.

Huc accedit, quod Episcopalis Ordinatio *Sacramenti* nomine aperte a Patribus decoretur, præsertim a Leone M. qui serm. 1. in die anniversario assumptionis suæ ad Pontificatum ait: *Cum hujus divini Sacerdotii Sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem curritur, nec quod caro & sanguis creavit, eligitur; sed cessante privilegio patrum, & familiarum ordine prætermisso, eos Rectores Ecclesia accipit, quos Spiritus Sanctus præparavit: ut in populo adoptionis Dei, cujus universitas sacerdotalis atque regalis est, non prærogativa terrenæ originis obtineat unctionem, sed dignatio cœlestis gignat Antistitem.*

Etiam Gregorius M. lib. 4. in 1. Regum c.5. semel ac iterum Sacramentum appellat unctionem, qua inaugurantur Episcopi, inquiens: *Qui in culmine ponitur, sacramenta suscipit unctionis. Quia vero ipsa unctio Sacramentum est, is qui promovetur, bene foris ungitur, si intus virtute Sacramenti roboretur.*

Præterea apud Augustinum in lib. 1. de a-

ctis cum Felice Manichæo legitur hunc illi dixisse: *Non tantum ego possum contra tuam virtutem, quia mira virtus est Gradus Episcopalis*. Ex quo recte infert Estius, hæreticis Catholicisque persuasum tunc fuisse, quod Episcopali Ordinatione insignis gratia conferatur.

Id insuper ex Pontificali Romano colligitur, ubi præscribitur, ut Consecrator, & qui ipsi assistunt alii duo Episcopi, manus imponant supra eum, qui in Episcopum ordinatur, ac dicant: *Accipe Spiritum Sanctum*.

Postremo ex dictis clara certaque consecutione descendit, Episcopatum esse Sacramentum a Presbyteratu omnino distinctum. Peculiari enim ritu, diversa consecratione, dispari ceremonia, propriisque materia, & forma perficitur; confertque ulterius potestatem ordinandi, chrisma conficiendi, & consignandi, quam Presbyter vi ordinationis suæ non habet.

Objicies 1. Ex communi Theologorum sententia septem dumtaxat Ordines numerantur: atqui si Episcopatus esset verus Ordo, ac proprium Sacramentum, Ordines essent octo, non septem.

Resp. Episcopatum ac Presbyteratum sub uno Sacerdotii Ordine comprehendi; quod idem est ac Sacerdotium (uti genus in species) in duos dispesci Ordines, quorum alter potestatem tradit Eucharistiam offerendi, alter vero excellentior confert auctoritatem ordinandi illos, qui Eucharistiam conficiunt immolantque. Hinc Tridentina Synodus sess. 23. cap. 2. dum septem enumerat Ordines, supremum non Presbyterorum appellat, sed *Sacerdotum*, Episcopos simul Presbyterosque complectens. Hinc

&

& nonnulli Veteres, ex quibus Optatus in lib. 1. n. 13. Episcopos *in primo*, Presbyteros *in secundo Ordine* constitutos appellant; extantque Theodosii, & Valentiniani leges, in quibus agitur *de secundis Sacerdotibus*. Ex quibus apparet, septenarium Ordinum numerum non augeri, etiamsi Episcopatus inter Ordines, & Sacramenta ponatur.

Ceterum non defuere, qui octo Ordines numerarunt; atque his consentire videntur Carthaginense Concilium IV. & Latina Græcaque Pontificalia de ordinandis Episcopis separatim agentia. Ajunt vero, recte vulgo septem Ordines recenseri, quia septem dumtaxat ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentum directe respiciunt; Episcopatus autem ad regendam Ecclesiam, creandosque Sacramentorum Ministros immediate refertur. Lege Estium in 4. d. 24. §. 28.

Objicies 2. Ea est Ordinum natura, ut unus sine alio inferiore collatus imprimat characterem, nec sit iterandus; ut constat de Presbytero, aut Diacono per saltum ordinatis, cap. *Sollicitudo* dist. 52. & cap. *Tuæ literæ* lib. 5. decret. tit. 29. Atqui ex communi Theologorum sententia nequit quis omisso Presbyteratu in Episcopum ordinari.

Resp. cum Estio citato in loco, quod in Ordinibus Sacerdotio inferioribus non confertur potestas alicujus operis, quod humanam virtutem omnem excedat: unde aliquando etiam non-ordinatis actiones illorum Ordinum committuntur. At in Sacerdotio talis potestas datur, quæ in Episcopatu non datur, nec tamen ea carere potest Episcopus; ideoque nemo

valet in Episcopum ordinari, nisi prius fuerit ordinatus Sacerdos: sicuti nemo confirmari potest, nisi prius fuerit baptizatus.

Objicies 3. Si Episcopatus ob ampliorem sui dignitatem esset Ordo, & Sacramentum a Presbyteratu distinctum, etiam Archiepiscopatus, Patriarchatus, & Papatus essent Ordines, & Sacramenta ab Episcopatu diversa; quod nemo dixit.

Resp. negando sequelam, quoniam in variis Episcoporum gradibus eadem est potestas Ordinis, ac sola jurisdictionis, dignitatisque diversitas. Unde Doctor Angel. in suppl. q. 40. a. 6. ad 3. ait: *Potestas Sacerdotis exceditur a potestate Episcopi, quasi a potestate alterius generis: sed potestas Episcopi exceditur a potestate Papæ, quasi a potestate ejusdem generis. Et ideo omnem actum hierarchicum, quem potest facere Papa in ministratione Sacramentorum, potest facere Episcopus. Non autem omnem actum, quem potest facere Episcopus, potest facere Sacerdos in collatione Sacramentorum. Et ideo quantum ad ea, quæ sunt Episcopalis ordinis, omnes Episcopi sunt æquales.*

Ex dictis denique confutata remanet Scholasticorum illorum opinio qui dixerunt, in Episcopali consecratione non imprimi distinctum characterem; sed ampliari dumtaxat, perfectioremque reddi characterem Ordinis Presbyteratus, & ad ea, quæ sunt Episcoporum, extendi. Si enim Episcopatus a Presbyteratu diversus est Ordo, diversumque Sacramentum; ergo diversus etiam per ipsum character imprimitur. Deinde quærimus quid importet illa Presbyteralis characteris extensio; estne reale aliquid, vel

vel dumtaxat relatio rationis? Primum dici non potest, tum quia realiter proprieque nequit extendi, quod partibus caret, uti est character spiritualem mentem informans; tum quia par virtus exigitur ad characterem reipsa extendendum, ac ad imprimendum novum: ergo si Episcopatus pristinum Presbyteratus characterem extendere valet, valet & alium recentem imprimere. Neque alterum dici potest; nam si potestas, quæ in Episcopatu confertur, est vera, realis, & a simplici Presbyteratus potestate distincta; ergo & Episcopalis character esse debet verus, realiterque distinctus.

Tandem ordinantur Episcopi impositione manuum, positione Codicis Evangeliorum supra caput, unctione ejusdem capitis ambarumque manuum, ac denique traditione Codicis Evangeliorum, baculi pastoralis, & annuli. Postremo cum illi ad regendam Dei Ecclesiam a Spiritu Sancto sint positi, ad eorum officium pertinet quidquid ad pascendum Christi gregem exigitur; nimirum ut doceant, ut Sacramenta omnia administrent, ut jurisdictionem exerceant.

CAPUT IX.

Ubi de Ordinis materia, & forma tractatur.

DIximus in lib. 24. c. 2. omnia novæ legis Sacramenta constare materia, & forma, sive re aliqua sensibili, & aliquibus verbis, quibus ad rem sensibilem accedentibus, perficitur Sacramentum: cum itaque Ordinatio novæ legis Sacramentum sit, patet & ipsam habere sensibile aliquid per modum materiæ, & aliquibus constare verbis, quæ formæ locum teneant, remque sensibilem ad rationem Sacramenti determinent.

Hinc Eugenius IV. in Instruct. Armenorum de Ordinis Sacramento sic loquitur: *Sextum Sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud, per cujus traditionem confertur Ordo, sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem: & similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma Sacerdotii talis est: Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: & sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur.*

At

At cum Græca Ecclesia in conferendis Ordinibus Hierarchicis, Episcopatu scilicet, Presbyteratu, & Diaconatu, solam manuum impositionem adhibeat, neque instrumentis utatur; idcirco Scholastici in assignanda essentiali Ordinum materia plurimum altercantur. Nonnulli enim illam in sola instrumentorum porrectione constituunt; uti putarunt Capreolus, Dominicus Sotus, Vasquez, & alii, ac Thomistæ præsertim multi, afferentes impositionem manuum ad Sacramenti quidem integritatem, non vero ad substantiam pertinere. Alii e contra Diaconatus, & Presbyteratus, & Episcopatus materiam locant in sola manuum impositione; instrumenta vero esse materiam accidentariam, aut integrantem existimant; quod tamen de aliis Ordinibus dici non potest, cum in Latina Ecclesia minores Ordines, & Subdiaconatus per instrumenta dumtaxat sine impositione manuum conferantur: hac in sententia sunt Juenin, Tournely, aliique plures ex recentioribus Theologis. Quidam postremo in eisdem Ordinibus duplicem materiam partialem agnoscunt; instrumentorum scilicet porrectionem, & impositionem manuum: ita sensere Petrus Soto, & Cardinalis Hosius, aliique a Bellarmino citati, quorum nos opinionem uti probabiliorem amplectimur.

Propositio 1. Probabiliter arbitramur, quod essentialis materia Episcopatus, Presbyteratus, & Diaconatus tum in instrumentorum porrectione, tum in manuum impositione consistat.

Probatur 1. pars ex relatis supra Eugenii verbis, ubi de Presbyteratu, & Diaconatu loquens Pontifex, essentialem illorum Ordi-

num materiam tradit; sicuti dum de aliis Sacramentis agit, non aliam materiam, nisi essentialem assignat. Deinde Pontificale Rom. in tit. *de Ordinibus conferendis* affirmat in traditione instrumentorum imprimi characterem; nam inter ceteras Pontificum exhortationes in omnibus Ordinationibus faciendas hæc habet: *Moneat ordinandos, quod instrumenta, quibus character imprimitur, tangant.*

Præterea illa est sacrorum Ordinum essentialis materia, quæ est sensibile signum, quo spiritualis potestas traditur Ordinato. Atqui signum illud est sacrorum instrumentorum porrectio, cui & additur forma verborum, *Accipe potestatem*, *&c.* Instrumentorum ergo traditio est sacrorum Ordinum essentialis materia. Lege S. Thomam in suppl. q. 37. a. 5. & S. Bonaventuram in 4. d. 24. p. 2. a. 1. q. 4.

Hinc opinamur, ad essentialem Episcopalis Ordinis materiam non pertinere solam manuum impositionem, verum & traditionem codicis Evangeliorum cum verbis adjunctis: *Accipe Evangelium*, *& vade*, *prædica populo tibi commisso*, *&c.* Per hoc enim sensibile signum traditur Ordinato spiritualis potestas Evangelium prædicandi, quæ ita Episcoporum propria est, ut nullus alius, nisi de illorum licentia, valeat prædicare. Lege Synodum Tridentinam in sess. 5. de reformatione c. 2.

Probatur 2. pars. Scriptura dum loquitur de Ordinationibus Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, semper dicit eas per manuum impositionem fuisse peractas; ut constat ex Act. 6. v. 6. Act. 13. v. 3. 1. ad Tim. 4. v. 14. & 2. ad Tim. 1. v. 6. in quibus etiam posterioribus

bus locis vis conferendi gratiam eidem impositioni tribuitur. Atqui ejusmodi vis convenire non potest ritui, qui accidentalis sit, & ad Sacramenti substantiam nulla ratione pertineat. Ergo manuum impositio saltem uti pars spectat ad essentialem Hierarchicorum Ordinum materiam, cum sit signum gratiæ, & characteris efficiens: idque tenemur firmissime afferere quicunque adversus hæreticos dicimus sacræ Ordinationis Sacramentum ex Paulinis Epistolis demonstrari.

Patres insuper, Romanique Pontifices vim gratiæ productivam manuum impositioni passim attribuunt. Vide Ambrosium in lib. de Dignit. Sacerd. c. 5. Hieronymum in c. 58. Isaiæ, Augustinum lib. 5. de Bapt. c. 20. necnon Innocentium I. epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ c.3. Leo M. epist. 87. ad Episcopos Mauritaniæ, &c.

Accedunt quoque Concilia, ac præsertim Carthaginense IV. quod can. 2. 3. & 4. disertis verbis affirmat, Episcopos, Presbyteros, ac Diaconos per impositionem manuum ordinari; & Tridentinum sess. 14. de Extrema Unctione cap. 3. docens, quod ejusdem Sacramenti ministri sint *aut Episcopi*, *aut Sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem manuum presbyterii*.

Propositio 2. Materia Subdiaconatus, & minorum Ordinum est instrumentorum porrectio.

Probatur ex Pontificali Romano, quod quidem referens Ordinationem Subdiaconorum, inferiorumque Clericorum solam instrumentorum porrectionem sine manuum impositione commemorat; idque juxta ritum jam in Carthagi-

ginensi Concilio IV. cap. 5. præscriptum: *Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, patenam de manu Episcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum.* Apud Orientales tamen non majores tantum Ordines, verum & Hypodiaconatus, & Lectoratus manuum impositione conferuntur.

Objicies 1. contra 1. propos. Scriptura, & Patres de instrumentorum traditione nihil affirmant, sed eam progressu temporis sola injunxit Ecclesia. Atqui Ecclesia circa Sacramentorum materias innovare nil valet. Instrumentorum ergo traditio est ceremonia tantum accidentalis, neque ut pars pertinet ab substantiam Sacramenti.

Resp. juxta non improbabilem opinionem quam exposuimus in lib. 24. c. 2. non omnium Sacramentorum materias fuisse a Christo in specie determinatas, ut aquam in Baptismo, & panem ac vinum in Eucharistia: sed quorundam Sacramentorum materias determinavit ille dumtaxat in genere, relinquens Ecclesiæ facultatem aliquid addendi, quod ad magis explicite significandum easdem materias limitaret. Ita se gessit Christus in constituendo Episcopatu, Presbyteratu, & Diaconatu, quorum materia est utique manuum impositio; sed ut hæc determinaretur ad istam potius speciem Ordinis, quam ad aliam, permisit Ecclesiæ, ut posset signum aliud magis expressivum adjungere. Latina autem Ecclesia instrumentorum porrectionem adjunxit, per quam expressius significatur potestas Ordinato collata. Id illustrare nonnulli solent exemplo Sacramenti Matrimonii, cujus materiæ, nempe contractui, Ec-

Ecclesia quasdam addidit solemnitates, sine quibus antea erat, nunc vero non est sufficiens Sacramenti materia.

Objicies 2. Eugenius IV. in laudato Decreto de Ordinis materia differens, instrumentorum traditionem assignat, de manuum vero impositione ne verbum quidem apponit. Ergo hæc in Latina saltem Ecclesia ad Ordinis materiam omnino non pertinet.

Resp. idcirco Eugenium de sola instrumentorum traditione fuisse locutum, quia Armenos docere voluit, non tantum impositionem manuum, quod jam illi sciebant, sed etiam instrumentorum traditionem in Ecclesia Latina ad Ordinis essentiam pertinere; sive, quod idem est, affirmare voluit Pontifex, porrectionem instrumentorum in Latina Ecclesia ad essentiam Ordinis spectare, cum ad id in Ecclesia Orientali dumtaxat spectet manuum impositio.

Objicies 3. Juxta Pontificale Romanum ter manus imponuntur in Ordinatione Presbyteri; primo videlicet, quum Episcopus utramque manum ponit super caput Ordinandi, nihil dicens; quod & faciunt post illum Sacerdotes omnes adstantes: secundo dum & Pontifex, & Sacerdotes simul dexteras super Ordinandos tenent extensas, Pontifex autem dicit orationem illam, *Oremus, fratres charissimi, &c.* tertio, quando in fine Missæ impositis super Ordinatum ambabus manibus inquit Episcopus, *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, &c.* Atqui prima manuum impositio esse non potest substantialis materia, cum nulli verborum formæ jungatur, neque priscis seculis obtinuerit, neque modo in usu sit in Græ-

Græca Ecclesia. Ultima etiam manuum impositio esse nequit materia substantialis, cum Presbyteri ante oblationem & consecrationem Eucharistiæ sint ordinati. Oportet igitur, ut materia Presbyteratus apud Latinos in secunda impositione manuum statuatur. At oratio, quæ huic manuum impositioni conjungitur, apud Latinos rationem formæ non habet; cum sit nuda divini auxilii pro proxima Ordinatione precatio; quod facile tum ex ejusdem orationis lectione dignoscitur, tum ex subsequentibus rubricis, in quibus usquedum instrumenta tradantur, adstantes *Ordinandi* dicuntur; porrectis autem instrumentis, & pronuntiata ea forma, *Accipe potestatem*, *&c.* ubique *Ordinati* vocantur. Sola ergo instrumentorum traditio est essentialis sacri Ordinis materia.

Resp. in Ordinatione Presbyteri duplicem conferri potestatem; unam, eandemque præcipuam, supra corpus Christi verum, qua Eucharistiam conficere, & Sacrificium corporis, & sanguinis Domini potest offerre. Altera est potestas supra corpus Christi mysticum, qua potest a peccatis absolvere. Materia adæquata Ordinationis Presbyteri, quatenus potestatem primam confert, consistere videtur in secunda manuum impositione, prout conjuncta moraliter est cum instrumentorum porrectione, & cum forma verborum, *Accipe potestatem offerendi sacrificium*, *&c.* ita nimirum, ut manuum impositio sit materia inchoans Ordinationem; instrumentorum vero traditio, *quibus* juxta Pontificale Romanum *character imprimitur*, sit materia complens, verbisque perficiens Sacramentum.

Ma-

Materia autem Ordinationis Presbyteri, prout potestatem tribuit absolvendi, est ultima manuum impositio; forma vero sunt verba, *Accipe Spiritum Sanctum, &c.* Unde consequitur, quod Ordinatio Presbyteri in Latina Ecclesia quasi duplici Sacramento perficitur; quorum primum significat, efficitque gratiam, & characterem Presbyteri, ut Sacerdotis; secundum vero significat, & efficit gratiam, ac characterem Presbyteri, ut Judicis in foro interno: hæc autem partialia Sacramenta perficiunt integrantque unum totale Ordinis Sacramentum.

Et sane quando Episcopus Sacerdoti manus imponens, inquit, *Accipe Spiritum Sanctum*, habetur signum visibile efficax gratiæ, & distinctum ab eo, quo instrumenta tradens, ait, *Accipe potestatem, &c.* Hinc Synodus Tridentina in sess. 23. can. 4. anathemate ferit eos, qui dicunt, *per sacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra Episcopos dicere, Accipe Spiritum Sanctum*. Præterea duæ illæ potestates consecrandi, & absolvendi, licet una supponat aliam, sunt valde diversæ, cum earum actus *genere* distinguantur: ergo neutra aliam ita complectitur, ut dum prior confertur, conferri & altera censeatur: ergo per distinctam formam & materiam conferuntur, distinctoque charactere subsistunt: proindeque ultima manuum impositio concurrit uti materia ad constituendum partialiter Presbyteralis Ordinis Sacramentum.

Quæ tandem diximus, Subtilis etiam Doctoris calculo roborantur; scribit enim ille in 4. d. 24. q. unica: *In Sacerdotio videtur pro-*

ha-

babile, quod ibi sint duæ formæ partiales, in quarum altera confertur potestas conficiendi Eucharistiam; in reliqua potestas absolvendi in pœnitentia: & istis conjunguntur duæ materiæ, hoc est, duo signa visibilia propria; formæ primæ traditio calicis, & patenæ cum hostia: Accipe potestatem celebrandi, &c. *secundæ formæ impositio manus Episcopi super caput:* Accipe Spiritum Sanctum: *ut sic Episcopus concorditer agat summo Episcopo Christo, qui prius contulit potestatem Apostolis conficiendi, quam absolvendi*. Scribit insuper in 4. d. 19. q. unica: *Quod sicut sunt duæ potestates, ita duo characteres: & uterque imprimitur in signo proprio sensibili significante illud invisibile: utpote primus in datione calicis cum illis verbis*, Accipe potestatem celebrandi, &c. *secundus in impositione manuum, cum illis verbis*, Accipe Spiritum Sanctum, &c.

Denique cum in Diaconatus, & Episcopatus collatione non inveniantur duæ illæ tam diversæ potestates, quæ in Presbyteratu relucent; idcirco non nisi unicum in eis characterem admittimus, quem imprimi arbitramur per manuum impositionem moraliter cum instrumentorum porrectione conjunctam.

CA-

CAPUT X.

Agit de ejusdem Sacramenti Ministro.

QUarto Ecclesiæ seculo Aerius ægre ferens, quod Episcopatum, quem anxie ambiebat, obtinere non posset, inter errores alios affirmavit, nullum Episcopos inter Presbyterosque versari discrimen, utrosque Ordine ac dignitate pares esse, ac tandem utrisque ordinandi munus ex æquo competere. Contra hunc errorem, quem posteriores aliis adoptarunt hæretici, sit

Propositio 1. Solus Episcopus jure divino est ordinarius hujus Sacramenti Minister.

Probatur ex Scripturis, quæ non alii, quam Apostolis, eorumque successoribus, Episcopis nempe, jus tribuunt ordinandi. Ita Act. 6. ordinarunt Apostoli septem Diaconos. Paulus & Barnabas Act. 14. per plures Ecclesias Presbyteros constituerunt. Item Paulus in 2. ad Tim. 1. v. 6. testatur eundem Timotheum per impositionem manuum suarum fuisse ordinatum: & in epist. 1. c. 4. v. 14. *Noli*, inquit, *negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii*: ubi Presbyterii nomine Episcoporum cœtum intelligit, uti exponunt fere omnes Interpretes, ac Græci præcipue. Denique idem Apostolus in 1. ad Tim. 3. & 5. & ad Tit. 1. eis

eis tanquam Episcopis declarat, quosnam debeant ordinare, monetque, ne cuiquam cito manus imponant, idest, non prius quam eorum vita, moresque probaverint.

Hanc præterea veritatem SS. Patres perpetuo tradiderunt. Hos inter Chrysostomus hom. 11. in epist. 1. ad Tim. de Episcopis ait: *Sola ordinatione superiores illi sunt, atque hoc tantum plus quam Presbyteri habere videntur.* Idem asserit & Hieronymus in epist. ad Evangelum: *Quid facit Episcopus, excepta ordinatione, quod presbyter non faciat?* Tandem Epiphanius hær. 56. Aerium confutans, hæc inter alia scribit; *Quinam vero fieri potest, ut is Presbyterum constituat, ad quem creandum manuum imponendarum jus nullum habeat?*

Hujus insuper rei rationem proferens S. Bonaventura in 4. d. 25. p. 1. a. 1. q. 1. inquit: *Quia Ordo potestas est, sive in Ordine potestas traditur; ideo ab eo debet tradi, qui potestatem habet, & inquantum habet potestatem. Posse autem gradus distribuere, & conferre non est cujuslibet potestatis, sed ejus, qui in potentia supereminet, sicut patet etiam in regimine curiæ secularis...*

Alia ratio est: quia si passim omnibus esset concessum, tot admitterentur ad Ordines, quod non servaretur ordo, immo potius generaretur confusio: & ideo dispositum est Dei consilio, quod solis Episcopis Ordinum dispensatio, & aliorum perfectorum, ut consecratio Abbatum, Monialium, & Ecclesiarum, & consimilium concedatur. Lege etiam S. Thomam in suppl. q. 38. a. 1.

Bene ergo recteque Synodus Tridentina in sess.

seff. 23. can. 7. taliter definivit: *Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi, & ordinandi, vel eam quam habent, illis esse cum Presbyteris communem, .., anathema sit.* Hanc quoque doctrinam exposuerat in ejusdem seff. cap. 4.

Objicies. Presbyter ordinario jure potest corpus Domini consecrare; ad quod, uti ad majus ac principale, Ordo refertur: ergo multo magis potest ad munus consecrandi aliquem ordinare.

Deinde Presbyteri una cum Episcopo manus illis imponunt, qui ad Presbyteratus Ordinem assumuntur: ergo ordinandi potestas non minus Presbyteris competit, quam Episcopis.

Resp. ad 1. cum S. Thoma in loco citato ad 4. quod *quamvis Sacramentum Eucharistiæ sit maximum Sacramentum in se, tamen non collocat in aliquo officio, sicut Ordinis Sacramentum.* Collocare autem in officio ad eum spectat, qui habet *eminentiam dignitatis*, ut ait S. Bonaventura. Denique Spiritus Sanctus, prout voluit, singulis sua dona divisit: illudque effatum, *Qui potest majus, potest & minus*, tunc valet, quum *majus includit illud minus, ut ferre duos modios includit unum: non sic est in proposito:* inquit idem Seraph. Doctor in loco citato.

Ad alterum. Ritus, quo in ordinatione Presbyteri una cum Episcopo Presbyteri alii manus imponunt, est pura ceremonia non pertinens ad ordinationis essentiam, sed demonstrans consensum, societatemque initam cum Presbytero recens electo. Hinc Presbyteri qui in

in ordinatione manus imponunt, formam non proferunt: ergo ordinationis Ministri esse dicique non possunt.

Propositio 2. Simplex Sacerdos ex Romani Pontificis dispensatione potest esse extraordinarius quorumdam Ordinum Minister.

Et 1. quod minores Ordines possint a simplici Presbytero ex Romani Pontificis commissione conferri, ex praxi ubique recepta evidenter ostenditur. Nam Cardinales non Episcopi in propriis Ecclesiis minores Ordines subditis suis conferunt ex consuetudine a Summo Pontifice approbata. Quo etiam privilegio fruuntur Abbates, dummodo *Presbyteri sint, & ab Episcopo juxta morem Abbatum præficiendorum fuerint benedicti*; prout can. 14. anno 787. declaravit Nicæna II. sive VII. Synodus Œcumenica. Eundem canonem laudavit, confirmavitque iisdem conditionibus Innocentius III. in rescripto ad Rothomagensem Archiepiscopum, quod extat in 1. Decretal. tit. 14. cap. *Cum contingat*. Ac postremo Tridentina Synodus sess. 23. de Reform. cap. 10. privilegium illud Abbatum supponit, districte prohibens, ne in posterum Abbates ipsi, aut alii quomodolibet cuiquam, qui non sit regularis sibi subditus, Tonsuram, vel minores Ordines conferant.

Certum est insuper ex eadem concessione posse Subdiaconatum a simplici Sacerdote conferri. Nam Gelasius I. in epist. 5. ad Episcopos Lucaniæ c. 6. monet Chorepiscopos, ut meminerint, *nulla sibi ratione concedi, sine Summo Pontifice, Subdiaconum, aut Acolythum jus habere faciendi*: accedente igitur ea permis-

miſſione fas eſſet Presbytero conferre Subdiaconatum; quod etiam colligitur ex Meldenſi Concilio anno 845. can. 44.

Sed dices. Subdiaconatus, & minores quoque Ordines juxta opinionem noſtram vera ſunt Sacramenta; ergo ſi Sacramentum Ordinis eſt conferendum ab iis, qui per characterem Epiſcopatus poteſtatem acquirunt, neque Subdiaconatus, neque minores Ordines conferri poſſunt a ſimplici Sacerdote, quacunque etiam ſuppoſita facultate.

Reſp. non repugnare, quod aliquis per characterem Epiſcopalem conſtituatur hujus Sacramenti ordinarius Miniſter; ſimulque per characterem Presbyteratus quandam habeat aptitudinem, per quam, accedente Sedis Apoſtolicæ privilegio, valeat ordinare; ea ferme ratione, qua alibi diximus poſſe Presbyterum ex Romani Pontificis delegatione confirmare, & chriſma conficere; quanquam ad poteſtatem Ordinis Epiſcopalis ordinario id jure pertineat.

Nonnulli inſuper arbitrantur, quod poſſit Pontifex collationem etiam Diaconatus ſimplici Sacerdoti committere; idque conceſſum aſſerunt ab Innocentio VIII. anno 1489. Joanni Abbati Ciſtercii Diœceſis Cabilonenſis, & Abbati quatuor Monaſteriorum, quæ *poſt*, *&* *immediate per dictum Monaſterium fundata erant*. Iſtud vero privilegium germanum eſſe prolixe ſolideque demonſtrat Cl. P. Berti in lib. 36. c. 13. §. 4. ubi conſimile privilegium FF. Minoribus in India conceſſum ex plurium Scriptorum teſtimonio narrat.

Quod autem ad Presbyteratum pertinet, communior omnium fere Theologorum ſen-

tentia docet, non posse collationem ejus a Rom. Pontifice simplici Presbytero delegari: Cujus rei hanc rationem passim adducunt, quod neque ex Scripturis, neque ex Conciliis, neque ex Patribus, neque ex Ecclesiastica historia momentum ullum proferri possit, quo a simplici Presbytero Presbyteros alios ordinatos fuisse probetur. Neque obest, quod aliquando Chorepiscopi Presbyteros ordinaverint, ut colligitur ex canone 10. Antiocheni Concilii; nam Canon ille non de Chorepiscopis omnibus loquitur, sed de iis, qui *ut Episcopi consecrati erant*. Demonstrarunt enim Hallier, De Marca, Morinus, aliique plures doctissimi Viri, nonnullos ex Chorepiscopis Episcopali consecratione fuisse insignitos.

Manifestum denique est, Episcopatum a solis Episcopis posse conferri. Ratio enim, quam nuper de Presbyteratu tetigimus, a fortiori tenet, dum de Episcopatu differitur. Theologi etiam illi, & Canonistæ nonnulli, qui docent posse Presbyteros conferre Ordines, etiam sacros, ea utuntur ratione, *quod Papa delegante Ordinatus possit conferre Ordinem, quem habet*, ut inquit Glossa in caput, *Manus quoque*, de Consecrat. dist. 5. & in cap. *Pervenit*, dist. 95. quare in istorum quoque sententia, qui Episcopatu carent, illum conferre non possunt.

Hic insuper notandum est ad consecrationem Episcopi requiri, ut tres, aut duo saltem intersint Episcopi. Id demonstratur ex innumeris Conciliorum canonibus; imo horum aliqui septem, aliqui duodecim Episcopos, aliqui etiam conventum omnium provinciæ Episcoporum ad solemniorem Electorum inaugura-

tio-

tionem videntur exigere. In Romana tamen Ecclesia ex antiquo more tres Episcopi Electum ordinant. Hæc enim praxis tam altas tertio seculo radices egerat, ut referente Cornelio in epist. ad Fabium apud Eusebium lib. 6. H. E. c. 43. Novatus Episcopatum rapere cupiens, tres Episcopos Romam advocaverit, ut ab iis temulentis inani manuum impositione crearetur Episcopus.

Putarunt aliqui plurium Episcoporum præsentiam ad ordinationem Electi non solum requiri, ut Ordinatio sit legitima, & canonica, verum etiam ut illa sit valida. At alii oppositum sentiunt, momentis innixi minime contemnendis, quæ legere Candidati poterunt apud Berti, Gotti, aliosque Theologos post S. Bonaventuram in 4. d. 25. p. 1. a. 1. q. 1.

Postremo ex Tridentino Concilio in sess. 23. de reformat. c. 8. notamus, unumquemque a proprio Episcopo ordinandum esse: *Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus permittatur; nisi ejus probitas, ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur: si secus fiat; Ordinans a collatione Ordinum per annum, & Ordinatus a susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus.*

CAPUT XI.

Quod ab Episcopis hæreticis, vel schismaticis, vel crimine quolibet pollutis valide Ordines conferantur.

Licet ex dictis in lib.24. c.12. & in lib.25. c. 7. liquido concludatur, quod Episcopi hæresi, schismate, aut scelere quocunque polluti valide ordinent, si cum debita intentione legitimam materiam, ac formam adhibeant; hac tamen de re paulo nunc prolixius, distinctiusque tractandum est.

Quatuor olim circa quæstionem istam opiniones fuere, quas post Magistrum in 4. d. 25. enumerat S. Thomas in suppl. q. 38. a. 2. *Quidam enim dixerunt, quod hæretici, quamdiu ab Ecclesia tolerantur, habent potestatem Ordines conferendi, non autem postquam fuerint ab Ecclesia præcisi, similiter nec degradati, & alii hujusmodi... Alii dixerunt, quod præcisi ab Ecclesia, qui in Ecclesia Episcopalem potestatem habuerunt, retinent potestatem alios ordinandi, & promovendi, sed promoti ab eis hoc non habent... Alii dixerunt, quod etiam præcisi ab Ecclesia possunt Ordines conferre, & alia Sacramenta, dummodo formam debitam, & intentionem servent, & quantum ad primum effectum, qui est collatio Sacramenti, & quantum ad ulti-*

timum, qui est collatio gratiæ... Alii dicunt, quod vera Sacramenta conferunt, sed cum eis gratiam non dant, non propter inefficaciam Sacramentorum, sed propter peccata recipientium ab eis Sacramenta contra prohibitionem Ecclesiæ.

Hanc postremam opinionem, quam rejectis tribus aliis veram esse affirmat Doctor Angelicus, cui consonat Doctor quoque Seraphicus in 4. d. 25. p. 1. a. 1. q. 2., secuti sunt postea omnes Scholæ Theologi, si unus, vel alter excipiatur, & hac nostra ætate nemo unus ab ea dissentit.

Propositio. Episcopi hæretici, aut schismatici, aut quocunque scelere infecti, aut censura qualibet innodati valide Ordines administrant.

Probatur. Prædicti Episcopi haudquaquam amittunt potestatem, quam in Ordinatione acceperunt: hæc enim vel est ipse character Episcopalis, vel inseparabiliter cum illo conjungitur: ergo sicut hæresis, schisma, crimen quodlibet, & censura potestatem consecrandi non adimit, ita neque potestatem adimit ordinandi: ergo si cum debita intentione Episcopi hæretici, schismatici, &c. præscriptam materiam, formamque adhibuerint, valide ordinabunt; etiamsi ab Ecclesia fuerint præcisi, aut a præcisis ipsi fuerint promoti. Lege S. Thomam, & S. Bonaventuram in locis supra citatis.

Idem quoque probatur ex innumeris Ecclesiæ definitionibus, quibus Reordinationes fieri omnino prohibitum est. Ita Carthaginensis III. Synodus anno 397. can. 38. decrevit: *Non liceat fieri Rebaptizationes, & Reordinationes, quod etiam in Capuensi plenaria Synodo videtur*

statutum. Hæc est Capuana Synodus sub Siricio celebrata anno 389. Idem denique statutum est a Florentino Concilio in Decreto unionis, & a Tridentino in sess. 7. can. 9. & in sess. 23. can. 4.

Augustini præterea auctoritate thesis ista firmatur. Ille enim tam de Baptismo, quam de Ordine scribit in lib. 2. contra epist. Parmeniani c. 13. *In Catholica utrumque non licet iterari:* & in lib. 1. de Bapt. c. 1. *Sicut baptizatus, si ab unitate recesserit, Sacramentum baptismi non amittit, sic etiam ordinatus, si ab unitate recesserit, Sacramentum dandi baptismi non amittit, &c.* Legendi sunt etiam Hieronymus in dialogo contra Lucifer. Gregorius lib. 2. epist. 46. aliique Patres.

Perpetuus denique Ecclesiæ consensus validas ostendit præfatorum Episcoporum ordinationes Ephesina enim Synodus in Decreto, quod consequitur sextum canonem, recipiendos esse sancivit Messalianos hæreticos, ea conditione, *ut si Clerici fuerint, maneant Clerici; si laici, ad communionem admittantur*. In Sedes quoque suas Toletana I. Synodus anno 400. restituit Symphosium, Dictinium, & Anterium Episcopos, posteaquam Priscillianistarum hæresim ejurarunt. Item in VII. Generali Synodo anno 787. act. 1. lecti fuerunt Canon VIII. primæ Nicænæ Synodi, diversæ S. Basilii, S. Cyrilli Alexandrini, & S. Athanasii epistolæ, necnon Ephesinæ Synodi Canones, quibus definitur solos hæreseon principes perpetuo ab Ecclesiasticis honoribus esse dejiciendos, reliquos vero ad Ecclesiam redeuntes recipiendos in pristinum clericalem gradum: atque ita recepti

fue-

fuerunt Iconoclastæ. Denique tertio seculo Cornelius Papa Novatianorum ordinationes, & seculo quarto Melchiades Donatistarum ordinationes minime repetendas esse apertissime declararunt.

Objicies 1. Innocentius I. in epist. 18. de Arianis ait: *Quibus solum baptisma ratum esse permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti perficitur, nec Spiritum Sanctum eos habere ex illo baptismate, illisque mysteriis arbitramur, quoniam cum a catholica fide eorum auctores desciscerent, perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiserunt, nec dare ejus plenitudinem possunt, quæ maxime in Ordinationibus operatur, quam per impietatis suæ perfidiam perdiderunt.* Ergo etsi hæreticorum baptisma ratum validumque dicendum sit, nullæ tamen irritæque sunt eorundem Ordinationes.

Resp. quod licet hæc duo vocabula, *ratum*, & *validum* sæpenumero promiscue usurpentur; *ratum* tamen illud dicitur, quod comprobatur, omnemque consequi potest effectum. Cum itaque hæreticorum baptisma, quamvis informe, sive gratia spoliatum, ad hujus consecutionem per pœnitentiam reparetur, recte illud Innocentius *ratum* esse pronunciat. At quoniam ordinati ab Arianis Episcopis, juxta vigentem Innocentii tempore disciplinam, quamvis hæresim detestarentur, non tamen admittebantur ad honorem, & ministerium Ordinis Ecclesiastici, sed dumtaxat communione laica donabantur; idcirco idem S. Pontifex Arianorum Ordinationes haudquaquam ratas affirmat. Et quidem hoc unum Alexander Antiochenus Episco-

scopus petierat ab Innocentio, an ordinati ab Arianis essent in suo honore, & gradu suscipiendi: cui Innocentius respondens, allata baptismatis, & ordinis discrepantia, recipiendos non esse *cum Sacerdotii, aut ministerii cujuspiam dignitate*, nec Episcopum Arianum contulisse Clericis suis jus ministerii, & plenitudinem Spiritus Sancti, *quam ipse per impietatis suæ perfidiam amisit*, demonstrat se de hoc jure, & de hac plenitudine loqui, non de Ordinis charactere.

Objicies 2. Plus est aliquem ad Ordinem promovere, quam absolvere, vel ligare: atqui hæreticus præcisus ab Ecclesia neminem potest absolvere, vel ligare: ergo neminem potest ad sacros Ordines promovere.

Accedit, quod inferior potestas operari nil potest, nisi cum superiori potestate jungatur: potestatis autem plenitudo est in Summo Pontifice, a quo hæretici, & schismatici disjunguntur.

Resp. cum S. Bonaventura in citato loco; „ quod potestas quadruplex reperitur in Mini„ stris Ecclesiæ. Quædam namque est fundata „ super ordinem principaliter, ut potestas con„ ficiendi. Quædam super jurisdictionem cano„ nicam principaliter, ut potestas excommuni„ candi. Quædam super ordinem, & eminen„ tiam, ut potestas ordinandi. Quædam super „ ordinem, & jurisdictionem, ut potestas ab„ solvendi, & ligandi in foro pœnitentiali. Et „ quoniam character auferri non potest: ideo „ potestas, quæ consequitur characterem, de „ facto auferri non potest. Sed quoniam juris„ dictio descendit ordinate a superiori ad infe„ rius,

„ rius, ita quod plenitudo est in Summo Pon-
„ tifice: ideo potest auferre eam, & potesta-
„ tem, quæ consequitur ipsam. Unde potest
„ excommunicando auferre potestatem absolven-
„ di, & excommunicandi, sed non ordinandi.
„ Et per hoc patet responsio ad multa, &
„ ad sequens etiam. Quod enim objicitur,
„ quod in Summo Pontifice est plenitudo po-
„ testatis, verum est secundum quod potestas
„ consequitur jurisdictionem, quæ maxima, &
„ in termino est in eo; sed non inquantum
„ sequitur characterem, quia ille immediate à
„ Deo imprimitur, & est in omnibus æqualis:
„ tamen executio omnis potestatis debet fieri
„ secundum ejus regimen: & ideo si ipse pro-
„ hibeat, non potest talis potestas licite exire
„ in actum; tamen quia ab ipso non depen-
„ det secundum rem de facto, facit sicut &
„ alius.

Objicies 3. Quandoque contingit, ut Ordinati non tantum suspendantur, & deponantur propter crimina, verum etiam degradentur. Degradatio autem significat ipsam gradus, sive Ordinis ablationem. Unde Glossa Decreti super cap. *Accedens* dist. 50. dicit Presbyterum degradatum non conficere Corpus Domini eo, quod potestatem omnem amiserit. Quod & alii multi sentiunt, teste Silvestro in sua Summa.

Resp. nonnunquam Ecclesiastica severitate Episcopos, vel Presbyteros propter gravissima quædam crimina degradari; non quod ab iis Ordinis potestas auferatur, cum id fieri omnino non possit; sed quia eis gradus, idest honor, dignitas, & locus Ordini congruens dene-

negetur. Nihilo tamen minus inter suspensionem, depositionem, & degradationem, tametsi vicinas inter se censuras, discrimen habetur; quia per suspensionem & depositionem non honor aut locus Ordini debitus adimitur, quod in degradatione contingit, sed tantum ministerii executio inhibetur; idque vel cum spe restitutionis, quod qui patiuntur, proprie suspensi vocantur; vel omni spe restitutionis sublata, quod in depositione contingit. Hac de re plenius agit Silvester in Summa verbo, *Degradatio*; qui etiam allegatam Glossam, aliosque ei assentientes explodit.

Objicies 4. complura exempla ex Ecclesiasticis historiis petita, quibus Joannes Morinus in p. 3. de Sacris Ordinationibus Exercitatione 5. cc. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. demonstrare conatur, olim irritas, & iteratas fuisse Ordinationes factas ab hæreticis, schismaticis, simoniacis, suspensis, degradatis aut excommunicatis Episcopis. Verum cum præfinita nobis brevitas hac de re prolixius disputare non sinat, Candidatos nostros ad Tournely, Berti, aliorumque Theologorum uberiora scripta remittimus.

CAPUT XII.

Ubi de Ordinationis subjecto differitur.

DE iis, qui ad sacros Ordines promovendi sunt, vel ab iisdem sunt arcendi, sermonem instituentes, primum illud inquirimus, an mulieres suscipere queant Ordinis Sacramentum?

Resp. negative. Ut enim inquit Paulus in 1. ad Cor. c. 14. v. 34. *Mulieres in Ecclesiis taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut & lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent: turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Et in 1. ad Tim. c. 2. v. 12. *Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.* Si ergo mulieribus neque docere, neque loqui in Ecclesia permittit Apostolus, quia id turpe esset; multo minus eisdem permittit, ut sacra Ordinatione potestatem accipiant, qua non solum in Ecclesia loquantur, & doceant, verum etiam populo publice divina tradant, sacrificium ad altare offerant, vel proxime offerenti assistant, solemniter baptizent, a peccatis absolvant: &c.

Hinc Patres omnes uti hæreticos habuerunt, qui ad sacros Ordines, ipsumque Sacerdotium mulieres admittebant. Hujusmodi fuere Gnostici, Cataphrygæ, Pepuziani, & Collyridiani,

ni, contra quos acuere ſtylum Tertullianus, Auguſtinus, aliique, ac præſertim Epiphanius, qui in hær. 79. n. 3. ex eo etiam urget Collyridianos, quod a Mundo condito ad hæc uſque tempora, apud veræ religionis cultores nunquam mulier ulla ſacrificaſſe legatur; quodque *ſi Sacerdotium mulieribus mandatum foret, aut canonicum quiddam in Eccleſia præſtare liceret, nulli potius, quam Mariæ, illud in novo Teſtamento committi Sacerdotis officium debuit; cui tantus honor eſt habitus, ut gremio, ſinuque ſuo Regem omnium, ac cæleſtem Deum, Deique Filium exciperet. . . . Verum longe Deo aliter viſum eſt; ac ne baptizandi quidem poteſtas eſt illi facta; cum alioqui tingi ab illa Chriſtus potius, quam ab Joanne, potuiſſet*. Lege S. Thomam in ſuppl. q. 39. a. 1. S. Bonaventuram in 4. d. 25. p. 1. a. 2. q. 1.

Dices 1. In Veterum ſcriptis frequens mentio fit Subdiaconiſſarum, Diaconiſſarum, Preſbyterarum, & Epiſcoparum. Ergo ſacri quondam Ordines mulieribus fuere collati. Et ad Diaconiſſas præſertim quod attinet, certum eſt in Pontificali, & Euchologio Græcorum haberi ritum earundem Ordinationis, in qua non tantum illis caput inclinantibus Epiſcopus *manum imponit*, orationemque fundit gratiam apprecando, verum etiam circumponit ipſarum collo *ſtolam diaconalem*.

Reſp. Epiſcopas, Presbyteras, &c. olim appellatas fuiſſe mulieres, eo quod illarum viri ad Epiſcopatus, Presbyteratus, &c. Ordines aſſumebantur, eaſque relinquebant, aut in ſeculo caſtitatis voto obſtrictas, aut in Monaſte-

steriis Religionem solemniter profitentes. Hoc in sensu hujusmodi nomina usurpata leguntur in Concilio Turonensi II. anno 567. can. 12. & 19. in Antisiodorensi anno 578. can. 21. & 22. in Romano anno 721. cap. 1. & 2. & alibi sæpe.

Diaconissæ dictæ sunt etiam quædam insignes pietate mulieres, quæ obibant munia docendi, ac denudandi feminas baptizandas. Illarum autem Ordinatio non fuit sacramentalis; tunc enim manus impositio est ritus Sacramenti Ordinis, si adhibeatur ad conferendam Ecclesiastici ministerii potestatem; uti vero scribit Epiphanius in citata hæresi 79. n. 3. *Quanquam Diaconissarum Ordo est in Ecclesia, non tamen ad Sacerdotii functionem, aut ullam ejusmodi administrationem institutus est: sed ut muliebris sexus honestati consulatur: sive ut baptismi tempore adsit; sive ut inspiciat si quid passa sit, aut molestiæ pertulerit; sive ut cum nudandum est mulieris corpus, interveniat; ne virorum, qui sacris operantur, aspectui sit exposita; sed a sola Diaconissa videatur: quæ Sacerdotis mandato mulieris curam gerit, quo tempore vestibus exuitur.*

Dices 2. Abbatissæ Monialibus præsunt: ergo potest eis committi potestas absolvendi, & ligandi; proindeque & Sacerdotalis Ordo conferri.

Resp. cum S. Bonaventura in quæst. citata, quod Abbatissæ *non habent locum prælationis ordinariæ; sed quasi loco Abbatis sunt substitutæ, propter periculum cohabitandi cum viris: unde non possunt ordinarie absolvere, nec ligare: officium autem Sacerdotale, vel etiam cujusli-*

licet Ordinis, cui datur ordinarie, eidem datur etiam potestas ista.

Postremo si dixeris, Judicum cap. 4. legi, quod Debbora judicaverit Israel, eique præfuerit; respondebimus ex eodem S. Doctore, *quod illa fuit potestas temporalis, non spiritualis. Mulieribus autem bene licet temporaliter dominari, sed non spirituali dominio*. Notat præterea Philosophus lib. 1. Politic. corruptelam esse Reipublicæ, ut principatus, regnique administratio feminis committatur: at Ecclesia est Christi regnum terreno Regno præstantius; proindeque oportuit, ut sexus muliebris ab ejus regimine simpliciter esset exclusus.

Quærimus 2. an valide ordinari possit, qui non adhuc Baptisma recepit?

Resp. minime. Nam ut etiam in lib. 26. c. 5. diximus, Baptismus est janua omnium Sacramentorum, ejusque character aliorum fundamentum est; neque potest quis Ecclesiæ juribus, ministeriis, & facultatibus frui, nisi prius illius corpori sit insertus. Hinc Nicæna Synodus can. 19. de Clericis Paulianistarum baptizatis absque SS. Trinitatis invocatione, inquit, *Rebaptizati ordinentur*, quoniam irrito baptismate irritæ quoque sunt Ordinationes. Extat præterea 3. Decretal. tit. 43. antiquissimus canon iste: *Si quis Presbyter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur*. Similia Innocentius III. cap. *Veniens*, eodem titulo. Lege tandem S. Thomam in suppl. q. 35. a. 3.

Sed contra dices. Contingere potest, quod aliquis non baptizatus se baptizatum existimet; Si ergo ille ad sacram Ordinationem ac-

ce-

cedat, hujus Sacramenti characterem minime consequetur (posita veritate sententiæ quam tuemur); proindeque, dum consecrabit, vel absolvet, nihil efficiet, imo in his decipietur Ecclesia, quod immane quantum absurdum est.

Resp. cum S. Thoma in citato loco ad 2. „ quod talis si ad Sacerdotium promoveatur, „ non est Sacerdos, nec conficere potest, nec „ absolvere in foro pœnitentiali. Unde secun„ dum Canones debet iterato baptizari, & „ ordinari. Et si etiam in Episcopum promo„ veatur, illi quos ordinat non habent Ordi„ nem; sed tamen sic credi potest, quod „ quantum ad ultimos effectus Sacramentorum, „ Summus Sacerdos suppleret defectum, & „ quod non permitteret hoc ita latere, quod „ Ecclesiæ posset periculum imminere.

Quæritur 3. an pueri ante rationis usum valide possint Ordines suscipere?

Resp. affirmative. *Dicendum*, scribit hac de re S. Thomas in suppl. q. 39. a. 2., *quod per pueritiam, & alios defectus, quibus tollitur usus rationis, præstatur impedimentum actui; & ideo omnia illa Sacramenta, quæ actum requirunt suscipientis Sacramentum, talibus non competunt, sicut pœnitentia, matrimonium, & hujusmodi. Sed quia potestates infusæ sunt priores actibus, sicut & naturales, quamvis acquisitæ sint posteriores: remoto autem posteriori non tollitur prius: ideo omnia Sacramenta, in quibus non requiritur actus suscipientis de necessitate Sacramenti, sed potestas aliqua spiritualis divinitus datur, possunt pueri suscipere, & alii qui usu rationis carent*. Et sane, ut ibidem ait

S. Doctor, *alia Sacramenta, in quibus character imprimitur, possunt pueri suscipere, videlicet Baptismum, & Confirmationem: ergo pari ratione & Ordines*. Hanc etiam rationem ad idem probandum adhibet S. Bonaventura in loco superius laudato q. 2.

Dictis accedit, quod in cap. *Tuae nobis*, De Clerico per saltum promoto, jubetur ad Diaconatum promoveri, qui hoc ordine praetermisso ordinatus fuerat Sacerdos; non tamen iteratis ordinibus inferioribus, quos *infra annos discretionis* susceperat. Hi ergo ordines valide primis pueritiae annis fuerant collati.

At contra communem istam Theologorum opinionem Durandus, & Tournely quaedam opponunt, ac illud primo: Non potest infans in Episcopum consecrari; uti etiam SS. Thomas, & Bonaventura concedunt: ergo neque ad Ordines alios promoveri. 2. Ad Sacramenta suscipienda requiritur intentio aut propria, aut interpretativa, quorum neutra in puerulis invenitur: parentum namque voluntas dici potest voluntas interpretativa parvulorum in iis tantum, quae sunt de necessitate salutis, cujusmodi est Baptismus. 3. Ordinibus sacris adnexa est lex continentiae, ad quam nemo ante rationis usum potest adstringi.

Resp. ad 1. in Episcopatu distinguendum esse characterem a Pastorali cura; infantes igitur Episcopalem characterem suscipere possunt ob rationem superius indicatam; etsi suscipere nequeant curam Pastoralem, neque contrahere cum Ecclesia spirituale conjugium, ad quod utique necessarius est praecedens actus voluntatis. Atque ita exponenda videtur SS. Thomae, & Bonaventurae sententia, Ad

Ad 2. Constat tum ex adducta paulo supra S. Thomæ doctrina, tum ex dictis in lib. 24. c. 13. ad susceptionem characteris requiri suscipientis intentionem non in parvulo, sed in adulto dumtaxat. Neque verum est, quod de interpretativa intentione inquit Durandus; nam Sacramentum Confirmationis non est de necessitate salutis, & nihilominus possent lactentes pueri ab Episcopis consignari.

Ad 3. Fatemur, quod etsi baptizati in infantia teneantur ut adoleverint servare Christianam legem; ordinati tamen in infantia, Clericorum legibus minime subderentur. Verum discrimen istud ex eo oritur, quod unusquisque ad rationis usum perveniens consulere propriæ saluti tenetur, ideoque baptizari, Christo nomen dare, & Evangelicam legem amplecti, cujus observantia ipsam Baptismi susceptionem naturaliter consectatur; non vero tenetur tonderi in Clericum, ordinari, & agere cœlibatum, cujus observatio ex positiva solum lege Ordinibus sacris adnectitur.

Opponit denique Tournely, nullam in universa Traditione exemplum occurrere ordinationis infantium: verum oppositum infertur ex citato cap. *Tuæ nobis*. Refert etiam Cyrillus Scythopolitanus in Vita Euthymii Abbatis, hunc triennem baptizatum fuisse, tonsum in Clericum, ordinatumque Lectorem. Et in libro Pontificali de Eugenio I. ad Petri sedem evecto anno 652. legitur fuisse Clericum *a cunabulis*.

Tandem advertimus, quod quamvis valeant Ordines in quacunque ætate collati, ut tamen sacri Ordines licite conferantur, Ecclesiasticæ

S 2 le-

leges certam maturamque requirunt ætatem: Et olim varia quidem fuit hujusce rei praxis, novissime vero Synodus Tridentina sess. 23. c. 12. de Reform. hanc regulam statuit observandam: *Nullus in posterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatus ante vigesimum tertium, ad Presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur*. Rursus licet nec antiquo, nec novo jure certa aliqua ætas pro suscipiendis minoribus Ordinibus præscribatur, sicut nec pro prima tonsura; cum tamen Tridentina Synodus sess. 23. c. 4. de Reform. vetet, ne prima tonsura initientur, qui fidei rudimenta edocti non fuerint, & qui legere, & scribere nesciant, & c. 11. requirat, ut minoribus Ordinibus initiandi latinam linguam saltem intelligant; idcirco implicite prohibuisse videtur, ne quis ad minores Ordines, & ad primam quoque tonsuram ante discretionis annos promoveatur. Denique in Pontif. Rom. hac de re legitur: *Prima tonsura, & minores Ordines ante septimum annum dari non debent*.

Quæri hic insuper solet, an valide conferantur Ordines homini invito penitus ac reluctanti; verum quæ in lib. 24. c. 13. diximus, huc revocanda monemus. Alia vero ad caput istud spectantia te docebunt Gotti, Tournely, Berti, ceterique Theologi copiosius disputantes, necnon Catechismus Rom. in p. 2. c. 7.

CA-

CAPUT XIII.

De Ordinationis effectibus, & de nonnullis ritibus, quibus illa peragitur.

DUplicem esse sacræ Ordinationis effectum, gratiam scilicet, & characterem, nemo unus ignorat; extatque Tridentinæ Synodi canon 4. in sess 23. hoc fidei dogma definiens. De utroque effectu supra nos egimus in lib. 24. cc. 14. & sequent. necnon in hoc ipso libro cc. præsertim 1. & 11. Notamus hic insuper quæ habet Catechismus Rom. in p. 2. c. 7. n. 34. ubi de sacramentali hac gratia loquitur: *Quamvis Ordinis Sacramentum maxime ad Ecclesiæ utilitatem, & pulchritudinem spectet; tamen in ejus quoque anima, qui sacris initiatur, sanctificationis gratiam efficit, qua idoneus, habilisque ad recte munere suo fungendum, Sacramentaque administranda reddatur; quemadmodum etiam baptismi gratia quilibet ad alia Sacramenta percipienda aptus efficitur.*

De charactere ibidem etiam hæc adduntur: *Aliam quoque gratiam hoc Sacramento tribui perspicuum est, præcipuam videlicet potestatem, quæ ad SS. Eucharistiæ Sacramentum refertur, in Sacerdote quidem plenam, & perfectam, ut qui Domini nostri Corpus, & Sanguinem unus po-*

potest conficere ; in aliis vero inferiorum ordinum ministris majorem, minoremve, quo quisque ministerio suo magis, minusve ad altaris Sacramenta accedit. Atque hæc potestas etiam character spiritualis dicitur, quo qui sacris imbuti sunt, interiori quadam nota animæ impressa ab aliis fidelibus distinguantur, ac divino cultui mancipentur. Et hæc quidem pro prima capitis parte sufficiunt.

Quod vero ad ritus attinet, eorum aliquot retulimus, dum de singulis Ordinibus paulo superius hoc in libro tractavimus; quosdam tamen alios nunc breviter attingemus. Primo itaque ex antiqua traditione notamus non posse sacros Ordines quolibet tempore, vel loco conferri; sed uti recte jubet Tridentina Synodus sess. 23. de Reform. c. 8. *Ordinationes sacrorum Ordinum statutis a jure temporibus, ac in Cathedrali Ecclesia, vocatis præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis publice celebrentur: si autem in alio Diœcesis loco, præsente Clero loci; dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur.* De his legi poterunt Pontificale Romanum tit. de Ordinibus conferendis, & cap. *De eo autem*, & alia in 1. Decretal. tit. 11. necnon Berti, Juenin, aliique.

Servanda sunt insuper temporum interstitia in Ordinum susceptione: semper enim sollicita fuit Ecclesia, ne quis de uno ad alium Ordinem illico promoveretur. Quare Leo M. in fine epist. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum ait: *Qui Sacerdos, vel Levita ordinandus est, per omnes clericalis officii ordines provehatur; ut diuturno discat tempore, cujus & do-*

& doctor ipse futurus est. Lege Synodum Tridentinam sess. 23. de Reform. cc. 11. & 13.

Quod præterea ad Clericorum vestes attinet, etsi Cl. Viri de illis plura conscripserint, nobis autem satis est paucis adnotare 1. candidum superpelliceum, quo Tonsurati, & ad minores Ordines promoti utuntur, denotare, quod ipsi sine labe & immunditia vitam agere teneantur. Olim superpelliceum ad instar albæ talare erat & laxum.

Subdiaconus præter albam præcinctam cingulo, quo carnis repressio denotatur, utitur amictu humeros tegente, quo significatur fortitudo ad divina officia exequenda, quibus mancipatur. Habet ulterius manipulum in sinistra, quod designat minimarum macularum extersionem. Habet præterea tunicam strictam, quæ doctrinam Christi significat: ad hanc enim annuntiandam Subdiaconus primum admittitur. Tempore tamen S. Gregorii Magni, sola induti alba Subdiaconi ministrabant.

Diaconus in sinistro humero stolam defert, in signum quod ad Sacramenta ministranda vocatur: & non tunicellam, sed Dalmaticam induit, largam nempe vestem, quæ significat ipsum primo ad dispensanda Sacramenta constitui; largitas enim in dispensatione requiritur.

Sacerdos vero stolam in utroque humero gestat, ut ostendatur, plenam ei potestatem dispensandi Sacramenta conferri, non ut alterius ministro; & ideo stola usque ad inferiora antiquitus descendebat. Gerit & casulam, quæ denotat charitatem, quia ipse conficit Eucharistiam, charitatis scilicet Sacramentum.

Epi-

Episcopis autem conceduntur novem ornamenta supra simplices Sacerdotes, caligas nempe, sandalia, succinctorium, tunicam, dalmaticam, mitram, chirothecas, baculum, & annulum; quia novem sunt quæ ipsis specialiter competunt, nimirum ordinare Clericos, benedicere Virgines, Pontifices consecrare, manus imponere, dedicare Basilicas, deponere Clericos, celebrare Synodos, chrisma conficere, vestes vasaque consecrare.

Præterea per caligas rectitudo gressuum designatur: per sandalia, quæ pedes tegunt, terrenorum contemptus: per succinctorium, quo stola cum alba ligatur, amor honestatis: per tunicam, perseverantia: per dalmaticam, largitas in operibus misericordiæ: per chirothecas, manuum operumque custodia: per bifidam mitram, utriusque Testamenti scientia: per baculum, cura pastoralis, qua colligere debent vagos, idque pars curva significat; & sustentare infirmos, quod ipse baculi stipes signat; & pungere lentos, quod stimulus in baculi pede demonstrat. Hinc antiquus ille versiculus:

Collige, sustenta, stimula, vaga, morbida, lenta.

Et alius versus:

Attrahe per curvum, medio rege, punge per imum.

Per annulum designantur Sacramenta fidei, qua Christo desponsatur Ecclesia: Episcopi enim in Ecclesia Christi vice funguntur. Tandem Archiepiscopi ornantur etiam pallio, quod *de Corpore S. Petri sumitur*; denotatque *plenitudinem Pontificalis officii*; uti legitur in Pontificali Romano. Lege Doctorem Angel. in suppl. q. 40. a. 7.

Po-

Postremo notamus, apud Latinos Presbyteris utramque manum sacro Catechumenorum oleo, Episcopis vero manus & caput chrismate inungi; quæ tamen unctio minime spectat ad Sacramenti substantiam. *In unctione*, inquit S. Bonaventura in 4. d. 24. p. 2. a. 1. q. 4. *non imprimitur character: sed tantum fit propter solemnitatem, & dignitatem corporis dominici, quod non est contrectandum, nisi manibus consecratis. Pontifici autem fit unctio in capite, in quo significatur abundantia gratiæ, quæ in Prælatis debet in excellentia reperiri. Et hinc est, quod manus Sacerdotis unguntur oleo sancto, sed caput Pontificis chrismate, ut significetur, quod in eo debet esse excellentia vitæ in conspectu Dei in scientia, & in conspectu hominum quantum ad famam*. Atque ita huic de sacris Ordinationibus libro finem imponimus.

ADNOTATIO.

Bene Catechismus Rom. in p. 2. c. 7. de Ordinis Sacramento pertractans advertit, reliqua omnia Sacramenta ita ab illo pendere, ut sine ipso partim confici & administrari ullo modo non possint: partim solemni ceremonia & religioso quodam ritu, ac cultu carere videantur. Sed illud hac in re præcipuum est, quod Evangelicæ legis Sacerdotium ab Ordinis Sacramento dimanat: hujusmodi vero Sacerdotium summam obtinet dignitatem, cum potestatem habeat conficiendi offerendique Christi corpus & sanguinem, necnon dimittendi peccata; quæ duo munera humanam intelligen-

tiam

tiam rationemque prorsus excedunt.

Sicut autem divina res est tanti Sacerdotii institutio & ministerium, ita nemo ad illud assumendus est, nisi a Deo vocetur. *Nec quisquam*, inquit Apostolus ad Hebr. 5. v. 4. *sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu.*

Hujusce vero vocationis indicia tria passim a Theologis recensentur; secularium nempe curarum abjectio, divini cultus studium singulare, atque intentionis, & propositi rectitudo. Non enim ad Sacerdotium, & Ecclesiastica ministeria a Deo vocati censendi sunt, qui ob quæstum, ambitionem, avaritiam, aut ob alium turpem finem sacris initiari desiderant.

Hinc laudatus supra Catechismus n. 5. monet, quod *qui Ordinis Sacramento initiari volunt, hoc sibi proponant opus est, ut non solum Dei gloriam, in omnibus rebus quærant, quod quidem cum omnibus, tum maxime fidelibus commune esse constat; sed etiam, ut alicui certo Ecclesiæ ministerio addicti in sanctitate, & justitia illi serviant.* Sicut enim Clerici laicos gradu præcellunt, ita eosdem debent sanctitate præcellere. Quare Synodus Tridentina in sess. 23. c. 14. de assumendis ad Presbyteratus Ordinem ait: *Ita pietate & castis moribus sint conspicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari.*

Neque tantum morum probitas, verum & scientia necessaria est iis qui ad Ordines, ac præsertim ad Sacerdotium promoventur. De his enim Malach. 2. v. 7. legitur: *Labia Sacer-*

cerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus. Et Apostolus in 1. ad Tim. 4. v. 13. scribit: *Attende lectioni, exhortationi, & doctrinæ*. Hac de re Catechismus Rom. citato superius loco inquit: *In Sacerdote non solum ea cognitio requirenda est, quæ ad Sacramentorum usum, & tractationem pertinet: sed etiam sacrarum literarum scientia ita instructum esse oportet, ut populo Christianæ fidei mysteria, & divinæ legis præcepta tradere, ad virtutem, & pietatem incitare, a vitiis revocare fideles possit.*

Itaque inter Clericorum studia commendanda principio est lectio, & meditatio Scripturarum, uti docet etiam S. Augustinus epist. 137. ad Volusianum; post Scripturas vero impendendum est tempus in percurrendis Patrum Operibus, ut in Epitaphio Nepotiani ad Heliodorum scribit S. Hieronymus; necessaria denique est sacrorum Canonum scientia, iis maxime, qui animarum regimini deputantur: hac de re lege quæ scripsimus in tomo 1. pag. 77.

Et istæ quidem duæ præcipuæ sunt Ordinandorum conditiones, quæ etsi per transennam a nobis adnotatæ, satis ac super ostendunt, juxta Apostoli præceptum in 1. ad Tim. c. 5. v. 22. *manus cito nemini imponendas*; quod testimonium expendens Leo Magnus in epist. 87. ait: *Quid est cito manus imponere, nisi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinæ Sacerdotalem honorem tribuere non probatis?* Qui vero non probatos initiant, eodem Apostolo teste, *communicant peccatis alienis*.

Hunc itaque librum tandem concludamus subjungendo S. Thomæ doctrinam in suppl. 3. p. q. 36.

a. 4.

a. 4. „ A Domino defcribitur fidelis fervus „ qui eft conftitutus fupra familiam fuam, ut „ det illi tritici menfuram: & ideo infidelitatis reus eft, qui alicui fupra menfuram ejus „ divina tradit: hoc autem facit quicunque „ indignum promovet; & ideo crimen mortale committit, quafi Summo Domino infidelis; & præcipue cum hoc in detrimentum „ Ecclefiæ vergat, & honoris Divini, qui per „ bonos miniftros promovetur. Effet enim infidelis terreno domino, qui in ejus officio „ aliquos inutiles poneret." Reliqua fcitu digna apud eundem S. Doctorem videant Candidati.

F I N I S.